

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Bindbetegnelse | Volume Statement:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

Samling af Oversættelser i Prosa til Nytte og
Fornøjelse.

Vol. 1-2

Kbh., 1788-1791

1-4 i 2 bd.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

57.-23.

Summa

Summa

Summa

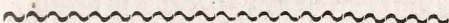
Summa

Summa

Summa

Summa

Indhold.

Reiebibliotheket, af Mercier	Side 1.
Over Tænke- og Trykkesfrihed	4.
Hvorvidt man bør gaae i at bedrage Almue-	
manden, af Voltaire	27.
Over det almeeennyttige og underholdende ved	
videnskabelige Gienstande	38.
Om den vigtige Forskiæl imellem den virkelige	
og formelige Ret, af Möser	65.
Om Oprindelsen til Trældom i det borgerlige	
Selskab, af J. C. Schmol	73.
Tale ved det svenske Academies Indstiftelse,	
af Kong Gustav III.	87.
Tale ved Grev Bondes Optagelse i Seraphimer-	
Ordenen, af Kong Gustav III.	101.
Baruch,	

Baruch, eller Viisdommens Discipel, en Fortælling af Anton Wall o: Heine, oversat af Rabbe	106.
Den hellige Laage, en Fortælling af Giseke	130.
Den Hvide og den Sorte, af Voltaire	135.
Alsem, af Dr. Goldsmith	162.
Den røvede Haarlok, af Pope	176.
Calthon og Colmal, af Ossian	221.
Olindo og Sophronia, af Lasso	234.
Lil Palmere, af Forfatteren af Vogen de la philosophie de la nature	256.

Leiebibliotheket.

Af Tableau de Paris, Chap. CCCLXXVII.

Forslidte, besmurfte, forrevne, bære disse Bøger
just ved denne deres Tilstand Vidnessbyrdet med
sig, at de ere de bedste af alle; og den stolte
Konstdommer, som udtømmer sig i overflødige
Betragtninger, burde gaae hen til disse Bogs-
leiere, og der see de Hester, som man især spør-
ger efter, henter, og henter atter. Han vilde
meget bedre samle Kunstskab i denne trange
Bogleierbod, end i de unyttige Poetiker, i hvilke
han henter sine flauz Begreber.

De Bærker, som male Sæderne, som ere
simple, naive eller rørende, som hverken have
søgt Væsen, eller suurt Lyne, eller akademisk

Gladdren, just dem er det, man søger efter fra alle Byens Quarterer, fra alle Husenes Etager; men siig til denne Bogleier: "flye mig les *"oeuvres de M^r. de la Harpe* at læse." Han vil lade Dem igientage det to Gange, derpaa vil han sende Dem hen til Musikhandleren, forverxlende (lige ved Akademiets Vestibule) Forfatteren og Instrumenter.

Store Forfattere! stiller Eder hen, at eftersee, om Eders Værker er brav tilsmudsede af Mængdens begiærlige Hænder; finde I Eder ikke paa Hyliden i Bogleierens Bod, eller finde I Eder der endnu meget pene, vel indbundne, smukt urørte, skikkede til at figurere i et Stadsbibliothek, da siger til Eder selv: Jeg har for meget Genie, eller jeg har ikke Genie nok.

Der er Værker, der opvække saadan Giar-ring, at Bogleieren er nødt til at skære et Bind i tre Stykker, for desbedre at fyldestgøre de talrige Læseres Attraae; i saa Fald betaler man Leie, ikke dagviis, men timeviis. Hvem er det, der nyde en saadan Lykke? Det er slet ikke Folk af den akademiske Lænestoel.

Disse

Disse Bogleiere kiende ikke uden Ryggene af Bøgerne; de ligne deri adskillige Bibliotekarer, og nogle Herster, der have et Bibliothek, i Almindelighed temmelig nyttigt for andre.

En Moder siger til sin Datter: Jeg vil ikke, at du skal læse. Lysten til at læse vører hos Pigen: hendes Indbildning opsluger alle de Hester, hun kan faae fat; hun stæler sig ud, gaaer hen til en Boghandler, beder ham om den ny Heloise, hvis Navn hun har hørt. Drengen smidser; hun betaler ham, og lukker sig inde i sit Kammer.

Hvad er Frugten af dette hemmelige Moerskab? Jeg skylder min Elsker mit Hierte: naar jeg bliver givet, er jeg ganske min Mand.

Over Tænke- og Trykkesfrihed.

Til Førster, Ministre og Statsmand.

Af Berl. Monathsch. Apr. 1784. S. 312.

Paa nogen Tid have paa den eene Side de Klager over Trykkesfrihedens Misbrug, paa den anden over dens Indskrænkelse, taget saadan Overhaand, at de Betragtninger, der angaae disse Gienstande, vel neppe kunde komme bekvemmere til nogen Tid, end netop nu. Man maatte udbrede sig meget vidt, naar man af de første Grunde vilde udleede, hvad herover er at sige. En Skribent, som foretog sig dette, vilde finde mange Læsere, der vilde beundre hans Skarpsindighed; men disse vilde dog finde Udveie, til enhver for sig at redde sin særskildte Meening. Hvad mig angaaer, saa ønsker jeg at opvække mine Læsers Indest for en Meening, som

som vel flyder af Naturrettens første Grundsætninger, og mindre i Theorien kan omtvivles, end den i Praxis kan chicaneres, men som just derfor bedre bestyrkes, naar man levende fremstiller dens Følger, end om man udviklede dens første Grundsætninger.

Preussernes Frederik befinder sig nu næsten i et halvt Aarhundrede i Besiddelsen af at virke paa sine Samtidige ved sine Skrifter, men endnu meere ved sit Exempel. Jeg overlader Historiens Forskere at bemærke den Indflydelse, hans Handlemaade har havt, og endnu vil have, paa Statsretten, Regteringskunsten, Philosophien og Sæderne i hans Tidsalder. Men til mit Niemeed kan, som jeg troer, intet være tiensligere, end om jeg samler, og forelægger Læserne, hvad Frederik over denne Gienstand har tænkt og sagt. Jeg kan vel ikke rose mig af, at have saaet besynderlige Aabenbaringer af ham; kun af hans Skrifter, som ligge for hver Mands Næse, kan jeg uddrage det hidhørende. Af samme Aarsag maa jeg vel for Forbindelsens Skyld indskyde nogle Sætninger, ligesom og indstrøe nogle ei aldeles hidhørende Tanter, paa

A 3

det

det jeg kan ligesom udvikle hans System af dets første Spirer; thi jeg er i Stand til at belægge alt, hvad jeg lægger ham i Munden, om ei med Skribentens Ord, saa dog med Kongens Handlinger. Men saa lidet jeg har at frygte for den Vebreidelse, at jeg udgiver mine Tanker under Frederiks Præg, saa meget maae jeg befrygte, at mit Præg kunde giøre hans Tanker ukiendelige. — Jeg beder derfor Læserne, at tage deres Indbildningskraft til Hielp, og at tænke sig frem til det, som maatte mangle mit Foredrag i Værdighed og Liv. Man forestille sig den unge Monark, hvorledes han i hans tilraadte Regierings første Dieblikke, eensom i sit Kabinet har samlet sine Tanker, og derpaa er udbrudt i følgende Monolog:

“Jeg har nu taget den Toile i Haand,
 “ved hvilken en Mængde adspredte Folk skal
 “føres frem paa deres Bane. Med en Neros
 “Pidsk kunde jeg drive dem frem for mig som
 “Dyr. Og dog er det Mennesker *) — Men-
 “nesker,

*) Ainsi tous ces humains, dont la terre fourmille,
 Sont fils d'un même pere, & font une famille;

"nesker, som jeg — sødte for at leve behage:
 "lige Dage — i Stand til at frembringe
 "Leibnizer og Wolffer — bestemte til at føle
 "Menneskelighedens Værd — vante til at hædre
 "Magt, understøttet af Orden — tilbøielige til
 "at giengielde Kierlighed med Kierlighed. Men
 "er jeg ikke Konge? Ere Kongerne ikke Køl-
 "fenes Hyrder, og disse altsaa deres Hiord? —
 "Vel mig, at bedre kiender min og deres Be-
 "stemmelse! *) Have vi ikke alle en lige Ret
 A 4 "til

Et malgré tout l'orgueil, que donne Votre rang,
 Ils sont nés Vos égaux, ils sont de Votre sang.
 Ouvrés toujours le coeur à leur plainte importune,
 Et couvrés leur misere avec Votre fortune.
 Voulés Vous en effet paroître aux dessus d'eux,
 Montrés Vous plus humain, plus doux & vertueux.
 (Poësies diverses.)

*) Mais du pouvoir des Rois connoissons l'origine!
 Pensés Vous, qu'élevés par une main divine
 Leur peuple, leur état, leur ait été commis,
 Comme un troupeau stupide, à leurs ordres soumis?

— — — — —
 Pour faire des heureux Vous occupés l'empire.
 (Poes. div.)

“til Lyksalighed? Er den Riges Overskud ikke
“et nødvendigt Offer, som han maa bringe den
“Armes Mangel? Paalægger ikke min høiere
“Stand, mit Konge-Embed mig det som Pligt,
“at være blidere, meere velgiørende, dydigere,
“med eet Ord, mere menneskelig end de? Man
“har sagt, at Menneskene vare utaknemmelige
“Vester, at de krøbe for vore Fødder, snoede
“og vendte sig, slikkede og hylede, og inden
“man kunde tage sig i Agt, snappede de den
“i Haanden, der rakte dem Foderet. Og
“hvad andet kan man vente af dem, naar man
“lærer dem at glemme hvad de ere, naar man
“binder dem som Lastdyr, ikke regierer dem som
“Mennesker. Vel maa den Uværdige, i hvil-
“ken hiin den guddommelige Oprindelses Enist,
“heele Følelsen af Menneskeværdet er kvalt, vel
“maa en saadan ved Strængthed holdes inden
“sine Skranker; men den Første, der vil herske
“eene ved Frygt, forvandler sine Undersaatter
“til nederdrægtige Slaver. Forgiæves vil han
“vente ædle Handlinger af dem; alle deres Hand-
“linger maa bære Præg af nederdrægtig Carac-
“ter.

"ter. *) Forgives vil han ved store Hand-
 "linger stræbe efter Være. Han vil med al sin
 "Møie kun vinde Navn af en duelig Tugte-
 "mester, men intet Genie opvække, der blev i
 "Stand til at samle hans Irones Straaler,
 "som i et Speil, og vise dem for Fremtidens
 "Dø. Hvad mig angaaer, saa ønsker jeg at
 "beherstke et ædelt, raskt, og fritænkende Folk,
 "der har Magt og Frihed til at tænke og
 "handle, skrive og tale, seire eller dø. Lad
 "dem da stundom misbruge den dem skænkede
 "Frihed, til at forringe mine bedste Handlinger.
 "Jeg er desmeere sikker for Hyklernes nedrige
 "Afskum, og jeg lærer den guddommelige Kunst
 "at

A 5

"at

*) Je ne nie point, qu'il n'y-ait des hommes ingrats
 & dissimulés dans le monde; je ne nie point que
 la severité ne soit dans quelques moments tres
 utile; mais j'avance, que tout Roi, dont la
 politique n'aura pour but que de se faire crain-
 dre, regnera sur des laches & sur des esclaves,
 & qu'il ne pourra point s'attendre à de gran-
 des actions de ses sujets. Car tout ce qui s'est
 fait par crainte & par timidité, en a toujours
 porté le caractère.

(Anti-Machiavel.)

“at tilgive. Hvo som ei besidder denne, er
 “Tronen uværdig. *)“

“At gjøre Mennesker lykkelige, er Gud:
 “dommens lykkelige Lod, og skal, saavidt men:
 “neskelige Kræfter tillade det, ogsaa være min.
 “Men hvorved kan jeg gjøre mit Folk lykkeligt,
 “min Regiering velgiørende, mit Navn udode:
 “ligt? — Hvad er det, som udgjør Staternes
 “egentlige Styrke? Er det den Stræknings
 “viide Omkreds, til hvis Forsvar en talrig Hær
 “udfor:

*) Quel que soit le pouvoir, qui Vous tombe en partage,
 Que le bien des humains soit toujours Votre ouvrage;
 Et plus ils sont ingrats, plus soyés genereux,
 C'est un plaisir divin de faire des heureux.
 Surtout n'abusés point d'une vaste puissance,
 Et n'écoutez jamais la voix de la vengeance.
 Qui ne peut se dompter, qui ne peut pardonner,
 Est indigne du rang, qui l'appelle à regner.

Quoi! je voudrois devoir mon nom & mon merite
 Au caprice inconstant d'une foule seduite,
 Et n'être vertueux, que pour me voir louer?
 Que le monde me blâme, ou daigne m'avouer!
 Je ris de son encens, qui s'envole en fumée,
 Et du peuple insensé, qui fait la renommée.

(Poës. div.)

"udfordres? eller er det den ved Handel og
 "Kunster stedse vorende Rigdom, som kun da
 "bliver nyttig, naar man veed, at anlægge den
 "vel? eller endeligen en Mængde af Uundersaat-
 "ter, der uden Anfører vilde ødelægge sig selv?
 "Nei, alle disse Gienstænde er kun som raæ
 "Materialier, som eene saae Værd og Anseelse,
 "naar de blive bearbejdede af en flog Mands
 "duelige Haand. Et Lands sande Magt be-
 "staaer allene i store Mænd, som Naturen selv
 "fremsbringer til rette Tid. *) Geniet al-
 "saa maa jeg vække, jeg maae skaffe Forstæ-
 "geister

*) Qu'est-ce, qui fait la force des états? Sont-ce
 des limites étendues, auxquelles il faut des
 défenseurs? Sont-ce des richesses accumulées
 par le commerce & l'industrie, qui ne devien-
 nent utiles, que par leur bon emploi? Sont-ce
 des peuples nombreux, qui se détruiraient eux-
 mêmes, si ils manquoient de conducteurs?
 Non ces objets sont des matériaux bruts, qui
 n'acquièrent de prix & de considération, qu'au-
 rant que la sagesse & l'habileté savent les
 mettre en oeuvre. La force des Etats consiste
 dans les grands hommes, que la nature y fait
 naître à propos.

(Eloge du Prince Henry)

"geisten Næringskraft, og Talenterne fri Virke-
 "freds. Endnu forudsæe mine Folk ikke det
 "halve af det, de kunne blive til. De mærke
 "vel, at de ikke søle og tænke, blot for at kunne
 "skielne hvidt og sort Brød fra hinanden. De
 "vilde tænke frit, naar de torde; de vilde have
 "Schafesburyer og Locker blandt sig, naar de
 "dristede sig til at være det — maaskee ogsaa
 "Montesquieuer og Voltairer, naar de kunde være
 "det ustraffede. De skulde torde existere, og
 "ikke tænke? — drage Ande og ikke meddeele
 "deres Tanker? Hvorfor hensmagte Jordens
 "Beherskeres Efterkommere ved deres Forsædres
 "Ruiner i Foragt og Armod? Er det ikke,
 "fordi deres asmægtige Tyran vil herske over
 "Handlinger og Tanker, Eiendomme og Næ-
 "ringer, Stand og Samvittighed, lige uind-
 "skrænket? "

"Hvi hensynker hiint til alle Tider be-
 "rømte Folk, for hvis Navn, ledsaget af dets
 "Baabens Torden, begge Hemisphærer bævede,
 "hvi hensynker det efter en halv Verdens Erobr-
 "ring i en dødelig Asmagt? Hvi kunne begge
 "Indiers Skatte, og to Have, paa hvilke andre
 "Ma-

"Nationer berige sig, ikke afhielpe dets daglig
 "tiltagende Armod? — Hvoraf kommer det ved
 "Europas yderste Spidse af det store Ocean
 "vædede, og ved de Heterodoxes Forsølgelse saa
 "berygtede Riges Forsæld? Hvorfor maa endog
 "dets lade, men rettroende Indvaaneres liden
 "Møie berige hine stolte Rætttere, som ved
 "deres Talenter's Opdyrkning have gjort sig den
 "halve Verden skatkyldige? — Hvi blev en
 "større Velstand Tydsklands protestantiske Pro-
 "vindser, trods deres ringere Frugtbarhed, til
 "Deel? — Hvorfra det Fortrin i Magt, Ind-
 "flydelse og Værd, som udmærker Frankrig for
 "de andre catholske Stater? — — Alt ufor-
 "klarligt, naar man ei beregner den Lædhedens
 "Modstand, hvormed Overtroe, geistlig Despotis-
 "me og Intolerance virke imod Talenternes
 "Udvikling, Opfindsomheden, og Menneskenes
 "naturlige Drivt til at ytre deres Virksomhed;
 "naar man glemmer med hvilken Iver Frank-
 "rigs Parlament kæmpede mod Hierarkiet, og
 "man ikke veed, hvor meget Tænkfrihed opløs-
 "ter Geist og Hjerte, og gjør dem skikkede til
 "ligesaa store, som vel overlagte Foretagender."

"Paa

"Paa den eene Side seer jeg Folk, der
 "ikke tør see hen over den Kreds, som deres
 "Præsters Herestav har slaaet om dem; angst-
 "fulde bære de tilbage for enhver Tanke, som
 "under det geistlige Stempel ei er bleven om-
 "præget til gangbar Myndt. De tør ikke spørge,
 "hvad er Sandhed? men allene, hvad have
 "vore Forældre holdt for Sandhed? Saaledes
 "tilvante Mennesker understaae sig ikke, at spænde
 "deres Bue anderledes end deres Fædre, eller
 "give deres Huusgeraad en Skikkelse, som de
 "ei have havt Leilighed til at see Magen til i
 "Olhemoders Efterladenskab. Saa hensynke de
 "fra Dumhed til Dorskhed, og overgive deres
 "Skatte til dem, de hade, for af dem at lade
 "sig foragte. — Forgiæves opmunttrer man dem
 "til Kunstflid, eller søger at foreene dueligere
 "Udlandinge med Nationen. Man vil spænde
 "en Hampetraad som en Staalstær, og lader
 "den indpodede Qvist henvisne, tilligemed
 "Stammen. "

"Betragter jeg paa den anden Side hine
 "lykkelige Folk, hvis Geist ophævede sig over
 "mørkere Tiders Fordomme, hvilke foreskrev
 "Stier.

"Stiernerne Love, udspeidede Vindenes Føde-
 "land, veiede Lusten, tæmmede Naturen, og
 "sammentrykkede Jorden ved begge Poler *);
 "saa seer jeg dem og med ustandselig Virksomhed
 "at opfinde nye Erhvervelsesmidler, og alle Ver-
 "dens Deeles Rigdomme at give Nager under
 "deres Hænder. Den gode Smag fordobblær
 "deres Arbeids Værd, og deres Ideer herske
 "lige uindskrænket ved det glimrende Hof, og i
 "den støvede Skole."

"Ogsaa over mine Undersaatter skal Phi-
 "losophiens og den gode Smags Morgenrøde
 "opgaar. De skal afkaste Bantroens Lænker.
 "Herskesyge Præster skulle ikke indskrænke deres
 "Fri-

*) Par un dernier effort la raison fit paroître
 Ces sublimes devins des misteres des Dieux;
 C'est pas leur soin que l'homme apprend à les connoître;
 Ils eclairent la terre, ils lisent dans les cieux;
 Les astres sont decrits dans leurs obliques courbes,
 Les torrens decouverts dans leurs subtiles sources.
 Ils ont suivi les vents, ils ont pesé les airs;
 Ils domptent la nature,
 Ils fixent la figure
 De ce vaste univers.

(Poës. div.)

"Frihed til at tænke. Ingen Religion skal
 "herfke. Alle Troesmeeninger skal foredrages
 "med lige Frihed. Naar der kun var een
 "eeneste Religion i Verden, saa vilde den befale
 "stolt og uindskrænket. Enhver Geistlig vilde
 "være en Tyrann, der vilde vise ligesaa megen
 "Strængheid mod uskyldige Meeninger, som Es-
 "tergiveness mod Folkets Forbrydelser. Da
 "vilde alle undertrykke Oplysning, som deres
 "almindelige Fiende, og fremstille Dumbhed, under
 "Fromheds Navn, for at tilbedes. *) "

"Saa:

*) S'il n'y avoit qu'une religion dans le monde,
 elle feroit superbe & despotique sans retenue.
 Les ecclesiastiques feroient autant de tyrans, qui
 exerçant leur sévérité sur les peuples n'auroient
 d'indulgence que pour les crimes. — Toutes
 les sectes vivent ici en paix, & contribuent
 également au bonheur de l'état. Il n'y a
 aucune Religion, qui sur le sujet de la morale
 s'écarte beaucoup des autres; ainsi elles peuvent
 être toutes égales au Gouvernement, qui con-
 sequemment laisse à un chacun la liberté d'aller
 au ciel par quel chemin il lui plaît. Qu'il
 soit bon citoyen, c'est tout ce qu'on lui de-
 mande. Le faux zèle est un Tiran, qui de-
 peuple les provinces; la Tolerance est une
 tendre mere, qui les rend florissantes.

(Memoires de Brandenbourg.)

"Saa vidt skal det i mit Land, og under
 "min Regjering ikke komme. Naar ogsaa mine
 "Undersaattere geraade i Tvist med hinanden
 "om Troedmeeninger, saa skal det ikke lykkes
 "noget af Partierne, at drage Staten selv ind
 "i deres Interesse: forgiæves skal det eene ud-
 "skrige det andets Meening for farlig. Kun
 "Domsire af Røster lade sig bruge til Rets-
 "skaber for privat Hvern. Vildfarende Lærdoms-
 "me, endog de farligste, skal aldrig ved min
 "Forsølgelse blive berømte, men afsthyede og
 "forglemte, som De fortjene."

"Derimod skal Philosophiens velgiørende
 "Virkninger ved ingen Tvangslove indskrænkes.
 "Wolff skal vende tilbage til mine Stater;
 "alting skal kunne læres frit og offentligen, naar
 "det kun ei strider ligesvem mod Staten, gode
 "Sæder og den almindelige Religion."

Saa tænkte, saa handlede den store Monark,
 som siden er bleven Røsternes Mønster, et Maal
 for heele Europas Beundring. O J, som Gud
 har sat, under Navn af Konger og Røster, til
 Formyndere for sine umyndige Børn, J af hvis
 Visdom Folkene have deres Menneskerettighe-

deres Vedligeholdelse at fordre, naar ville I begynde, ei at synes, men være eders Folks Fredes-
 riker? Naar ville I give dem den Frihed, paa
 hvilken de fra Gudselen af have uvægerlig For-
 dring, den Frihed til at tænke og meddele deres
 Tanker? I ville efterligne Frederik, hvor I
 ei kunne det; men den Kunst, at omskabe Sand-
 skener til Haver, at regiere Mennesker menne-
 skeligen, og give Undersaatternes Virksomhed en
 nyttig Virkefreds, dette er Kunster, hvis Udøvelse
 I allene overlade ham, og nogle faa hans lyk-
 kelige Efterlignere. I frygte maaskee at eders
 Folk, naar det ligesom Bileams Esel kunde tale,
 vilde røbe den sorgelige Tilstand, i hvilken I
 sætte dem. Dog dette have I ikke saa let at
 befrygte; thi det skeer ligesaa sjelden, at under-
 trykte Folk gjøre Demonstrationer mod deres
 Tyranner, som at Lastdyr gjøre deres Ryttere
 saadanne. Men skeer dette Underværk, saa er
 dette lige velgiørende for Bileam og hans Esel,
 for Korsten og hans Folk.

Rigtig nok, naar I holde eders og eders
 Tjeneres og Yndlingers høie Personer for Staa-
 ten, saa have I Ret, naar I forkaste, som
 Skriv:

Skrivter mod Staten, alle de Skrivter, hvori eders Adfærd bedømmes. — Saaledes holdte ei Frederik for, han som agter paa Forestillinger, endog fra hans ringeste Undersaatter, og tager Raagnaler i sin Beskyttelse.

Og hvad kan det ogsaa hjælpe, at indskrænke Trykkefriheden? Hvad I i eders Land ikke lader trykke, beriger en Forlægger i Naboeftabet paa eders Bekostning. Confiskere I Værket, saa bliver det med dobbelt Iver søgt og læst, tydet og mistydet.

Denne Grund er gyldig, naar I ogsaa tage det i Betænkning, at gjøre eders Undersaatter til Mennesker; selv da, naar disse befinde sig i lige Tilfælde med hine Ulykkelige, som i deres Konges Nærværelse maae kalde sig Gunde, for ei engang langt fra at erindre Hs. Majestæt om Menneskelighedens Pligter.

Men i dette Tilfælde er ogsaa eders Folks Tilstand uendeligen forskiællig fra den, i hvilken en Frederiks Undersaatter befinde sig, hvilke ved hans Befaling underrettes om, at han som Menneske kun har af dem, som Mennesker, menneskelige Cresbeviisninger at fordrø.

Maaskee I troe, at eders Folk ei kunne taale Dagsløbet, og at de finde sig bedre holdne ved en Lampe, der brænder netop klart nok for at lade dem finde deres Brød, uden at vise dem, hvor sort det er. — Og I have Net, naar I ville røve eders Undersaatter alle Menneſkehedens Rettigheder, quæle hos dem al Virksomheds Drivt, forvandle Stæderne til Jægethytter, og Markerne til Wildtrevierer; og naar det er eders Hensigt, at omdanne den Ræst I have tilbage af Undersaatter til Betlere, for at sætte dem i Sikkerhed mod dem, I have tvunget til at være Tyve eller Røvere.

Eller ville I maaskee lette den reisende Philosoph hans Undersøgesser ved eders Foranstaltninger? Thi naar han først seer, hvorledes det staaer til med Trykkefriheden hos eder, saa kan han des lettere slutte sig til eders Folks og eders Regierings Tilstand. En elendig Rytter, der ønsker sig en Hest uden Mod, og en slet Regent, der ønsker sig et Folk uden Frimodighed!

Ogsaa eders Naboer see det gierne, om eders Censur-Collegier ere frygteligere end eders Armeer.

Armeer. Thi Frimodighed og Tapperhed vare fra gammel Tid Sydfkende.

Fra den preussiske Stats Side behøve I i det mindste ikke at haabe, at vorde efterlignede. Der kæmper man med det samme Mod imod Fiender og imod Fordomme. — Friheden til at tænke klart, er den preussiske Stats sikkerste Værn. Der er man fornuftig nok, til meere at frygte det radsomme Stille, der gaar foran Uveiret, end den skarpe Nordvind, som undertiden jager os noget Snefog i Næsen. Der tjener denne Frihed i Steden for den af Montesquieu anpriste Modvægt, der virker lige saa ofte mod den kongelige Magts nyttige, som mod dens skadelige Udtrænger.

Paa Subordination beror den preussiske Krigshærs uimodstaaelige Magt. Paa Subordinationen beror den Orden, som hersker i den preussiske Civilstand. Subordination er Sielen i heele den preussiske Stat. — Denne, paa den ene Side saa uundværlige, paa den anden saa byrdefulde Subordination, modereres, men hemmes ikke, ved den offentlige Tænkefrihed. Ingen Foresat hindres derved fra at gjøre det, som

han vil, men kun fra at ville, hvad han ikke skal. — Angst for Publikums Dom kan under saadanne Omstændigheder træde i Patriotismens Sted. Den Undergivne bliver derved vel ikke løst fra sin Lydigheds Pligt, og hvad der skal skee, skeer; men man tvinges dog kun til at følge ei til at billige Befalingen; til at handle, ei til at domme; til at give efter, ei til at stemme med. Den dristige Raisonneur bukker sig lige saa dybt, adlyder lige saa hurtig, som andre; men man frygter hans Doms Forveenhed, og vogter sig for at give sig blot for ham. Man sætte det Tilfælde, at Anføreren for en Krigshær var omgivet med Officierer, der alle bedømmede hans Mesurer paa det strengeste. Hvad er da Virkningen af deres Raisonnering? Opholdes derved Fuldbringelsen af de givne Befalinger? Raisonnere de først, førend de iværksætte? Aldeles ikke. Deres bagefter følgende Raisonneringer have allene den Folge, at Anføreren, naar han kiender deres Duelighed, søger, enten at forsikke sig deres Bisald ved Raadspørgning, eller ved nõiagtig Overlæg at betrygge alle sine Skridt.

Det

Det synes vel, som om deslige *Maison-*
neurs 'giøre Forsterne og deres Tienere Regie-
 ringskunsten tungere; og dette er sandt, naar
 man derunder forstaaer den større Anstrængelse,
 der udfordres, for med *Vre* at forestaae store
 Poster. Et dovent modløst Folk taaler den
 fletteste og den bedste Regiering paa een og
 samme Maade. Det murrer over den Gode af
 Uforstand, og over den Glette, fordi det føler
 dens Følger; men i begge Tilfælde kun hem-
 melig. Under saadanne Omstændigheder er det
 rigtig nok let at fyldestgiøre sin Titels, men
 vanskeligt, sit Embeds Fordringer. Thi Regen-
 ten bliver i det eene Tilfælde ikke opmuntret,
 i det andet ikke advaret. Han driver sine For-
 retninger som en Haandværker i Landsbyen, der
 ikke anseer det Umagen værdt, at giøre sit Arbeid
 bedre, da hans Kunder dog ere lige godt tilfreds
 med det flettere.

Naar derfor Preusens Behersker vil have
 Skrivter mod Staten undertrykkede af Censuren,
 saa forstaaer han allene saadanne, som angaae

Staten selv, forraade den til dens Fiender, løse Undersaatterne fra Lydighedens Pligt, og forårsage borgerlige Uroeligheder; men ikke beskedne Domme over de af Forsten eller hans Tienere giorte Foranstaltninger. Naar han beskytter Religionen, saa forstaaer han derved kun den almindelige Religion, uden Hensigt til de særskilte Navne, hvormed den praler, og gøres forhadet. En saadan Trykkefrihed er det stillende Kiendemerke paa en viis Regiering. Dens milde Indflydelse meddeeler det uindskrænkede Monarkie alle den politiske Friheds Betsignelser, uden at stille den blot for de forstyrrende Uveir, der saa ofte sordunkle den republikanske Friheds Morgenrøde, og dens Middagsglands.

Men naar Trykkefriheden er et ham uskæetligt Klenodie, saa maae vi ogsaa vogte os for, ved uvaersomt eller uædelt Brug deraf, at sætte den i Fare. Vi maae sendog betage de Store Forevendingen til at unddrage os den, som uærdige til at nyde den. Vi maae ei, som faade Dreng, misbruge vor Frihed, til at

kaste

kaste Skarn paa de Forbigaaende. — Skribentere! naar I ville være Menneskehedens Lærere, saa beviser, at I fortjene dette høitidelige Navn. Vortjager al Mistanke om lave Hensigter og overtillet Hidfighed. Saarer ikke Personer, men treffer Sagen. Viser ei allene Vid og Driftighed, men ogsaa Overlæg og Edelmødighed. Tænker, medens I skrive, ei allene paa den Nøds, I ville vinde, men fornemmeligen paa den Nytte, I ville stifte. Ikke enhver Sandhed er paa alle Tider og under alle Omstændigheder lige nyttig. Hvad der just nu er at sige, eller endnu at fortie, maae I overlægge, just fordi det ved ingen Lov, af ingen Statsbetient, lader sig bestemme. Eders Skrivt er en Pils, hvis Virkning I ikke mere kunne holde tilbage, saasnart den er udsaren fra Strængen. I kunne ikke meere bukke eder for Publikum, og lægge Haanden paa Munden, naar først Forlæggeren har bemægtiget sig eders Manuskript. Fremkommer derfor ei uden frygt som Verbodighed for eders Dommeres Forsamling; og naar Patriotisme eller Menneskekierlighed

lighed begeistrer eder, saa lader Visdom styre
eders Gang. Kiemper modigen mod For-
domme af ethvert Slags, dog ei med Alexanders
Sværd, men med Minervas Landse.

Hvor

Hvorvidt man bør gaae i at bedrage
Almuesmanden.

Af Voltaire, T. 30. p. 10. den goth. Edit.

Det er et meget stort, men lidet omhandlet
Spørgsmaal, til hvad Grad Almuen, det er at
sige, ni Tiendedeele af det menneskelige Kion,
bør behandles som Ubekatte. Den bedragende
Deel har aldrig ret undersøgt dette fine Pro-
blem, og af Frygt for at tage Feil i sin Be-
regning har den sammendynget saa mange Sys-
ner, som den nogensinde har kunnet i den be-
dragne Deels Hoveder.

De godt Folk, der læse sommetider Vir-
gil, eller lettres provinciales, veed ikke, at man
trykker tyve Gange saa mange Exemplarer af
prognostiske Almanacker og Almestuehistorier,
som

som af alle de Gamles og Nyeres gode Bøger. Sikkert er der ingen, der har en alvorligere Erbsdighed end jeg for disse berømmelige Almanakskrivere og deres Medbrødre. Jeg veed, at siden de gamle Chaldaers Tider, har der været Dage og Dieblikke bestemte, i hvilke man ikke maatte tage Medicin, klippe sine Negle, holde Feldslag, eller hugge Brænde. Jeg veed, at for Ex. et vist meget berømt Akademies stærkeste Indkomst bestaaer i Salget af Almanakker af dette Slags. Torde jeg med al mulig Ydmyghed, og al den Mistillid jeg har til min egen Formeening, spørge, hvad Ulykke der vilde vedsfares det menneskelige Kion, om en eller anden mægtig Astrolog lærde Bønderne, og de gode Borgere i de smaae Kjøbstæder, at man uden at vove det ringeste kan klippe sine Negle, naar man vil, naar det kun skeer i ærlig Hensigt? Almuen, vil man svare mig, tager ikke denne ny Sort Almanakker. Jeg derimod tør formeene, at blandt Almuen vil findes store Hoveder, der ville gjøre sig en Fortieneste af, at følge denne Nyhed. Dersom man svarer mig, at disse store Hoveder vilde stifte Factioner, og

autæn-

antænde Borgerkrige, da har jeg intet meere at svare, og jeg afslaaer fra min dristige Meening, for den fiere Freds Skyld.

Heele Verden kiender Kongen af Boutan. Det er en af de største Forster i Verden. Han træder Jordens Troner under sine Fødder; hans Skoe, om han har nogen, have Sceptre til Agrafer. Han tilbeber Diævelen, som man veed, og er saavel som hans Hof meget andægtig i Diævelens Tieneste. Han lod engang en berømt Billedhugger fra mit Fædreland komme, for at gjøre ham en smuk Statue af Beelzebub. Arbeidet lykkedes Mesteren fortreffeligen; Diævelen har aldrig været saa smuk, men uheldigviis havde vor Praxiteles ikke givet sit Kreatur mere end fem Kloer, og Boutanierne gave ham stedse sex Kloer. Denne græffelige Bommert af Billedhuggeren blev tilbørligen bemærket af Diævelens Overceremoniemester, med al den Nidkierhed, der tilkommer en Mand, der er retfærdigen nidkier for sin Patrons Nættighed, og for Kongeriget Boutans fra umindelige Tider vedligeholdte hellige Vedtægt. Han fordrede Billedhuggerens Hoved. Denne svarede,

at

at de fem Kløer veiede netop saa meget, som hans sex almindelige Kløer; og Kongen af Boutan, som er meget tolerant, benaadede ham. Fra den Tid af var Almuen i Boutan revet ud af Drømmen om Diavelsens sex Kløer.

Samme Dag behøvede Kongen at aarelades. En gaskonst Chirurgus, der var kommet til hans Hof med en af vore Ostindiesarere, blev kaldet, for at tappe fem Unzer af dette dyrebare Blod. Stedets Astrolog fik, at Kongens Liv var i Fare, naar man aarlod ham naar Himlen var saadan som da. Gaskoneren kunde have svaret, at der handlede allene om, hvorledes det var med Kongen af Boutan; men han biede viseligen nogle Minuter, fikede i sin Almanak, og sagde til Astrologen: "De har Ret, store Mand! Kongen skulde være død, dersom man havde aareladt ham i det Dieblis, De talte om. Men Himlen har siden forandret sig; og dette er netop det gunstige Dieblis." Det tilstod Boutaneren. Kongen kom sig, og lidt efter lidt vante man sig til at aarelade Kongerne, naar de behøvede det.

En fiak Dominikaner sagde i Rom til en engelsk Philosoph: "Du er en Hund. Du lærer, at det er Jorden, som dreier sig, og du tænker ikke paa, at Josva standsede Solen i sit Løb. — Vel, ærværdige Fader, svarede Engelsen, det er ogsaa siden den Tid, at Solen er ubevægelig. Dominikaneren og Hunden omsavnede hinanden, og man vovede omsider, endogsaa i Italien at troe, at Jorden dreiede sig.

En Augur beklagede sig i Cæsars Tid med en Senator over Republikens Forsald. "Det er sandt, sagde Senatoren, Tiderne ere meget sørgelige. Man maae skielve for den romerske Frihed." — "Åh, sagde Auguren, dette er ikke den største Ulykke. Man begynder at tabe den Agtelse for os, som man eengang havde; det lader, som man taalte os, ikke som om vi vare fornødne. Der er Generaler, som tør levere Feldslag, uden at spørge os til Raad; og for at gjøre Ulykken fuldkommen, begynde de, som sælge os de hellige Høns, at raisonnere" — "Velan da, gav Senatoren til Svar, hvorfor raisonnere I ikke ogsaa selv? og siden Hønsene

Hønskræmmerne i Cæsars Tid vide meere end
det Slags Folk i Numas Dage, burde da ikke
ogsaa I andre Augurer nu omstunder være mere
Philosopher, end de i gamle Dage vare?"

Simon.

T i m o n .

Af Voltaire, Tome 30. Side 14.

Gud skee Lov, sagde Timon i Dag til mig, nu har jeg brændt alle mine Bøger. — Hvad, alle uden Undtagelse? Det kunde endda være med Journal de Trevoux, Dagens Romaner, og de nye Smaastrykker; men hvad har Cicero og Virgil, Racine, Fontaine, Ariost, Addison og Pope gjort Dem? — Jeg har brændt hver een, sagde han, de ere det menneskelige Rigis Fordærvere. Endog Geometriens og Arithmetikens Lærere ere Uhyrer. Videnskaberne ere Jordens grueligste Odelæggelse. Uden dem havde vi stedse havt den gyldne Alder. Jeg vil aldrig have meere at gjøre med de Lærde, eller med Lande, hvor Konsterne ere fiendte. Det er
E
græsse

græffeligt at leve i Byer, hvor man bærer Tidmaalere af Guld i sin Lomme, hvor man fra China forskriver smaae Orme, for at skule sig med deres Snog; hvor man hører hundrede Instrumenter, der stemme sammen, indtage vore Dren, og indbygge Sielen i en sød Roelighed. Alt dette er affkyeligt, og det er klart, at det er allene Troqueserne, der ere skikkelige Folk; dog maae ogsaa de være langt fra Quebec, hvor jeg frygter, at Europas fordømmelige Videnskaber have indsnegget sig.

Da Simon vel havde ladet sin Galde uddunste, bad jeg ham, uden Bitterhed sige mig, hvad der havde indgivet ham saadan Modbydelighed for de skionne Videnskaber. Han tilstod mig, at hans Vergrelse kom fra Begyndelsen af et Slags Folk, som give sig til at være Boghandlernes Tienere, og som i denne smukke Tilstand, til hvilken deres Udygtighed til at gribe en ærlig Næringsvei bringer dem, insultere hver Maaned de agtværdigste Mænd i Europa, for at fortiene deres Løn. — De har Ret, sagde jeg; men vil De, at man skulde dræbe alle Hestene

Hestene i en Bye, fordi der er nogle, som slaae bag ud, og gaae slet!

Jeg saae, at dette Menneske havde begyndt med at hade Videnskabernes Misbrug, og var derfra kommen til at hade Videnskaberne selv. De tilstaaer mig dog, sagde han, at Industrien giver Menneskene nye Fornødenheder. Disse Fornødenheder optænde Passionerne, og Passionerne forvolde allehaande Laster. Abbed Singer forvaltede Staten ret vel i Uvidenhedens Tid; men Cardinal Richelieu, som var Theolog og Poet, lod afhugge flere Hoveder, end han skrev flette Skuespil. Neppe havde han stiftet det franske Akademie, førend han lod Folk fra *Cinq-Mars*, *de Thou*, *Marillac*, komme i Bøddelens Haand. Havde Henrik VIII. ikke studeret, saa havde han ikke bragt to af sine Koner paa Rets-terpladsen. Carl IX. befalede ikke St. Bartholomæi Blodbad, uden fordi hans Lærer Amiot havde lært ham at gjøre Vers; og Katholikerne massakrerede ikke i Irland tre til fire Tusinde protestantiske Familier, uden fordi de til Grunde havde lært St. Thomæ Bog.

De troer da, sagde jeg, at Attila, Genserik, Odoacer og deres Lige, længe have studeret paa Universiteterne? — Derom tvivler jeg ikke det mindste, svarede han; og jeg er overbevist om, at de have skrevet meget i Vers og Prosa: Kulde de, naar saa ikke var, have ødelagt en Deel af det menneskelige Rion. De læste meget flittigen Casuisterne og Jesuiternes slappe Moral, for at nedfane de Scrupler, som den blotte vilde Natur ellers havde givet dem. Det er kun ved Geist og Cultur, man kan drive det til at blive ond. Leve Dødsmerne! de ere skikkelige Folk. — Han bekræftede denne Idee med mange Grunde, der maatte have vundet Prisen ved et Academie. Vi toge bort, for at spise til Aften paa Landet. Han bandede undervejs Kunsternes Barbarie, og jeg læste Horaz.

I en Krog i en Skov bleve vi anseende af Røvere, og jammerligen udpløndrede for alt hvad vi havde. Jeg spurgde disse Herrer, paa hvilket Universitet de havde studeret. De tilføjede mig, at ingen af dem havde lært at læse.

Efter

Efter saaledes at være plyndrede af uvidende Karle, kom vi næsten nøgne til det Huus, hvor vi skulde spise om Aftenen. Det tilhørte en af de lærdeste Mænd i Europa. Timon, efter hans Grundsætning, burde vente sig at blive myrdet. Det skæde imidlertid dog ikke; man gav os Klæder, man laante os Penge, man satte os til et prægtigt Maaltid; og Timon, da han gik fra Bordet, forlangede Pen og Blæk, for at skrive mod dem, der dyrkede deres Siels Evner.

Over det almeennyttige og underholdende
ved videnskabelige Gienstænde.

Auf gemeinnütziges deutsches Magazin, 1stes Stück, 1787.

Almindelig Oplysnings Fremme er bleven
en af vort Aarhundreds Yndlingsideer, især de
sidste ti Aars. Man kan ei andet end inder-
ligen glæde sig deraf. Er dette Begreb end
ikke lige tydeligt for alle dem, som tale derom,
saa have vi dog allerede opnaaet meget, naar alle
erkiende Nødvendigheden af at udvide deres
Kundskaber. Endog saadanne Mennesker af de
hæderlige Stænder, der forhen satte en Ære i
at glemme deres Sieler, begynde nu at skamme
sig ved Tankeløshed og Uvidenhed. De føle,
hvor meget de mangle, og just derved gjøre de
det første Skridt til at oprette Mangelen. Og
saa lige til den almindelige Mand strække sig
Birk.

Virkningerne af denne Stræben efter Kundskaber, meer eller mindre kiendeligen, eftersom deres Fremgang, der skulde undervise ham, er forskjellig. Oplysningen i Almindelighed synes at bestemme Grænsen for den høieste Fuldkommenhed, som vort Røn kan opnaae. Jo flere Individier, der høre til de Selvtænkendes Klasse, des meere stiger det Heeles Værdie, og, ved Deelenes nye Forbindelse, ogsaa ethvert Enkelt for sig. Noget ænigmatisk bliver stedse Spørgsmaalet, hvor vidt denne Oplysning kan gaae; men saa meget tør vi antage, at den kan blive betydeligen større end den nu er. Næmeligviis vil Indflydelsen af Gieles Evners Forskiellighed aldrig tabe sig; men, den tørde bestemmes langt anderledes, naar alle Medskabningerne allerede havde opnaaet en høi Grad af Forædling. Store Gieles vilde virke uendeligen meere, naar, de hos de Gieles af ringere Art finde meere Evne til at modtage deres Virkninger; de middelmaadige ville maaskee opløste sig over deres Sphære, naar deres Klasses forenede Kraft arbejder til det høiere; og ved de intellectuelle Fuldkommenheders Fremveert beforder Mennesket sin Lykke i alle Evigheder.

Hvor megen Grund altsaa til at tænke paa Oplysningens Befordring, ei blot i Hensyn paa os selv, men især paa det Heele, hvoraf vi udgiøre ogsaa en Deel, hvis vigtigste Anliggende stedse det almindelige Bedste bør være.

Alt være oplyst er, at have rigtige og bestemte Begreb over alle de Gienstande, der for Menneskene ere de vigtigste. Oplysningen voxer altsaa, deels som Summen af vore Begrebe formeres, deels som deres Værd forhøies. Begge Deele maae vi have for Øie, naar vi ville befordre den, og begge ere anvendelige paa alle Klasser af Mennesker. Jo fuldkommnere deres Begreber ere, som vi regne til de sædelige Stænder, desbedre ville de kunne meddeele ogsaa den mindre uddannede deres Indsigter. Saaledes blive hos denne deels nye Begrebe opvakte, deels de vaklende og urigtige Forestillinger fastere og rigtigere. Han vil da med formeeret Kraft kunne virke mere paa sine Samtidige, og endnu mere paa Efterkommerne. Det er altsaa høist vigtigt for Menneskehedens Lykke, at udmærke de Gienstande, om hvilke vi fremsor andre maae søge at opnaae klarere Begreber, og angive

give de bedste Veie, ad hvilke vi komme til dette Maal.

Visseligen gives der i de menneskelige Kundskabers vide Strækning nogle, som have en mærkelige nærmere Forbindelse med vor Aands Uddannelse, og vor Lykkeligheds Befordring. De ere, om man saa tør sige, de vigtigste Led i vore Kundskabers Række, fordi de paa det heele have meest Indflydelse; og den, som overseer det heele, vil stedse offere dem den største Opmærksomhed. Saadanne Gienstande pleie fortrinligen de at være, der have at gjøre med Menneskets naturlige Anlæg, dets Forholds Grundlove, og den selskabelige Forbindelses Vel, hvor det nu lever i den cultiverede Verden.

Mennesket, Skabningens ædelste Væsen, som vi kiende, er selv den vigtigste Gienstand, og det der hører til Kundskaben om hans Aand, er ham blandt alt det viderværdigste. Grunden til ethvert Fremskridt mod Fuldkommenhed er stedse nøiagtig Kundskab om det som er. Vi kunne ikke uddanne og forædle noget af vore Anlæg, uden saavidt mueligt, at trænge ind i dets Væsen. Dertil fordres en saa skarp Opmærksom-

hed og Jagttagelse, at vi aldrig nøie nok kunne benytte ethvert Vink, der her kan lede vor uvisse Gang. Vel er ingen menneskelig Siel nøiagtigen som den anden, men vore almindelige Begrebe passe paa alle, siden de ere Abstractionens Værk. Desuden blive vi stedse skarpsindigere paa den personlige Forskiel, jo meere vi kiende Individerne. Vi blive meget bedre i Stand til at kiende vore Bestræbelsers Virkning, og altsaa paa det bedste lempe vor Virksomhed efter Hensigten, naar vi have skuet med et skarpt Blik i vort eget Jnderste. Utroeligen vidt strækker sig denne Betragtning, eller meget mere næsten ved alle Gienstande kan det tænkende Menneske opkaste sig Spørgsmaale, der henhøre til den abstracte Kundskab om ham selv. Aldeles paa en særskilt Maade vil en Antiquarius ansee Litterairhistorien, og aldeles anderledes den Vise, som deri vil efterspore den menneskelige Siels Fremgang. For hiin er den en Række af blotte Facta, for denne et høist mærkværdigt Monument af saa mange Phænomener af vore forskiellige Kræfter, af hvis Betragtning han kan drage vigtige Slutninger om vore fælles Anslags Art,

og

og frugtbare Regler for deres fordeelagtigste Anvendelse. Og hvor stor og udbredt er ei Nyten af Undersøgelser af dette Slags. Naar ogsaa den Skarpsindighed, som fordres til at anstille dem, er i Aaers Eie, saa nyde dog alle Frugterne af hine Bestræbelser. Kun saa ville være i Stand til at udvikle de Hindringer, der staae Selvtænkningen i Veien, og deraf udlede de Midler, hvorved den kunde befordres; men Resultatet af deres Forskning vil blive almeennyttigt, og mange ville med det sandeste Gavn betiene sig af de Midler, som derpaa grunde sig.

Ogsaa Grundsatningen for vor Moralitet staaer med vore Anlægs Udvikling i det nøieste Forhold. Mennesket har ingen anden Moral, kan ingen anden have, end den rigtige ledede Fornusts Udsagn; men dets Bæe og Vel hænger i Tid og Evighed af, hvorledes det hører dens Stemme. Hvor afgjørende er altsaa i vor Skiebnes Bægtkaal denne vort Forholds Rettesnor, som paa lige Maade forbinder en Socrates og en Huroner, Betleren og Kongen. Hvor meget bliver det ei Pligt for de stærkere
blande

blandt os, omhyggeligen at efterforske de Maader, hvorledes den efter sine mangfoldige Bestemmelser og Nuancer kan udvikles, paa det at ethvert Individuum i Forhold til hans Omstændigheder kunde paa det fuldkomneste følge dem. Hvo vil ei gierne aabne sit Hjerte for det tilige Haab, at enhver vil høre denne simple, fattelige og uimodstaaelige Stemme? hvo vil ei føle det opmuntrende i den Udsigt, at mange skulle høste Nytten af Arbeidet, uden at have været med at saae. Sin Angstselighed vilde da forsvinde, hvilken ethvert godt Menneske føler ved tvivlsomme Tilfælde; de Klager vilde da ophøre, at Usædelighed tager til med vor Oplysning. Oplysningen kan efter sin Natur aldrig skade Moraliteten, men ved Immoralitet er meget mere stedse Mangel paa Oplysning. Men desværre strækker sig vore Tiders Stræben efter klarere Kundskaber alt forielden ogsaa over vort Forholds sande Grundsætninger, og da kan rigtig nok det Tilfælde træffe, at Mennesket er bedre underrettet over visse Gienstande, og dog mindre moralsk. En angstelig, paa falske Religionsætninger opskruet Sædelæres Bygning kan ganske

ganske ikke bestaae med klarere Begrebe om Gud, og Menneskets Natur; det er mueligt, at den, som tænker rigtigere over disse Gienstande, for-
 kaster hine, og virkelig ikke handler efter
 Grundsætninger, fordi hans Estertænken ikke ogsaa
 tillige strækker sig over hans Forholds rigtige
 Grunde. Ogsaa det er mueligt, at svagere
 Hoveder kun optage saa meget af de klarere
 Begrebe, at de indsee Ugrunden i falske Sys-
 temer, uden tillige at have Kraft til selv at fore-
 tegne sig en rigtigere Bane. I denne Tvivls
 og Uvisheds Tilstand kunne de maaſtee blive
 umoralſke, fordi det heri mangler dem paa klar-
 ere Begrebe. I ethvert Fald er alt almindelig
 Udbredelse af rigtige Begrebe om Moraliteten
 den sikkerſte Vej til at hæve denne Fare,
 der virkelig har indtaget mangen Menneskevens
 Hjerte mod alle Bestræbelser til Oplysning.

Det oplyste Menneske er steds den bedste
 Vorger, og Staternes største Interesse støder
 her nsigtigen sammen med Regenternes ædelste
 Bestræbelser. Menneskenes Foreening til de
 større Selskaber, vi kalde Stater, har sine store
 Mangler, men den har endnu større Fordeele.

Der

Derfor bleve Manglerne ustridigen lagte i Forsynets Plan for Menneskenes Skiebne. Kun den, som rigtig tænker over denne abstracte Gienstand, vil kunne overttyde sig om denne Sandhed. Han vil med største Wiisdom og Taalmodighed bære det i enhver Stat nødvendige Onde; han vil paa det meest levende føle denne Forbindelses Fortrin, og saa vil den varmeste Fædrelandskierlighed giennemtrænge hans Hjerte. Til de største Fortrin vil han just meest virke med, nemlig til den større Lyksaligheds Opnaaelse, i det Almindelige, som ifkun foreenede Kræfter kunne frembringe. Han vil paa det bedste indsee, hvorledes Statens forskjellige Lemmer, ethvert for sig meest kunne virke til det almindelige Maal; og denne Kræfternes hensigtsmæssige Anvendelse vil han paa alle Maader søge at befordre. Derved vinde begge, Staten og den enkelte Borger, og nu tage ogsaa de, som egentligen ei hørde med til den virkende Kraft, Deel i Oplysningens Følger. Vel synes Oplysningen over Gienstande af dette Slags ikke at kunne være Maalet, uden for en lidet talrig Menneskeclasses Stræben; men deels ere dens

Føl-

Følger saa særdeles vigtige, at enhver, som har Kraft dertil, derfor maatte stræbe derefter, deels interessere de i sig selv ethvert velstændige Menneske. — At Menneskenes Kræfter ved Frihed meget forhøies, er en af den speculative Philosophies Sætninger, hvis Anvendelse paa Bondernes Frihed er en Frucht af de opklarede Begrebe over Statsforbindelsen. Maaskee er det ei mange i Staten, der fuldkommen kunne udvikle disse Begrebe paa den Maade, og bevise dem saaledes, at det er Regenternes Pligt, at bestemme dette Nationens vigtige Anliggende efter Fornuftens og Naturens evige Rets Udsagn. Men Resultatet af deres Undersøgelser, Fordelene af Bondens Frihed for den ganske Stat — er en af den almindelige Oplysnings Gienstande, som enhver Menneskeven maae interessere sig for; og jo almindeligere man tænker derover, des nærmere bringer man Udførelsen, hvis første Oprindelsesgrund maaskee laae i hine dybe Undersøgelser.

Just dette er det, som fornemmeligen burde være vort Bemærke ved vore Bestræbelser for Oplysningen, — det, at gjøre de klarere Begrebe

grebe almindeligere. Der er jo dog allerede tænkt og skrevet saa meget over alle hine vigtige Sandheder, at der bliver os næsten intet tilbage at ønske, uden at Summen af disse Kundskaber, der nu ere concentrerede i nogle enkelte fortrinlige Hoveder, maatte udbredes blandt flere. Vi vilde deraf ei allene i det daglige Liv erfare de lykkeligste Følger, men vi torde ogsaa see en Tid indse, da maaskee mange Begreber torde blive endnu mere uddannede, naar flere selskabeligen kunde arbejde til dette Maal. Det kommer alt an paa, af vore Kundskabers viide Omfang at fremdrage det, der var meest almeennyttigt, og at foredrage det paa saadan Maade, at det kunde finde almindelig Indgang.

Almeennyttens Hovedcharacter er dens Virkning paa os og vort selskabelige Liv; det større eller mindre, det nærmere eller fiernere Forhold, i hvilket den staaer til os, bestemmer dens forskiellige Grader. Der hører stedse Dommeskraft og Erfaring til, i enkelte Tilfælde at vælge rigtig, men man vil ikke letteligen feile, naar man har hine Regler for Øie. Ogsaa har Almeennytten Grader, i Henseende til dem,

som

som skulle benytte Foredraget; imidlertid vil man gaae sikkerst, naar man indretter det efter de Klassers Tarr, der have nydt en sædelig Opdragelse, og altsaa skulle være vant, eller dog i det mindste i Stand til selv at tænke. De allerfleste Læsere høre til denne Klasse, og dybere ned vil Oplysningen ved Skrifter vel ikke uden middelbar befordres. Men endogsaa hiin Klassen Lemmer ere saa aldeles forskellige fra hinanden, at noget kan være nyttigt og fornødent for den eene, som kunde være unyttigt og overflødigt for den anden. Her gjør man bedst i, at gjøre Maalestokken saa liden som mueligt. Naar Foredraget kun er de nederste Lemmer nyttigt, saa ville ogsaa de øvre være menneskekierlige nok til at interessere sig derved. Maaskee kan mangen enkelt Idee endnu være disse ny, eller ved Forestillingsmaaden vises dem i et nyt Lys. Endeligen gjør vor forskellige Bestemmelse i Verden, at eet er den eene, et andet den anden især interessant; dog dette maae man ei see paa. Det menneskelige Selskab udgør et ganske, som føler ved alle dets enkelte Deele; altsaa have alle Deelene Indflydelse paa det heele, og hvad

der virker paa den eene Deel, virker i noget Maade tillige paa de andre. Vi maae derfor interessere os for alt det, der angaaer dets Vel, og naar kun en Sag i sig selv er videværdig og nyttig, saa maa den ogsaa synes os saa, om den endog har nærmere med andre Mennesker end med os at gjøre. Det meere eller mindre bestemmes allene ved den forskiellige Vigtighed, i Hensigt paa det menneskelige Livs Heele: og kun i denne Betragtning vil f. Ex. en Undersøgelse over Opdragelsens Grundsætninger stedse være vigtigere, end en over Musikens Fornøielser. Exempler af de fornemste Videnskaber, der henhøre til ovennævnte Sandheder, maae oplyse denne Sætning.

Naturvidenskaben, det er begge, baade Naturlæren og Naturhistorien, er ustridigen høist interessant for enhver tænkende Mand. Han bliver derved bekiendt med sin Standpunct i de skabte Væsners Række. Han lærer at abstrahere værdige Begrebe om Guddommen og Naturens heele Sammenhæng. Han underretter sig om de udvortes Omstændigheder, som have mægtig Indflydelse paa hans aandelige og moralske Virk-

Virksomhed. Enhver Gienstand paa denne vide-
 Mark bliver, fra denne Synspunkt behandlet,
 almeennyttig, og vil meget bidrage til Oplysnin-
 gens Befordring. Imidlertid maae blandt des-
 lige flere Gienstande de stedse fortiene fortrin-
 ligere Betragtning, der have med det dyriske,
 og især det menneskelige Legems Kundskab at
 gjøre, saasom dets Bedligholdelse derved kan
 vinde, og som den corporlige Bessaffenhed ogsaa
 har stor Indflydelse paa vor Siels Virksomhed.
 Dogle blive i sig selv stedse viderværdige, men
 de interessere ikke saa almindeligen; de ere mere
 for den, som udelukkende eller dog fornemmelig-
 gen beskæftiger sig just med de Videnskaber, og
 som derfor maa kende alle Præmisserne, for
 deraf at uddrage almindelige Slutninger. Al-
 mindelige Betragtninger over Sandseredskabernes
 Bringen til Fuldkommenhed, sætte mange detaille-
 rede Undersøgelser og Betragtninger forud; ustræ-
 digen ere derfor disse af den største Vigtighed,
 men stedse bliver Resultatet af Forsøgene almeen-
 nyttigere, end Fortællingen om, og Resultatet
 af ethvert enkelt Forsøg for sig.

Sielelæren er efter dens heele Omfang Menneskets vigtigste Studium, saasnart man betragter den i Hensigt til dens Forædling. Her er der næsten ingen Grader i det tiltrækkende og det almecennyttige; enhver Forsken efter vor Lands Fremgang, enhver Indtrængen i dens Genemærker, aabner os nye Udsigter, hvis Uddannelse umiddelbar forhoier vor Fuldkommenhed. Kun vogte man sig for Indbildningskraftens Forvirringer; man skielne omhyggeligen imellem Erfaring og Formodning. Kun paa kolde og omhyggelige Betragtninger maae vore Slutninger beroe: og drømmende Indbildninger ville lade os forseile vort Blik. Ogsaa vogte man sig for alt for stor Spidsfindighed, som saa let bringer os til at forbytte Skarpfindighed med vor Egenkierlighed. Distinguere sygen har Aarhundrede igiennem indhyslet denne ædle Videnskab i et Mæt af Nonsens; og endnu føre Psycologerne os kun alt for ofte om i en Cirkel af tomme, skiont efter Udseende skinnende Hypotheser. Ikke de mange kunstige Forklaremaader af Muelighedernes Rige ere her det sande nyttige; kun Jagttagelser, og enkelte deraf

deraf uledede Slutninger og Anvendelser paa vore Kræfters Brug.

Sædelæren beroer paa Sielslæren; det caracteristiske i dens Studium er den Bestræbelse, for i enkelte Tilfælde rigtig at lede Fornuften. Ogsaa her er alting interessant, alting almecennyttigt, naar man følger den Methode, som Naturen foreskriver os. Det er lige vigtigt, at ulede almindelige Betragtninger over vore Pligters Sammenhæng af den almindelige Grundseining for vor Bestemmelses Opfyldelse, og paa enkelte Tilfælde at anvende Bedømmelsen over hvad der er ret og uret. Man overbevise Forstanden, og Hjertets Rettelse vil følge af sig selv; men man undslye alle prægtige Declamationer, der steds igientager tusinde Gange sagte Ting i en lidt forandret Tone. De kunne i det mundtlige Foredrag have deres Nytte; men i det skriftlige have de det stelden, i det mindste ei hos dem, der med skarper Blik trænge ind i Talens indvortes Værd. Ligesaa lidet Værd have i Hensyn paa det Almindelige de overdrevne Spidsfindigheder, i hvilke Middelalderens Casuister søgte deres Berømmelse, og hvorfra

endnu nogle nyere Moralister ei saa ganske ere frie. Hvorfor vil man ængsteliggen opsoge mulige Tilfælde, paa hvilke den menneskelige Dyd kunde strande; Tilfælde, som i en Menneskealder maaskee ikke falde ind, medens man til langt større Nytte burde anstille Undersøgelser over saadanne Gienstande, som langt oftere foresalde, og have langt vigtigere Følger.

De skønne Videnskaber sigte til vor Følelses Forædlelse, og forhøie vor Lykksalighed, i det de formeere vor Evne til at fatte det Gode og Skønne i den physiske og moralske Verden. Geniets ægte Producter tiene ikke blot til Underholdning; de undervise og fornøie paa een Gang. Nuanceret Forestilling af menneskelige Characterer i sandsynlige Handlinger, forøger vor Menneskekundskab, og foreprædiker os ofte den meest indtrængende Moral. Treffende Skildringer af store Naturbegivenheder forhøie vort Hjerte til store og fromme Følelser; emphatiske Beskrivelser over det Skønne af ethvert Slags danne vor Smag, uden hvilken vi aldrig i noget Sag have os over det Middelmædige. Meget uretteligen skiller man ofte det Underholdende fra

fra det Nyttige. Misbrugt af en Sag bør aldrig bestemme vor Dom i det Almindelige; og naar det er sandt, at mange til flygtigt Moerskab bestemte Skrifter stifte liden varig Nytte, saa maa man heller ikke nægte, at mange Skribentere, der ere sande Lærde, vilde gavne meget mere, naar de ved deres Smags Dannelse ogsaa have sat sig i Besiddelse af den Gave, at underholde. Hensigtsmæssige Arbejder af dette Slag ville ligesaa meget, som noget andet, virke med til almindelig Oplysnings Befordring, og kun det mere eller mindre i Gienstændenes Storhed, og Behandlingsmaaden vil bestemme dets relative Værd for det Hele.

Historien, hiin Mennekeslægts store Læremesterinde, indeholder Summen af alle vore Erfaringer over enhver vore Jagttagers Gienstand. Fra denne Synspunct maae den betragtes, naar Taler er om almindelig Nytte til Mennekeslægts-Fremgang mod Guldkommenhed. Detaillerede Undersøgelser over Tidsregning, Slægtsfølge, Vaaben, Diplomer, og tusinde andre Gienstande, der tiene til at befæste Historiens Troeværdighed, interessere allene den historiske

Grandſker. Menneſket overhovedet intereſſerer ſig kun for det, der angaaer dets Art. Biograp-
 phie, de menneſkelige Sæders og Kundſkabers
 Hiſtorie, Udviklingen af Staternes Fremvæxt og
 Forfald, ſaavidt den ſtaaer i Forbindelſe med
 Regieringernes Udfærd, synes at være de Gien-
 ſtande, der fremfor andre paa Hiſtoriens vide
 Mark bære Almeennyttens Præg. De give os
 Beviſer for de Sandheder, der henhøre til Men-
 neſkenes vigtigſte Kundſkaber, og de virke der-
 for umiddelbar til Oplyſningens Befordring, ja
 de bidrage i en fortrinlig Grad dertil, da
 Exempler ſtedſe ere den meeſt indtrængende Un-
 derviſning. Maaskee Hiſtoriens philoſophiſke
 Udarbeidning, ſom vi i de nyere Tider igien
 have indført, bleven et af de fornemſte Midler,
 hvorved Oplyſningen i det heele blandt os er
 bleven befordret.

Statsvidenſkaben lærer os de Midler,
 hvorved Menneſket, formedelſt Statsforbindelſen,
 kan blive det meeſte mueligen lykkeligſt. Ogsaa
 her maae man ſtille Detailkundſkaben fra Over-
 ſynet over det Heele. Hiin indbefatter heele
 Deconomien, Technologien, Cameral-, Politie-,
 Finan-

Finances, Lovgivningsvidenskaben og Statistikkens
 Kaden. Unægteligen have alle disse Kundskabers
 Gienstande en afgjørende Nytte for det mennes-
 kelige Liv; men det forskellige Omfang, og
 Maaden, hvorpaa de vise deres Indflydelse paa
 det Heele, bestemmer dog ogsaa her visse Grader.
 Vil man være almeennyttig, saa maa man for-
 nemmeligen behandle saadanne Gienstande, der
 har stor Indflydelse, om ei paa den hele Stat,
 saa dog paa en bestemt Deel af Indvaanerne; og
 vil man endelig gaae i større Detail, saa maa
 det skee paa saadan Maade, at Indflydelsen paa
 flere Gienstande gøres saa meget mueligt beskre-
 lig. Unægteligen ere almindelige Grundsætninger
 om Fabriker, oplyste ved Exempler, almeennytti-
 gere end Beskrivelsen over en enkelt Maskine;
 men vilde man omstændeligen behandle en saadan
 isoleret Gienstand, saa maatte man gøre den
 tilstrækkende, ved at udmærke dens relative Vig-
 tighed. Man maatte vise, hvor meget Arbeidet
 ved denne Opfindelse blev lettet og fuldkommen-
 gjort; hvor stor Nytte den dernæst frembragte
 i den Egn, hvor den nu var bekendt; men
 ogsaa tillige, hvor megen Fordeel den videre

udbredet vilde give det heele Land. Derved
 unddrages det trættende i Detaillen fra vore
 Dine; vi interessere os langt mere for Sagen,
 da vi nu see den i større og mangfoldigere For-
 hold. Just disse samme Regler gielde ogsaa
 om Exempler af Statsvidenskabens Lære, om
 Beskrivelsen over Lande og Stæder. Aller-
 interessantest ere stedse saadanne statistiske Efter-
 retninger, af hvilke vi lære at kiende en Regie-
 rings heele Character, Hovedpuncterne i Lovgiv-
 ningen over den borgerlige Forfatnings vigtigste
 Gienstande, disse Mesurers Følge for Indvaa-
 nernes borgerlige Forfatning. Saa bliver det,
 for Ex. i manges et soldatisk regieret Førstens-
 dom, den vigtigste Gienstand for Betragtning,
 den at vise, hvoreledes denne Førstens Tænkemaade
 virker i alle det lidet Lands Nerver, og hvor-
 ledes ofte Tilstanden ganske og aldeles forandrer
 sig i to paa hinanden følgende Regieringer. I
 et andet Land vil man see Industrien, og især
 Fabrikerne, blomstre frem ved Frihed, og ved
 Regieringens vise Medvirkning; man vil søge
 at trænge ind i den Plan, der er antagen til
 almindelig Rettefærdighed, og man vil da langt bedre
 over-

oversee og bedømme de enkelte Virkninger. Vil
 man skildre Litteraturens Tilstand, saa vil man
 ikke saa meget omstændeligen beskrive enkelte
 Biblioteker og litterare Indretninger, som man
 vil søge at blive bekendt med Stedets Lærdes
 Tone i det heele; man vil lægge Mærke til
 Virkningerne af denne litterare Stemning paa
 Selskaberne blandt de sædelige Stænder; man
 vil søge at underrette sig om det, Regjeringen i
 Almindelighed gjør for Lærdoms Befordring, for
 efter denne Maalestok des rigtigere at kunne
 skildre enkelte Anstalters Forfatning. Imidlertid
 have detaillerede Efterretninger af dette Slags
 stedse deres Værd for det Heele, saasnart de paa
 behørig Maade fremstilles. Beskrivelsen af en
 eeneste god Skole bliver usfridigen interessant,
 saasnart man ved Skildringen af de Virknin-
 ger, hvilke den i den Egn har frembragt, op-
 vækker den Idee hos os, at dette Exempel
 Efterlignelse ogsaa i den Egn, hvor vi leve,
 og siden for den heele Stat, til hvilken vi høre,
 vilde have lykkelige Folger.

Ei allene Materien, ogsaa Foredragsmaa-
 den bidrager saare meget til Almeennyttigheden.

Fore

Foredragets Hovedcharacter, naar vi vilde virke paa alle Arter af Læsere i de sædelige Stænder, er Lethed, Tydelighed og Underholdning. Her gjør det udvortes overmaade meget. Man synes med Grund at kunne paastaae, at mange Sandheder eene af den Marsag endnu ere saa lidet udbredede, at man har været saa lidet bekymret om, at forestille dem i en tæffelig Dragt. Dette gielder især om mange af Sielalærens, Sædelærens, Lovgivningens og Statsvidenskabens Sætninger, hvilke sikkerligen meget vilde have bidraget til den almindelige Oplysning. Siensstandens Natur, og det individuelle ved ethvert Fald, fordrer her saa mange forskellige Bestemmelser, at det bliver meget vanskeligt at sige noget derom i Almindelighed. Smidlertid synes man dog at kunne bestemme almindelige Regler for Foredraget, enten saa man skal bearbejde speculative, eller historiske, eller meere underholdende Gienstande.

Speculative Materier maae saa meget mueligt gøres anskuelige. Man maae se al videnskabelig Omstændighed, hvor det paa nogen Maade

Maade lader sig gjøre; man maa søge at gjøre Kunstsproget passende med det almindelige Livs Sprog, og ikke bruge Kunstord, der ei almindeligen ere bekendte, uden at forklare dem. Man maa for alting stræbe at blive forståelig, og heller opofre enkelte Skønheder i Udtrykket, end Tydeligheden. Ved Udarbejdningen maae man stedse tænke paa, at kun faa Læsere leve som vi, ganske for vor Videnskab, og man maa derfor aldrig fortsætte Raisonnementet over een Gienstand lige til Trættelse, enten denne maatte være en Folge af for stor, eller for vedholdende Anstrængelse. Man maa fra Tid til anden udvikle Læserne Planen af det Hæle, og lade ham paa bequemme Hvilepuncter oversee det Afhandlede, og det han endnu har at vente. Man maa stedse holde den Tanke levende hos ham, at vore Sielse ved vort Arbeid have mere med hans Fordeel, end med vor Videnskab at gjøre. Dette opnaae vi, naar vi ofte gjøre ham opmærksomme paa vore Sætningers practiske Nytte; derved vinder Foredraget en Cordialitet, som henriver Læseren, og letter ham den Anstrængelse, der maaskee er fornøden, for
at

at fatte det tilfulde. Hyppige Exemppler maae
baade oplive Foredraget, og giøre det klart; derved undgaaer man at trætte, hvilket under de
lange fortsatte speculative Undersøgelser er Tilfældet, og derved kunne vi tillige paa det bedste
overtynde Læseren om Theoriens Nytte for det
menneskelige Liv.

Det historiske Foredrag maa have Liv og
Varme. Man undgaae ogsaa her al den Om-
stændelighed, der vel som Forarbeid var uund-
gaaelig, men lidet interesserer Læseren. Man
søge ved Behandlingsmaaden stedse at holde
Ideen om de store Sandheder, som ved det
fremstillede Exempel skulle indskræmpes, nærvæ-
rende for ham. Disse Betragtninger maa være
anbragte og udtrykkede med Klogskab; vi maa
vogte os, ei at forfalde til en declamatorisk
Tone, og ligesaa meget maae vi undflye alt,
hvad der er gammeldags og almindeligt. Fore-
dragets Varme gjør det ei allene mere under-
holdende, men ogsaa mere indtrængende. Vore
Læsere maae have den Overtydning, at vi selv
betragte den Historie, som vi forestille ham fra
den

den Synspunct, fra hvilken vi vilde, at han skal betragte den, hvis vi ellers fuldkommen vilde opnaae vort Niemeed. Stilens Skønhed maa være af det større og ædlere Slags; man maa vogte sig for at anbringe for meget Pynt, som ei vilde passe med Historiens simple Character.

Ved Gienstande, som især sigte til behagelig Underholdning, ere en særdeles Letthed, Munterhed og Gracie det rette Foredrags fornemste Egenskaber. De nærmere Bestemmelser ere her forskiellige, ligesom Stoffet og Maaden at behandle det paa. Nogle Opsatse af dette Slags høre mere til det fortællende Slags, og ved dette maae vel Foredraget være let og ufsunderet, men dog simplere end for Ex. ved Reisebeskrivelser. Her vil man omtrent antage det dannede Menneskes Omgangstone, kun at man af Skribenten vinder meere Omhue for Udtrykket; men for megen Pynt vilde være Overlæsselse, og derfor mishage. Andre Arbejder høre til Poesiens Fag, og disse maa aande

Begeist-

Begeistringens Ild, der lader Digteren tænke
eene paa sin Gienstand, og intet andet. Her
opnaaes den tilsigtede Alneennyttighed ved
Sagen selv. Det Edle og Skønne er for
sig selv tillokkende, og den Digter, hvis Siel
deraf er fuld, vil det let lykkes at forestille
det vel.

Om den vigtige Forſkiel imellem den
virkelige og formelige Ret
af Juſtitsr. Möſer.

Taget af Berl. Monathſchrift, 1 B. Side 506.

Man finder nu omſtunder ſaa ſaa Menneſker, der vide at ſkielne imellem den formelige og den virkelige Ret; og den Fare, hvormed begges Forverling i vore philoſophiſke Tider truer Menneſkeſlægten, er ſaa ſtor, at det synes mig Pligt, at bringe denne tilſorn velbekiendte Forſkiel paa nogen Maade i Erindring igien. Endog den formelige Sandhed bliver ei meere behørigen ſkilt fra den virkelige; og der reiſer ſig deraf utallige Reglerier, ſom kunde undgaaes, naar man tilbørligen agtede derpaa.

Hvad der overhoved er virkelig Ret og virkelig Sandhed, er enhver bekiendt, saa vanskeligt det end er i enkelte givne Tilfælde at opdage den ene eller den anden; men om den formelige har ikke enhver et tydeligt Begreb: dette vil jeg altsaa meddele, og det for meere Tydeligheds Skyld i et Exempel.

Hvad en Kirke, eller en Forsamling af udvalgte dertil kaldte Biskoppe endeligen have erklæret for Sandhed, det er formelig Sandhed for alle dem, der høre til denne Kirke: og formelig Ret er for stridende Partier, hvad en udvalgt eller forordnet Dommer omsider har erklæret for at være det. I begge kan den virkelige Sandhed eller den virkelige Ret ligge til Grund; og der er den høieste menneskelige Sandsynlighed for, at den saa gjør. Men virkeligen kommer det ikke derpaa an; det gjør i egentlig Forstand intet til Sagen, om Biskopperne eller Dommerne have taget Feil eller ei; deres sidste Udsagn forvandler virkeligt Hvidt til formeligt Sort, og omvendt. Begge kunne, hvad formelig Sandhed angaaer, ikke tage feil,
naar

naar alting gaaer ordentlig til. Thi der er her en Utdret for den menneskelige Noelighed, efter hvilken nu engang det skal være formelig Sandhed, og formelig Ret, som derfor er erklæret eller affagt. Menneskene vilde aldrig holde op at trættes, enhver vilde handle efter sine egne Begrebe, og det vilde søde den evige Forvirring, naar man ei omsider viseligen havde foreenet sig, om at holde det for formelig Ret, som derfor var affagt, og som saadan følge det. Enhver beholder derved sin frie Meening om den virkelige Ret, naar han ei kan overtyde sig om den formelige; men derpaa agter man ikke.

Saa snart man derimod forverxler disse, saa tillader man enhver, ogsaa at bringe det i Udøvelse hvilket han erkiender for virkelig Ret. Førsten kan sætte enhver Raad, der efter hans Overbeviisning er en uredelig Mand, ud af sin Tjeneste, og straffe ham som han lyster. Dommeren kan strax bringe sin først affagte Dom, naar den efter hans Meening er virkelig Ret, i Udøvelse, uden at oppebie, at den faaer en formeligere Rets Kraft. Og, for ogsaa at tale

noget om Sandheden, saa maatte enhver Præst giøre sig Betænkning over, at underskrive sin Kirkes Troesbekiendelse, saasnart den efter hans Overbeviisning ei var virkeligen sand; da han dog kan underskrive den, saasnart han kun veed, at den er formelig Sandhed. Paven maatte virkeligen være ufeilbar, da han dog kun formeligen er det; og den catholske Kirke, der nøier sig med formelige Sandheder, ja endog forbyder, nøiere at eftersøge den virkelige, som dog ingen er tvungen til at antage, vilde være til Pris for de Reglerier, som Protestanterne, og til Evighed blive udsatte for dem, saasnart de vilde opgive deres Confessions formelige Sandhed, og tage den virkelige frem i dens Sted. Sandhed uden Form er Vilddom uden Lov; denne forbinder, hiin ikke.

Alle Mennesker kunne tage feil, Kongen som Philosophen, og den sidste maaskee snarest, da de begge staae for høit, og blandt den Mængde af Sager, der svæver dem for Næsen, ikke fuldkommen roelig og nøie kunne betragte en eeneste. Af denne Aarsag have alle Nationer gjort sig
det

det til Grundfæstning for deres Frihed og Eiendoms, at det, som eet Menneske erkiender for Ret og Sandhed, aldrig skal gielde som Ret, førend det har faaet Formens Stempel.

Til Rettens Form hører, at den maae være affagt af en berettiget Dommer, og have faaet Rets-Kraft. Dette er en Grundlov hvorefter om ligeledes alle europæiske Nationer ere komne overeens; og den Monark, der lader en virkelig Sandhed bringe til Opspyldelse, ligesom en formelig, styrter denne første og enhver Stat hellige Grundlov, uden hvilken der slet ingen Sikkerhed mere gives, omkuld. Et Foretagende, som Salomons Wiisdom ikke kan undskyldes, da al Wiisdom kun fører til den virkelige, men ikke til den formelige Sandhed.

Den virkelige Ret kunde til Nød reent undværes i Verden: der gives Nationer, som slet ingen Lovbøger have; og de gamle Tydskere, som aldeles intet vidste af nogen virkelig Ret, ja tvivlede vel endog om der gaves nogen saadan, havde dog foreenet sig, om at lade det gielde som formelig Ret i enhver Tvistighed, hvad de af Partierne valgte Mænd, efter deres store

eller smaae Indsigter, vilde erkiende for godt og billigt. Lige det samme kan man og sige om den virkelige Sandhed, om hvilken saa saa Hoveder komme overeens. Men formelig Ret og formelig Sandhed kunne reent ud ikke undværes; og det er et forgieves Spørgsmaal, eller meget meere en Forverling af disse to ganske forskellige Arter af Sandheder: om man tør antage og søde virkelige Bildfarelser? Kun formelige Bildfarelser maa man ikke antage eller nære, eller der ligger en Feil i Statens Grundforfatning.

Dette er bleven erkiendt af alle Nationer, som før have tænkt paa Procesordninger end paa Lovbøger. Hine vise Veien til den formelige Ret, og den bedste Procesordning er den, som forvandler Veien til et Minimum; men disse indeholde kun den virkelige Ret, der, som sagt, i Nødsfald kan undværes; ligesom ogsaa Storcanzleren Cocceji lod Procesordningen gaae foran Lovbogen *).

Det

*) Dette er og igien skeet i den ny preussiske saa merkverdige Justicesforandring.

Det sørgeligste Tilfælde, hvori en Dommer ofte befinder sig, er dette: naar han siensynlig erkiender den virkelige Ret, og dog ei kan gjøre den til den formelige. Men desuagtet er det bedre, at en enkelt Mand sørger, end at man sætter det heele i Fare; og dette vilde skee, naar enhver Dommer kunde antage det som lovgyldigt, hvilket han erkiender som virkelig Ret. Ethvert Menneske bør med taknemmeligt Hierte erkiende, at man foredrager den formelige for den virkelige, naar begge ei støde sammen; og de forsynde sig mod Menneskeheden, som enten ganske ville udelukke denne Form, eller unaturligen forkorte og betyngne den.

I øvrigt er det, i Henseende til Midlerne til den formelige Rets Erholdelse eller Processen, en ædel Egenkab hos Mennesket, at han for det, som efter hans Meening tilkommer ham, sætter Liv og Blod, og af alle Kræfter værger sig mod alt, hvad der efter hans Meening vil undertrykke ham. Denne Lidenkab maa ikke undertrykkes, men opmuntres, især hos de Ringe, hvis Mængde nærer Staten, og hvilke snart

E 4

vilde

vilde gaaet til Grunde, naar de i Dag lode sig borttage eet Stykke, i Morgen et andet, uden at klage. Fyrsten selv er besjelet af denne Lidenskab; han lader sig intet fratage, og fordrer hvad ham tilkommer. Det er han Staten, og det er enhver Bonde det ham betroede af det almindelige Gods skyldig; hans Gaard er i hans Bærge, og han maa ikke lade endog en Flintesteen deraf gaae tabt, uden at klage.

Til denne Ende maae den formelige Rets Vei gøres ham lige, let og kort; men ei spærres eller indknibes.

Om Oprindelsen til Trældom i det borgerlige Selskab

af J. C. Schmohl.

Taget af Berl. Monathsschrift, 1 B. Side 336.

Efter Büsch er overalt i Stater, hvor ingen Penge circulerer, Trældom nødvendig.*) "Enhver sørger for sit Udkomme, vel af Kierlighed for sine egne Blodsforvandte, vel og undertiden og af religiøs Velgiørenhed for andres, især Fattiges og Krøblinges Vel; dog fordrer Egenytten for det meste Tienester af dem, man skal forsørge, hvoraf et vedvarende Tienerskab (Trældom) er den første Følge. Penge derimod

§ 5

har

*) Terten hertil er et kort Udtog af den hamburgske Professors Hr. J. G. Büsches Abhandlung von dem Gelds umlauf, Hamburg und Kiel 1780, 1ste Deel, Side 9. 10. 11 og 12.

har den Tilsoffelse, der kan bringe frie Mennesker til at sørge for andres Udkomme, i det de troe at tiene sig selv; derfor bliver Trældommen mindre nødvendig blandt et for Penge arbejdende og dermed handlende Folk. — At opnaae et sikkert vedvarende Udkomme for medelst en andens Egennytte, dertil, siger han, er intet andet Middel at opgive, end at give sig i vedvarende Tjeneste hos en anden, hvorved denne bevæges til at sørge for vor Underholdning, paa det at vore Siels og Legems Kræfter, hvorved vi skulde være ham til Nytte, saa længe mueligt kan vedligeholdes, og det ei allene til Løn for allerede viste, men ogsaa i Forventning af tilkommende Tjenester. Men en saadan Forbindelse fører det med sig, at vi ikke, naar vi ville, kunne forlade dens Tjeneste, der i Forventning af tilkommende Tjenester giver os vort Udkomme. Kort, der opstaaer Trældom. — I de gamle Nationers Tilstand viser sig Trældommen, som det første og virksomste Middel for de Fattige, til at forskaffe sig Udkomme under de Riges Forsorg. Under hine Tiders simple Levemaade var den Løn, der kunde

vin-

vindes snart af hiin, snart af denne ved Tienester paa en ubestemt Tid, for den der var nødt til at leve paa andres Bekostning, en alt for uvis Hjælp til, at han ei heller skulde have foredraget et vedvarende Tienerskab. Derfor var det hos mange Folk uden Tvivl ikke blot Magten, men et fri Overeenskommelse, der giorde Trælle, og det ei blot for egen Livstid, men endog for Efterkommerne."

Jeg kan heri ei være eenig med Hr. Büsch. Alle mig bekiendte Tilfælde, at Mennesker frivilligen have givet sig i andres Trældom, passe her ikke: man gav sig aldrig saa hen, for at have et sikkert Udkomme, men vel for at undgaae Forsølgelser, Tyrannier, Mishandlinger, der vare langt frygteligere end Tienerskabet. Stedse var det dem kiere, at leve som frie Mennesker, som Fiere af deres Jord og deres Personer; men naar de det ei længer kunde, saa gave de sig under en andens Nag frivilligen — om dette kan kaldes frivilligt. Saa skeede det allerede tidligen med det ulykkelige ved indvortes Factioner sønderrevne Gallien. "Man har, siger
Cæsar

Cæsar *), overdraget Hovederne for disse Factioner al Magten, paa det at dog enhver blandt Folket stedse kan have nogen Beskyttelse mod en Mægtigere; thi disse Hoveder regne sig det for Ære, at forsvare dem, som have kastet sig til deres Partie. Folket selv er sunket ned til Slavekaar, foretager intet af egen Kraft, og har ingen Stemme i Statsforsamlingerne. Næsten alle give sig frivillig under Adelsens Nag, enten for Gielde Skyld, eller trykkede ved uudperselige Paalæg, eller ved de Mægtigeres Mishandling; og Adelen over da Herretten mod hine, som mod Slaver." Thi naturligtvis maae saadanne selv valgte Forsvarere tilsidst udarte til Undertrykkere. I den bekiendte Fabel (der ogsaa først **) blev digtet til Barsel mod saadan Beskyttelsens Overdragelse til en Skytsherre) beder Hesten Mennesket om Hielp, og bliver til et Lastdyr. — Saa i de Tider, da de frie Fiere i Europa bleve forvandlede til Lehnfolk eller Livegne, og

Alloz

*) Om den galliske Krig, 6te Bog, 11 og 13 Cap.

**) Af Stesichorus for Indvaanerne i Himera, mod den Livvagter, som man vilde bevilge Phalaris. See Aristoteles's Rhotorik, 2den Bind, 20 Cap.

Allodialgodserne til Feudal- eller vel endog Domaingodser. De almindelige Boldsomheder tvang den Svagere til at opofre sin Frihed, for at redde Liv og Sikkerhed, ei for Mangel, men for Mægtigeres Overvold. Despotieske Fyrster gjorde da i deres Love *) en saadan Forskiel imellem frie Jordeiere og deres Lehnførere, og foredroge de sidste paa alle Kanter saameget, at man paa den Maade ogsaa skræmmedes ind i dette Slags Trældom.

Mangel paa Næring er, efter min Meening, aldeles ikke at betragte som nogen Aarsag til Trældom, mindst i de tidlige Aldre, da et Folk endnu ikke har Penge. Mangel af Brug af sine Menneſkerettigheder og Kræfter var det, der forarsagede, saavel Trældommen, som Mangelen paa Næring. Ethvert Menneſke kan, uden at leve i en andens Tjeneste, erhverve sin Næring, naar han ei af andre Menneſker hindres fra at benytte Jorden. I det høieste har man, naar man ei selv var sig nok til sin Underholdning, forbundet sig med andre til fælles Arbeid,

*) Montesquieu *Esprit des loix*, XXXI Livr.
4 Chapt.

Arbeid, som til paa et nyt Opholdssted at op-
rydde en Skov, eller damme for en Flod; og
saaledes er det reent ud ei at indsee, hvorfor
et sundt Menneske heller bliver Tiener, end
arbeider for sig selv, hvilket han dog kan, da
han er sund, og hvilket han dog maa, da hans
Herre ikke vil ernære ham for intet.

Det er en ganske anden Sag med Træl-
dommens Oprindelse, end med dens nærværende
Tilstand. Fra først af under den ringe Befolk-
ning paa den vide Jord, under den simple Leve-
maade af Jagtens, Fædritens, Agerdyrkningens
Producter, kunde ethvert Menneske, der havde
Hænder og Fødder, forhverve sig saa meget Ud-
komme, som han behøvede. Vi finde derfor
blandt de egentlige Jagtnationer ingensteds Sla-
ver. Blandt Hyrdnationerne, der allerede staae
et stort Trin høiere, finde vi vel Mennesker i
Trældom, men ingen, som frivilligen have givet
sig deri, fordi de intet Udkomme havde, —
men Krigsfanger. Tilfælde, at en Frigiven, af
Bane til Trældom, frivilligen har givet sig deri
paa ny, passe ikke her. Disse ere ikke oprinde-
lige Slaver, men Slaver af Bane; ligesom det
bevi-

bevise intet, at de litthauiske og næsten heele Verdens Livegne ingen Lyst have til at blive frie. Denne Erfaring synes ganske at have forført Büsch (S. 13) og bragt ham til, at søge Trældommens Oprindelse i de Fattiges Attraae efter et vedvarende Udkomme ved de Riges Egennytte, da der dog ved Trældommens Oprindelse hverken gives Rige eller Fattige, og der først ved Trældommen bleve Rige og Fattige, som Herrer og Tienere, til. Thi den ringe Forskiel, der kan findes i en Jægnations Formue, naar nogen af den lærer Fædrigt, tillader os slet ikke dermed at forbinde de Begrebe om Rigdom og Fattigdom, som vi nu have. Vel havde en noget mere, en anden noget mindre; men det var ikke saadan Afstand. — Dog det vare dermed som det vil.

Nok, paa saadan Maade, som Büsch, (S. 21 f.) skildrer Trældommens Oprindelse, blev den ei Mode. Han siger: "Naar der i et Land var tusinde Familier, saa vilde snart 500 blive stærkere, 500 svagere. De 500 svagere faldt snart tilbage til Fædrigten; de for stærk tilvoksende Familier søgte deres Udkomme
ved

ved hine, men fandt det ikke uden formedelst Trældom, da man ikke stedse behøver Tjeneste, men kun paa visse Tider; fordi en Kunstner ikke stedse har Røbere til sine Kunster, eller naar et Kunstværk forlanges af ham, ei strax Materialet dertil, og ofte er forlegen, naar hans Kunst forudsætter en anden Kunst, eller hans Arbeid først i lang Tid kan blive færdigt. Alt dette, siger han, bevæger Menneskene til, i et pengeløst Land at give sig i Trældom, for stedse at have Næring, da de ellers ikke stedse vilde finde Folk, der saa enkelt forlangede deres Tjeneste og deres Varer, og betalede derfor netop det de behøvede. Dette, siger han, er ingen Hypothese, men Historie, og Reisendes Fortællinger underrette os derom. Hos de gamle Folk har Trældommen været et kraftigt Middel til Befolkningen."

Men, herved nævner han ikke eet eneste Folk; og virkeligen nævner Historien heller ikke et eneste gammelt, som Reisebeskriverne heller ikke et eneste nyt Folk, hos hvilket Trældommen har været et kraftigt Middel til Befolkningen. Vi vide tvertimod, at i den gamle Ver-

Verden, blev efter Penges Indførsel Trældommen langt almindeligere; ligesom Pengene overhovedet staae med Trældommen i liden anden Forbindelse, end at, jo flere Penge der er i et Land, desmere Trældom opstaaer der i Landet. I Rom var netop paa den Tid, da der skal have været 800 Millioner Dalere i rede Penge, de fleste Slaver. Den frigivne Tiberius under August efterlod sig 4116, og sildigere hen under Nero eiede enkelte Rige 20,000, og derover. I Grækenland var det det samme: da dette Lands Stater vare rigest paa Penge, var der de fleste Slaver. I Europa er nu Slaveriet — ikke i Navnet, men i Tingen selv — større end fordem. Alle Undersaatter ere Tienere, alle Slaver: der er ingen Forskiel mere. Om Soldatrene i de staaende Armeer have andre allerede længe siden yttret denne Formeening. Men Vonderne har man jo ogsaa allerede i mange Lande forbuden, at træde ud af deres Stand; man forbyder dem at reise ud af Landet; hvad seiler dem da til Livegenskab, da Fyrsten kan sælge dem, og har Ret over deres Liv og Død?

Just denne Sandhed, at Herrerne fra Begyndelsen overalt havde Ret over deres Slaves Liv, og det endog hos de gamle Tydskere, der ellers behandlede deres Trælle med en beundringsværd Mildhed, og næsten som vi vore Pagtere *), burde tilfulde overbevise Hr. Büsch om, at det har eene været voldsom Undertrykkelse, ikke frivillig Undergivelse for at vinde Næring, der først har frembragt Trældom. Thi man fornærmer den sunde Fornuft, eller mangler al Selvstændigheds Følelse, naar man troer Mennesker, der ere vant til Frihed, istand til at — sælge — selv deres Liv for Brød. Dertil kunde enkelte Taaber eller Skielmer være istand, men saadanne, som man ligesaa lidet maa agte paa, som paa Misfostre.

Ligesaa ugrundet er det, naar han siger **): "Der, hvor Trældommen er det eneste, eller dog et meget almindeligt Middel til at erhverve sikkert Udkomme af andres Hænder, der blive de fleste Haandværker, ja selv Kunsterne, Trællenes Arbeid. Dette bekræfter sig selv hos de meest politi-

*) Tacit. de Germania, Cap. 25.

**) Büsch S. 25 pp. og andre Steder.

pollicerede Folk. Hos Romerne vare mange, af os høitagtede, Kunster og Videnskaber Trælles Arbeid. Var ei Slaven endog sin Herres Løge? Paa de amerikanske Sukkerøer nære sig kun saa Europæere ved Haandværker. Kolonisten kjober sig Slaver, der forstaae de ham fornødne Haandværker, eller lade sig undervise deri." Dette er saa meget sagt: hvor man har mange Slaver, der maae mange Mennesker fortiene deres Brød ved Slaverie. At der hos Romerne var saa mange Slaver, at selv Kunstnerne vare Slaver, som endnu paa Sukkerplantagerne, kom ikke deraf, at Trældommen blandt dem var det eeneste, eller et meget almindeligt Middel til at erhverve et sikkert Udkomme; thi disse Slaver havde, ligesaa lidet som de amerikanske, givet sig i Slaverie for det sikre Udkommes Skyld; de bleve solgte. Ivertimod, fordi man kjober sig saa mange Slaver, og dog vil have Nytte af dem, saa bliver Trældommen et tvunget Hovedmiddel til Udkommes Erhvervelse, for Herrerne selv, og for Slaverne — om man kan kalde det Udkomme, som Herren forunder sin Slave. Men denne Herrerne's Luxus, eller denne Be-

qvemmelighed, eller Raffinement, den, at lade sig alt, hvad man behøver, forfærdige ved sine egne Slaver, nedtrykker ei allene den største Deel af Menneskene, som ere kjøbte Slaver, men berøver ogsaa den fattigere Deel af Folket næsten alle Midler til at ernære sig ærligen, forstyrrer al sand Industrie, og havde, just i det gamle Rom selv, de rædsomste Følger. Dette var altsaa sikkerlig intet Middel til Befolkningen.

Det Forhold altsaa imellem Penge og Trældom, som Büsch finder, eksisterer ikke; men det er dette: jo talrigere Selskabet er, jo stærkere den indvortes Tushandel er, des nødvendigere blive Penge; men ligesom Mangel paa Penge og Næring ingen Trældom frembringer, saa hæver Penges Nærværelse den ei heller. Alt hvad Pengemangel virker, er: mindre Omsætning, og i Grunden — næsten mindre Trældom. Thi den Fattige begaaer sig stedse blandt de vilde Folk, hvor Stammerne ere lige, bedre end hos os, hvor der er Penge. Der er der Siestribed, og den Fattige pleies af Stammen, ja der kan ingen, saa længe Jagten er fri, mangle Næring. Man har endog ei let Mennesker af sin Stamme

til

til Tienere, men Fremmede, og i saa Fald maa den Fattige ei hyre sig bort for Livstid, eller endog for sit Afkom — hvortil han ingen Ret har — men behøver det kun for saa Aar, eet Aar, Maaneder, Dage. Nok: blandt intet Folk gives der Fattige, som af Mangel paa Næring gjøre sig til Livegne, med indrømmet Magt over Liv og Død; vel leiede de sig bort som Tienere for en Tid lang, som de *Oxytes* i Athenen, men det var længe efter Trældommens og Penges Indførelse.

Hvor lidet Lusthandel og Penges Mangel avler Trældom, burde Büsch ved hans Ord (S. 37) have søgt. Blandt Mohrerne har kun liden Omsetning og Lusthandel Sted; thi alt det, som Landet frembringer til deres egenligste Fornødenheder, har den eene Mohr saa godt som den anden, og kan i den frugtbare Jord med ringe Arbeid komme dertil." — I dette Fald befinde sig næsten alle Folk i saadanne Tider.

Evertimod er der efter Penges Indførelse stedse mere Trældom. Naturligvis; thi her er en større Befolkning, en større Uliighed i Formue, og dette avler af sig selv Herskab og Trældom.

dom. Alt dette siger Büsch næsten selv (S. 24):
 "Hos Romerne formerede Luxen Trællene til et
 uhyre Antal. Det stiger ogsaa i de amerikans-
 ke Colonier over det, de virkelige Fornødenheder
 kræve, hvor mangen Planter bruger Femte- eller
 Siettedeelen af sine Negre, blot til sin Hunds
 holdning. Paa Guineakysten, hvor en frugtbar
 Jordbund uden Møie nærer sin Eier, har intet
 Brug af Slaver Sted. Kun eet Folk paa
 Guldkysten lod sig det falde ind, at holde Sla-
 ver; men dette Folk havde ogsaa mere Handels-
 aand, &c." Kort: Büsch synes at have forviklet
 sig i alle disse Sophismer og Modsigelser, fordi
 han begyndte med den Sætning: Der er hos
 os ingen Slaver, hvor der dog var Slaver hos
 de gamle og ældste Folk, og nu vilde opsløge
 Aarsagen dertil. Kun, desværre! er hiin Sæt-
 ning falsk, naar man ikke vil see paa Ordene,
 men paa Tingen. Slavenavnet er i Europa
 sieldent; — men ogsaa Slaveriet selv? Lanken
 bliver Lænke, man forgylde eller forselve den saa
 meget man vil.

Kongen af Oerrig
 Gustav den Fredies
 Tale

ved det svenske Akademies Indstiftelse

den 20de Martii 1786.

At fremme alt det, som kan lede til Rigets Nytte, er altid min høieste Attraae; at bidrage til det svenske Navns Ære mit største Ønske. Dets Navnkundighed, udbredet over Europa ved dets seirende Vaaben, har ofte givet Rigets Borgere Bekymringer, medens den forhøiede dets Glæde. En anden Ære staaer os nu tilbage at forhverve; den, som følger Vid og boglige Konster, hvilken trodser Tiden og den vanskelige Lykke, der følger Erobringer, men forsvinder med deres Tab. Den kan allene vindes i rolige Tider, naar indenlandskt Gendrægtighed og

udenlandst Sikkerhed tillade Genierne frit at overlade sig til den Tid, som opløder dem, og som følges, skønt ofte fødes i urolige Tider. Men, om en lang Fred, en uforstyrret Ro, bidrager til et Riges Vel, til Undersaatternes Lykkelighed, saa føder den dog oftest en Ørkesløshed i Sielen, der udklækker Barbarie, og forkiøslner de Genier, som i andre Tider oplyste og hædrede Fædrelandet. Thi saaledes ere Menneskene dannebe, at allene Bevægelsen opilder dem; at de fordrer stærke Driveskrefter til at opdage de Gaver, Naturen har givet dem; at den Ro, under hvilken allene de ere lykkelige, forbereder store Omvæltninger, naar ei en forsigtig Narvaagenhed bereder dem Leiligheden til at gjøre sig nyttige og berømte, og, ved Haanbet om Væbe og Navnkundighed, hindrer dem fra at falde i en ørkesløs Dvale, lige farlig for dem og for det Almindelige.

Den Kappen, den Livelihood, som Videnskaber og Vid opvække, er det eeneste Middel til, i rolige Tider at vedligeholde den Varme i Sielen, som kan tjene Fædrelandet, og i Fredens Skiod danne Medborgere, hvis Sielen
engang

engang kunne bidrage til at frelse Riget, naar Storme reise sig.

Men, uden Sprogets Navnkundighed i fremmede Lande, bliver deres Vær, som i Vitigtigheds- Værker opdyrke det, ei kundbar; og uden dets Besættelse ved sikke Love, bliver dets Navnkundighed umuelig; thi uden store Skribentere bliver Sproget ikke kiendt, og uden sikke Regler kan et Sprog ikke skrives vel.

Det er til dette store Værk jeg i Dag lægger den første Grundvold; og det er Eder jeg har udseet til at stifte Love for Sproget, at fuldbyrde mit Værk.

Hertil fordres Kundskab, Vid, Lærdom og Smag; disse ere uadskillelige til Niemeedets Opnaaelse, skiont de sielden ere forenede. Derfor serbredes et Selskab, bestaaende af dem, der, brændende af Kierlighed for Genie, frit have fulgt deres Tilboielighed, og eene sysselsat sig med dets Fremme; af dem, som formedelst vidstrakt Lærdom have fæstet deres Domme paa de Grunde, hvilke Tider og Secler have forelagt dem; af dem, som i Rigets øverste Forretninger, eller i det almindelige Samlevnet, fra

Barndommen have befæstet deres Smag, ved den Nøieseenhed, de store Embeder, de have beklædt, altid æske, eller ved den bestandige Omverpling af Mennesker, som deres Kald har krævet af dem, at omgaaes med, hvilke nødvendigen fordre en Agtsomhed i Tale, et nøiagtigt Valg af Ord, som udgør den fine Følelse, der giver hvert Ord sin rette Mæning, og bestemmer den Grændse, over hvilken de ei kunne føres.

Derfor et Selskab, saaledes foreenet, kan bidrage til det Værk, som nu er mit Niemeed, hvad skal jeg da ei haabe af det Selskab, jeg nu stadsfæster, da jeg ved dets første Stiftelse seer det sammensat af saadanne Medlemmer, som de, jeg nu til dets Indretning har udnævnt? Og det er ei en ringe Værd for min Regiering, under mit Septer at see saadanne Herrer og Mænd foreenede, der love det svenske Sprog saa megen Hæder, og som visseligen af det engang blive hædrede. Hvad skal ei Samtiden vente af en Indretning, som i sin første Begyndelse lyser af saadanne Læmmer? men hvor meget større bliver ei Efterverdens Omdømme, for

for hvilken I komme nu at arbejde? den, hvilken med sundere Bine seer de store Egenskaber, uden at lade sig blinde, enten af det falske Skin, Samtidens Smigger, eller af de Skygger, usortient Dadel søger at kaste paa de Medlevende; naar den i Akademiets Tidssøger igienkiender de samme Navne, som Rigets Acter giemmelige saa meget for Historien, som for de skionne Videnskaber; naar den engang faaer at see, at den første af Rigets Raad a), den første Stifter af et lærd Selskab, er ogsaa det første Medlem i dette Akademie, og at han ei beklæder denne Plads allene, som en Elsker af boglige Konster, men som den værdigste og sikreste Dommer af Smag og Vid.

Næst ham kan med Skiel den Raads herre b) regnes for et værdigt Medlem af et Selskab for de skionne Videnskaber, som, nu fraværende, har med den patriotiske Kierlighed,

der

a) Rigsraad Grev Hopfen var en af de Mænd, som først oprettede Videnskabs Akademiet, og blev det første Medlem i Vitterhets Akademiet, da det stiftedes Aar 1753.

b) Rigsraad Grev Carl Frederik Schæffer.

der fremlyser i alle hans Gierninger, foreenet en ligesaa sikker Smag, som behagelig Skrivesmaade, og om hvilken jeg vilde sige langt mere, naar jeg ei frygtede, at man skulde tilskrive en skyldig Erkiendelighed det, som Sandheden krævede af mig til min Opfostrers Lov.

At foreene i en høi Alder det muntreste Lune og den prydeligste Skrivemaade, med Bestyrelsen af et Riges Bærk, der fordrer meere Arbeidsomhed, meere Grauseenhed end Genie, og som oftest kunde quæle dette, er en fælden Noes; men meere end mine Ord vidne om, hvor meget hiin Raadsherre c) baade skal gavne og hædre Akademiet, da hans Genies Gaver, forvarede i Rigets Acter, allerede have tilvundet ham en Navnkundighed, som han nu gaaer hen at deele med Akademiet.

Men hvo har meere Ret til at tage Deel i et Selskab, hvis Formaal er det svenske Sprog, end hiin Herre d), som saa ofte har
fort

c) Rigsraad Grev Hermanson, to Gange Præsident i Rigets Kammercollegio.

d) Rigsraad og Feldmarskalk Grev Axel Torsen, tre Gange Landmarskalk.

ført Ordet i Rigets almindelige Sammenkom-
 ster, og med saa megen Orden, saa stor Klar-
 hed, saa seirende Styrke ladet sin Røst høre.
 I tilbagefalde, gode Herrer! Mindet af hine
 det gamle Roms Tider, da man saae de for-
 nemste Borgere foreene boglige Konstens Dyrkelse
 med Rigets ypperste Embeder, og med den samme
 Røst, hvormed de styrkede Beraadslagningerne,
 og med den samme Haand, hvormed de tegnede
 Beslutningerne, at opløse deres Medborgere ved
 deres Skriver, og pryde Sproget ved deres
 Bid, og derved maaskee endnu meere gavne
 Fædrelandet, medens de besæftede dets Sprog
 paa tryggeste Grundvolde. Thi hvad er et Sprogs
 Reenhed? dets Udtrykkes Skønhed? hvad andet
 end den Videnskab, at fortolke udviklede Tanker
 med korte, stærke og sande Ord, som ikke kunne
 modtage tvende Bemærkelser, og som fremføre
 Tanken med samme Klarhed, som den er tænkt?
 og hvo føler ei den store Fordeel, som dette giver
 det Almindelige, ja i alt hvad der er vigtigst
 for Selskabets Nytte og Noelighed? Afhand-
 linger, Overenskommelser, Love, forfattede i
 Ord, hvis rette Meening og usforstyrrede Udtryk
 ere

ere bestemte og erkjendte, blive ei meere det Mørke, den Tvist, den bestandige Udydning underkastede, hvilken ofte, for desbedre at forklare en mørk Meeaning, forandrer aldeles de viseste Forskriverter; og hvor mange Exempler have vi ikke paa de Uleiligheder, saadanne Fortolkninger føde af sig? Bore Tidbøger bære Vidnesbyrd derom.

Med Eder, gode Herrer! foreenes i Dag saadanne Mænd, som allerede have baade dyrket og hædret vort Sprog; og hvorledes kunde i et Selskab, helliget Rigets Velgjørerens og Heltens Lov, som skal holde sin Høitid paa den store Gustav Adolfs Fødselsdag — hvorledes, siger jeg, kunde man der forbigaae den, som med et Navn e) næsten i vort Minde foreenet med Gustav Adolfs, har selv med en saa rørende Stemme begravet hans Død, og som med en sikker Smag foreener al den Behagelighed i sine Skriverter, som hans naturlige Omhed, hans bekiendte Fromhed, hans Omgangsmaade giver ham i den særskilte Omgang.

Den

e) Overkammerjunker Grev Oxenstierna. Ode over Gustav Adolfs Død.

Den vidfulde Mand, som med en saa ædel
 Skrivemaade veed at pryde de almindelige Op-
 satse, som udgaae fra det Embeds Medfør, han
 beklæder f), og som efter den Pligt, der er
 ham foreskreven i mine Ordens Love, tolkede
 med saa megen Sandhed og Betsalenhed den
 gamle Ridders g) Erminde (hvilken, efterat
 have begyndt sit Levnetsløb i Nordens Alexanders
 Tjeneste, blev graae, og endte sine Dage ved
 mit Hof,) har visseligen Ret at regnes for en
 værdig Medlem af et Selskab, hvis Viemeed er
 Betsalenhed.

Den Skald h), som med en saa høi
 Stemme besang Carl Gustavs Seire i), hvis
 Arbeid meere end i tyve Aar har prydet det
 svenske Sprog k), hædrer visseligen meere dette
 Sels-

f) Statssecretair Schröderheim.

g) Åminnelsestal öfver Riksrådet ok Riksmar-
 skalken Grefve Lieven.

h) Grev Gustav Frederik Gyllenborg.

i) Tåget öfver Belz.

k) Verldsföraktaren, og flere andre Arbeider,
 trykte deels i Vitterhets Academiens Hand-
 lingar, deels særskilt.

Selskab, af hvilket han nu bliver Medlem, end han af det bliver hædret.

Akademiets Anliggenders bestandige Forvaltning kunde ei betroes i sikkrere Hænder, end i den Mands 1) Bærg, som skal danne Fædrenelandets og mit Fremtids Haab, hvis Behagelighed i Underviisningsmaaden, hvis Lærdom, hvis vidtstrakte Genie har gjort ham agtet af Fremmede, og banet ham Vej til den udmærkede Tillidsplads, han nu beklæder.

At skrive Historien med Sandhed, dertil fordres Lærdom og Frimodighed; at skrive den med Behagelighed og Nytte, dertil fordres Forstand, Philosophie og Vid. Paa hvor mange Maader fortienet ikke hiint Medlem m) sit Gæde i dette Samqvem, og hvor megen Nytte bør man ei vente af hans Forstand og Lærdom; af ham, siger jeg, som allerede har gjort
en

1) Cancellieraad Rosenstein, Kronprindsens Insinuator.

m) Kammerraad Botin, Utkast til *svenska Folkets Historia*.

en saa skøn Begyndelse n) til det Arbeid, Akademiet nu paalægges.

Hvorledes kunde og derfor begge de Skialde glemmes, som har, den eene o) med saa megen Behagelighed ladet Euripedes's og Homers Helte p) tale paa den svenske Skueplads, og med saa megen Siel tolket Coras og Alonzos Kierlighed q); den anden r) med al Skialdekonstens Styrke oplivet Gustav Wasas patriotiske Siel, viist ham, saa at sige, opstige af Graven, og ladet det svenske Folk endnu engang s) hylde med den meest levende Glæde den Helt, som for meere end to hundrede Aar siden frelst vore Forsædre fra verdslig og aandelig Tvang.

Seg

n) *Svenska Språket i Tal och Skrift.*

o) Kongl. Secreteer Adlerbeth.

p) Iphigenie uti Auliden, Tragedie med Chorer, opført 1776.

q) Cora och Alonzo, Opera, opført 1782.

r) Kongens Haandsecretair Kellgreen.

s) Gustav Wasa, Iyrist Tragedie, hvilken med en usædvanlig Mængde Tilskuere blev opført 23 Gange i Vinteren 1786.

Jeg savner blandt Eder i Dag tvende værdige Lærere, som og skal fortjene at indtage deres Plads blandt Eder; den ene, Gustav Erissons Levnetsbeskriver t), var i en Tid, da Historien var forvandlet til Krøniker, den første, som med en mandig Skrivemaade optegnede Gustav Erissons Fortienester, og retfærdiggjorde Sønnen u) for mange uretvisse Beskyldninger; den anden v) har paa en sielden Maade med al Betsalenhedens Ynde tolket de himmelske Sandheder x), og gadt Sproget, medens han med usædvanlige Gaver opfylder det vigtige Kald, han beklæder.

Uf saadanne Dommere kan det svenske Sprog vente sig en ny og ærefuld Periode, og dette Bærf er ei dem uærdigt, som have opofret deres heele Tid i Rigets øverste Poster; og jeg behøvede ei andre Grunde til at retfærdig-

t) Biskoppen i Lund Doctor Celsus, Gustav I. Historia.

u) Konung Eric XIV. Historia.

v) Biskoppen i Gothenborg Dr. Wingaard.

x) Biskop Wingaards Prædikener, udmærkede ved deres reene Stil, og især Ligsprædikenen over Enkedronningen.

diggiøre en Indretning, som medfører en saa
 stor Nytte; thi jeg veed, at der findes dem,
 som troe, at boglige Konter og det Skionne ere
 unyttige, at de ere af det Slags Overflod, der
 svækker Sielens Styrke; at de allene tiene til
 et blødt Folks Tidsfordriv; at de bør bandlyses
 fra en alvorlig, en tapper Nation. Men for
 hvad Belønning skal Tapperheden stride, om ei
 for et udsødeligt Navn? for hvad en nyttig Em-
 bedsmænd opofre al sin Roe, taale Samtidens
 uvisse Skumlen, Misundelsens Modstand, om
 ei for det Haab, at en oplyst Efterverden redder
 hans Minde? og hvorledes kan det haabes, om
 der ei findes dem, som ved Geniets Dyrkning
 kunne bevare deres Navne for Efterverden; og
 hvad behageligere Skyldighed for det vidfulde
 Genie, hvad ædlere Tidsfordriv for Statsmænd,
 end den Omhu for uophørligen at tilbagekalde
 Mindet af Fædrelandets Velgiørere? men hvo
 kan af sikrere Grunde kiende deres Fortienesters
 Værd, og tolke det, end de, som fra Barndom-
 men af vare sysselsatte med Sprogets Reenhed,
 eller de, som opvokste i Rigets vigtigste Embeder,
 kiende saa vel de store Regler, der udgiøre Re-
 gieringskonsten?

Ne

At ære store Mænds Minde, er at hyde deres Afkom at ligne dem; det er at sige: Krigsmænd, Dommere, Statsmænd, Borgere! I, som have arvet disse Heltes Navne, eller som beklæde deres Embeder, hører, seer de Offere, en taknemmelig Efterverden bringer deres Minde! fortienet, om I det kunne, fortienet. I Reminder som de. Ederes Navne ere fremstillede for Efterverdens Domstoel; vanslægtet ikke! Det kommer an paa eder allene, at gjøre dem ligesaa navnkundige.

Saadant er det Arbeid, Eder nu er betroet, til hvilket jeg nu kalder Eder. Jeg har opfyldt min Pligt; det er til Eder, at opfylde Ederes; og da I ere saa meget opmærksomme paa det fremsarne, ville I sikkerligen ei glemme Efterverden; og denne stedsevarende Erindring gjør Eder sikkerligen dens Agtelse værdige.

T a l e

af

Kongen af Sverrig Gustav III.

da han i Ordenens Capel den 23 April 1786 slog
 Grev Carl Bonde til Ridder af Seraphimer-
 ordenen, efter Rigsraad og Cancelliepræsidenten
 Grev Gustav Philip Creutz.

Spibaarne Førster,

Gode Herrer, svenske og gothiske Riddere!

Da jeg i Dag optager en ny Ridder i denne
 ældgamle Ordens Brødrelov, og efter vore Or-
 densloves Forskrift skal tolke baade hans og
 den Ridders Fortienester, hvis Plads han ind-
 tager, standser jeg af et ukiendt, men levende
 Gavn.

Ikkun et Aar er forløbet, siden den Ridder, hvis Ordenstegn i Dag bortgives, traadde frem for dette Herrens Alter, lovede her, at opfylde de Pligter, Ordenen og Fædrelandet ventede af ham — — og allerede er han forsvunden for vore Øine! Hans Iver for Riget, hans Siels usædvanlige Gaver, en lang Erfarenhed, en vidtstrakt Lærdom, store Kundskaber samlede med fælden Arbeidsomhed og Domme-kraft — alt er borte — og har Graven end her sat Grændser for hvad hans Iver og Siels-gaver lovede Fædrelandet, den har ei kunnet sætte Grændser for vort Savn — Det oplives ved alle Tilfælde — naar noget fortrinligt eller ærefuldt for mig eller Riget hænder — naar nyttige Indretninger befestes — naar Medborgere foreenede til almeent Bels Fremmelse samles — naar Vid, naar Lærdom fremmes — saa oplives Mindet af ham, som, om han levede, skulde ved sin Oplysning bidrage til saadanne Indretningers Fremgang, eller ved sin levende Rierlighed for Fædrelandet taget Deel i det, som kan angaae dets Medborgeres Lykkelighed eller Tilfredsstillelse; og denne Erkiendelse er den største

største Verømmelse, som kan gøres ham; thi det er med saa Ord, at han foreenede med en opløst Forstand den reeneſte Kierlighed for ſit Fædreland, og den meeſt levende Attraae efter redeligen at tiene det. Hans Skioldemærke er nu opſat blandt de døde Ridders; men hans Minde lever, ei blot i Bennerſ og Slægtninges Hjerter, men det glemmes, ſaa længe Troeſkab for Fædrelandet, Genie og Dyd priſes.

Den Ridders Skiold, ſom nu opſættes i dennes Sted, har allerede ei allene prydet denne Ordens Gilde ved dets Fornyeſe, men det har været fæſtet paa Rigets eget Skioldemærke; og den Trone, jeg nu beſidder, har baaret Fem Konger af denne Riddersæt, hvilke have ſtyret Riget, og forſvaret det mod indenlandſk og fremmed Vold. *)

Gode Herre! ſvenſke og gothiſke Ridder!
jeg optager Eder i Dag i en Værdighed, ſom

G 4

Eders

*) Erik Jedvarſon IX. eller den heilige; Knud Erikſon, Erik Knudſon, Erik Erikſon, Carl Knudſon eller VIII.

Eders Førfædre for meere end Fem hundrede Aar siden havde kunnet give Mine; og har en Lyffkens Omverling forandret vore Skiebner *), saa viser dog den Hæder, som vederfares Eder i Dag, at I ei er vanslægtet; thi en retskaffen Iver for Fædrelandet udgør det rette Adelskab. Oplivet fra Ungdommen af saadan Hengivenhed, har Eders Stræben allene været, at gjøre Eder værdig til dets Tjeneste. Denne Attraae har ført Eder ud fra Rigets Grændser, for ved fremmede Hoffe, skiont i mindre Embeder, ved Flid og Arbeidsomhed at gjøre Eder duelig. Og om I ei, som Kongerne af Eders Navn, har søgt at udvide Rigets Grændser ved Vaaben og Seire, Eders Attraae, til at tiene Eders Medborgere, har dog ført Eder til Rigets fierneste Lande (de, som Erik Jedvarson forenede

*) Carl Knudson tviste om den svenske og norske Krone med Christian af Oldenborg, Stamme-faderen til beele den nu levende oldenborgske Stamme, som besidder de tre nordiske Troner. Efter adskillige Omverlinger bibeholdt sig dog Carl Knudson paa den svenske Krone, skiont han maatte frastaae den norske.

eenede med Sverrig) *), hvor I med mild
Udøvelse af det vigtige Embed, jeg der havde
betroet Eder, opfyldte det, man burde vente af
Eder, og gjorde Eder værdig til den fortrinlige
Hæders Prydelse, hvilken jeg nu fremkalder
Eder at modtage.

*) Erik Jedvarson indførte den Kristne Religion
i Finland, og foreenede dette Storførstendom
med Sverrig.

B a r u c h
eller
Wiisdommens Discipel,
en Fortælling.

Af Anton Wall's Bagateller.

Baruch var en ung Assyrier, som besad en god naturlig Forstand, og et velvilligt Hjerter. Han tiende gierne, hvem han kunde, og fortørnede ingen. Han var opdragen ligesrem paa Landet, havde ingen Hovedstad, ingen Drabant, og intet Hofbal seet, og var aldrig bleven trykt, eller bestiaalet ved noget Fyrværkerie. Hans Fader døde, og efterlod ham et Landgods, som aarlig indbragte 20 Pund Guld.

Man har fortalt mig saa meget om Ninives Pragt, sagde han en Dag, jeg maae dog see, om alt dette forunderlige var sandt.

Han

Han stod til Hest, tog to Tienere, og 20 Pund Guld i Bancosedler med sig, og reed afsted. Det første der mødte ham i Nærheden af den store assyriske Konges Residents, var fire Stratenrøvere. Baruch og hans Tienere vare stærke Folk, og havde Mod; Røverne bleve slagne paa Flugt, og Baruch kom lykkelig til Byen.

Han tog ind i den gyldne Markat; tyve Opvartere sprang til, hjalp ham af Hesten, og kaldte ham Fortreflighedens Tyr; det var den Titel, den store Konges Statholdere førte. Baruch forsikkrede hellig, at han ingen Fortrefligheds Tyr var; men man sagde ham, han maatte være det, enten han vilde eller ikke.

Baruch havde to Recommendationsbreve til Hofkostemesteren Zabradich. Han lod sig følge hen til hans Huus, og troede, da han kom ind, at man af en Feiltagelse havde ført ham til den store Konge selv. En Dverg, klæd i Guld, meldte ham, og førte ham nogle Timer derefter ind i en gylden Sal. Hofkostemesteren kom midt i Salen den Fremmede imøde, omfavnede ham, og sagde, han regnede denne blandt

de

de lykkeligste Dage i hans Liv. Derpaa omfavnede han ham endnu engang, forsikkrede ham om sit varmeste Venfskab, og sine virksomste Tjenester, og lod ham staae. Dvergen bød den Fremmede til Taffels, og over Taffelet nikkede Hofkostmesteren nogle Gange venlig til ham.

Da de vare staaede op, takkede Baruch Hofkostmesteren, og bad ham ydmygt om en Villighed.

"Beed om alt, hvad der staaer i min Magt, sagde Zabraduh; det glæder mig uendelig, om jeg kan tiene dig!"

"Jeg er kommen for at see den store Konges store Residens, jeg er ganske ubekendt her — Hav den Godhed at vise mig de merkværdigste Ting her i Staden."

"Med største Fornøielse!" sagde Zabraduh, og lod den Fremmede følge til en Leietjener.

Baruch gik med Leietjeneren, og forundredes, da han betragtede Springvandene, Colonnaderne, Statuerne, og de prægtige Bygninger. Det var Palladser, der stode paa Palladser, og Gader der vare optaarnede over Gader. Han
vidste

vidste tit ikke, hvor han først skulde henvende sine Bine.

Underveis havde han givet hver Staa-
der, der bad ham om noget, en Sølvmynt, og
han stod endnu ikke i den siette Gade, da han
var saa omringet af Staaaddere, at han ikke
kunde flygte en Fod. Han gav, hvad han havde,
og forsikrede, han havde nu ikke eet eneste
Stykke meere hos sig. De, der ikke fik noget,
kom i Slagsmaal med de andre, Leietierenen
frelste med Hare den Fremmede ind i et Hus,
og tusende Forhandelser lydede bag efter dem
begge.

"Jeg har ingen saadanne Palladser paa
mit Gods, sagde Baruch ved sig selv; men jeg
har heller ingen saadanne Tiggere. Saasnart
jeg har seet den store Konge, vil jeg tilbage til
mit Gods."

Han var neppe kommen sig lidt af sin
Skraek, førend tre Politiebetiente trængte ind i
Huset, og toge ham fangen. De førte ham
til Quarteercommissairen, og derfra til Over-
spynsmanden over Politiet i Ninive. Man
be-

beskyldte ham for, han havde villet stifte et Oprør mellem det liderlige Pak i Byen.

"Retfærdighedens Tigerdyr! sagde Baruch til Overopsynsmanden, jeg er en fremmed, er først kommen til Byen i Dag, og kender ingen uden Hofkostmesteren Zabraduh, der er min Ven. Hvor kunde jeg ville stifte et Oprør?"

Retfærdighedens Tigerdyr vinkede ad Politiebetientene, at de skulde randsage den Fremmede. De fandt ikke eet eneste Stykke Sølvmynt hos ham, og fik Befaling at give ham frie.

"Jeg takker dig for din Naade, sagde Baruch til Dommeren, og faldt ned i Støvet for ham. Jeg er en riig Herremand fra Provindsen Salunorser, og er blot kommen til Ninive for min Fornøielse."

"Holder paa ham, sagde Overopsynsmanden hastig, vi maae undersøge Sagen nøiere."

Baruch blev sat i et høit Taarn paa Ninives Stadsmure, og taget i nøie Forvaring. Han kunde fra sit Fængsel oversee alle de deilige Hauger, som laae paa denne Side af Byen.

"Haugerne i Ninive er fortreffelige, sagde Baruch; men Retfærdigheden i Ninive er affællig."

Han

Han lod Hofkassemeesteren bede, at han vilde tage sig af ham. Denne svarede, det gjorde ham usigelig ondt, men Politiet i Byen Minive henhørte ikke under de kongelige Feieskostes Departement. — Leietierenen, der var løbet bort, da Baruch blev taget fangen, blev hentet. Hans Udsagn stemte Ord til andet overeens med den Fangnes. Efter otte Dages Forløb blev Baruch frikendt, og sat paa frie Fod, imod at erlægge en Summa af 1000 Solvstykker.

"Jeg har først været otte Dage i den deilige Stad, sagde Baruch, og jeg har alt været to Gange i Fare for at blive myrdet; een Gang af Tiggerne, og anden Gang af Retsfærdigheden. — Saasnart jeg har seet den store Konge, tager jeg ud paa mit Gods igien.

Han hørte af Leietierenen, der fulgte ham tilbage til den gyldne Markat, at Kongen næste Dag spiste offentlig, og at man kunde see ham der. Men man skulde først forbi tolv Hovedvagter, og maatte aflevere en liden forseglet Pakke til hver.

"Hier:

"Hiertelig gierne, sagde Baruch, du skal følge mig hen i Morgen."

Han kom forbi Hovedvagterne, levereerte Pakkerne, og saae Kongen af Assyrien. — Det var en udtørret Gestalt, der plagedes af en skrækkelig Hoste, ikke talte eet Ord med noget Menneſke, og ikke rørte et Fod iblandt hundrede. Men denne Gestalt var bedækket med Perler, og ſkinnede af Diamanter.

O! sagde Baruch, da han gik bort, Solens Broder og de 32 Vindes Herre har et prægtigt Smykke; men det synes ikke at gaae ham syn- derlig vel. Jeg har ſeet ham, og vil nu hjem til mit Guds.

Da han gik tilbage, saae han i en stor Gade en Mængde Menneſker ſtrømme til et Huus.

"Kom! vi vil ſeile os! sagde han til ſin Ledſager, Politiet kunde ellers friekiende mig engang til."

Hans Ledſager underrettede ham, at ved den Tid den viſe Salohaluds Discipler ſamledes for at nyde hans Underviisning. Den Fremmede ſpurgte, hvo den viſe Salohalud var? og
ſil

fik til Svar, han var Ninives Zist, og det affriste Rigets Krone: han blev beundret af det heele Folk, og æret af alle Støve: han vidste alt, hvad man kun kunde optænke, og lærte enhver den Kunst, at blive viis og lykkelig. Ynglingen blev nysgjerrig, og spurgte, om han torde høre den vise Salohalud?

"Fremmede kunne høre ham et Par Gange for intet," sagde Leietjeneren, og fulgte ham hen.

De kom til en prægtig Halle, over hvis Indgang der stod skrevet med gyldne Bogstaver: Her lærer Murduhas Moloch Kossu Salohalud, øverste Hofviis hos den store Konge i Assyrien, virkelig Sandhedsstjerne med Sæde og Stemme, privilegeret Straale i de 48 Videnskaber og de 50 frie Kunster.

Ynglingen sank hen i hellig Erbødighed, da han traadde ind i den store, gienlydende, prægtig udstyrede Halle, og saa de tusende tauske Mennesker, som sad roelige i Rader paa Bænke. — Baruch satte sig i en Krog, og spurgde ærbødig sin Naboe, hvad den vise Salohalud vilde tale om i Dag, og fik til Svar, at han talte om den vise Mand.

“Dessbedre! sagde Baruch, saa taler han om sig selv. Jeg vil ingensteds bedre kunde faae at vide, hvo en viis Mand er.”

Salohalud kom, og tog sit Sæde paa en Art af Trone under en prægtig Baldachin. Han var en smuk majestætisk Mand, med en venlig Mine. Som virkelig Sandhedsfierne med Sæde og Stemme bar han Træ-Jernets Orden i et Læderbaand — Da alting igien var saa stille, at man kunde høre et Sandskorn falde, begyndte han sin Tale.

Han sagde, den vise Mand havde ved Eftertanke overtydet sig, at han ikke blot var her for sin, men ogsaa for andres Skyld, og følgerlig havde alle hans Handlinger det til deres sidste Viemeed, at han deels fremmede sin egen, og deels andres Lyk salighed — den vise Mand vidste, at Jordens Goder vare til, fordi man skulde nyde dem; men han brugte dem saaledes, at han aldrig angrede deres Nydelse — han drak Vindruens Saft, dog saa, at han derved ikke gjorde sig uduelig til at tænke og at handle, og han qvægede sig ved en Qvindes Yndigheder, dog saa, at de ei bleve ham Gift — han skat-

tede

tede Rigdomme, uden at opofre sig til dem, og han ønskede Ære, uden at hylde den — han var Statens troeste Tjener, og Lovens lydige Undersaat — han saae sin Monarks Svaghed, ynkede den, og underkastede sig den — han loe af de upassende Love, dadlede og adlød dem — han oversaae sine Overmand, gjorde dem Foreskillinger, og fuldbragde deres Befalinger.

Den vise Mand — sagde Salohalud fremdeles — var den bedste Fader, den bedste Hætemand, den bedste Høshonde, og den bedste Ven — han elskede sine Børn, men han revsede dem, naar det behøvedes — han var sin Kones eneste Elsker, men ikke hendes Træl — han lod sine Slaver søle, at de vare fattigere, men ikke at de vare ringere end han — han bad sine Venner undertiden til et selskabeligt Maaltid, men han hjalp dem des tiere — han vogtede sig for at laane af nogen, og derved blive ham undergIVEN, og han deelte, hvad han forhvervede, med de Fattige.

Baruch havde aldrig hørt Noget før, og han kunde ikke komme til sig selv af Forundring.

"Salohalud kan ikke sige det af sig selv," sagde han ved sig selv, "han maae have en Aand til Ven, der indskyder ham alt det."

"Den vise Mand, sluttede omsider Salohalud, er altsaa ingen undergiven uden sig selv. Han giver andre Love, og erkiender ingen uden sine egne. Han er sin Skiebnes Herre, naar de andre ere dens Slaver. Han mærkes af Folket, og Folket ærer ham. Statens Styrere søle hans Overlægenhed, og søge hans Kiendskab. Kongen selv hører om ham, og spørger ham til Raads. Hans Slaver, hans Børn, hans Venner ere stolte af ham, og hans Kone lykønsker sig med, at hun kan hvile i hans Arm."

Salohaluds Discipler, som hidindtil neppe havde draget Aanden, sukkede nu samtlig af fuldt Hierte.

O! sagde Baruch, her i Ninive ere Tigere, der bander een; Politie, der friekiender een for 1000 Sølvstykker, og en Konge, der ikke taler og ikke spiser; men der er ogsaa en viis Mand i Ninive, der forstaaer den Kunst, hvordan man kan blive lykkelig — Een Viis er ligesaa meget værd, som ti Konger, hundrede Politier,

og

og tusende bandende Tiggere. Jeg vil blive i Ninive, vil høre den Vise, og blive lykkelig.

Medens de gik hjem, spurgde Baruch sin Ledsager, om der var flere Vise i Ninive?

"Nei! svarte denne; thi den store Konge har givet den vise Salohalud det Privilegium, eene at lære Viisdom. Ikke desmindre har denne vise Mand af Barmhiertighed tilladt en stakkels Skielm, som for det meeste lever af at hugge Brænde, at lære Viisdom een Time om Dagen. Vil du høre ham, maae du gaae nu; thi nu er hans Time.

"Før mig til ham, sagde Baruch, jeg giver ham i det mindste et Sølvstykke."

I en liden Tvergade stod over en Dør: Her lærer Abunaffor. De gik ind, og fandt i et lidet reenligt Værelse fire Personer og en liden forvoxen Mand, der modtog dem meget venlig, og anviste dem Pladser.

"Mine Venner! begyndte han omsider, da der ikke kom flere; jeg gientager Eder i Dag med saa Ord min Lærdom, og slutter den for denne Maaned: — Tilbeder den Evige, værre maadelige, elsker og hjælper hverandre! Jeg

veed ikke, hvad den Evige har besluttet over Eder! — jeg veed ikke, om I skulde have rolige og fornøiede Dage her paa Jorden — men en god Samvittighed skulde I have — End engang! værer maadelige, elsker hverandre og bevarer en god Samvittighed; thi I ere udødelige.”

Abunassor stod op, og gav sine Tilhørere Tegnet, at han var færdig. — Baruch tog den fattige Mand tilside, og gav ham af Medynk et Guldstykke.

“Har du forstaaet mig, Fremmede?” spurgte denne.

“O ja!” sagde Baruch.

“Er du ogsaa tilfreds med mig?”

“Forlad mig, Abunassor! jeg kom til dig, og vilde høre, hvordan jeg kunde blive lykkelig.”

“Saa kan jeg ikke modtage dit Guldstykke, Fremmede! — Imidlertid, who er du?”

Baruch sagde ham, who han var, og hvor fra han kom.

“Tag tilbage til dit Gods; maaskee lever du lykkelig der,” sagde Abunassor.

“Forlad mig, Abunassor! jeg vil først høre den vise Salohalud.”

“Godt,

"Godt, Baruch! hør og sælg ham, og bevar en god Samvittighed; men troe ikke hans Løfter. — Jeg maae endnu gaae, og fortjene min Middagsmad til i Morgen. — Tag dit Guldstykke tilbage, lev vel, og vær lykkelig!"

Baruch rystede paa Hovedet over den besynderlige Mand, gik tilbage til den gylndne Markat, og forsoiede sig anden Dagen hen at opvarte den vise Salohalud. — Den vise Mand havde Besøg af en Fortreflighedens Tyre. Baruch og en Sadelmager fra Ninive ventede i Forgemaaket.

"Forstandens Saar! sagde Sadelmageren til Baruch; thi du er formodentlig en Discipel af den vise Salohalud — jeg er her nu tiende Gang for at hente Betaling for et Muleseltøi. Den vise Salohalud er riig, og har Pengene liggende. Men han lader os fattige Haandværksfolk staae, og taler blot med Forstandens Saar og Fortreflighedens Tyre. Jeg har otte Børn, og jeg boer i den anden Ende af Byen. Naar den vise Salohalud er alleene, saa lad mig først tale med ham."

I dette Dieblis kom Salohalud, og fulgte den, der havde besøgt ham, ned til Trappen. Han befalte Sadelnageren at komme igjen i Morgen, eller Overmorgen, og førte den velklædte Baruch ind i sit Kammer.

"Sandheds Stierne! sagde Baruch, jeg har hørt dig i Gaar, og er forundret. — Siig mig, om jeg endnu kan blive ret lykkelig?"

"Dersom du vil blive vis — hvorfor ikke?" svarte Salohalud.

"Men hvor kan jeg det?"

"Det koster dig tre Unzer Guld. — Thi min Underviisning varer i tre Aar, og hvert Aar koster en Unze."

Baruch betalte de tre Unzer forud, leiede sig ind i Ninive, og hørte i tre Aar den vise Salohaluds Lærdomme; han begreb alt, hvad hans Lærer sagde, og fulgte det med den samvittighedsfuldeste Strængheid.

"Jeg veed nu alt, hvad der hører til Visdom, jeg bliver stor og berømt, jeg bliver elsket og æret — kort sagt, jeg bliver lykkelig!" sagde Baruch, da de tre Aar var forbi, og gik om Astenen derefter paa Comedie.

Emas

Smagen i Ninive var den Tid paa sin høieste Spidse, og man førte derfor lutter gyselige Stykker op. Denne Asien splite man Kong Moloch, eller de tre — — —, et tragicomisk Skuespil i 3 Optog. — Skuespillet var saa græsseligt, at Haaret reiste sig paa Hovedet af een. Men Baruch, der vel havde sund Forstand, men der ikke havde hørt nogen Æsthetik, fandt de tre — — — noget kiedsommelige.

Han sad paa Parterret, og for at fordrive Tiden saae han efter Logerne. Han mærkede, at en Dame, som sad i første Etage ikke langt fra ham, gav Algt paa ham. Han gav Algt paa hende igien, og kort derpaa kastede hun i Heeden af en Samtale med hendes Naboerke, en Handske ud af Logen, og den faldt i Baruchs Skød. — Han tog Handsken, bar den op i Logen til Damen, og havde den Ære at følge hende hjem. — Det var en ung Enke paa 24 Aar; hun besad megen Bittighed, og endnu mere Gld. — Han lovede, han vilde tiere gjøre hende sin Opvartning, og han holdte sit Ord. Han forelskede sig i Damen, boesatte sig i Ninive, og tog hende til Kone.

"O! sagde han, jeg er en viis Mand; jeg har en Kone, og min Kone vil lykønske sig med, hun kan hvile i mine Arme."

Baruch ærede Lovene, tjente Bekjendte og Ubekjendte, og holdt sine Slaver som sine Børn. Baruch kom et halvt Aar efter Brylluppet nogle Timer tidligere hjem, end han havde sagt, og fandt en Captain af den tolvte Garde i sin Kones Arme. — Han drog i Brede sin Dolk, stak Captainen ihjel, og lod sig skille fra sin Kone.

"Man er dog ikke fuldkommen lykkelig, sagde Baruch, naar man følger den vise Salos haluds Lærdomme."

Baruchs Gierning gjorde Opsigt i heele Residentsen Ninive. Alle Fruentimmer bleve indtagne for den Mand, der havde stukken en Captain af den tolvte Garde ihjel i sin Kones Arme. Man lurede i Vinduerne, for at see ham gaae forbi, og han blev alle de ninivitiske Skønheders Samtale.

Den store Konge i Assyrien, der var 72 Aar gammel, og plåget af en forfærfelig Hoste, holdt i sit Pallads tusende rette Hustruer, og tre tusende Medhustruer — (Man kan ikke nøiagtig

agtig bestemme, hvori Forskællen imellem disse bestod; men man veed, at i den gamle Historie er meget endnu mørkt.) En af de rette Røner, som man ligesrem kaldte den skionne Mahallah, og der, som man sagde, havde en stor Indflydelse paa de øverste Chef i den store assyriske Konges Departementer, var nysgierrig efter at see den dristige Baruch, og saae ham.

Tre Dage derpaa udnævnte Solens Broder og de 32 Bindes Herre den sørgmodige Baruch til Overrigsforelæser, med 40 Pund Gulds Løn, og med Character af virkelig Sandheds Stjerne, med Sæde og Stemme.

"Nei! sagde Baruch, jeg har giort den vise Salohalud Uret — Man naaer Lykke og Fre, naar man er viis."

Den store Konge holdte ikke af at blive forelæst, deels siden han overalt ingen synderlig Ven var af Bøger, deels da han, som Solens Broder, vidste alting. — Den skionne Mahallah fandt paa en kort Tid desmere Smag deri, og den nye Overrigsforelæser maatte undertiden sidde hos hende til den aarle Morgen. Men Baruch kom, læste for og gif, og den skionne Mahallah

Mahallah besværede sig endelig for hendes Kammerfrue, at denne Mand blot læste og ikke talte.

En Aften sad den fortrøiede Mahallah i en rosenfarvet Neglige paa hendes Sopha. Baruch var tilsagt til Forelæsning, og kom.

"I Dag skal du ikke læse, Baruch! sagde Mahallah, og rakte ham sin skønne Haand; i Dag vil vi snakke med hinanden."

"Som du befaler, Skionhedens Fryd!" sagde Baruch, og satte sig paa sit sædvanlige Sted.

"Skionhedens Fryd! gientog hun kierlig; Er det dit Alvor, skønne Baruch?"

"Du er jo skion," sagde Baruch; stod op, og faldt ned paa sit Ansigt for hende.

"Kom hid, Baruch! sæt dig hos mig."

Baruch stod op, hun vilde slynge begge sine Arme om ham, og han flyttede til Sophaens yderste Krog.

"Ha, Spotter! sagde hun med lynende Blik; det skal du saae betalt.

Den skønne Mahallah løb ud, og to Minuter efter kom 4 Mand af den niende Garde, og slæbte Sandhedens virkelige Strierne med

Sæde

Sæde og Stemme i Fængsel. — Dagen derpaa anklagede den kongelige Overhoffiskal ham for Majestætsforbrydelse, og den store Konge dømte af egen Drist Sandhedens Stierne til at gaae 10 Aar i Skubkarren paa Ninive Vold.

"Den vise Mand skulde være Herre over sin Skiebne?" raabte Baruch.

"Jeg flyttede saa langt fra den skionne Mahallah, som jeg kunde, og jeg er en Majestætsforbryder. Jeg har fulgt Viisdommens Lære, og jeg er æreløs, og maae gaae ti Aar i Skubkarren."

Baruch gik i Skubkarren paa Ninives Volde, og begræd det Dieblif, da det var falden ham ind at see Solens Broders Residents. Heele Ninive løb for at see ham gaae i Skubkarren, og tredie Dagen havde heele Ninive glemt ham.

Engang sad han der, og fortærte jamrende det tørre Brød, som var hans heele Maaltid. En Forbigaaende blev opmærksom paa ham, fordi han var den eeneste, der ikke tiggede ham, saae noget paa ham, og spurgde ham tilsidst, hvad han da havde gjort?"

"Min

“Min Brøde, svarte Baruch, er, at jeg har ladet mig lyve for af den vise Salohalud.”

Den Forbigaaende kom i et Selskab, og fortalte i al Ukyldighed dette sælsomme Svar igien. Sagen fløi fra Mund til Mund, og inden kort Tid blev Baruch spurgt hvert Dieblif: hvad hans Brøde var? Han svarte altid, at han havde ladet sig lyve for af den vise Salohalud. De gode Hoveder i Ninive sandt Tingen løierlig, klædde den ind i Sinddigte, og gave Usskriver af dem. I Begyndelsen løj man blot af Sinddigtene, og efterhaanden begyndte man at troe dem. — Et Aar derpaa havde den viise Salohalud 300 Discipler mindre.

Sandhedens Stierne fik Aarsagen hertil at vide, og skrev strax en Seddel til Overopsynsmanden ved Politiet i Ninive. Han meldte ham, at en vis Baruch for sine Forbrydelser gik i Skublarren paa Voldene, og at han efter Sielelæren havde alle Kiendetegn paa et forrykt Menneske, hvis Maserie snart vilde bryde ud. Han raadde derfor, at man skulde indelukke

lufte det arme elendige Menneske i Daarekisten, førend han usforvarende myrdede nogen.

Tredie Dagen derpaa blev Baruch indelukket i Daarekisten, og lagt i fire Lænker. Han spurgde, hvad han havde forbrudt; og da han var ganske sluttet, sagde man ham, han var rasende.

"Jeg har elsket min Kone, sagde Baruch, og hun har bestaaet mig. — Jeg har været den store Konge troe, og han har ladet mig gaae i Skubkarren — Jeg har ydmyg baaet den uretsfærdige Straf, og jeg indsluttes som en rasende i Daarekisten. — O Salohalud! den vise Mand bestemmer ikke selv sin Skiebne."

Baruch sad i en Art af en liden Kielder, hvor kun kom Lys igiennem et rundt Hul. Han var sluttet, og kunde ikke røre sig. Han sad eene, og Bægteren, som to Gange om Dagen gav ham Mad, svarte ham ikke paa noget Spørgsmaal. — Baruch sad et halvt Aar i Daarekisten som rasende, og blev virkelig rasende. Han fik saadanne Anfald, at han undertiden sprængte Lænkerne.

Man sagde det igien til den vise Salohalud, og takkede ham for hans Forsigtighed.

"Jeg

"Jeg veed hvad jeg siger," sagde Sandhedens Stierne.

Heele Ninive beundrede hans Viisdom og Menneſkekundſkab, og han fik inden kort Tid dobbelt ſaa mange Tilhørere, ſom han nogensinde havde havt.

Raſeriet udtømte efterhaanden Baruch's Kræfter, og man ſaae hans Endeligt imøde. Efter et af de heftigſte Anfald ſank han en Dag af Aſmagt hen i en dyb Sovn. — Da han vaagnede, var han meget ſvag, men ſeldkommen ved ſin Forſtand. Han ſaae en lille uanſeelig Mand ſidde ved hans Side, og ſee venlig til ham, og han syntes han havde ſeet denne Mand før.

Hvo er du? ſpurgde Baruch med mat Stemme.

"Kiender du endnu den ſtakkels Abunaſſor?" ſagde Manden.

"Du, Abunaſſor? du her i Daareliſten? — og du kiender mig?"

Abunaſſor var bleven gammel, kunde ikke meere fortjene ſit Brød ved at hugge Brænde, og var Dagen før ved en gammel Ben bleven Oplynemand over Bogterne i Daareliſten.

"Jeg

"Jeg veed din heele Historie, sagde han til Baruch; har du bevaret en god Samvittighed?"

"Ja ved den Evige, Abunassor! det har jeg!"

"Saa glæd dig, Baruch! thi du er udødelig."

Baruch sank hen i dybe Tanker, og efterhaanden opklaredes hans heele Ansigt.

"O vise Abunassor! sagde han omsider, jeg takker dig — Ja jeg glæder mig; thi jeg er udødelig."

Kort derpaa kom Anstødet igjen, og Baruch endte sit Liv i Abunassors Arme. Abunassor græd over ham, og priste ham lykkelig.

"Evige! sagde Abunassor med opløstede Hænder, lad mig døe som Baruch!"

Oversat af Rahbek.

Den hellige Laage,

En Fortælling af Giseke.

(Af deutsches Museum, September 1787.)

Blandt de Polarmenneskter, som beboe den rummelige Hule Kukluk-Tak, herskede fra utænkkelige Tider af den Skif, at gjøre sig den lange sørgelige Vinternat taalelig, ved at antænde store Fyrrespaaner. Rigtig nok maatte de paa denne Maade tilbringe deres Liv i en Skye af Røg, som aldrig fordeelte sig; men Lyset af disse Fakler var dem dog en stor Belgierning, i Forhold til det forrige Mørke. Ved deres dunkle Skin kunde de temmelig godt forrette alle deres Ting. De bleve eenige om, at intet overgik Opfindelsen af disse brændende Spaaner, og at intet bedre Lys kunde tænkes.

En Udlænding leed engang Skibbrud paa deres Kyst. De indtog ham i deres Hule, og han blev Medlem af deres Stat. Han sad bestandig stille og tungsindig iblandt dem; thi den lange Vinternat kunde han ikke vænne sig til, og de dunkle Fakler straalte ingen Fryd i hans Hierte. Han sølte vel, at den Dunkelhed, hvori han nu var, vilde aldrig ganske fordrives, og ogsaa han maatte med viis Taalmodighed standhaftig oppebie dens Ende. Men, sagde han, det er ikke mindre viselig handlet, at opklare Mørket saa meget, som vor nærværende Tilstand tillader det. Og saa gik han hen, og gjorde sig Lys af Dyrenes Ister, og tændte det, og oplyste dermed den Krog, man havde anvist ham i Hulen.

Man brændte alt Luen af dette nye Lys, saaledes at Tingene viste sig med ny Klarhed, og Lyset straaledede langt hen i Tusmørket. Da saa man, hvorledes der ikke overalt var lige lyst, og lærde at gjøre Forskiel imellem Lys og Tusmørke.

Og see, mange trængte sig til, for at glæde sig ved det nye Skin, og ønskede, at de ogsaa havde saadanne Lys. Men det viste dem mange Bræk og Mangler, som de i det forrige Tusmørke ikke vidste det mindste af. Vi maae stræbe, sagde de skamfulde, at forbedre disse, og aflægge den Grille om vor indbildte Fuldkommenhed, naar vi ville have det saa godt, og folgeligen blive saa lykkelige, som denne Fremmede.

Da vaagnede Forstanderne og de Ældste af den forrige Slum, og saae i deres Tusmørkes Taage det ny oprundne Lys. Og deres Muldvarpøine bleve blindede deraf. Bee os, sagde de til hinanden, om denne Lysning bliver almindelig! Da vil Folket see, at vi ikke ere fuldkommnere end de, og at andre end vi ogsaa forstaae den Kunst, at oplyse Mørket, og at de maaſkee give bedre Lys, end vi ellers vilde forstaae. Da vil Folket ikke meere ernære os, og ingen vil meere have vore Træespaaner.

Vilde sprang de op af deres bebofstrede
 Sæder, og stormede frem blandt Folket, og
 davede det med Trusler og Skrig. Vender
 tilbage til vor hellige Dunkelheds Skjod, freg
 deres Overhoved, den store Angakof Voglik;
 vender om til vor rummelige Stald, thi den
 er varm og beqvem, og har aabnet Eder sine
 syv Døres Floie. Indbilder Eder ikke, at hint
 Lys giver Eder en nyttig Lysning; thi jeg siger
 Eder, det lysner ikke, men det fortærer. —
 Da blev Mængden bestyrret, og den store Hob
 blev ved sin forrige Anfører, der endog forsøgte,
 med deres Hielp at frarøve den Fremmede og
 hans faae Tilhængere deres klarere Lys; men
 disse lode sig det ikke borttage, men forsvarede
 det med Liv og Kræfter.

Og da ingen Magt formaaede noget, op-
 førte Mørkets Beboere en høi Skillerums Væg
 imellem sig og Besidderne af det klarere Lys,
 paa det at ingen Straale deraf skulde trænge
 giennem til dem, og man, om mueligt, skulde
 glemme, at det var til. Folket slog sig ogsaa
 snart til Ro med det sædvanlige Tusmørke,
 I 3 glemte,

glemte, hvor ufuldkomment det var, holdte det
allene for godt, og var kun desmeere tilfreds
med sig selv, jo mindre det kiendte en bedre
og lykkeligere Tilstand.

Den Hvide og den Sorte.

Af Voltaire.

Alle Mennesker i Provindsen Candahar kiende Tildragelsen med den unge Rustan. Han var eeneste Søn af en Mirza i Landet; det er, som naar man i Frankrig siger Marquis, eller i Tyskland Baron. Man var i Begreb med at giøre den unge Rustan med en Frøken eller Mirzinde af hans Sort. Begge Familier ønskede det inderligen. Han skulde blevet sine Forældres Trøst, giøre sin Kone lykkelig, og være det selv med hende.

Men til Ulykke havde han seet Prindsessen af Cachemire paa Markedet i Cabul, som er det betydeligste Marked i heele Verden, og uendeligen meget større end det i Bassora og det i

Astracan; og nu maa man vide, hvorfor den gamle Prinds fra Cachemire var kommen til dette Marked med sin Datter.

Han havde mistet de to rareste Stykker af sit Kabinet; det eene var en Demant, enomme stor, paa hvilken hans Datters Billede var udskåret med en Kunst, som Indianerne den Gang forstode, men som siden er tabt. Det andet var et Rastespyd, som soer af sig selv, hvorhen man vilde have det, hvilket blandt os er ikke saa rart, men var des rarere i Cachemire.

En af hans Durchlaughtigheds Fakirer havde staalet disse to Kostbarheder, og bragt Prindsessen dem. Pas vel paa disse to Stykker, sagde han til hende. Din Lykke beroer derpaa. Han gik derpaa sin Wei, og man saae ham aldrig meere. Hertugen af Cachemire, fortvilet over dette Tab, besluttede at reise til Markedet i Cabul, for at see, om der blandt alle de Riibmand, som der samles fra Verdens fire Hjørner, ikke var en, som havde hans Demant og hans Spyd. Han havde altid sin Datter med sig, hvor han tog hen. Hun havde

Des

Demanten med sig smukt indpakket i hendes Skjær, men Spydet, som hun ikke saa let kunde skjule, havde hun meget omhyggeligen forvaret i Cachemire i hendes store lakeerte Kuffert.

Rustan og hun fik hinanden at see i Cabul; de elskede hinanden med al deres Alders Oprigtighed, og deres Fædrelandes Varme. Til Vandt paa sin Kierlighed gav Prindsessen ham sin Demant, og Rustan lovede hende, førend sin Vortreise, hemmeligen at besøge hende i Cachemire.

Den unge Mirza havde to Favoriter, der tjente ham som Secretairer, Staldmestere, Huus- hofmestere og Kammertjenere. Den eene hedte Topaze; han var smuk, velkabt, hvid som en Circasserinde, venlig og tierfagtig som en Armeaner, flog som en Parser. Den anden kaldte sig Ebene; det var en Neger, meget smuk, meere gestjæftig, meere paapasselig end Topaze, og en Person, der sandt ingen Ting vanskeligt. Prindsen meddeelte dem sit Forsæt, at ville reise. Topaze forsøgte, at faae ham derfra, med den vaersomme Nidkierhed, man formoder hos en Tiener, som ikke vilde mishage Herren; han

forestillede ham alt hvad han vovede derved. Hvorledes skulde man kunne overlade to Familier til Fortvivlelse? hvorledes stikke sine Forældre Dolken i Brystet? Han bragte Rustan til at vakle; men Ebene styrkede ham igien, og hævede alle hans Betænkkeligheder.

Den unge Baron manglede Penge til en saa lang Reise. Den kloge Topaze skulde ikke have skaffet ham nogen laant; Ebene forsynede ham. Han tog listeligen Demanten fra sin Herre, lod gjøre en falsk, der fuldkommen lignede den rette, lagde hiin i dennes Sted, og satte den rette i Pandt hos en Armenianer for nogle tusinde Rupier.

Da Baronnen havde faaet sine Rupier, var alting færdigt til Reisen. Man ladede en Elephant med hans Bagage; man steg til Hest. Topaze sagde til sin Herre: Jeg har taget mig den Frihed at gjøre Dem Indvendinger, i Henseende til Deres Foretagende; men efterat have yttret dem, maa jeg adlyde. Jeg adlyder Dem, jeg elsker Dem, jeg vil følge Dem til Verdens Ende; men lad os dog undervejs adspørge Oraclet, som er kun to Parasanger herfra.

Rustan

Rustan blev eenig deri. Oraklet svarede: Dersom du gaaer til Østen, saa kommer du til Vesten. Rustan forstod ikke det mindste af dette Svar. Topaze paaastod, at det indeholdt intet godt. Den stedse søielige Ebene overtlydede ham om, at det var saare gunstigt.

Der var endnu et Orakel i Cabul; de vendte sig til det. Oraklet i Cabul svarede med disse Ord: Dersom du besidder, saa skal du intet besidde; dersom du er Seiervinder, saa skal du intet vinde; dersom du er Rustan, saa skal du ikke være det. Dette Orakel syntes endnu meere uforstaaeligt end det første. Vogt dig, sagde Topaze: Frygt ingen Ting, sagde Ebene; og denne Minister havde, som man vel kan troe, stedse Diet hos en Herre, hvis Liden- skab og hvis Haab han opmuntrede.

Da man forlod Cabul, reiste man giennem en stor Skov; man satte sig paa Græsset for at spise, og lod Hestene græsse. Man var i Færde med at tage Pakkerne af Elephanten, som bar Maden og Dækketøiet, da man blev vaer, at Topaze og Ebene ikke længer vare med den liden Caravane. Man raabte paa dem; Skoven gav

gav Gienlyd af Topazes og Ebenes Navne. Dienerne søgte efter dem paa alle Kanter, og opfyldte Skoven med deres Raab; de kom tilbage, uden at nogen havde svaret dem, og uden at have seet nogen. Vi have intet fundet, sagde de, uden en Høg, som sloges med en Drn, og som rev Hærene af den. Fortællingen om denne Strid opvakte Rustans Nysgierrighed. Han gik til Fods hen til Stedet; han fandt hverken Høg eller Drn, men han saae hans Elephant, endnu heel belæsset med Bagagen, anfalden af en stor Eenhiörning. Den eene slog med sit Horn, den anden med sin Snabel. Eenhiörningen forlod Striden i Rustans Paasyn; man bragte Elephanten tilbage, men Hestene fandt man ikke meere. Der foresalder underlige Ting i Skovene, naar man reiser, raabte Rustan. Dienerne vare bestyrtsede, Herren fortvivlet over, med eet at have mistet sine Heste, sin kiere Neger, og sin vise Topaze, som han stedse havde Venkskab for, lignt han aldrig var af Meening med ham.

Haabet om snart at være for den smukke cachemirske Prindsesses Gædder, trøstede ham, da han

han traf paa et stort skimlet Asen, som en stærkseenet og sæl Knold tildækkede med hundrede Stokkeprygl. Intet Dyr er saa smukt, saa fældent, saa let til at løbe, som dette Slags Asener. Dette svarede paa Skurkens fordoblede Slag med en Skryden, der syntes at maatte rive Vegetærerne fra Roden. Den unge Mirza tog, som Det var, Asenets Partie, da det var et deiligt Dyr. Knolden løb sin Vej, sigende til Asenet: Du skal betale mig det. Asenet takkede sin Befrier i sit Sprog, nærmede sig, lod sig caressere, og caresserede. Efter nu at have spist, steg Rustan op paa Asenet, og tog Veien til Cachimire med hans Tiener, nogle til Fods, andre ridende paa Elephanten.

Neppe var han kommen paa Asenet, førend dette vendte om til Cabul, isteden for at følge Veien til Cachimire. Det var forgiæves, at Herren trak i Tøilen, slog det med Pidsken, gav det af Sporerne, holdt an, smeldede til høire og smeldede til venstre. Det halstarrige Dyr løb stedse ad Cabul til.

Rustan svædte, quælte sig, fortvivlede, da han mødte en Kameelhandler, som sagde til ham:

Det

Det er et slemt Nsen, De der har saaet, Herre! det bringer Dem, hvor De ikke vil hen; vil De overlade mig det, saa giver jeg Dem fire af mine Kameler, som De selv kan vælge. Rustan takkede Forsynet, der havde skaffet ham saa godt Rids. Topaze havde meget Uret, sagde han, i at sige mig, at min Reise skulde blive ulykkelig. Han satte sig op paa den smukkeste Kameel; de tre andre fulgte; han kom tilbage til Caravanen, og saae sig nu paa Veien til sin Lyksalighed.

Han havde neppe reist fire Parasanger, førend han blev standset ved en dyb, bred og voldsom Strøm, der styrtede ned af Klipper, som vare hvide af dens Skum. Begge Strømmens Bredde vare rædsomme Brinker, som forfærdede Synet, og bragte al Tapperhed til at iisne. Det var umueligt, at komme over den, det var umueligt at komme enten til højre eller venstre. Jeg begynder at frygte, sagde Rustan, at Topaze havde Ret i at raade mig fra Reisen, og jeg Uret i at foretage den. Var han dog kun endnu her, han kunde maaskee give mig noget godt Raad; havde jeg Ebene, han kunde trøste mig, og finde noget Redningsmiddel; men
alting

alting flaaer mig nu feil. Hans Forlegenhed blev forøget, ved hans Følges Bestyrrelse. Natten var bølmerk, man hendrev den med Bejaming. Omsider dyssede dog Mæthed og Modløshed den forelskede Rejsende i Sovn. Han vaagnede i Dagbrækningen, og saa en smuk Marmorbroe over Strømmen fra dens eene Bred til den anden.

Nu var der en Udraaben, af Forundring og Glæde. Er det mueligt? Er det en Drøm? Hvilket Mirakel! hvilken Fortryllelse! Tor vi gaae over den? Hele Flokken kastede sig paa Knæe, reiste sig, gik til Broen, kyskede Jorden; saa paa Himmelen, udstrakte Hænderne, satte Fødderne skælvende, gik, gik tilbage, var i yderste Forvirring; og Rustan sagde: For denne Gang er Himlen mig gunstig. Topaze vidste ikke hvad han snakkede; Draklerne var mig søielige; Ebene havde Ret, men hvorfor er han her ikke?

Neppe var Flokken kommen over Strømmen, førend med eet Broen styrtede ned i Vandet, med en græffelig Rabalder. Desbedre! desbedre! raabte Rustan, Gud skee Lov! Himlen være priset! Den vil ikke, at jeg skal vende
til-

tilbage til mit Fædreland, hvor jeg kun var stet
og ret Herremand; den vil, at jeg skal ægte min
Elskede. Jeg skal blive Prinds af Cachimire,
det er saaledes jeg, ved at besidde min Kiæreste,
skal ikke besidde mit lille Baronie i Candahar.
Jeg skal være Rustan, og jeg skal ikke være
det, siden jeg skal blive en stor Prinds. Saa-
ledes har jeg en stor Deel af Oraklet net for-
klaret til min Fordeel; det skal gaae saa med
det øvrige. Jeg er alt for lykkelig. Men
hvorsfor er Ebene ikke hos mig? Hans Savn
er mig tusinde Gange smerteligere end Topazes.

Han reiste endnu nogle Parasanger med
den største Fryd. Men mod Aften mødte man
en Rød af Klipper, steilere end en Fæstnings-
muur, og høiere end Babels Taarn vilde have
været, om det var bleven færdigt. Caravanen
blev nu opfyldt af Angst, og dens videre Frem-
gang var aldeles affkaaren.

Alle Mand skrege: Gud vil at vi her
skulle omkomme. Han har ikke afbrudt Broen,
uden for at betage os alt Haab om at kunne
vende tilbage: han har ikke opreist Fjeldet, uden
for at stille os ved ethvert Middel til at komme
frem.

frem. O Rustan! o ulykkelige Baron! Vi skal aldrig komme til Cachemire, aldrig heller tilbage til Candahars Land.

Den meest pinende Smerte, den meest modløse Forsagthed, fulgte i Rustans Siel paa den umaadelige Glæde, han havde følt ved det Haab, hvorefter han var beruset. Han var nu meget langt fra at udtyde Draklerne til sin Fordeel! O Himmel! o mit Fædrelands Gud! Skal jeg da have tabt min Ven Topaze!

Som han udtalede disse Ord under dybe Sukke og under en Strøm af Taarer, midt iblandt sit forrevnede Følge, aabner sig med eet Huden af Vierget; et langt hvælvet Gallerie, oplyst af tusinde Fakler, viser sig for de blindede Dine. Rustan raabte; hans Folk kastede sig paa Knæ, eller faldt af Bestyrtelse baglænds paa Jorden, skrigende: Under over alt Under! Rustan er Vitæus Yndling, Bramas Elskelige; han skal vorde Jordens Behersker. Rustan troede det, han var uden for sig selv, opløstet over sig selv. Ah Ebene, min kære Ebene! hvor er du, hvi er du ikke Vidne til alle disse Terteign? Hvorledes har jeg mistet dig? Deilige Prind-

seffe af Cachimire! naar skal jeg igien beskue din Skionhed?

Han gaaer frem med hans Tienerer, hans Elephant, hans Kameler, under Biergets Hvalving. Paa den anden Side af Bierget modtoges han af en Eng, emaillet med Blomstre, og indfattet af spillende Bække. Paa hiin Side Engen var der Alleer, længere end Synet kunde naae; ved Enden af Alleerne en Flod, langs med hvilken tusinde Lyststeder med de yndigste Haver udfoldede deres Pragt. Overalt hører han Concerter af Sang og Instrumenter; han seer Danse; han skynder sig over en af Flodens Broer; han spørger den første, han møder, hvad dette er for et herligt Land?

Den, han tiltalede, svarede ham: Du er i Provindsen Cachimire; du seer Indbyggernes i Glæde og Forlystelse; vi høitideligholde vor skionne Prindsesses Bryllupsfæst, da hun staaer i Begreb med at giøre sig med Herren af Barbabu, til hvilken hun er lovet af hendes Fader. Gud giøre deres Lyksalighed evig! Ved disse Ord faldt Rustan i Besvimelse, og den cachemirske Herre troede ham beladt med Epilepsie; han lod ham

ham bringe til sit Huus, hvor han længe var uden Sands. Man sendte efter de to dueligste Læger i Landet, de sølede Pulsen paa den Syge, som efter lidt at være kommen til Live, udstønnede dybe Sukke, saae vildt ud af Dine, og raabte atter og atter: Topaze, Topaze! du havde kun alt for meget Ret.

Den eene af Lægerne sagde til den cachemirske Herre: Jeg mærker af hans Udtale, at det er et ungt Menneske fra Candahar; jeg seer han ikke taalet dette Lands Lust; man maae sende ham hjem. Jeg seer af hans Dine, at han er gaaet fra Forstanden. Betroe Dem til mig, jeg skal bringe ham tilbage til hans Fædreland, og jeg skal helbrede ham. Den anden Læge forsikrede, at han var ikke syg uden af Lungsyndighed; at man maatte bringe ham til Prindsessens Bryllup, og lade ham danse. Medens de beraadsløge, kom han til Kræfter. De to Læger bleve afskedigede, og Rustan blev allene med sin Vært.

Herre, sagde han, jeg beder om Tilgivelse, for at jeg har besvimeret i Deres Marværelse; jeg veed, det er ikke høfligt. Jeg beder ydmyast,

De vilde have den Bevaagenhed, at modtage min Elephant, som et Mærke paa min Erkiendtslighed for den Godhed, hvormed De har bæret mig. Han fortalte ham derpaa alle hans Eventyrer, vogtende sig imidlertid vel for at tale om Hensigten af hans Reise. Men i Vitsnus og Dramos Navn, sagde han, fortæl mig, hvem er den lykkelige Barbabu, som skal ægte Prindsessen af Cachimire; hvorfor har hendes Fader valgt ham til Svigersøn, hvorfor modtager Prindsessen ham til Gemal?

Herre, svarede Cachimirerne, Prindsessen har slet ikke modtaget Barbabu. Tverimod, hun svømmer i Taarer, medens heele Provindsen Cachimire med Glæde høitideligholder hendes Bryllup. Hun har indsluttet sig i Taarnet paa sit Slot. Hun vil ikke see nogen af de Glædes-Optøge, man gjør for hende. Ved at høre disse Ord, kom Rustan noget til sig selv igjen. Roserne i hans Kinder, som Sorgen havde bragt til at falme, fornyedes. Siig mig, jeg beder Dem, blev han ved, hvorfor har Prindsen af Cachimire sat sig det i Hovedet, at ville give sin Datter en Barbabu, som hun ikke vil have.

Det

Det skal jeg, svarede Cachemireren. Veed De, at vor stormægtigste Prinds havde mistet en stor Demant, og et Rastespyd, som laae ham meget paa Hierte? Det veed jeg meget vel, sagde Rustan. Vil da ogsaa, sagde Værten, at vor Prinds, af Fortvivlelse over ikke at have faaet noget at høre om hans to Klenoder, da han havde længe ladet søge om dem hele Jorden over, lovede sin Datter til den, som bragte ham en af dem tilbage. Nu er her kommen en Hr. Barbabu, som er forsynet med Demanten, og han ægter i Morgen Prindsessen.

Rustan blev bleg; stammede en Compliment frem, tog Afsked med sin Vært, og jagede paa sin Dromedar hen til Hovedstaden, hvor Ceremonien skulde gaae for sig. Han kommer til Prindsens Slot, han melder, at han har Ting af Bigtighed at foredrage; han beder om Audience. Man svarer ham, at Prindsen er beskæftiget med Forberedelserne til Brylluppet. Det er just derfor, sagde han, at jeg vil tale med ham. Han var saa paatrængende, at man tilsidst maatte føre ham ind. Durchlaughtigste Fyrste! sagde han,

han, Gud frøne alle Deres Dage med Herlighed og Vre! Deres Svigersøn er en Skielm.

Hvorledes? en Skielm? Hvad tør du sige? Er det at tale til en Hertug af Cachimire, om den han har valgt til Svigersøn? — Ja, en Skielm, svarede Rustan; og for at bevise Deres Durchlaughtighed det, da er dette Deres Demant, som jeg bringer.

Ganske forbauset sammenlignede Hertugen de to Demanter; og som han ikke forstod sig derpaa, kunde han ikke sige, hvilken der var den rette. Jeg har da her to Demanter, sagde han, og jeg har kun een Datter. Jeg er altsaa i en sælsom Forlegenhed. — Han lod Barbabu komme, og spurgde ham, om han ikke havde bedraget ham? Barbabu svor paa, at han havde købt sin Demant af en Armenianer. Den anden sagde ikke, hvor han havde sin fra, men foreslog en Udvei. Det maatte nemlig behage Hans Durchlaughtighed, strax at lade ham prøve en Dyst med sin Rival. Det er ikke nok, sagde han, at Deres Svigersøn leverer en Demant; han bør ogsaa give Prøver paa Mandighed. Finder De ikke for godt, at den af os, som dræber den anden,

anden, ægter Prindsessen? — Meget godt, svarede Prindsen. Det vil blive et meget smukt Optog for Hoffet. Hertug ud at slaes! Overvinderen skal have den Vundnes Vaaben, som Skif og Brug er i Cachimire, og han skal ægte min Datter.

Begge Prætendentere gik strax ned i Gaarden. Der stod paa Trappen en Skade og en Ravn. Ravnene skreeg: Slaes, slaes! Skaden: Slaes ikke. Hertugen maatte lee deraf. De to Rivaler gave neppe Agt derpaa. De begyndte Kampen; heele Hoffet gjorde en Kreds om dem. Prindsessen, som stedse holdt sig skjult i sit Taarn, vilde ikke være tilstede ved dette Skuespil; det saldt hende ikke ind, at hendes Elsker kunde være i Cachimire, og hun havde saadan Afsky for Barbabu, at hun ikke vilde see nogen Ting. Striden løb fortreffeligen af. Barbabu blev dræbt uden Omstændighed, og Folket var hierteligen fornøiet derover, siden han var styg, og Rustan smuk, hvilket er det, som næsten stedse bestemmer den offentlige Vndest.

Seiervinderen iførde sig den Vandnes Pand-
ferfkiorte, hans Skjærf og hans Hielm; og fulgt
af heele Hoffet gik han under Trompeters og
Skalmeyers Lyd hen at fremstille sig under
Prindsessens Vinduet. Alle raabte: Skionne
Prindsesse, kom at see Deres smukke Mand, der
har dræbt sin leede Rival; hendes Damer gien-
tog disse Ord. Prindsessen saae ulykkeligvis
ud igiennem Vinduet, og da hun saae den
Mands Rustning, som hun afskyede, løb hun
fortviolet hen til hendes lakerede Skrin, og
tog det ulykkelige Spyd, som nu fløi hen, og
giennemboede hendes kiære Rustan, trods hans
Ryrads. Han udstødte et heftigt Skrig, og i
dette Skrig troede Prindsessen at kiende hendes
ulykkelige Elfers Røst igjen.

Med flagrende Haar, med Døden i Øinene
og i Hjertet, løber hun ned. Rustan er allerede
falden, og ligger blodig i hendes Faders Arme.
Hun ser ham, hun kiender ham igjen. Hvilket
Dieblik! hvilket Syn! Intet kan udtrykke dets
Smerte, dets Æmhed, dets Forfærdelse. Hun
kaster sig over ham, hun omfavner ham. Mod-
tag, sagde hun, det første og sidste Kys af din
Elfer:

Elskerinde, og din Morderiske. Hun drager Spydet ud af hans Saar, stöder det i sit eget Hjerte, og døer ved sin tilbedede Elfers Bryst. Faderen bestræft, fortvivlet, særdig at døe som hun, søger forgieves at kalde hende til Live igjen. Han forbander det ulyksalige Spyd, bryder det i Stykker, kaster langt bort de to ulykselige Demanter, og medens man tilbereder hans Datters Begravelse, isteden for hendes Bryllup, lader han bringe op paa Slottet den blodige Rustan, som havde endnu en Levning af Liv tilbage.

Man lægger ham paa en Seng. Det første han seer er Topaze og Ebene, hver ved sin Side af Sengen. Hans Forundring gav ham endnu lidet Kræfter. Gruesomme, sagde han, hvorfor have I forladt mig? Prindsessen havde maaskee endnu levet, om I havde været hos den ulyksalige Rustan. Jeg har intet Øieblik forladt Dem, sagde Topaze; jeg har stedse været hos Dem, sagde Ebene.

Hvad sige I? hvorfor spotte mig i mine sidste Øieblikke? svarede Rustan med asmagtig Røst. De kan troe mig, sagde Topaze. De veed, jeg

samtykkede aldrig i denne ulykkelige Reise, hvis
rædsomme Følger jeg forudsaae. Det var mig,
der var Ornen, som stred med Høgen, og som han
plukkede Fjærene af; jeg var Elephanten, som
gik bort med deres Bagage, for at tvinge Dem
til at vende tilbage til Deres Hiem; jeg var
det skimlede Asen, som imod Deres Villie bragte
Dem hiem ad; det var mig, som dannede Strøm-
men, der standsede Deres Reise; det var mig,
der opreiste Fjeldet, som affar Veien for Dem
til Deres og Deres Elskedes Død; jeg var
Løgen, der raadede Dem til Deres Fædrelands
Lust; jeg var Skaden, som raabte til Dem,
ikke at stride.

Og jeg, sagde Ebene, var Høgen, som rev
Fjærene af Ornen; Eenhjørningen, som gav
Elephanten de hundrede Stød med Hornet;
Knolden, der slog det skimlede Asen; Riobman-
den, der gav Dem Kameler for at reise til
Deres Ulykke; jeg byggede Broen, De reiste over;
jeg grov Hvalvingen, De foer igiennem; jeg er
Løgen, som opmuntrede Dem til at blive her,
og Ravnene, som tilraabte Dem, at slaaes.

Af,

Ne, tænkt paa Oraklet, sagde Topaze: Dersom du gaaer til Østen, saa kommer du til Vesten. Ja, sagde Ebene, her begraver man Døde, med Ansigtet vendt mod Vesten. Oraklet var tydeligt, hvi forstod du det ikke? Du har besiddet, og du skal ikke besidde; thi du havde Demanten, men den var falsk og du vidste det ikke. Du vandt, og du dør; du er Rustan, og ophører at være det. Alting er opfyldt.

Som han saa taledede, bedækkede fire hvide Vinger Topazes, og fire sorte Ebenes Legemer. Hvad seer jeg, raabte Rustan? Topaze og Ebene svarede begge: Du seer dine to Genier. O, mine Herrer, sagde den ullykkelige Rustan, hvad foretage I eder? hvorfor to Genier for et stakkels Menneske? Det er Loven, sagde Topaze; hvert Menneske har sine to Genier. Plato har først sagt det, og andre have siden gientaget det. Du seer, intet er meere sandt. Jeg, som nu taler til dig, er din gode Genius, og min Forretning var at vaage over dig, til dit Livs sidste Diebliske. Jeg har nøiagtigen opfyldt min Pligt.

Men,

Men, sagde den Døende, naar det var din Bestemmelse, at tiene mig, saa er jeg jo af en ypperligere Natur, end du. Og nu, hvorledes kan du sige, at du er min gode Genius, naar du har ladet mig bedrages i alt hvad jeg foretog mig, og lader mig og min Elskerinde saa uynkeligen døe? Al, det var din Skiebne, sagde Topaze. Dersom det er Skiebnen, som gjør alt, sagde den Døende, hvad nytter da en Genius til? Og du, Ebene, med dine fire sorte Binger, du er da formodentligen min onde Genius? Det er saa, sagde Ebene. Men du var da og min Prindsesses onde Genius? Nei, hun havde sin egen, men jeg har fuldkommen gaaet ham til Haande. Al, forbandede Ebene! naar du er saa ond, saa tilhører du da ikke den samme Herre, som Topaze? Sere frembragte af to forskjellige Væsner, hvoraf det eene er godt, det andet ondt af Naturen? Det er ikke sagt, svarede Ebene, men deri stikker en stor Vanskelighed. Det er umueligt, sagde Rustan, at et velgiørende Væsen kan have frembragt en saa ulykkelig Genius. Mueligt eller ikke, svarede Ebene, Sagen forholder sig, som jeg har sagt. Al, sagde Topaze, min skælsels

fels Ven, seer du ikke, at denne Oskielm har endnu den Ondskab, at lede dig i Trætte, for at bringe dit Blod i Hidsighed, og fremme din Dødstime? Bort, sagde den bedrøvede Rustan, jeg er ikke meere fornoiet med dig, end med ham. Han tilstaaer i det mindste, at han har villet giøre mig ondt; og du, som paastaaer, at forsvare mig, du har i ingen Ting tient mig. Det giør mig meget ondt, sagde den gode Genius. Og mig ligesaa, sagde den Doende; der er noget herunder, som jeg ikke forstaaer. Jeg ikke heller, sagde den stakkels gode Genius. Jeg skal strax faae Oplysning derom, sagde Rustan. Det vil vi faae at see, sagde Topaze. Derpaa forsvandt det alt. Rustan befandt sig igien i sin Faders Huns, som han ikke var kommet ud af, og i sin Seng, hvor han i en Time havde ligget og sovet.

Han vaagner ganske svedig, ganske forturnet; han befoler sig, kalder, raaber, ringer. Hans Kammertiener Topaze kommer med Nathue paa, og gabende. Er jeg død? er jeg levende? raabte Rustan; kommer den smukke Prindsesse af Cacher
mire

mire sig? — Drømmer Herren, svarede Topaze med Kulde.

Ik, raabte Rustan, hvor er da den Barbar, Ebene, med sine fire sorte Binger, bleven af? Det er ham, som lader mig døe denne grusomme Død. — Han ligger oppe, og snorker, Herre! befaler Herren, at jeg skal lade ham komme ned? — Den Misdæder! i sex heele Maaneder har han forfulgt mig; det er ham, som bragte mig til det ulukkelige Marked i Cabul; ham, som fralistede mig den Demant, Prindsessen havde givet mig. Han allene er Morsagen i min Reise, i Prindsessens Død, i Stødet af det Spyd, der nu dræber mig i min blomstrende Alder.

Sat Dem, sagde Topaze, De har aldrig været i Cabul; der er ingen Prindsesse af Cachemire. Hendes Fader har aldrig haft uden to Dreng, der nu gaae i Skole. De har aldrig haft nogen Demant; Prindsessen kan ikke være død, siden hun ikke er fød; og de befinder dem fortreffelig.

Hvor=

Hvorledes? Det er ikke sandt, at du stod ved min Side, som jeg døende laae i Prindsens hendes Faders Seng? Du har ikke tilstaaet mig, at du, for at vogte mig for saa mange Ulykker, har været Orn, Elephant, Skimlet Asen, Doctor og Skade? — Alt dette har De drømt, Herre! Vore Ideer ere ikke meere i vor egen Magt, naar vi sove, end naar vi vaage. Gud har villet, at denne Råd af Ideer skulde fare Dem igiennem Hovedet, uden Tvivl for at give Dem nogen Underviisning, som De burde føre Dem til Nytte.

Du gjør Nar af mig, svarede Rustan, hvor længe har jeg da sovet? — Kun en Times Tid, Herre! — Nu da, fordømte Sladderer, hvorledes vil du, at jeg i een Time skal have været paa Markedet i Cabul, for sex Maaneder siden være kommen tilbage, have gjort Reisen til Cachemire, og vi være døde, Barbabu, Prindsessen og jeg? — Herre! intet er lettere og sædvanligere; og de kunde virkelig have reist Verden rundt, og havt endnu flere Eventyrer i kortere Tid.

Er det ikke sandt, at De i en Time kan læse Udtoget af den persiske Historie af Zoroaster? imidlertid indeholder dette Udtog otte hundrede tusinde Aar. Alle disse Tildragelser gaae igiennem Deres Hoved, een efter den anden i een Time. Men De tilstaaer mig, at det er ligesaa let for Drama, at knibe alting ind i en Times Rum, som at udstrække det i Rummet af otte hundrede tusinde Aar; det er netop det selv samme. Forestil Dem, at Tiden dreier sig om et Hiul, hvis Centrum er Infinitum. Under dette store Hiul er en utallig Mængde Hiul, det eene i det andet; det i Centrum er umærkeligt, og gjør et uendeligt Antal Dreininger netop i den samme Tid, som det store kun dreier sig eengang. Det er tydeligt, at Tildragelserne fra Verdens Begyndelse til dens Ende kan komme efter hinanden, i langt mindre Tid, end hundrede tusinde Deelen af et Secund; og man kan endogsaa sige, at det er saa.

Jeg forstaaer deraf ikke det mindste, sagde Rustan. Befaler De, sagde Topaze, saa har jeg en Papegoie, som skal gjøre Dem det meget let

let begribeligt. Den var til for Syndfloden, og den er dog kun halvandet Aar gammel. Den skal fortælle Dem sin Historie, som er overmaade underholdende. — Hurtig hent den, sagde Rustan; den skal more mig til jeg falder i Sovn igien. — Den er hos min Syster Nonnen, sagde Topaze. Jeg skal hente den, og De skal blive fornøiet. Dens Hukommelse er paalidelig; den fortæller simpelt, uden at søge at vise Vittighed ved hver Leilighed, og uden at commentere. — Desbedre, sagde Rustan; saaledes vil jeg just have en Fortælling. — Man bragte Papegøien.

A f e m ,

af Dr. Goldsmith.

Shine Egne, hvor Taurus opløfter sit Hoved over Stormene, og fremstiller for Vandreren's Die intet uden steile Klinter, hvorfra brusende Strømme nedstyrte sig, og for Næsten rundt om alle en vild Naturs Omverlinger, midt i disse rædsomme Fieldegne, langt fra alt Menneskeselskab, og afstykende al Menneskeomgang, levede Menneskehaderen Afem.

Afem havde hendrevet sin Ungdom blandt disse samme Mennesker, som han hadede. Han tog længe Deel i alle deres Fornoielser, og sølede for dem den meest levende Gudhed. Hans Midler udtømte han ganske ved at hielpe Ulykkelige. Aldrig søgte en fattig forgieves Tilflugt hos ham. Aldrig nærmede sig en træt Vandrers

til hans Huus, uden der at finde den blideste
Gæstfrihed; fort, Afem ophørde ikke at gjøre
vel, sørend det ei længer stod i hans Magt.

Da han havde adspredet alle sine Rigdom-
me ved Belgiorenheds Handlinger, troede han
selv at skulle finde Understøttelse i deres Erkiendt-
lighed, som han før havde hiulpen, og vendte
sig til dem med tillidsfuld Tryghed. Men disse
Utafnemmelige fandt ham meget snart uforkam-
met; thi Medlidenhed er af alle Følelser den,
som har mindst Varighed.

Afem saae nu det menneskelige Kion fra
en Synspunkt, meget forskiellig fra den, fra
hvilken han nylig saae den med saa meget Behag.
Han opdagede utallige Feil, hvor han før ei
mærkede Spor dertil; og hvilken Side han end
vendte sig til, saa forøgedes den Forstillelse, den
Utafnemmelighed, den Forræderstshed han blev
vaer, den Afstøje, han havde sattet, for al Om-
gang. Han besluttede derfor at flye det, og
drog bort til den vilde og nøgne Top af Tau-
rusfjeldet, for der at overlade sig til sin Græm-
melse, og for at leve eene med den eeneste ærlige
Mand, han kiendte, med sig selv.

Der tiende ham en Huule til Skjul mod
 Lustens Umildhed; vilde Frugter, som han mæ-
 sammeligen samlede paa Klippernes Skraaninger,
 vare hans Mad, og Vandet i en Bæk hans
 Drik. Forbittret og eensom hendrog han der
 sine Dage i dybe Betragtninger, og bryfede
 sig af, at kunne her leve i en fuldkommen
 Uafhængighed.

Bed Fjeldets God viste en stor Søe sin
 skinnende Glade, og forestillede som i et Speil
 de gyselige Klipper, som omgave den. Afsen-
 gik undertiden ned til denne vide Søes Bred,
 og overfluede med et sorgfuldt Blik dens Vandets
 Strækning. "O, hvor fortjener ei, raabte han
 da, Naturen at beundres! O, hvor den er skøn,
 endog i dens vildeste Skikkelse! Hvilken herlig
 Contrast imellem den jevne Slette, som Vandet
 her fremstiller for mine Bine, og denne gyselige
 Fjeldkrop, hvis Ise er skjult iblandt Skyerne!
 Men Skønheden af alt dette er endnu langt
 nedenfor dets Nytte. Hersfra udspringe hundrede
 Floder, som bringe Liv og Frugtbarhed til de
 mange forskiellige Egne, de væde. Alt, hvad der
 er til i Naturen, er skönt, rejsfærdigt og vilst,
 Men:

Menneſket undtagen. Menneſket ſynes en Feil
 i Naturen, og det eenefte Monſtrum, der er
 ſkabt. Orkanerne og Stormene ere ofte nyttige;
 Menneſket utaknemmeligt og ondt, er en Plet
 i den evige Skønhed. Hvi er jeg ſad blandt
 denne affkyelige Slægt, hvis Lafter ere den eenefte
 Udbreidſe, der kan giores med Skabers Vil-
 dom? Sikkerligen, der var i Naturen blot
 Eensformighed, Orden og Harmonie, vare Men-
 neſkene ikke laſtefulde. Og hvi ere de det?
 Hvi er ei en fuldkommen Verden en fuldkom-
 men Skabers Værk? O Alla! kan du ſaaledes
 lade mig i Mørke, Uviſhed og Fortvivlelſe.“
 Efter diſſe Ord ſtod han ſærdig at ſturte ſig ud
 i Søen, for at befrie ſig fra denne Uviſhed,
 og ſætte ſin Vengſtelse en Grændſe; men plud-
 ſelig viſer ſig for ham et majestætisk Vaſen,
 vandrende paa Vandets Overflade, og nærmende
 ſig den Bred, ved hvilken han ſtod. Et ſaa
 uventet Syn forandrede Aſems Forſæt; han
 troede, ved noie at betragte dette Vaſen, at ſee
 noget guddommeligt i dets Udſeende. “Søn
 af Adam, ſaa tiltalede ham denne Genius, over-
 giv dig ei længer til din Fortvivlelſe. De

Troendes Fader har seet din Retsfærdighed og din Fortvivlelse, og sender mig til din Hielp. Giv mig din Haand, og følg mig, hvor jeg leder dig. Jeg er Overtydelsens Genius, bestikket af den store Prophet til at helbrede deres Wildfarelse, som bedrage sig, ikke af forsængelig Nyheds Syge, men med retfærdige Hensigter. Kom."

Assem adlød. Hans Leder lod ham nogen Tid gaac med sig hen paa Søen. De vare komne ud paa Midten, da de snak ned, og bleve ved at synke nogle hundrede Alne. Assem troede sig tabt for stedse; men da han og hans himmelske Ledfager vare komne til Vandets Bund, befandt de sig i en anden Verden, som ingen Dødeligs Fod fra de øvre Egne endnu havde betraadt. Assems Bestyrelse var umaadelig, da han saae en Soel, som den, der lyser for os, en klar Himmel over sit Hoved, og en blomstrende græsklædt Mark under sine Fødder.

Du er bestyret, sagde Aanden, men standt din Bestyrelse for et Dieblif. Denne Verden er stiftet af Alla paa vor store Prophets Begiering, og under hans Opsyn, da han

han engang havde de samme Tvivl, som opfyldte din Siel, da jeg mødte dig, og hvis Følge saa nær havde været din Død. Denne Verdens fornuftige Beboere ere dannede efter dine egne Begrebe, de ere aldeles uden Laster, og gjøre intet ondt. I øvrigt ligner denne Verden Jorden aldeles. Dersom du finder den bedre, end den du har forladt, saa staaer det til dig, her at hendrage Næsten af dine Dage. Men førend du tager din Beslutning, saa tillad mig, at lære dig at kiende dem, du i dit nye Opholdssted skal omgaaes. “

“En Verden uden Udyd, fornuftige Bæstner uden Usædelighed, sagde Alsem henrykt af Glæde. Jeg takker dig, o Alla! for at du omfider har hørt mine Bønner. Det er her uden Tvivl, det er her man skal finde Glæde, Ro og Lyksalighed. “

“Ikke saa mange Udraab, svarede Aanden. Skue rundt om dig, betragt med Eftertanke alle de Formaale, som tildrage sig din Opmærksomhed, og sig mig dine Betragtninger. Men lad os gaae lidt om i Landet; gaae til hvad

Side du vil; jeg skal følge dig, jeg skal underrette dig om alt, hvad du ønsker at vide.“

Asen og hans ledsager gik nogen Tid tause frem. Asen var yderst bestyrret, men omsider sagtnede han sig noget. Han mærkede, at Marken, skønt lig den her oven, havde bevaret hiin raare og vilde Skikkelse, som fra Skabelsens første Dage.“

“Hist seer jeg Røvdyr, sagde Asen, og andre, som eens synes skabte til Føde for disse. Saa er det og i hiin Verden over vore Hoveder. Havde det været mig tilladt, at give den hellige Prophet ogsaa mit Raad, saa havde han sparet sig denne Feil; man skulle ikke seet de graadige og ødelæggende Dyr, som ei tiene uden til Plage for de andre Arter.“ — “Din Belsvillighed for Dyrerne er meget mærkelig, sagde Aanden smilende; men hvad de Dyr angaaer, som ei ere begavede med nogen Forstand, da ligner denne Verden hiin paa det nøieste, og det af en meget sandselig Aarsag. Jorden kan nære en langt større Mængde Dyr, fordi de opøde hinanden, end om de ikkun levede af Planter og Værter. Saaledes, isteden for at for-

mindste

mindste Mængden, lever der den største muelige Mængde af Væsner af forskjelligt Slags, da de ere skabte til at være hinandens Føde. Men gaae videre hen mod den beboede Side af Landet, som ligger for os, og betragt det, som der opfordrer din Agtpaagivenhed.“

De vare i en Hast komne igiennem Skoven, og kom nu ud paa Marken, hvor de seilfrie Mennesker levede. Afem nød forud i Indbildningen den Fornøielse, han nu skulde nyde i et uskyldigt Selskab. Men neppe vare de komne ud af Skoven, sørend de mødte et Menneske, der bængstet løb af alle Kræfter, forfulgt af en heel Hær Egerne. “Gode Gud, raabte Afem, hvorfor flygter han? Kan han være bange for saa foragtelige Dyr?” Som han sagde dette, blev han vaer, at to Hunde vare færdige at anfælde et andet Menneske, som løb sin Vej, ikke mindre ræd end den første. “Dette forekommer mig meget forunderligt, sagde Afem til sin Pedsager.” — “Ethvert Slags Dyr, svarede Anden, er her bleven meget mægtigt, og saa meget meere talrigt, som Menneskene have troet, at det var uretfærdigt, at ødelægge noget. Der-

for er ogsaa deres Land uophørligen plaget og ødelagt af Dyrene.“ — “Man burde betvinge dem, raabte Nsem, seer du ikke Faren af denne Forsømmelse.“ — “Hvor er da denne Omhed, som du havde for de svagere Væsner? svarede Aanden med et Smil. Du synes allerede at have glemt din Villigheds Grundsætninger.“ — “Jeg tilstaaer min Feiltagelse, sagde Nsem; jeg er nu overtydet om, at vi bør nødvendigen være uretsfærdige, og tyranniske mod de usornuftsige Væsner, dersom vi ville selv leve i Fred. Men lader os ikke længer opholde os ved det, Menneskene skyldte Dyrene, lader os undersøge deres Forhold til hinanden.“

Efter som de gik frem paa Marken, undrede Nsem over, hverken at finde smukke Huuse, eller Lyststeder, eller noget Kiendetegn paa Bindslibelighed. Hans Ledfager mærkede hans Forundring, og sagde ham, at Indbyggerne i denne nye Verden lode sig nøie med deres oprindelige Simpелhed, at enhver af dem havde sin Hytte, som, ligesom fattig, var nok for at romme hans liden Familie; at de vare alt for flikkelige Mennesker til at finde Fornøielse i at bygge beha-

behagelige Huse, som vilde give dem Stoltthed, og opvække Beskuernes Misundelse; og at, kort sagt, de, som de havde bygget sig, vare efter deres Fornødenhed, og ikke indrettede for at vise en daarlig glimrende Pragt. “Paa den Maade, sagde Alsem, have de hverken Bygmestere, eller Malere, eller Billedhuggere. De spare sig for unyttige Konster. Smidleertid beder jeg dig, uden Omsvøb bringe mig i disse Vises Selskab. Der er intet i Verden, der saa meget fornøter mig, som en behagelig Samtale, intet jeg elsker saa meget, som Viisdom.” — “Viisdom, svarede Nanden; hvor den er latterlig! Vi have her ingen Viisdom, thi den vilde her være unyttig. Den sande Viisdom er Kundskab om vore Pligter mod andre, og om andres Pligter mod os. Men hvortil vilde denne Kundskab nytte her? Enhver enkelt gjør det, som angaaer hans eget Tarv, og lader sine Naboer gjøre ligesaa. Forstaaer du ved Ordet Viisdom en daarlig Nysgierlighed, tomme Speculationer, og de Slags Fornøielser, som have deres Oprindelse enten af Forsængelighed eller Egennytte, da ere vi her alt for gode til at søge den.” — “Alt dette kan
være

være rigtigt, sagde Nsem, men jeg mærker, at Smag for Ensomhed synes her at være almindelig; enhver Familie sees adskilt fra de andre, og indsluttet i sig selv.“ — “Det er sandt, svarede Nanden; vi have intet Selskab, vi kunne heller intet have. Alle Selskaber ere dannede for Venskab. Her er Folket alt for menneskefjertigt, for at indgyde nogen Frygt, og som enhver har den samme Fortieneste, saa kan ingen tildrage sig noget Venskab.“

“Meget vel, sagde Misantropen. Men da jeg skal hendrage mit Liv blandt dette Folk, naar jeg da her hverken finder de skionne Kunster, eller Visdom eller Venskab, saa vil jeg dog være meget glad ved at finde en Selskabsbroder, som meddeeler mig sine Begreber, og hvilken jeg kan meddeele mine.“ — “Og hvorfor det, svarede Nanden. Smiger og Nysgierlighed ere Laster, som man ei giver Udgang til disse Steder. Og hrad Underviisning angaaer, da behøve vi den ikke.“

“I det mindste, sagde Nsem, maae Indbyggerne være lykkelige. Fornøiede med det de eie, plage de sig ikke ved Gierlighed; med at sam-

sammensamle mere end de behøve; de have Tid og Lyst til at hielp de Ulykkelige.“

I samme Dieblig hørde han en Ulykkeligs Skrig og Hølen, der laae ved Siden af Veien, og bejamrede sin Elendighed. Alsem løb hen til ham, og fandt ham i Hungerens grusomme Pinsler. “Hvor dette synes mig sølsomt, raabte denne Adams Søn. Hvorledes! kunne Mennesker uden Keil see Ulykkelige, uden at komme dem til Hielp?“

“Bestyrteses ikke herover, sagde den Døende. Det vilde være den stærke Uretfærdighed, at Bædner, som have aldeles intet, uden hvad de behøve for dem selv, skulde stille sig ved det lidet de have, for at komme og give mig det. Hvorledes kunde blive dem mueligt, at undvære det?“ — “De burde skaffe sig meere end hvad der var dem selv uundværligt, raabte Alsem. Ja, jeg forlader den Meening, jeg for et Dieblig siden havde, og jeg seer, at alting er Tvivl, Uorden og Forvirring.“

“Det

“Det er ikke engang en Dyd blandt disse Mennesker ikke at være utaknemmelige, da man blandt dem aldrig modtager nogen Belgierning. Men de have dog uden Tvivl nogen anden god Egenkab. Kierlighed til Fædrelandet er dog uden Tvivl i deres Hierter.”

“Stille, Afem! sagde hans Ledfager med en sat, alvorlig og ædel Mine. Tael meere betænksom. Den særskilte Grund til, at vi foredrage vor Fordeel for fremmedes, er den samme, som gjør at vi elske vort eget Land mere end ethvert andet. Men intet er længere fra al Last, end en almindelig Velvillighed, som du seer man her udøver.”

“Hvilken Velvillighed, raabte med Smerte den bedrøvede Afem, og i hvilken selsom Verden er det jeg er kommen? Afholdenhed er den eeneste Dyd man her finder. Hoimodighed, Gæmildhed, Venkab, Viisdom, lærerig Omgang, Kierlighed til Fædrelandet, ere ubekiendte Dyder. Mig synes det nu, at det, at indskrænke sig til ikke at kiende Lasten, er det samme,

samme, som ikke at være dydig. Gode Genius, bring mig tilbage til den Verden, jeg foragtede. En Verden, hvis Lovgiver Alla er, er bedre end den, som Mahomet har opfunden. Jeg kan nu taale Utafnemmelighed, Had og Foragt; jeg har maaskee fortient at taale dette. Da jeg klagede over Forsnyets Viisdom, beviste jeg mine Udsigters Svaghed. Derfor skal jeg for Fremtiden leve selv uden Last, men jeg skal have Medlidenhed med dem, som Lasterne forsøre.“

Neppe havde han udtalt disse Ord, sørend Manden antog en tilfredsstillet Mine, samlede sine Straaler omkring sig, og forsvandt, som et Lynglimt. Afem, opfyldt af Bestyrrelse og Nædsel, søgte endnu sin indbildte Verden; men fastende sine Bine paa det, som omgav ham, saae han sig paa det samme Sted, og i den samme Stilling, hvori han befandt sig, da han begyndte at overlade sig til sin Fortvivlelse. Hans høire Gud havde han løftet, for at styrte sig i Søen, da Forsynet med eet standsede ham ved Billedet af de Sandheder, det indpræntede hans Siel. Han gik da bort fra Bredden af
den

den store Søe, med Roelighed, forlod sit sæle Opholdssted, og lagde sin Bei hen til Segestan, hans Fødested. Der lagde han sig efter Handelen, og vandt ved den Wiisdom, han havde lært i sin Eensomhed. Hans Arbeid og hans Huusholdning skaffede ham i saa Nar en temmelig stor Rigdom. Antallet af hans Huusfolk tiltog. Hans Venner kom fra alle Sider tilbage. Han modtog dem med Velvillighed, og paa en ulykkelig Ungdom fulgte en fornoiet, glædesfuld og roelig Alderdom.

Den røvede Haarlof,
af Pope.

Første Sang.

Den grumme Fornærmelse, en Elskovshandel kan forvolde, de mægtige Tvistigheder, der reise sig af ringe Aarsager, besynger jeg; og min Sang, o Muse! Skyldes E—. Selv Belinde kan værdige den et Diekast! Dens Indhold er ringe, men ei saa dens Værd, naar hun begejstrer, og han bifalder den.

Slig, o Gudinde! hvad selsom Bevæggrund kunde drive den artige Lord til et Anfald mod den milde Skionne? O! hvad endnu selsommere, endnu uudgrundet Aarsag kunde drive den milde Skionne til at forkaste en Lord? og

M

huses

huses da saadan Bitterhed i den blødeste Varm?
og hør saa dristige Sieler i smaae Mennesker?

Solen skød en frygtssom Straale igiennem de hvide Gardiner, og aabnede Dine, som vare i Stand til at fordunkle Dagen. Nu opmørgener sig med en Skutlen den lille Skiddehund; og nu opvaagner den søvnløse Elsker, just nu Kloffen tolv. Tre Gange ringede Kloffen, Tøffelen bankede paa Gulvet; og det trykkede Repeteeruhr gav sin Solvlyd. Endnu trykkede Belinde den dunsfyldte Pude; den hende berøgende Sylphe forlængede hendes balsamiske Hvile. Ham var det, som til hendes tause Leie havde fremkaldt den Morgen-Drøm, der svævede over hendes Hoved. En Yngling, meere glimrende end en Geburtsdags Gratulant (endog i Sønnen opvakte han Nodmen i hendes Kinder) syntes at lægge sine seirende Læber til hendes Øre, og hvidskende sagde han, eller syntes at sige:

Skionnest! blandt Dødelige! du udmærkede Maal for tusinde af Lustens Beboeres Omhu! Dersom noget af alle de Syner, Ammer eller Præster have optænkt, have rørt din barnlige

Inde

Indbildningskraft, enten om lustige Nisser, seete
 i Maaneskinnets Skygger, om Solvogn og
 grønne Kredse, eller om Jomfruer besøgte af
 Englevæsnere, med gyldne Kroner og Krands af
 himmelske Blomstre, saa hør og troe: Kiend
 din egen Vittighed, og bind ikke dit indskrænkede
 Syn til Ting herneden. Somme hemmelige
 Sandheder, skjulte for al lærd Stoltshed, aaben-
 bares allene for Piger og Børn; hvilke, skönt
 de tvivlende Genier ingen Troe sætte til dem,
 stedse skal vorde troede af den Skionne og Uskyldige.
 Viid da: utallige Aander, hiin den lavere
 Himmels lette Tropper, flyve rundt om dig;
 disse, skönt usynlige, ere stedse paa deres Vin-
 ger, hænge over din Loge, svæve rundt om dig i
 Assembleet. Tænk, hvilket Følge du har i Luf-
 ten, og see med Foragt to Piger og en Karet.
 Som nu eders eget Væsen, saa har vort været
 fra Begyndelsen, ogsaa engang indsluttet i en
 Piges skionne Dannelse; hvorpaa vi ved en
 stille Overgang fra hine jordiske Behieler frem-
 skinnede i disse af Luft. Tænk ei, at naar en
 Piges forbigaaende Aande er standset, alle hendes
 Forsængeligheder da med eet ere bortdøde. Hun

beholder stedse de afverlende Forsængelighed, og skönt hun selv ei spiller meere, giver hun dog Agt paa Kortene. Hendes Fryd i Livet i gyldne Karer, og Kierlighed til l'Hombre, leve med hende efter Døden; thi naar de Skionne hensesove i al deres Stoltshed, saa vende deres Sieler tilbage til deres første Elementer. Den hidfige Skiandegiaæfts Aand stiger op i Flamme, og antager da Salamandrens Navn; de søde eftergivende Sieler glide hen i Vand, og nippe, som Nympher af deres elementariske The. Den alvorligere Prude synker ned til Gnome, for paa Jorden at sværme om, ledende efter Fortred; de lette Koketter opstige til Sylpher, og lege og flaggre om i Lustens Egne.

Lær videre: hvo som skion og kysk forkaster Mandskionnet, omfavnes af en eller anden Sylphe; thi Aander, befriede fra Dodeliges Love, antage letteligen hvad Kion og hvad Skabning de lyste. Hvad beskytter de smeltende Pigers Keenhed paa Hoffets Valler, og Midnattens Maskerader, trygge for den forræderiske Ven og den dristige Straaejunker, fra deres Foranetter om Dagen og deres Lislep i Mørket, naar gunstig

Lei-

Leilighed fremmer de varme Vængler; naar
Musken inddyffer, og Dansen opløder? Det
er allene deres Sylpher. Det vide ei visere
himmelske Væsner, skönt herneden blandt Men-
neske saaer Vren allene Ordet derfor.

Der er nogle Nympher, som alt for vel
kiendende deres eget Afsyn, ere for deres heele
Liv bestemte til Gnomens Omfavnelser. Disse
udvide deres Forventninger, og forsøge deres
Stoltshed, saa tidt de foragte Tilbude, og for-
nægte Elskovs Vink. Da opfylde glade Ideer
den tomme Hjerne, naar Excellencer og Durch-
lauchtigheder, og alt deres feiende Følge, og
Baand, og Stierner, og Baabenkroner vise sig,
og naar det i søde Toner udlipsede Hendes
Naade lyder i deres Øre. Disse ere det, som
aarle give den quindelige Siel sit Ansøg, lærer
den unge Rokettes Die det behørigte Sving, lærer
de barnlige Kinder at kiende en besalet Rødme,
og de spæde Hjerter at flaggre Straaejunkeren
imøde.

Oste, naar Verden indbilder sig, at Pligen
farer vild, da leder Sylphen giennem de mystiske
Labyrinthes hendes Wei; de følge hende giennem

alle de svimlende Cirkler, og fordrive gamle Ulykker ved nye. Hvilken tiælen Pige maatte ikke falde som Offer blot for dennes Assemblée, reddedes hun ikke ved hiins Bal; naar Florio taler, hvilken ung Dame skulde da kunne gjøre Modstand, hvis ikke den yndige Damon trykledede hendes Haand? Ved afværlende Forsængeligheder fra alle Sider, forandre de deres Hjerter's bevægelige Duffetois Magazin; hvor Frisur kæmper mod Frisur, Port d'Epée mod Port d'Epée; Straaejunkerer forjage Straaejunkerer, og Kareter drive Kareter. Saadant kunde de vildsarende Dødelige kalde Vetsindighed. O, I Blinde for Sandheden! Sphærene drive det heele Værk.

Al disse er jeg, som er stolt af at beskytte dig. Jeg er munter og paapassende, og Ariel er mit Navn. Nylig, som jeg igiennemfoer Lustens krystal Egne, læste jeg, at, i din Planets klare Speil: Et frygteligt Tilfælde forestaaer, førend Morgensolen stiger ned til Vesterhavet; men Himlen forklarede ei hvilket, eller hvorledes, eller hvor. Advaret af Sphæren vogte du dig, fromme Pige! At aabenbare dig dette, er alt hvad

hvad din Bevogter formaaer. Vogt dig for alt,
især vogt dig for Mandfolk.

Saa talte han, da Mante, som syntes
hun sov for længe, hoppede op, og vækkede sin
Herskerinde med sin Tunge. Da var det, at
Belinde, om Beretningen er sand, kastede hendes
aabnede Dines første Blik paa en Elskovsæddel.
Saar, Vnde, Ild, vare ikke saa snart læste,
at jo det heele Syn var forsvundet for hendes
Hoved.

Og nu, afløret, staaer Toilettet udfoldet:
hver Sølvvase i sin mystiske Orden. Først i
det hvide Geyandt tilbeder Nymphen opmærk-
som, med blottet Hoved, de cosmetiske Magter.
Et himmelsk Billed viser sig i Speilet; for dette
bøier hun sig, til dette er hendes Dine henvendte.
Underpræstinden ved Alterets Side begynder
skælvende Stolthedsoffrets hellige Ceremonier.
Utalige Skatte aabne sig med eet, og her frem-
skinne Verdens forskiellige Offringer. Af enhver
udsøger hun behændigen med omhyggelig Kunst,
og pryder Gudinden med det glimrende Bytte.

Hiin Veste lægger Indiens Skinnende Edelstene
for Dagen; og heele Arabien aander fra hiin
Veste. Her viser sig Skælspadden foreenet med
Elephanten, omskabt til Kamme, denne spraglet,
hiin hvid. Her skinne Knappenaalene i glim-
rende Rader, og her ligge Qvaste, Pudder,
Skionpletter, Vibler, Billet-dour. Nu isører
sig den majestætiske Skionhed alle sine Vaaben;
den Yndige tiltager hvert Dieblif i Tillokkelser,
fornyer sine Smile, opvækker enhver Gratie, og
fremkalder alle hendes Nafyns Underer, seer grad-
viis en reenere Blussen stige, og snellere Lyn
blinke i hendes Dine. De omhyggelige Sylpher
omsvæve deres sammeligen beskyttede, hiin stiller
Hovedet, hiin udvikler Haaret; nogle folde
Ermet, medens andre opfaste Kiolen, og Betty
prises for Arbeid, som ei er hendes eget.

Anden Sang.

Ikke med større Herlighed haver Solen sig i
hine ætheriske Egne over de purpurfarvede Bøl-
ger, end den, med hvilken dens Straalers Rival
fremkom og hengleed paa Themsens solvskinnende
Barm. Yndige Nymphes og prægtige Ynglinge
glimrede omkring hende, men hvert Die var
fæstet paa hende allene. Paa det hvide Bryst
bar hun et straalende Kors, som Jøder vilde
kysset, og de Bantroe tilbedet. Hendes levende
Blik røbe en munter Siel, hurtig som hendes
Dine, og ustadig som de. Gunst uddeeler hun
til ingen, Smile til alle; ofte forkaster, aldrig
fortørner hun. Klare, som Solen, staae hendes
Dine de stirrende Beundrere; og Solen lige
skinne de eens paa alle. Endnu vilde en indta-
gende Frihed, og en Sødhed, ublandet med
Stolthed, have skinkt hendes Feil, dersom Skionne
havde Feil at skule. Skulde end nogen kvin-
delig Svaghed vare falden i hendes Lod, see

paa hendes Ansigt, og du vil glemme dem alle.

Til Mandkionnets Odelæggelse eiede denne Nymfhe to Lokker, som yndigen hængte tilbage i lige Kryller, og noie sammenrottede sig, for med skinnende Kredse at bedække den nydelige Elfenbeens Hals. Elskov holdt sine Slaver fangne i disse Labyrinth; mægtige Hierter bindes ved svage Kiæder. Ved Snarer af Haar bedrage vi Fuglene; tynde Snarer af Haar besnære det finnedes Bytte. Yndige Fletninger bejnære det bydende Mandkion, og Skønhed drager os endog ved et eeneste Haar.

Den eventyrlige Baron beundrede de skinnende Lokker; han saae, han ønskede, og sukkede efter Byttet. Med den Beslutning at vinde, grunder han paa Maaden, enten med Magt at røve, eller med List at bedrage; thi naar en Elskerss Bestræbelser ledsages med Held, spørge saa, om List eller Magt hjalp ham til Maalet.

Førend Phæbus reiste sig, havde han derfor paakaldet den gunstige Himmel, og tilbudet alle Magter, især Elskov — til Elskov havde han

han bygget et Alter, af tolv store franske Romaner, net sørgyldte. Der laae tre Strømpebaand, et halvt Par Handsker, og alle hans forrige Elskoves Trophæer. Med liaue Billedoux antænder han Baalet, og aander tre forskellige Sukke for at udbrede Luen. Da falder han knælende, og beder med glødende Bine, snart at opnaae, lange at beholde Byttet. Magterne horde paa hans Bøn, og bønørde den halv; det andet halve adspredtes i den tomme Luft.

Men nu glider tryggeligen den maledede Sluppe, og Soelfraalerne bave paa den synkende Ebbe, medens den smeltende Musik stiaer sig op mod Ethen, og svækkede Toner dse bort langs hen ad Vandet. Lavt rulle Bølgerne, yndigen leeger den svage Vind, Velinde smilede, og heele Verden var glad — den heele paa Sylphen nær, som qualtes af sorgfulde Tanker. Den overhængende Ulykke laae tung paa hans Hierte. Hurtigen falder han hine Medborgere i Lusten; de skinnede Cohorter stoffes rundt om Seilene. Sagte aander blandt Tøugene den luftige Hvielen, der syntes kun Zephyrer for dem neden unber. Mogle udsolde for Solen

Solen deres Insectvinger, flaggre i Vinden, eller synke i gyldne Skyer; giennemsigtige Væsner for sine for Dødeliges Pine, hvis flydende Legemer halv vare opløste til Lys. Løst flaggre for Vinden deres lustige Dragt, en tynd glindsende Sammenvævning af Dughinder, dyppede i Aftenens rigeste Farver, hvor Lyset spiller i evig blandede Afvejlinger, medens enhver Straale bræktes med ny forbisfarende Glands, i Farver, som omkiftes, saattid de flaggre med deres Vinger. Midt i Kredsen, paa den gyldne Mast, et Hoved høiere end de andre, stod Ariel, hans Purpurvinger aabnede for Solen. Han opløstebe sit Azur Septer, og begyndte saaledes:

I Sylpher og Sylphider, agter paa eders Hersker! Hører mig, I Feer, Genier, Huldre og Dæmoner! I kiende Sphærerne og de forskiellige Pligter, som ved de evige Love ere Lustens Slægter foreskrevne. Somme leegte i den reeneste Æthers Marker, og bade og blege sig i Dagens Luer. Nogle leede hiffet oppe de vankende Kredse, eller rulle Planeterne i den grændseløse Himmel. Andre, mindre forfinede,

om:

omflaggre under Maanens blege Skin, og fange de flydende Stierner, eller indsue Taage i den tykkere lave Lust, eller dyppe deres Vinger i den farvede Bue, eller brygge de frygtelige Storme paa det vinterlige Hav, eller neddryppe over Marken den milde Regn; andre bestyre paa Jorden Menneskeliøgheden, vaage over alle dets Veie, og vejlede alle dets Handlinger. Den øverste af disse tilhører Omhuen for Nationer, og bevogter med guddommelige Vaaben den brittiske Trone.

Bort ydmygere Sag er, at opvarte den Skionne, en ei mindre behagelig, skönt mindre ærefuld Omhu; at vogte Puddret for en alt for hestig Vind, og ei at lade de fængslede Bessugte bortdunste; at uddrage friske Farver af Foraarets Blomstre, at stiale fra Regnbuen, førend den neddrypper i Regnen, det forskjønnende Vand; at krylle de svævende Haar; at være behjælpelige ved de Skionnes Rødme, og beaande deres Miner. Ja ofte i Drømme forsyne vi dem med Opfindelser, til nu at forandre en Pusse, nu at tilføje en Galbela.

I Dag true sorte Værker den meest straalende Skionne, som nogensinde fortiente en aarvaagen Sylphes Omhue; et rædsomt Vandheld, ved Magt eller ved List; men hvad eller hvor, har Skiebnen indhyllet i Mørke; som og enten Nymphen skal bryde Dianas Love, eller en Frøbelig chinesisk Krop sgae en Sprække; om hendes Ære eller hendes nye Brocade skal faae en Plet; om hun skal glemme sin Bøn, eller forsomme en Maskerade; om hun skal tabe sit Hjerte eller sit Halsbaand paa et Val; eller Himlen har besluttet, at Mante skal falde. Jiler derfor, I Mander, at vise Eder paa Eders Post; den flaggrende Vifte være Zephirus rettas Omhue, Dreringene betroe vi, Brillante, til dit Opsyn, og til dit, Momentilla, hendes Uhr; du, Crispissa, paapasse hendes Yndlings Bukkel; og Ariel selv skal agte paa Mante.

De halvtresindstyve udvalgte Sylpher, af besynderlig Anseelse, anbefale vi den vigtige Opsigt over Skiørtet. Ofte have vi bemærket, den syvfoldige Omgjærdning at have staaet feil, endskiønt den stivnet ved Giorder, og væbnet med

med Hvalfiskens Been, udgior en stærk Linie om den sølvfinnende Grændse, og forsvarer den vide Strækning rundt omkring.

Hvilken Geist, der, siodesløs for sin Vligt, forsømmer sin Post, eller overlader den Skionne til Faren, Skal hurtigen føle den stränge Hevn følge hans Synd, stoppes i en Glaske, eller giennembores med en Knappenaal; eller nedsyttet ligge i en Sæ af bitre Essencer; eller heele Aldre staae indkilet i en Trækkenaals Die, eller Gummi og Pomade Skal hindre hans Flugt, saa han beklistret forgiøves Skal udstrække sine Silkevinger; eller bindende Allun Skal med sin snærpande Kraft indkrumpe hans tynde Bæsen, som en falmet Blomst; eller bunden, som Irton, Skal Forbryderen føle den hvirvlende Molles svimlende Berøgelse; eller brændes i Dampen af kaagende Chocolate, og Skalve for den under ham fraadende Sæ.

Han taledes. Aanderne nedstige fra Seilene; nogle Kreds i Kreds omgive Nymphen; nogle indsnøe sig i hendes Haars labyrinthiske

Hvirv-

Hvirvler; nogle hænge paa hendes Øreringe; og alle vente de med bankende Hjærter paa den rædsomme Tildragelse, beængstede, og skælvende for det, Skiebnen vilde frembringe.

Eredie Sang.

Nær de med evige Blomstre prydede Enge, hvor Themsen med Stoltthed overskuer de knæisende Taarne, der staar en Bygning af majsstatist Skikkelse, som tager sit Navn af det nærliggende Hampton. Britanniens Statsmænd spaae her ofte fremmede Tyranners og indenslandske Nymphers Fald. Her er det du, store Anna, som tre Riger adlyde, undertiden tager Raad af dine Mænd — undertiden Thee.

Her forsamle sig Heltene og Nympherne, for en liden Tid at smage et Hofs Glæder. I blandede Samtaler hendrive de her de undervisende Timer, og lære, hvo sidst gav Val, hvo sidst aslagde Besøg. En taler om den britiske Dronnings Hæder, en anden beskriver det yndige indiske

indiske Skærm; en tredie tolker Miner, Blis og Dine; ved hvert Ord dør eens Agtelse. Enus eller Viste opfylder hver Pause i Samtalen, under Sang, Latter, Smidsken, og alt sligt.

Imidlertid skod Solen, høiende sig forbi Middagslinien, skraae ned sin brændende Straale. Den sulne Dommer underskriver hurtigen Dommen; og Skielme blive hængte, paa det at Jurns kan komme til Bords. Riibmanden gaar i Fred hjem fra Børsen, og Toilettets lange Arbeid ophører. — Nu brænder Belinda, som Tørsten efter Pris indbyder, efter at møde to eventyrlige Riddere, for eene ved en l'Hombre at bestemme begges Dom; hendes Bryst soulder af tilkommende Erobring. Ettrax belave sig de trende Magter til at opstille til Strid, hver Magt Tallet af de hellige Ni. Saa snart hun udspreder sine Fingre, nedstiger den aeriske Vagt, og sidder paa hvert vigtigt Kort. Først sætter sig Ariel paa en Matador, derpaa enhver efter sin Rang; thi Sylpherne, stedse erindrende deres gamle Herkomst, ere, som i deres Qvindedage,

N

for

forunderliggen agtsomme paa den Plads dem tilkommer.

Og see fire Konger i hæderfuld Majestæt med graae Knebelsharter og fløstet Skjæg, og fire skionne Dronninger, med Blomstre i deres Hænder, et udtrykkende Emblem paa deres mildere Magt; fire Knægte med opbundne Troier, en troe Stridsflokk, med Hætter paa Hovederne, og Hellebarder i Hænderne; og buntede Tropper i skinnende Række, drage frem i Strid paa den Fløiels Slette.

Den kloge Nymphe oversaae med Omhyggelighed sin Magt. Spaerne være Trumf, sagde hun, og de bleve Trumf.

Nu uddrage til Kamp de sorte Matadorer, i Færd som Anførerne for de mørkhudede Saracener. Først fremkom Spadille, den uovervindelige, og med tvende fangne Trumfer farer den hen over Balpladsen. Ligesaa mange til tvang Manille til at overgive sig, og forlod som Seier den grønne Mark. Efter denne fulgte Basta, men dennes mindre gunstige Skiebne fældede kun en Trumf, og et plebeisk Kort. Næst efter viiste sig med sin brede Sabel

Hans

Hans Majestæt den bedagede og graaehærdede Spa'ernes Konge; den eene mandige Fod sætter han frem, saa den sees; hans øvrige Person skjuler hans mangefarvede Kaabe. Den rebelske Knægt, som vover at kinde an med sin Første, erfarer hans kongelige Brede's retfærdige Hevn. Endogsaa hiin mægtige Pam, som før styrtede Konger og Dronninger, og nedfælede Hære i Looens Fægtninger, falder nu, o sorgelige Krigens Omverklinger! uunderstøttet og ubemærket for den seirende Spa'er.

Saa vidt veege begge Hære for Belindas Magt; men nu begynder Skiebneen at vise sig Baronen gunstig. Hans frigerske Amazone, den herskende Deeltagerinde i Spa'ernes Krone, anfælder hendes Hær. Kløvernes sorte Tyrann falder først som hendes Offer; trods hans hovmodige Mine og barbariske Stolthed. Hvad nyttede ham nu Diademmet paa hans Hoved? hvad hans Kiæmpelemmer i deres plumpe Stilling? hvad den pragtfulde Kaabe, som han slæbede langt efter sig? og hvad det, at han af alle Monarker var den eeneste, der bar Jordfuglen i sin Haand?

Hurtigen udsender nu Baronen sine Rudere. Den broderede Konge, som viser kun sit halve Ansigt, og hans straalende Dronning, begge forenede med deres Magt, finde blandt de brudte Linier af de fiendtlige Tropper en let Seier. Kløver, Rudere, Hjerter strøes i vild Uorden og blandet Trængsel, paa den grønne Flade. Saa adspredes en slagen Hær af Asiens Krigere og Afrikas sorte Sonner; med lige Forvirring flye de særskilte Folkelag, i forskellige Dragter og af forskjellig Farve; adspaltede falde de giennembrudte Slagordninger, Dynge paa Dynge; een Skiebne styrter dem alle.

Rudernes Knægt forsøger sine trængste Kunster, og betvinger — o skændige Omverling! — Hjerternes Dronning. Ved dette Stød sank Blodet af Belindas jomfruelige Kinder; en blaanende Blegghed spredte sig over hendes Ansigt. Skæloende for den sig nærmende Ulykke, seer hun sig lige i Odelæggelsens og Eodillens Strube. Og nu (som ofte skeer i en franten Stat) bestemmer et eeneste behændigt Sving den almindelige Skiebne. Hjerternes Es træder frem; ubemærket lurar deres Konge

Konge i hendes Haand, sørgende over sin fangne Dronning. Han fremspringer til Hevn med hestige Skridt, og falder som Lynet paa det nedkastede Ejs. Frydeligen opfylder Belinda Lusten med Glæderaab; Muurene, Skovene og de lange Canaler give Gienlyd.

O tankeløse Dødelige! altid blinde for Skiebnen! alt for snart nedslagne, alt for snart opblæste. Hurtigen skal denne Hæder worde tilintetgjort, og denne seierrige Dag for evig forbandet.

Thi see, Bordet er kronet med Kopper og Skeer; Bøunnerne brage, og Møllen snurrer rundt. Paa det skinnende japanske Alter sætte de Sølvlampen; den gloende Spiritus flammer. Af Sølvstude fremglider den behagelige Væde, og Chinas Leer modtager den dustende Strøm. Paa een Gang forlyster man Lugt og Smag, medens ideligen fyldte Kopper forlænge den rige Nydelse. Gæstfriheden flaggret om den Skønne hendes lustige Følge; nogle viste, medens hun nipper, paa den rygende Drik; nogle udsolde

deres omhyggelige Binger over hendes Skiod, Kialvende, og skjønnende paa det rige Brocade. Rasseen (som gjør Statsmanden viis, og lader ham see alting med hans blunende Øie) sendte i Dunster op i Baronens Hjerne nye Krigspuds, for at vinde den straalende Lok. — O lad af, forvovne Yngling, lad af, sørend det er for silde. Frygt de retfærdige Guder, og betænk Scyllas Skiebne *); forvandlet til en Fugl, og udsendt til at slaggre om i Luften, bøder hun dyrt for Ansaldet mod Nisi Haar.

Men, naar Dødelige høie Villien til Ulykker, hvor snart finde de da ei Redskaber til det Ondes Udførelse! Just i det samme drog Clarissa med fristende Ynde et tvæagget Baaben af hendes Etui. Saaledes ere Frøkenerne i Romaner deres Ridder behjælpelige, overgive ham Spydet, og bevæbne ham til Fægtningen. Baronen tager med Uerbødighed mod Gaven, og udstrækker det lidet Redskab paa sine Fingerspidser. Disse rækker han frem lige bag

Belins

*) Vide Ovid. Metam. 8.

Belindas Hals, som hun bøjede Hovedet over den vellugtende Damp. Hurtigen fremtile til Loffen et tusinde Aander, tusinde Vinger blæse vovelvis Haaret tilbage. Tre Gange nappede de i hendes Demants Dreringe; tre Gange saae hun tilbage; og tre Gange nærmede sig Fienden. Just i det samme Dieblif søgte den beangstede Ariel Belindas jomfruelige Tankers lønlige Glemmer; som han, hældende sig til Bouquetten paa hendes Bryst, gav Ngt paa de i hendes Stiel opkommende Ideer, mærkede han pludseligen, trods al hendes Konst, en jordisk Elsker lurende ved hendes Hjerter. Bestortset, forvirret sandt han sin Magt forspunden; og Skiebnen lydig drog han bort med et Suk.

Vidt spreder nu Baronen Saxens skinnende Blade, for at indslutte Loffen; nu trykker han dem sammen, for at overflære dem. Just nu, førend det dræbende Redskab tilflemmes, sætter sig en ulykkelig Sylphe ved den alt for vidtdrevne Omhed der imellem. Skiebnen trykkede paa Saxen, og skar Sylphen

tværtigiennem; (men lustige Væsner foreene sig hurtigen igien *);) Sarens modende Egge adskille de hellige Haar fra det skionne Hoved for evig, for evig —

Da flamme de blaae Lynilde fra hendes Dine, og den forfærdede Lust gienlyder af Rædsels Skrig. Ikke høiere Raab udstødes til den medlidende Himmel, naar Egtemand eller Skio-dehunde udaande det sidste Suk, eller naar den kostbare chinefiske Porcellainkop falder ned fra det høie Theebord i glimrende Støv, og ligger i maledede Brokker.

Nu omgive Triumphens Krands min Finding, raabte Seireren; det ærefulde Bytte er mit. Saa længe Fisken fryder sig i Gløden, eller Fuglen i Luften; eller i en ferspændt Bogn den britiske Skionne, saa længe Altalantis skal blive læst, eller den lille Pude pynte Fruens Seng; saa længe der om Helligdagene skal

*) See Milton 6 Bog, hvor Satan giennem-
staares af Engelen Michael.

skal blive aflagt Bisiter, medens talrige Vordlys
 flamme i skinnende Orden; saa længe Nympher
 modtage Opvartninger, eller afstale Møder; saa
 længe skal min Hæder, mit Navn og min
 Priis leve.

Hvad Tiden vilde spare, det's Tilværelses
 Maal bestemmer Staalet; og Monumenter,
 som Mennesker, vige for Skiebnen. Staalet
 kunde ødelægge Gudernes Arbeid, og nedkaste til
 Stov Troys mægtige Taarne; Staalet kunde
 forstyrre den dødelige Stoltbeds Værker, og
 nedhugge til Jorden de triumphalske Vuer.
 Hvad Under da, o skionne Nymphe, at dit
 Haar kunde føle det umodstaelige Staals erob-
 rende Magt!

Fierde Sang.

Men ængstelig Kummer nedtrykkede den tankefulde Nymphe; og skjulte Lidenſkaber arbejdede i hendes Brøſt. Ei den unge Konge, ſom levende tages til Fange i Striden; ei de ſpottende Jomfruer, der overleve deres Yndigheder; ei den brændende Elſker, ſom berøves al ſin Lykſalighed; ei gamle Fruer, ſom nægtes et Kys; ei ſtolte Tyranner, ſom bortdøe uden Bod; ei Cynthia, naar hendes Manteau er fæſtet ſkævt, haver nogen Tid ſølt ſaadan Fortvirelſe, Naſenhed, Fortvirelſe, ſom du, ſørgende Jomfrue, for dit røvede Haar.

Thi, i det ſørgelige Dieblif, da Sylpherne undvege, og Uriel med Taarer forlod Belinda, da begav ſig Umbriel, ſaa mørk, ſaa ſkummel en Aand, ſom nogenſinde beſmittede Lyſets blide Aſyn, ned til Jordens Centrum, hans egentlige Hiem,

Hjem, for at opsoge Hypochondriens fæle
Huule.

Hasteligen flyver Gnomen paa sine sorte
Binger, og naaer i en Damp den gysselige
Hvælving. Ingen yndesfuld Zephyr kiender dette
Sorgens Land; den frygtelige Østvind er den
eeneste, der blæser. Her i en Grotte, tæt ind-
sluttet for Lusten, og i Skygger, udeluft fra
Dagens forhadte Siraaler, sukker hun uden
Ophor paa hendes tankesfulde Leie; Smerten
sidder ved hendes Side, og Migrainen ved
hendes Hoved.

To Møer opvarte ved Tronen, lige i Bær-
dighed, men meget forskellige i Stikkelse og
Udseende. Her stod Vanart, liig en gammel
Møe; hendes rynkede Figur var pyntet med
Sort og Hvidt. Hendes Hænder vare fyldte
med Forraad af Morgen-, Middag- og Aften-
bønner, hendes Bryst med Paskiller.

Her stod Snærpenheden med sygelig Mine,
i hendes Kinder viste sig Attenaars Roser; øvet
i at

i at lispel, og lade Hovedet synke, hendaer hun i Nirs, og smægter med Værdighed; hun segner med anstændig Kummer paa den rige Sophæ, svøbt i en Chemise de Jour, for Svagelighed og for Dragt; saadan Eygdom søle ofte de Smukke, som enhver ny Morgendragt giver en ny Upasselighed.

En stedsevarende Damp svævede over Slottet; fellsomme Syner viste sig i hver stigende Taage, rædsomme, ligesom Eremitens Drømme i bespøgede Skygger, eller lyse, som den døende Jomfrues Syner; gloende Furier og Slangar i rullende Kredse, blege Spøgelsar, gabende Grave og røde Flammer; nu Søer af flydende Guld, Elystte Marker, og Crystall Damer, og Skuesplads Engle.

Paa begge Sider sees utallige Flokke af Lege-
mer, som Hypochondrien har forvandlet i mange-
haande Gestalt. Her staae levende Theepotter,
med den eene Haand udstrakt, den anden i
Siden, hiin Tuden, denne Hanken: her vandrer
en

en Krukke ligesom hiin Homers Tresøb *), her
sukker en Potte, hist taler en Postee; Mand
blive med Børn, ligesom den mægtige Indbild-
ningskraft virker, og Piger omstæbte til Glaster
raabe heit efter Prop.

Gnomen vandrede tryggeligen frem igien-
nem denne Spøgelsehær, end en Stilk af Milt-
urten i sin Haand. Han tiltalede Manden saa-
ledes: Hil dig, skumle Dronning, som hersker
over Risnet fra det semtende til det halvtres-
sindstyvende Aar; du Qualmers og Qvindevids
Moder! du som giver hysteriske eller poetiske
Ansald, og paa forskiellige Sindelav virker paa
forskiaellig Maade; driver somme til at tage Me-
dicin, andre til at singre Dramer: du, som
kringer den Stolte til at opsætte sine Visiter,
og sender den gudsfrygtige hen i Arrighed at
bede: Der er en Nymphe, som foragter al din
Magt, og underholder tusinde flere i lige Fryd.
Men o! kunde nogensinde din Gnome fordærve
en Yndighed, eller frembringe en Finne paa et
Kiont

*) Iliad. 18. Vulcans vandrende Tresøbder.

stiont Ansigt; ophidse Matronens Kinder, som Citronvand, eller forandre et Ansigts Farve ved et tabt Spil: dersom jeg nogensinde beplantede Vander med digtede Horn, eller fryllede Skiorter, eller forpuslede Senge, eller skabte Mistanke, hvor ingen gav Grund dertil, eller forstyrrede en Prudes Haarpynt, eller skaffede en forstoppet Skjøddehund en Upasselighed, som ikke de smukkeste Dines Taarer kunde forlindre; o saa-hør mig, og indgiv Belinda nogen Ergrelse: denne eene Handling vil give halve Verden Hypochondrie.

Med en misfornøiet Mine lod Gudinden som hun gav Gnomen Afslag, stiont hun behørde hendes Bøn. En underfuld Sæk tog hun, lig den i hvilken engang Ulysses holdt Bindene; i den samlede hun Kræften af de kvindelige Lunger, Hullen, Suk og Tungernes Strid, og bandt for Sækken med begge Hænder. En Glaske fylder hun derpaa med daanende Angester, bløde Sorger, smeltende Kummer og flydende Taarer. Glædefuld bar Gnomen denne Gave bort, udsprede de sorte Binger, og svævede langsom op til Dagen.

Hen:

Hensynket i Thalestris Arme fandt han Nymphen med nedslagne Vine og flaggrende Haar. Lige over deres Hoveder sønderrev han den fulde Sæk, og alle Furierne strømmede frem. Belinda brændte af mere end en Dødeligs Brede, og den grumme Thalestris opvister den stigende Lue. O ulyksalige Pige! Kreg hun med udspredte Hænder, (medens Hamptons Echoer gienlode "ulyksalige Pige!") var det herfor du viste saa bestandig en Omhu, med Haarnaale, Kam og Essencer! herfor at du bandt dine Lokker i deres Papirsængsel! herfor at du dreiede dem rundt om med det gloende Jern! herfor at du indbandt det kælne Hoved med Baand, og tapperligen bar den dobbelte Blybyrde! I Guder, skal Røveren fremvise dit Haar, medens Narre misunde og Damerne bestirre det? Det forbyde Veren! ved hvis urivaliserede Helligdom vort Kion frastiger sig Gude, Glæder, Dyd, alt. Jeg synes alt at see dine Taarer, allerede at høre de rædsomme Ting, de sige: allerede at see dig en fornedret Byfionhed, og al din Hæder hendse ved en Hviſten. Hvorledes skal jeg da forsvare dit hielpeløse Dyrkte? Det vil
da

da blive en æreføst Sag, at ansees for din Veninde. Og skal dette Bytte, dette uskatteerlige Bytte fremstillet under Cristal for det slirrende Die, og forhøiet ved Diamanternes omcirkelende Straaler, for evig skinne paa den røverske Haand. For skal der groe Græs i Hydeparkens Circus, for skal Genierne fæste deres Bopæl i Smaagaderne, for lad Jord, Himmel og Hav falde til Chaos, for forgaae Mandfolk, Abefatte, Skiddehunde, Papegøier, alt.

Hun taledede, og rasende vandrer hun til Sir Plume, og byder hendes Cavaller fordrø de dyrebare Haar (Sir Plume billigen stolt af sin Vernsteus Snusdaase, og den rette Maade, paa hvilken han bar sit smukke Rør.) Med alvorligt Die, og sit runde tankeløse Hæst, aabnede han først sin Daase, og derpaa begav sig til Sagen, saa udbrydende: Mylord! hvorledes! hvad Dievelen! E—n! den fordoømte Haarlok! ved Gud, De maae være artig! For en Ulykke! det er for grovt Svag — jo jeg taffer. For Fanden! giv hende hendes Haar. — Han taledede, og slog paa Daasen.

Det

Det smerter mig meget, svarede Lorden, at den, som taler saa vel, skulde nogentid tale forgiæves. Men *) jeg sværger ved denne Lok, ved denne hellige Lok, (som aldrig meere skal foreenes med det Haar, den er skilt fra, som aldrig mere skal fornye sin Hæder, efterat den er afklippet fra det elskværdige Hoved, paa hvilket den nylig vorde) at, saa længe mine Næseborer aande Liv, skal denne Haand, som vandt den, for stedse bære den. Han taledes, og talende fremviste han i stolt Triumph hendes Hoveds længe omtvistede Hæder.

Men Umbriel, den hadesfulde Gnome, leed det ikke saaledes. Nu brød han den Flaske, af hvilken Sorgerne udflode. Og see, i yndig Rummer fremstaaer Nymphen, med Dinene halv matte, halv drukkede i Taarer; paa hendes hærvede Barm hængde hendes bøjede Hoved, som hun løstede med et Suk, og taledes saaledes:

Ewig

*) Allusion til Achills Eed hos Homer. Iliad. I.

Evig forbandet være denne forhadte Dag,
 som bortrøvede min bedste, min udvalgte Bø-
 kel. Lyksalig, tifold lyksalig havde jeg været,
 om disse Dine aldrig havde seet Hampton Slot.
 Dog er jeg ikke den eenste bedragne Pige, som
 Lyst til et Hof paadrog talrige Ulykker. O, at jeg
 heller ubeundret havde boet paa en eensom Ø,
 eller i det fjerne Nord, hvor aldrig den for-
 gyltde Kareet rullede, hvor ingen lærde l'Hombre,
 ingen nogensinde smagte Thee; at jeg der beva-
 rede mine Yndigheder skjulte for Dødeliges Dine,
 som Roser, der i Ørker blomstre og døe.
 Hvad bevægede min Siel til at sværme med de
 unge Høivelbaarenheder! O, havde jeg bleven,
 og læst mine Bønner, hiemme! Dette var det,
 de aarle Baréler syntes at sige mig; tre Gange
 faldt Skjønpletæffen af min skjælvende Haand.
 Det skrængende Porcellain rystede, uden at en
 Vind bevægede det; ja Poll sad stum, og
 Mante var meget uvenlig; endnu advarede mig
 en Eulphé om Skiebne's Trusel i mystiske, nu
 for sildigen troede Syner. See de usle Leve-
 ninger af dette fornærmede Haar. Min Haand
 skal

skal fuldføre, hvad din Roven efterlod usfuldbragt. Disse dannede til at dingle i to mørkebrune Bukler, gave engang den sneehvide Hals nye Skionheder; nu sidder Eysterloffen sær, allene, og i dens Mages Skiebne forudseer sin egen. Utryllet hænger den, kalder paa den dræbende Sar, og frister een Gang endnu den sacrilegiske Haand. O havde dog du, Gruesomme! ladet dig nøie med at røve mindre i Dine faldende Haar, eller hvert andet end disse.

Femte Sang.

Saa talede hun; den bevægede Forsamling smeltede i Taarer; men Skiebnen og Zeus havde tilstoppet Baronens Øren. Forgieves kommer Thalestris med Bebreidelser til Undsætning; thi hvo kan bevæge, naar den skionne Belinda ei kan. Ei halv saa ubøielig kunde Trojaneren holde Stand, da Anna bad, og Dido rased' forgieves. Da bevægede den alvorlige Clarissa med Ynde sin Bifte; Taushed fulgte, og saaledes begyndte Nymphen:

Stig, hvi ere Skionhederne saa meget prisfede og hædrede, den vise Mands Videnskab, og Gudinden ved den Forsængeliges Bæger? Hvi ere de prydede med alt hvad Land og Hav kan ynde? hvi kaldtes de Engle, og tilbedes som de? Hvi vrimle de hvidhandskede Straaejunker om vore Bogne? hvi bukke for os Sidelogerne fra deres

deres inderste Nader? hvor forsængelige ere alle disse Hædersnydelser, al vor Noie, om ikke sund Sands bevarer, hvad Skionheden vinder, saa at Mandfolkene maae sige om os, naar vi skinne i de fornemste Loger: see der de første i Dyb, som i Skionhed! O, hvis Dans den heele Nat, og Paaklædning Dagen igiennem, afværgede Røper, eller holdt Alderdommen borte, hvo vilde da ei foragte alt hvad Huusmoder-Omhu frembringer, eller hvo vilde lære nogen nyttig Ting paa Jorden? at sætte Skionpletter, ja give Elskovsblink, vilde da klæde en Helgen; og sikkerligen vilde det ei heller da blive saadan Synd, at sminke sig. Men ak! siden skønelig Skionhed maae bortseinde, og Lokker, kryllede eller ukryllede, ville dog engang blive graae; siden alt, sminket eller usminket, dog skal falme, og den, som foragter Mandskionnet, maa døe Pige; hvad er da tilbage, uden det, vel at bruge vor Magt, og stedse holde gode Møder, hvad vi end tabe? Og troe mig, Dyrebare! godt Lune holder Stand, naar Air, og Nykke, og Kvækken, og Skianden flaae feil. Skionheder maa forgieves rulle de

smukke Dine; Indragenhed falder i Dinene, men Fortieneste vinder Hiertet.

Saa taledes Damen, men intet Bisald fulgte. Belinda saae suurt, Thalesstris kaldte hende Snærpe. Til Vaaben, til Vaaben! raabte den heftige Skioldmøe, og hurtigen som Lynet løb hun til Striden. Alle toge Partie, og begyndte Kampen. Vister klapprede, Silke rasede, og de seie Fiskebeen knagede. Helte og Heltinder opløste forvirrede Maab, og Bas, og Discantsskrig lode i Luften. Ingen sædvanlige Vaaben fandtes i deres Hænder; Under lige søgte de, og frygted' ingen dødelig Vunde.

*) Saa naar den bolde Homer lader Guder tage Deel i Striden, og optænder de Himelskes Dyrst med menneskelige Lidenstaber; væbner Mars mod Pallas, Hermes mod Latona, og lader heele Olympen svinge af lydende Bulder: Jupiters Torden brøler, Himlen hæver rundt om, den blaa Neptune stormer, de bølgende

*) Homer Iliad. 20.

gende Dyb give Gienlyd, Jorden ryster sine
nikkende Taarne, Jordbunden synker og de blege
Haander flude ved Dagens Skær.

Triumpherende sad Umbriel paa Toppen af
en Lysearm, klappede med de glade Binger, og
saae Striden. Støttede paa deres Haarnaale:
Spyd overskue Anderne den vorende Kamp,
eller ere behjelpelige med i Fægtningen.

Medens Thalestris rasende flyver igien:
nem Trængselen, og spredter Død rundt om fra
begge hendes Dine, omkom en Straaejunker og
Geniemand i Troppe; en døde i Metaphor,
en i Sang. O grusomme Nymphe! jeg søler
den levende Død, freg Vidling; og faldt ved
Siden af sin Stool. Sir Narrifas opsendte
et sorgfuldt Diekast. "O disse Dine! o hvor
dræbende!" *) vare hans sidste Ord. — Saa
ligger paa Mændrens flydende Bredde den
døende Svane; den synger, og dør.

*) En Arie i en Opera, Camilla.

Da den bolde Sir Plumie havde faldet Clarissa, traadte Chloë frem, og dræbte ham med en Vanderynke. Hun smilede ved at see den vældige Helt slagen, men ved hendes Smil kaldtes Fyren igien til Live.

*) Nu hængte Zeus i Luften sine gyldne Vægtskaa'le, og veiede Mændenes Bid mod Damerne's Haar. Den tvivlsomme Tunge paa Vægten nikket længe til begge Sider; omsider hæver sig Viddet, og Haarene synke.

See! nu flyver den modige Belinda paa Baronen, med meere end sædvanligt Lyn i hendes Bine: ei heller frygtede denne Anfører for at prøve den ulige Strid; han søgte intet meere, end at døe faldende paa sin Fiende; men Heltinden betvang denne ædle med mandig Styrke begavede Ridder, med to af sine Fingre. Just som hans Næseborer inddroge Livets Aande, udkastede den listige Jomfrue en Ladning Snus. Gnomen bestyrede dens Gang, enhver Atome af
de

*) Vid. Homer Iliad. 8, og Virg. Æn. 12.

de pirrende Korn's kildrende Støv. Bludseligen
fløde begge hans Dine over af frembrydende
Taarer, og den høie Dome gav Echo af hans
Næses Lyd.

Nu gaae du din Skiebne imøde, raabte
den ophidsede Belinda, og drog fra sin Side
en dræbende Naal. (* Den samme bar hendes
Tip-Tipoldesader i tre Signettringe, for
at pryde sin gamle Person; siden efter, omsmel-
tet, udgjorde den et stort Livspænde for hans
Enkes Kiole; den blev siden næstester en yngre
Bestemoders Ranglepibe, hun ringde med Væl-
derne og blæste i Piben; deryaa omdannet til
Naal prydede den hendes Moders Haar, blev
længe baaren af hende, og nu af Belinda.)

Præl ei af mit Fald, skreg han, fornær-
mende Fiende; ogsaa du skal falde ligesaa dybt
for en anden. Ei heller tænke du, at Døden
nedslaaer mit stolte Mod. Alt hvad jeg gruede
for, er at efterlade dig. O hellere end dette,
D 5 lade

*) Imitation af Agamemnons Septers Historie,
hos Homer. Iliad. 2.

lade du mig endnu leve, og brænde i Cupidos
 Luer, — — men brænde levende.

Giv Loffen tilbage, raabte hun, og rundt
 om lydede den hvalvede Sal: Giv Loffen til-
 bage! Ei brølede i saa høie Toner den vilde
 Othello for det Tørklæde, som voldte hans
 Kummer. — Men see, hvor ofte Stuffes ærgier-
 rige Hensigter, og Førster stride til det heele
 Bytte er tabt. Loffen, ved en Brøde erobret,
 med Noie forsvaret, søges allevegne, og søges
 forgieves. Med et saadant Bytte skal ingen
 Dødelig lykfsaliggjøres, saa var Himlens Beslut-
 ning: hvo kan tviste mod Himlen?

Nogle troede den opstegen til Maanens
 Sphære, *) siden alt hvad paa Jorden tabes
 bliver der hengiemt. Der forvares Heltenes
 Bid i vægtige Vaser, og Straaejunfernes i
 Snusdaaser og Stuiier; der findes brudte Kor-
 fikringer og Sottesengs Almisser, og Elskeres
 Hjertter bundne ved Naandstumper, Hofmands
 Lov:

*) See Ariost 34te Sang.

Løfter og syg Mandes Bønner, Grissers Smile, og Arvingers Taarer, Myggebure, og Kiæder til at holde Lopper i Trældom, tørrede Sommerfluer og Tomer af casuistiske Bærker.

Men Camenen troe man — hun saae den Rige, skönt ubemærket af andre end hurtige poetiske Dine. (Saa reiste Roms store Stifter til Himlene, for Proculus allene aabenbare til Synne.) Pludseligen forvandlet til Stierne skød den igiennem den flydende Lust, og drog efter sig en straalende Haarhale. Ei saa skinnende steg før Veronices Haar, straalende Himlene over med det udsprede Lys. Sylpherne saae det tændende sig i sin Flugt, og glade fulgte de dets Gang igiennem Æthernes Egne.

Den heele Bean-Monde skal fra Spadseregangen beskue denne Stierne, og hylde med Musik dens milde Straale. Denne skal den lykkelige Elsker tage for Venus, og til den opsende Løfter fra Rosamondas Øe; denne skal snart Partridge see paa den Rødfrie Himmel, naar næste Gang han seer giennem Galileos
 Die;

Die; og i denne skal den vidtberømte Spaarmand forudsæe Ludvigernes Skiebne og Roms Fald.

Lad da af, herlige Nymphe! at sørge over dit røvede Haar, som forøger den skinnende Ephæres Glands med nye Straaler. Ikke skulle alle de Bukler, med hvilke et skönt Hoved kan prale, tildrage sig saa megen Misundelse, som din tabte Lok. Thi efter alle dine Dines Slagtninger, naar efter sældede Millioner du selv skal døe; naar disse deilige Sole skulle dale, som de dog maae, og alle disse Bukler skulle lægges i Støv, da skal Camenen indvie til Nygtet denne Lok, og midt iblandt Stierne indskrive Belindas Navn.

Calthon og Colmal,
af Ossian.

(Vol. II. Pag. 179, efter den engelske Udgave i
Frankfurt og Leipzig 1783.)

Frydelig er dine Sanges Lyd, du Klippens
eensomme Beboer! Den kommer med Strøm-
mens Lyd igiennem den trange Dal. Min
Siel vaagner, o Fremmede! midt i min Sal.
Jeg strækker Haanden efter mit Epyd, som i
hine Aars Dage — Jeg udstrækker min Haand,
men den er svag; og Sukke frembryde af mit
Bryst. — Søn af Klippen, vil du ei lytte til
Ossians Sang? Min Siel er fuld af hine
Tider; min Ungdoms Glæder vender tilbage.
Saa viser sig Solen i Vester, efterat dens
Straalers Fodspor have skint sig bag en Storm:
de grønne Høie opløste deres duggede Hoveder:
de

de blaae Strømme fryde sig i Dalen. Den bedagede Helt kommer styttet paa sin Stav, og hans graae Haar glindse i Soelstraalerne.

Seer du ei, Søn af Klippen, et Skiold i Ossians Sal? Det er mærket af Stridens Stød, og Glandsen af dets Bugler er falmed. Dette Skiold bar den store Dunthalgo, det strømfulde Teuthas Hersker. — Dunthalgo bar det i Striden, førend han faldt for Ossians Spyd. Hør, du Klippens Søn, paa Fortællingen om hine Dage.

Rathmor var en Hersker over Clutha. Den Svage havde Tilflugt i hans Sal. Rathmors Døre vare aldrig spærrede, hans Gæster borde stode stedse reede. Den Fremmedes Sønner komme, og velsignede den ædle Behersker af Clutha. Barderne istemte Sangen og sloge Harpen, og Glæden lysede paa den Sorgendes Ansyn. — Dunthalgo kom i hans Stoltshed, og stormede ind i Rathmors Strid. Herskeren af Clutha seirede. Da reiste sig Dunthalmos Forbittrelse — Han kom om Natten med hans Krigere, og den mægtige Rathmor faldt. Han faldt

faldt i hans Sale, hvor hans Gæstebude ofte vare tilberedte for den Fremmede.

Colmar og Calthon vare unge, Sønner af den vognbaarne Rathmor. De kom i deres Ungdoms Fryd i deres Faders Sal. De see ham i hans Blod, og deres udbristende Taarer nedglide. — Dunthalmos Siel sinestede, da han saae disse Ungdommens Børn. Han bragte dem til Altheutas *) Mure; de opvorte i deres Fiendes Huus — De spændte Buen i hans Nærværelse, og ginge frem til hans Strid.

De saae deres Fædres faldne Muure; de saae de grønne Torne i Sale. Deres Taarer nedrunde i Løndom, og stundom vare deres Næsyn fulde af Sorg. Dunthalmos saae deres Rummer, og hans mørke Siel beslattede deres Død. Han indsluttede dem i tvende Huuler, paa Theutas gienlydende Høie. Der kom Solen ei med sine Straaler, ei heller Himmels Maane om Natten. Rathmors Sønner forbleve i Mørke, og forudsaae deres Død.

Dun:

*) Altheutha, eller rettere Baltheutha (Floden Eveds Stad) Navnet paa Dunthalmos Sted.

Dunthalsmøs Datter græd i Tausshed, den
 Kionhaarede blaaøiede Colmal. Lønligen havde
 hendes elskende Dine været fæstede paa Calthon,
 hans Elskelighed svulmede i hendes Bryst. Hun
 skialo for hendes Kriger; men hvad kunde Col-
 mal gjøre? Hendes Arm kunde ei løste Spy-
 det, ei heller var Sværdet dannet for hendes
 Side. Hendes hvide Bryst hævede sig aldrig
 under Vandseret, og hendes Dine var ikke Helte-
 nes Skæk. Hvad formaaer du, o Colma! for
 den faldende Fyrste? — Hendes Skridt ere vak-
 lende, hendes Haar udspredte, hendes Dine fluer
 vildt igiennem hendes Taarer. Hun kom om
 Natten til Salen *), og væbnede sin elskelige
 Skabning i Staal, en ung Krigers Staal, som
 faldt i sin første Kamp. — Hun kom til Cal-
 thons Hule og løste Lænken fra hans Haand.

Op, Søn af Rathmor! op! Natten er
 mørk. Lad os flye til Selmas Konge **), Her-
 ser

*) Den Sal, hvor de fra Fienderne tagne Vaaben
 vare ophængte som Trofæer.

**) Fingal.

sker af det faldne Elutha. Jeg er Lamgal's
Søn, som var din Faders Gæst i hans Sal.
Jeg hørte om dit mørke Ophold i Hulen, og
min Siel overvædes. Op, Søn af Rathmor!
thi Natten er mørk.

Besignede Røst, svarede Fyrsten; kommer
du fra den mørkeligen rullende Sky? thi ofte
nedstige Ealthons Fædres Aander til hans
Drømme, siden Solen er unddragen hans Dine,
og Mørket hviler rundt om ham. Eller er du
Sønnen af Lamgal, den Fyrste, jeg ofte saa
i Elutha. Men skal jeg flye til Fingal, og
forlade Colmar, min Broder? Skal jeg flye
til Morven, og Helten ligge indsluttet i Nat-
ten? Nei! giv mig dette Spyd, Søn af
Lamgal! Ealthon vil forsvare sin Broder.

Tusinde Krigere, svarede Vigen, udstrække
deres Spyd rundt om den vaagnboarne Col-
mar. Hvad formaaer Ealthon med saa mæg-
tig en Hær? Lad os flye til Morvens Konge,
han vil komme med Strid. Hans Arm er
udstrakt for den Ulykkelige; Lynet af hans
Sverd

Sværd er rundt om den Svage. — Op, Son af Nathmor! Nattens Skygger ville flye bort. Dunthalmio vil skue dine Spor paa Marken, og du maae falde i din Alders Vaar.

Den sukkende Helt stod op; hans Taarer runde for den vaagnbaarne Colmar. Han kom med Pigen til Selmas Sal; men vidste ei at det var Colmar. Hielmen bedækkede hendes elskelige Ansigt, og hendes Bryst hævede sig under Staalet. Fingal vendte tilbage fra Skoven, og fandt de elskelige Fremmede. De vare lige to Lygstraaler midt i Salen.

Kongen hørte Sorgens Fortælling og hans Dine rullede vildt. Tusinde Helte begyndte at reise sig, fordrende Strid mod Teutha. — Jeg kom med mit Svyd fra Høien, og Stridens Fryd opstod i mit Bryst; thi Kongen talte til Offian midt iblandt Folket.

Du min Styrkes Son, sagde han, tag Fingals Svyd; gaae til Teuthas mægtige Strøm,

Strøm, og frels den vaagnhaarne Colmar. —
 Lad dit Ry te vende tilbage foran dig, lig en
 behagelig Vestvind, at min Siel maae frydes
 over min Søn, som fornyer vore Fædres Roes.
 — Ossian! bliv en Storm i Striden; men
 mild, naar Fienderne ere slagne. — Saa var
 det, mit Rygte hæved sig, o min Søn, og du
 ligne Selmas Behersker! — Naar de Stolte
 komme til mine Sale, mine Dine skue dem
 ikke. Men til den Ulykkelige er min Arm
 udstrakt. Mit Sværd forsvarer den Svage.

Jeg frydedes ved Kongens Ord, og tog
 mine raslende Vaaben. — Daran reiste sig ved
 min Side, og Dargo Spydenes Konge. —
 Trehundrede unge Mænd fulgte vore Spor:
 de elskelige Fremmede vare ved min Side.
 Dunthalgo hørde Lyden af vor Ankomst; han
 samlede Teuthas Magt. — Han stod paa en
 Høi med sin Hær; de vare som Klipper son-
 derlagne af Torden, naar deres høiede Træer
 ere forbrændte og nøgne; og deres Klostres
 Strømme ere forstyrrede.

Teuthas Blod rullede i sin Stolthed foran den skumle Fiende. Jeg sendte en Varde til Dunthalme, at tilskyde ham Kamp paa Sletten; men han smilede i sin Stoltheds Skummelhed. Hans ubefæstede Fiende bevægede sig paa Høien, ligesom Biergskyen, naar Stormen har aabnet sig Indgang i dens Bug, og udspreder dens hvirv- lende Skygge til alle Sider.

De bragte Colmar til Teuthas Banker, bunden med hundrede Keer. Prindsen er sorg- fuld, men elskelig, og hans Dine ere henvendte til hans Venner; thi vi stode, i vore Baaben, paa den høie modsatte Bred af Teutha. Dun- thalmo kom med hans Spyd, og giennemborede Heltens Side: han velted sig paa Høien i sit Blod, og vi hørde hans brustne Sukke.

Calthon styrtede sig i Strømmen, og jeg sprang frem, styttet paa mit Spyd. Teuthas Stamme faldt for os. Matten kom veltende ned. Dunthalmo stod paa en Fjeldklindt midt i en gammel Skov. Hans Siels Forbittrelse brændte mod den vaagnbaarne Calthon. — Men Calthon stod

stod i sin Harm; han sørgede over den faldne Colmar, Colmar fældet i sin Ungdom, førend hans Navn var hædret.

Jeg hør Sorgens Sang at lyde, for at forsøge den sorgfulde Fyrstes Kummer; men han stod under et Træ, og slog sit Sverd med gientagne Slag imod Jorden. — Colmars vaade Dine glimred' nær hos i en lønlig Taare: hun forudsaa Dunthalmos Fald, eller Cluthas stridende Fyrstes.

Nu var den halve Nat forbi. Tausched og Mørke var over Egnen; Sønnen hvilede paa Heltens Dine: Calthons Smerte satte sig, hans Siel var roelig. Hans Dine vare halv lukkede; men Teuthas Bulder lød endnu i hans Dren.

Giver Nathmors Søn i hans Magt, og hans Broder er fældet? Staae vi ei op, for at iile til Skoven, og forfølge de mørkebrune Hinder? Colmar var ei forglemmt indtil han faldt, til Døden havde styrtet hans Ungdom.

Jeg ligger ved Jonas Field. O lad Calthon reise sig! Morgenen kommer med dens Straaler, og Dunchalmo vil haane den Faldne.

Han foer hen i sin Storm, Calthon havde vedet sig, saae Sporene af hans Vortgang, og iilede i Lyden af hans Staal; ogsaa den ulykkelige Colmal reiste sig! Hun fulgte sin Helt i Matten, og slæbde sit Spyd efter sig. — Men da Calthon kom til Jonas Klippe, fandt han sin faldne Broder. — Da havde sig Forbittrelsen i hans Bryst, og han iilede hen blandt Fienden. Dødens stønnende Sukke opstege; Fienderne fluttede sig rundt om Fyrsten. — Han blev bunden midt iblandt dem, og bragt til den skumle Dunchalmo. — Da havde sig Glædens Skrig, og Mattens Høle besvarede dem.

Jeg vaktes ved Lyden, og tog min Faders Spyd. Diaran opstod ved min Side, og Dargo i Ungdommens Kraft. Vi savnede Fyrsten af Clutha, og vore Sieler bleve bedrøvede.

vede. — Jeg frygtede mit Rygtes Bortgang;
min Vældes Stoltshed hævede sig.

Sønner af Morven, sagde jeg, det er ei
saa vore Fædre strede. De stode ei stille paa
de Fremmedes Mark, naar Fienden ei var fal-
den for deres Stod. — Deres Kraft var som
Himlens Ornes; deres Priis er i Sangen.
Men vore Folk faldt efter hinanden, og vort
Rygte begynder at vende bort. Hvad vil
Morvens Konge sige, naar Ossian ei seirer ved
Teutha? Frem i Eders' Staal, I Krigere,
og følger Lyden af Ossians Fremgang. Han
vil ei uden navnkundig vende tilbage til Selmas
gienlydende Muure.

Morgenens opstod over de blaae Bænde
af Teutha. Colmal stod for mig i Taarer.
Hun talte om Forsten af Clutha, og tre Gange
faldt Spydet af hendes Haand. Min Brede
vendte sig mod den Fremmede; thi min Siel
bæved' for Calihon.

Søn af den Svaghændede, sagde jeg, sægte Teuthas Krigere med Taarer? Et vindes Striden ved Mismod; ei heller boe Sukke i den Vældiges Varm. — Gaae til Raadyrene i Carmin, eller til Teuthas brølende Hiorde. — Men henlæg disse Vaaben, du Frygtens Søn! en Kriger skal bære dem i Strid.

Jeg rev Pandsret fra hendes Skuldre. Hendes sneehvide Bryst kom til Syn. Hun bøjede til Jorden sit rødmende Ansigt. Jeg saae i Taushed til Ansørerne, Spydet faldt af min Haand, og Sukket opsteg af mit Bryst. — Men da jeg hørde Pigens Navn, nedgled mine frembrydende Taarer. Jeg velsignede den elskelige Ungdommens Straale, og bød Striden begyndes.

Hvorfor, Søn af Klippen! skalde Ossian fortælle, hvorledes Teuthas Krige døde. De ere nu glemte i deres Land, og deres Grave findes ikke paa Heeden. — Aar kom frem med deres Storme, og de grønne Gravdynger mulbrede

brede hen. Neppe sees Dunthalmos Grav, eller
 Stedet, hvor han faldt for Ossians Spyd. —
 En graaehærdet Kriger, halvblind af Alder,
 siddende i Matten ved Salens Ildsted, fortæller
 nu mine Handlinger for hans Sønner, og den
 mærke Dunthalmos Fald. Ungdommens Ansigt-
 ter ere hvide ved Siderne, efter hans Røst.
 Bestyrtelse og Glæde brænde i deres Vine.

Jeg fandt Rathmors Søn *) bunden ved
 en Eg. Mit Sværd hug Baandene fra hans
 Hænder. — Og jeg gav ham den hvidbrystede
 Colmal. — De boede i Teuthas Sale; og
 Ossian vendte tilbage til Selma.

*) Calthou.

Olindo og Sophronia.

Alf Tassos Gerusalemme liberata anden Sang.

Medens Aladin (i Jerusalem) belaver sig til Strid (mod de udenfor sammendragne christne Hære) fremstiller sig en Dag Ismeno alleene for ham; Ismen, som formaaer, fra de tillufede Marmor-Grave at freindrage de Dødes Legemer, og gjøre at de aande og søle; Ismen, der ved udmumlede Sange forfærder, endog Pluto selv, i hans kongelige Borg, og som Slaver bruger hans Aander til onde Handlinger, løser dem, og binder dem.

Denne

Denne tilbeder nu Mahomed, og var en Christen; dog kan han ei endnu forlade de første Skikke; men begge Religioners ham ilde bekendte Love sammenblander han ofte til syndigt, og vanhelligt Brug. Og fra de Huler, hvor han langt fra Folket pleier at udøve sine skjulte Konster, kommer han nu i den offentlige Fære til sin Hersker; den onde Konges værre Raadgiver.

Herre, siger han, uden Toven nærmer sig den frugtede seirende Hær. Men vi giøre, hvad os tilkommer, og Himlen og Jorden skal være den Tappre til Bistand. Næie har du opfyldt alle en Konges, alle en Hærførers Pligter; langt har du forudseet alt, og iagttaget alt; opfylder saaledes enhver anden sin Pligt, dette Land vil da snart blive dine Fienders Grav. Jeg, for min Deel, kommer, som Deeltager i Faren og Møien, at være dig til Hielp. Hvad den bedagede Alders Raad og Magiens Konster formaae, det lover jeg dig. De af Himlen udstødte Aander skal jeg tvinge til at tage Deel i Arbejdene; men hvormed jeg vil
ber

begynde Besværgningerne, og hvorledes, det vil jeg nu forud berette dig:

I de Christnes Tempel staaer lønligen et underjordiskt Alter, og paa dette Billedet af hende, som Folket har gjort til sin Gudinde, og Moder til dets fødte og begravede Gud. Foran Billedet skinner den stedse brændende Lampe; det er bedækket med et Slør, og rundt om hanger i lang Række de andægtige Lettroendes offrede Løvter. Dette Billede vil jeg, at du fratager dem der, og med egen Haand bærer det i din Moskee. Jeg skal derpaa iværksætte en saa vældig Besværelse, at det stedse, saalænge det der glemmes, skal være disse Portes hellige Værn. Indenfor uindtagelige Muure skal din Magt worde tryk ved denne nye høitidelige Hemmelighed.

Saa taledes han, og overtalede Aladin; og utaalmotigen tildele Kongen til Guds Huus. Vædeligen tvang han Præsterne, uærbødigen bortrovede han det kydske Billede, og henbar det til Templet, hvor man med den daarlige og onde

Dyr:

Dyrkelse ofte opirrer Himlen. Paa det vanskelige Sted, og over det hellige Billede, udmumlede siden Troldmanden sine Bespottelser.

Men som den ny Morgen fremstraaled', da finder den, til hvilken det ureene Tempels Op-syn er betroet, Billedet ei meere der, hvor det var hensat, og søger det allevegne forgiøves. Strax underretter han Kongen derom, hvilken viser sig ved denne Tidende vildeligen forbittret mod ham, vel forestillende sig, at en af de Troende havde bortstaalet og skjult det.

Enten var det hemmeligen borttaget ved en Troendes Haand, eller Himlen selv havde her anvendt sin Magt, fortørnet over at dette Sted skulde skjule den, som er dens Dronning og Gudinde. Endnu er Rygtet uvist, om det skal tilskrives menneskelig Konst eller et Underværk — Vel er det Pligt, da menneskelig Fromhed og Iver viger for Himlen, at ansee Tildragelsen som Himlens eget Værk.

Med truende Forken lader Kongen hver Kirke, hvert Huus giennemføge, og udsætter store Straffe for den, som skjuler, stor Belønning for den, som aabenbarer, Tyveriet eller den Skyldige. Ei heller hviler Trolldmanden fra at udspeide Sandheden med alle muelige Konster; men han naaer ei Maalet; thi Himlen — det være dens eller en andens Værk — skjuler det, Besværgelserne og ham til Trods.

Men da den grusomme Konge seer sig det skjult, som han gjorde til de Troendes Brøde, da lader han sig aldeles henrive af Had mod dem, brændende af den yderste Brede og umaadeligste Forbittrelse. Han glemmer enhver Betragtning; han vil hevnes, følge hvad følge kan, og lade sin brændende Siel udflamme. Døe, sagde han, skal den ubekiendte Røver; min Brede skal ei worde uopsfyldt: døe skal han i et almindeligt Nederlag. Naar kun ei den Skyldige undkommer, da døe den Retfærdige og den Uskyldige. Men hvem kalder jeg retfærdig? alle ere straffskyldige; og i deres heele Skare
var

var aldrig een Ven af vort Navn. Er der og blandt dem een, som ei er deelagtig i denne nye Forbrydelse, en gammel Synd er da nok for denne nye Straf. Op, op, hvo som er mig troe, hurtigen griber Ild og Sværd; brænder og myrder.

Saaledes taledes han til Skaren, og strax udbredede sig Rygtet derom blandt de Troende; disse opfyldtes af Rædsel, saaledes berog dem Frygten for den nærværende Død. Og ingen er der som flyer, eller modstaaer den; ingen, som vover eller prøver paa Undskyldning eller Bøn. Men det frygtsomme og ubeslattede Folk fandt Redning der, hvor de mindst formodede det.

Der var blandt dem en Jomfrue i Jomfruelighedens allerede modne Alder, af høi og kongelig Siel og udmærket Skønhed; men sin Skønhed agtede hun ikke, eller dog ikkun for saavidt, som den er Anstændigheden til Prydelse. Hendes største Værd er det, at hun skjuler sine store Fuldkommenheder inden en ringe Hyttes Vægge; og uden Forsængelighed og eensom flyer

For

Forsørernes Dine og deres Lovtaler. Dog er der ingen Vagt, som aldeles skjuler den Skønhed, der fortjener at sees og beundres; ei heller tilsteded' du det, o Elskov! men røbede denne for Ynglingens begierlige Længsler. Elskov! du, som er nu blind, nu en Argus: som nu tilbinde os Dinene, nu aabner dem, og lader dem skue vidt omkring! Igiennem tusinde Vagter bringer du Beskuernes Blik ind i de kyskeste jomfruelige Baaninger.

Sophonias var hendes, Olindo Ynglingens Navn; begge af samme Stad, begge af samme Troelsere. Han, der er saa beskeden, som hun er skøn, ønsker meget, haaber lidet, og begierer intet. Han veed ikke at fortolke sig, eller vover det ikke: og hun enten foragter ham, eller seer ham ikke, eller mærker ham ikke. Saaledes har den Arme hidindtil tient hende, enten uset, eller ubemærket, eller foragtet.

Smidlertid høres hiin Forkyndelse, og det ulukksalige Nederlag, som forestaer deres Folk. Hende, som er ligesaa ædel som beskeden, rinder
det

det i Sielen, hverledes Folket kunde frelses. Tapperhed driver den store Tanke; Undseelse og jomfruelig Alstandighed standser den; Tapperheden vinder eller foreener sig med Undseeligheden; Tapperheden bliver undseelig, Undseeligheden modig.

Imellem Folket gaaer eensom Jomfruen frem; ei skjuler hun, ei heller fremviser hun sine Yndigheder. Med nedslagne Dine vandrer hun under sit Slør, høi og ædel i Miner. Du skulde ei kunne bestemme, om hun prydede sig, eller forsømte al Prydelse; om Hændelse eller Overlæg forskjonnede hendes Ansyn. Hendes Konstløshed er Naturens, Elskovs og den blide Himmels Mesterværk.

Alf alle beundret gaaer hun frem, og seer til ingen anden Skønhed; og nu kommer hun frem for Kongen. Ei triner hun tilbage med frygtsom God, skönt hun seer ham forbittret; men uden Bøven udholder hun hans grumme Ansyn. Herre! sagde hun, jeg kommer (og imidlertid beder jeg, tøm din Brede, og jands

Q.

dit

dit Folks!) jeg kommer at aabenbare dig, jeg kommer at overgive dig fangen, den Skyldige, du søger, og mod hvilken din Brede er optændt.

Næsten forvirret, næsten overvunden ved den ædle Riækhed, ved den usformodentlige Glæde af hendes høie og hellige Skønhed, betvinger Kongen Forbittrelsen, og formilder det vilde Afsyn. Enten det var hans Siel, eller blot hans Afsyn, hvis Grumhed formildedes, saa blev nu hans Udseende Elskerens. Men den tilbageholdne Skønhed indtager ei det tilbageholdne Hjerte; og Omhed er det, som føder Elskov. — Beundring var det, Henrykkelse, Glæde, om ikke Elskov, der bevægede det nedrige Hjerte. Fortæl, siger han, alt; see jeg hyder, at ingen fornærmer dit christne Folk. — Hun taler: Den Skyldige staar for dit Afsyn. Det hellige Billede er borttaget, Herre! ved denne Haand. Jeg borttog det. Jeg er den, du søger, mig er det, du bør straffe.

Saaledes fremstillede sig den Edle mod den almindelige Undergang, og vilde eene bære den Straf, som truede heele Folket. Høimodige Usandhed, naar var Sandheden saa skøn, at den kunde foredrages dig. Den vilde Tyrann staaer tvivlsom, og gaaer ei saa hurtig, som sædvanlig over til Breden. Han taler derpaa: Jeg byder, at du aabenbarer mig, hvo der gav dig Raad, og hvo der var i Fællesskab med dig.

End ikke den mindste Deel af min Hæder, sagde hun, vilde jeg give nogen anden. Eene var jeg min Medviderinde, eene Raadgiverinde, og eene udførte jeg Handlingen. — Altså, var hans Svar, falde eene paa dig min hevnende Brede. Det er retfærdigt, sagde Sophronia. Var Hædren eene min, tilhører og Straffen mig eene.

Nu begyndte Tyrannen igien at forbittres. Han spørger hende: hvor har du skjult hiint Billed? — Jeg har ikke skjult det, var Svar: jeg brændte det, og holdt det ret at op-

brænde det. I det mindste skal det da ei
meere kunne vanhelliges af de Vantroes besmit-
tende Hænder. Herre! enten er det Røvet du
søger, eller Røveren. Hiint skal du evig meer
ei see; denne staaer for dit Mafyn. Dog er
min Handling ingen Røven, eller jeg en Røve-
inde. Retsfærdigt var det, at tage det igien, som
med største Uret var borttaget.

Ved disse Ord snyser Tyrannen med truende
Lyd, og Bredens Baand bleve løste. Ei haabe
du, kydste Hjerte, høie Siel, eller ædle Mafyn,
meere at finde Tilgivelse. Forgieves gjør Elskov
hendes elskværdige Skønhed til Skjold mod hans
grusomme Forbittrelse.

Den Skionne gribes, og den i Grumhed
hærbede Konge fordømmer hende til Døden paa
Baalet. Allerede er Eløret og den kydste Man-
tel hende afrevet; de blide Arme omsnærede med
haarde Baand. Hun er taus, og det kiække
Bryst ei forvirret, men kun et lidet bevæget. Det
Skionne Ansigt falmer til en Farve, som ei er
Blegghed, men himmelsk Hvidhed.

Den

Den store Tildragelse udspredest; den har
 alt sammendraget Folket. Olindo kommer
 tilfom derhen. Man vidste ei med Visshed Per-
 sonen, men vel det foregaaende; det falder ham
 ind, at det maaskee var hans Elskede. Som
 han seer den yndige Fange bunden, ei som
 skyldig, men som fordømt: som han seer Betien-
 terne i Bæk med deres haarde Forretning,
 styrter han vældigen giennem Skaren. Han
 raaber til Kongen: Det er ikke hende, ikke
 hende, der har bortført Byttet; det er i for-
 vildet Daarskab, at hun roser sig deraf. Hun
 har ei tænkt, ei vovet, ei kunnet udføre —
 hun, et enkelt Fruentimmer — en saa stor, saa
 uventelig Handling. Paa hvad Maade bedrog
 hun da Bagten? og med hvad Konstler skjulte
 hun Gudindens hellige Billede. Har hun gjort
 det, hun fortælle det da. Jeg, o Konge! har
 bortrøvet det. — Ach! saa inderligen elsked'
 han den ei elskende Elskede! — Han lagde til:
 Der, hvor Ederes høie Moskee modtager Lusten
 og Dagen, steg jeg i Nat op; jeg trængde
 mig igiennem hin trange Abning, forsøgende
 denne utilgiængelige Indgang. Min er Vren,

mig tilkommer det at døe. Ingen anden bemægtige sig min Straf. Mine ere disse Lænker: for mig antændes hiin Lue, for mig tilberedes hiint Baal.

Sophronia opløster sine Dine, og medlidig sætter hun paa ham de fromhedsfulde Dines Blikke. Hvi kommer du hid, o arme Ulykkelige? hvilket Raserie leder, eller drager dig? Jeg er da uden dig ei istand til at udholde, hvad en Mandes Brede formaaer? Ogsaa jeg har et Bryst, som troer sig nok til at møde Døden, og fordrer ingen Deeltager.

Saa taler hun til Elskeren; men bevæger ham ei til at frasælde sit Ord, eller forandre sit Forsæt. Store Syn! hvor Elskov og hoi modig Dyd kæmpe mod hinanden, hvor Døden er den for den Seirende fremsatte Belønning, og hvor det er den Overvundnes Ulykke, at frelses.

Men Kongen opirres kun desmeere, jo meere hun som han ere standhaftige i at anklage sig

sig selv. Det synes ham, som han stod der bestæmmet, og som de til Haan for ham foragtede Straffene. Man troe dem begge, siger han; baade hun og han vinde, og modtage Palmen, som det sig bør. — Han giver da Tegn til Betienterne, der ere reede til at binde den unge Mand med deres Lænker. De bleve begge bundne til samme Pæl, den eenes Ryg vendt til den andens, den eenes Ansigt skjult for den anden.

Nu er Baalet opstillet rundt om dem, og allerede ophidser Blæsebælgen den tændte Lue; da Unglingen med sørgelig Stemme udbrøder og siger til hende, som her deeler Skiebne med ham: disse ere da de Baand, med hvilke jeg haabede Livet igiennem med dig at blive foreenet; dette den Jld, med hvilken jeg troede vore Hjerter i lige Flammer skulde brænde. — Andre Luer, andre Baand lovede mig Elskov, andre end de en ubillig Skiebne tilbereder os. For meget, af alt for meget har den skilt os fra hinanden, og grummeligen foreener den os nu i Døden. Og dog, da de har dømt os til

en saa uøst Død, glæder det mig, at deele med dig dette Vaal, da jeg ei med dig maatte deele Egetfællens Glæder. Din Skiebne smelter mig; ei min egen, da jeg døer ved din Side. Og o, hvor fuldkommen lykkelig er min Død! hvor lyksalige mine Pinsler, om det forundes mig, at jeg foreenet med dig, Bryst ved Bryst, maae udaande min Siel paa dine Læber; og du her med mig, et Dieblif forud, maae paa mine Læber udaande det sidste Suk.

Saa taledes han med Taarer; hun svarer ham med Sødhed, og raader ham med disse Ord: Ven! andre Tanker, andre Klager af langt høiere Formaal fordrer Tiden af os. Hvi tænker du ei paa dine Synder, hvi sætter du ei Tanken paa den Gud, som lover de Gode hlin store Lon. I hans Navn lide du, og dine Pinsler være dig glade; og frydelig skue du op til de høiere Egne. See til Himlen, hvor den er skion, og see til Solen, som synes at indbyde os til sig, og trøste os.

Her

Her opløfter Flokken af Hedningerne sin høie Klage; ogsaa de Troende klage med Graad, men i lavere Toner. — En, jeg veed ei hvilken, ukiendt og mild Følelse synes at giennemtrænge Kongens den haarde Barm. Han sølede den forud, forbittredes, vilde ei lade sig bevæge, vendte Dinene vildt, og unddrog sig. Eene du, o Sophronia! deelede ei den almindelige Sorg, og græd ikke, begrædt af alle.

Midt i disse Farens Dieblikke, see! da fremkommer en Kriger (saa syntes dem Kommende) af høit og værdigt Udseende; ved sine Baaben, og ved sin fremmede Dragt kiendes det, at han kommer langt fra fjerne Lande. Den Tiger, han bærer paa Toppen af sin Hjelm, tildrager sig alles Bine; det var det vidtberømte Tegn, som Clorinda pleiede at bære i Krigen; man troede derfor, at det var hende, og man bedrog sig ikke.

Qvindelig Daad og Eæder foragtede hun fra den umodne Alder. Til Atacnes Arbeider, til Maalen og Teenen, værdigede hun ei at bøie

den stolte Haand. Hun flyede den bløde Dragt og de indsluttede Steder; thi ogsaa i aaben Mark bevares den ædle Anstændighed. Hun væbnede sit Ansyn med Stoltthed, hun fandt Behag i at antage et strængt Udseende, og med al dets Strængthed behagede det. Alt i de spæde Aar tvang hun med barnlig Haand, og styrede den modige Ganger; hun omgikkes med Spydet og Sværdet, hærdede i Lyskamp sine Lemmer, og dannede dem til Kampen. Siden paa Biergenes og Skovenes Veie fulgte hun Bjørnens og den vilde Løves Spor: saa fulgte hun Krigene, og i dem og i Skovene synes hun Menneskene Vid, de vilde Dyr et Menneske.

Nu kommer hun fra Persiens Egne, for af al Magt at modstaae de Christne; ogsaa havde hun tilforn bestrøet Markene med deres Lemmer, og strømmet udsødt deres Blod. Nu ved Ankomsten møde hendes første Blik disse Dødstilberedelser. Begjærlig efter at see og vide, hvad Brøde der forsmætte de Skyldige, driver hun sin Ganger frem. — Skaren viger, og

og hun standser, for nær ved at beskue begge de Vundne. Hun seer den eene taus, den anden sukkende, og seer den af det svagere Køn vise det kiæfeste Mod. Hun seer ham grædende, som et Menneske, hvilket Medlidenshed, ei Smerte eller dog ei egen Smerte overvælder; seer hende stiltiende med Dinene saaledes fæstede paa Himlen, som allerede førend Dødens Dieblis Kilt fra det hernellem.

Elorinde bevæges, hun føler Medlidenshed med dem begge, og hendes Taare flød; dog bevæger hende meere den ikke klagende, og Tausheden rører hende meere end hiins Graad. Uden lang Tøven vender hun sig til en høstaaende graahærdet Mand: Siig mig, taler hun, hvore disse, og hvilken Skiebne eller Brøde bringer dem til denne Piinsel. Kort, men fuldstændigen besvarer han hendes Spørgsmaal. Hun bestyrtzes ved at høre hans Ord, og forstiller sig strax, at de begge vare lige uskyldige. Allerede har hun besluttet, saavidt hendes Bønner eller hendes Naaben formaae, at forhindre deres Død. Hurtigen tiler hun til Luen, som
 alle

allerede nærmer sig Offrene, lader den standse, og taler til Betienterne: Ingen af Eder vove længer at fortsætte denne grusomme Handling, førend jeg har talt med Kongen. Jeg staaer Eder inde for, at han ei skal tilregne Eder denne Forhaling. Betienterne adlode, og bleve slagne af hendes høie og kongelige Adfærd. Hun rider derpaa hen mod Kongen, som hun møder paa Veien, begivende sig hen at modtage hende.

Jeg er Florinda, siger hun. Du har forhen maaskee hørt mig nævnes: jeg kommer her, o Konge! at foreenes med dig, til at forsvare min og dit Riges fælles Troe. Byd, og jeg er reede til hvert Foretagende. Jeg frygter ei det Høie, og foragter ei det Lave; jeg undsaacer mig ei, enten du vil prøve mig i den aabne Mark, eller inden de omgivende Mure.

Hun taug, og Kongen svarede: Hvor er det fra Aften eller fra Solens Bei saa fjerne Land, navnkundige Jomfrue, at ei din Moes bid er kommen, eller din Hæder der udbredet? Nu,

da

da dit Sværd foreenes med min Magt, betrygger du mig mod al Frygt, og fortrøster mig. Ei, om en stor Krigshær havde foreenet sig med min Leir, havde mit Haab været sikkrere. Alles rede synes mig, at Fiendens Ansører tøver for længe. Men du spørger, hvortil jeg vil bruge dig. Ikkun besværlige og store Foretagender troer jeg dig værdig til. Jeg overgiver dig Septret til at befale over vore Krigere. Hvad du byder være Lov.

Saa talende han; hun afslagde med Hosflighed Taksigelser for den hende givne Hoes, og derpaa sagde hun:

Selsomt uden Tvivl maae det synes, at Giengjældelsen skulde gaae forud for min Tieneste. Men din Godhed gjør mig dristig. Jeg ønsker, at du til Løn for min tilkommende Tieneste overgiver mig disse Anklagede. Jeg beder om dem til Gave. Lad endog deres Brøde være sand; de ere dog dømte paa den allerumildeste Maade. Men herom tier jeg; jeg nævner ei heller de udtryffelige Tegn, hvoraf jeg slutter mig

mig til deres Uskyldighed. Jeg vil allene sige,
 at det er her den almindelige Meening, at de
 Christne have borttaget Billedet; jeg er hert
 ikke af Eders Meening, og ei uden gyldig Aars-
 sag forekommer det mig saae. Det var uærbø-
 digt mod vore Love, at iværksætte det, som
 Troldmanden tilraadede; thi det sømmer ei os,
 at have Billeder i vore Templer, mindst Bille-
 der af andres Guder. — Mig tykkes det derfor,
 at vi bør tilskrive Mahomed det, der er skeet,
 som et Mirakel, hvilket han har gjort for at
 vise os, at det ei er Ret, at besmitte hans
 Templer med nogen anden Gudsdyrkelse. Lad
 Ismen forsøge alt, hvad han med sine Besværg-
 ninger formaaer, han, for hvilken Troldoms-
 konster ere istedenfor Vaaben. Vi Riddere bruge
 Staalet; dets Brug er vor Konst, og eene paa
 dette haabe vi.

Saa talede hun og taug. Skönt Kon-
 gens forbittrede Hierte vanføseligen bøies til
 Medlidenhed, vil han dog søie hende. Fornuf-
 ten overtøyer ham, og hendes Bønners Bægt
 bevæge ham. De beholde Livet, svarer han,

og

og Friheden. Intet kan nægtes en saa mægtig
 Forbeder. Dette være nu Retsfærdighed eller
 Tilgivelse: som uskyldige frifinder jeg dem, som
 Skyldige være de dig givne.

De bleve saaledes løste. Lykkelia i Sand-
 hed var Olindos Skiebne, at han her kunde
 vise en Handling, der endeligen i et ædelt Bryst
 maatte ved Elskov opvække Elskov. — Han gaaer
 fra Baalet til sit Bryllup, og forvandles fra
 Misbæder til Brudgom, ei blot fra Elsker til
 Elsket. Han vilde døe med hende; hun vægrer
 sig ei, at deele med ham det Liv, som hun
 undgik at opoffre med ham.

Til Palmyre.

(Dedication for *Vogen de la Philosophie de la nature*, à Londres 1777.)

De, som jeg haaber engang at foreene mig med, som endnu ikke lever for min Lyksalighed, og som maaskee langt fra mig dyrker skjulte Dyder, som Kierlighed engang skal giøre gavnlige for Menneskeskionnet; elskelige Palmyre! De modtage mit første Offer; dette Brev, som mit Hierte har indgivet mig, skal blive Dem værdigt: det skal ikke ligne almindelige Tillegnelser, det skal hverken være noget Hverdags-Fruentimmers Forgudelse, eller en Satyre over dem, som fordunkle hende.

Hvem

Hvem skulde jeg heller tilegne denne Bog, end hende, som indgav mig den? Ja, det er Kierlighed, som har gjort mig til Philosoph; Deres Yndigheder have gjort, at jeg finder Naturen meere smilende, og Deres Dyder have gjort den, om mueligt, endnu tilbedeligere.

Tilguede jeg en Dronning dette Værk, da vilde jeg nævne hende, og mit Brev skulde være tilende. Publikum, som veed, om hun er Lovtale værd, tilkom det at forfatte Tilgivelsen.

Men De, Valmyre, som saa lidet kiender Menneffene, som Menneffene ere saa lidet varedige at kiende, Philosopherne skylder jeg Deres Livs Historie: den vil retfærdiggjøre min Tilsegnelse, og denne skal derpaa tiene til at retfærdiggjøre mit Værk.

Jeg sætter mig over i det lykkelige Dieblif, da vi første Gang saae hinanden; vi have endnu ikke talt sammen, men en hemmelig Bevægelse har robet os: vore Diekast have mødt, vore Sieler forstaaet hinanden; vi elske hinanden.

Du elsker mig; thi i det Dieblif, du seer mig, viser din bølgende Barm mig dit Hjertes hestige Banken; du elsker mig, thi med de unge af mit Kion overgiver du dig til fuldkommen Munterhed, men mod mig er du tilbageholden.

Gode Blyfsdighed, bliv ved at forskionne Palmyres Ansigt; du bærer Vidne om min Elskerindes Uskyldighed, og du skal bevare den, endog da, naar denne Elskerinde bliver Moder.

Palmyre! jeg elsker dig med Sværmerie, dog er du ingen fuldkommen Skionhed. Alban havde ikke taget dig til Mønster, da han malede Gracierne; og disse Asiens Monarker, som ikke nyde uden fiktive Forlystelser, skulde ei have sat dig i deres Serrailles ved Siden af Georgiens Piger. Og naar saa er? — O! din heele Person's Yndigheder indtage mig, som om de overgik alt. Min Kierlighed er noget meere, end denne Sandsernes hidfige Feber, som ophører med Mydelsen. I een Time kan jeg give en georgisk Skionhed Fortrinnet; men elsker jeg dig engang, elsker jeg dig mit heele Liv.

I for

Isør dig din Himmelfklarhed, dydige Palmyre! du har min Siels første Offer. Kunde du have en Rival, jeg havde aldrig elsket dig.

Vi tale begge et for os nyt Sprog; en skult Drikt indgiver os sine Billeder, og lærer os sine Udtrykke. Det er Kierligheds eget Sprog, det samme hos alle Jordens Folk. Naar i den beundringsværdige Episode om Dido — — Palmyre! du har maaskee aldrig læst Æneiden; men ligesuldt! du elsker, og dit Hierte skaber hvert Dieblis Virgils Tanker og Anacreons Sange.

O, hvor giver denne Kierlighed min Siel Styrke! aldrig sølede jeg mig meere velgiørende, end da jeg vovede at fortiene dig: aldrig vare Menneffene mig saa dyrebare, som da jeg nærmede mig det Dieblis, da jeg skulde glemme dem i dine Arme: du er dydig, thi Naturen har dannet dig saa: ogsaa jeg er dydig, thi hvo som elsker dig, maa ligue dig.

Hvilke Dage, Palmyre, vor Foreenings første Aar! Det er ikke disse Oldinge paa tyve Aar, som vore Byer vrinkle af, der kan beregne vore Glæders vældige Flugt; det er ikke Aretins Beundrere, der maae bedømme Albans Pensel; vi følge i vor Elskov Naturens søde Drixt: der er Dieblikke, hvor den synes at mangfoldiggjøre vort Væsen, og tilintetgjøre heele Verden om os.

Dø, har denne Sværmen liden Varighed, og din Dyd trøster dig uden Møie: du føler at disse Vellystens Dieblikke ere ligesaa mange Dieblikke tabte for alle de Væsners Lykjalighed, der omgive os.

Din Dyd! — jeg falder ei tilbage hvad jeg har sagt; og hvad er Kierlighed uden den? Nei, to onde Elskende elske hinanden ikke.

Jeg finder Glæde, Palmyre, i at give dig alle dit Kions Fuldkommenheder, og ikke at give dia andre; jeg glæder mig ved at troe, at jeg skal bære Verbødighed for dig, ogsaa da, naar
min

min ophidsede Siel skal følge mine Sandfers
 Worden; jeg glæder mig ved den Overbeviisning,
 at du skal blive mig Julie uden hendes Brøbe,
 og Clarisse uden hendes Skiendsel.

Skuepladsen forandres; Palmyre, nu er
 De Moder; en ny Række af Pligter udfolder sig
 for os. Hvor mange ere ikke Deres Kerttigheder
 til at blive dyrebar for mit Hierte! Jeg skal
 elske Dem ligesaa sværmende; men denne Svær-
 men skal blive gienneemtænkt. Jeg tilbad Pal-
 myre af Drivt; efter en Søn's Fødsel tilbeder
 jeg hende af Drivt og af Erkiendtlighed.

Som ærværdig Huusmoder skal De hellige
 dette Barns Opdragelse de blide Dieblikke, som
 min Omhed lover Dem; det er det største Bærk
 De har tilbage at udføre paa Jorden; min Søn
 ligne Dem, og De har levet nok.

De skal opamme dette Barn, fordi De er
 dets Moder, fordi en forvendt og grusom Skik
 er ingen Forfkrift, der kan svække Naturens;
 fordi det er bedre at underkaste sig Latterens
 end Samvittighedens nagende Braad.

Jungen Leiet skal opdrage dette elskede Barn; om man i dets Barm fordærvede Naturrens Værk, vilde det ikke længer være Deres Søn; gjorde man ham fuldkomnere, ophørde De at være hans Moder.

De vil tilig udvikle hans gode barnlige Følelser; han skal ikke tilig nok kunne lære at bære Ugtelse for sig selv, at følge den blide Tilbøielighed, som bringer ham til hans Lige, at sætte Gud imellem sig og Menneskene.

Jeg veed, at dette Barn skal blive menneskeligt og godhjertet, saa længe det ikke har andre Lærere end Naturen og Naturen; men Synet af lykkelige Mennesker kan siden i dets Hjerte forandre Velvillighedens Følelse; det kan selv blive lykkeligt, og danne sig en liden og grusom Siel. De skal da forestille det forskielige Skilddringer af de menneskelige Elendigheder; de første Lærere, det sælger ved Synet af Ulykkelige, skal være Pandt paa dets tilkommende Dyd, og Løn for Deres Arbeid. Man lod i Sparta Trællene overvælde sig med Drik, for
at

at gjøre Borgerne ædruelige; og Palsmyre skal lade sin Søn høre Smertens Skrig og Forsvarelseens Forbandelser, for at hindre ham fra at faae svage Sieles Stoltthed og onde Hjerterets Haardhed.

Han skal aldrig lære noget af dette morsommelige og farlige Intet, hvorved man overvælder Barndommen i Stæderne, og som det er deres sande Lykke siden at glemme.

Han skal ikke desmindre blive oplyst, naar hans Forstand faaer giennemtrængt de Svøb, der omgive den; han skal have rigtigt Vid til at domme om hvad der er skient, og følende Hjerter til at domme om hvad der er godt.

Palsmyre! undertiden skal jeg rive mig ud af Deres Arme, for i mine at indslutte dette Vandt paa Deres Kierlighed og Deres Dyder; og dette Graværelses Dieblis skal være Deres Hjerter endnu kiere end vore ommele Omarmelser.

Palmyre skal ingen Slaver have, end ikke om vi skulde boe i den nye Verden; der er ingen Magt paa Jorden der kan gjøre Trældommen lovlig, og vi have ingen Ret til at tyrannisere de Vilde, fordi vore Fædre have været deres Fædres Mordere.

Imidlertid, som vi ei kunne fornye den oprindelige Lighed, ville vi lade os tiene af de fattige, men retskafne Folk, som hverken adlyde dem selv, eller deres Herrer, men Ordenen; og som ville troe sig meere lykkelige i Palmyres Tjeneste end i Uafhængighed.

En Mand, Børn, Huus, dette er den heele Verden for Palmyre; De vil lidet see det øvrige af Menneskeheden. Hvad angaaer Dem den Hvirvel af Skuespillere, kaldet Selskabet, som pincer sig ynkeligen for at udrette intet; som forandre deres Masker, for at forandre deres Forlystelser, og som have ingen Tilværelse, naar de ingen Rolle have mere at spille? Hvad Dem angaaer, alle Deres Dieblikke ere for Fremtiden opsyldte; De er Moder.

Imid-

Imidlertid skulle Deres Dyder alle være uden Glimmer; de skal ingen Plinius finde for at blive navnkundige, og ingen Trajan for at blive belønnede; men De skal ikke være mindre ædel. Denne yndige Baven, som en god Handling opvækker i et ædelt Hierte, holder vel Ligevægten mod heele Verdens Bisfald.

Naturen har ledet mig til Palmyres Arme, og Palmyre leder mig tilbage til Naturen. — Den Bog, jeg vover at tilægne hende, er ikke uden det levende Udtryk af dens Følelse; undertiden skal vi tale med hinanden om de hellige Baand, som forbinde den heele Verdens store Familie; og var endog dette Bærk aldrig skrevet, det skulde blevet til i vore Samtaler.

Vis paa Palmyres Stemme, vil jeg uden Utaalmødighed og uden Foragt vente paa Publikums Dom; nogle gode Sielses Bisfald skal opvække levende Glæde i min sølende Siel; deres Taarer skal være mig endnu mere smigrende.

Om nogen Menneskeskionnets Fiende udaander paa dette Bærk sin Siels Gift, o Palmyre!

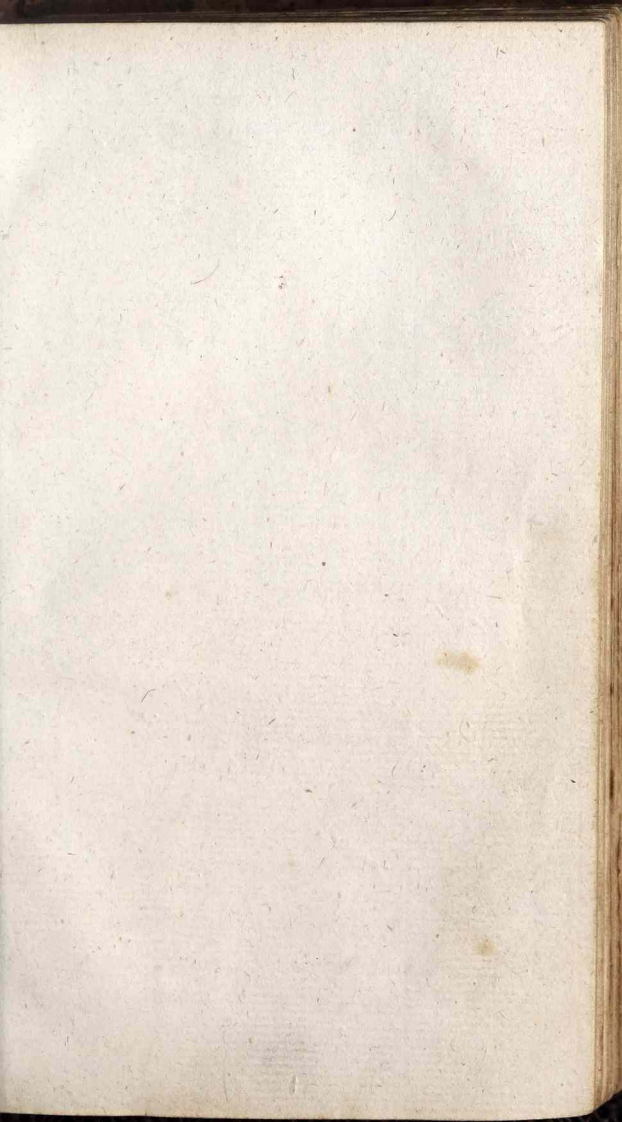
myre! jeg kaster mig da i dine Arme; og omfavnende dig vil jeg sige: Naturen er ikke saaret.

Man vil maaskee beskylde mig for at smigre mig selv — men med de Gøletter, som veilede mig, er der Dieblikke, da jeg tør glæde mig ved den Tanke, ingen Fiender at have, uden Naturens.

Om dens Fiender vilde fremstille sig mod mig, jeg vilde ei flye deres Møde; men jeg vilde tale til dem om Palmyre, og Satyrens Dolk vilde falde dem af Haanden; jeg vilde fremstille dem for hendes Dine, og de skulde staae vaabenløse.

Altid skal Slutningen være, at følge Naturen, og tilbede Palmyre.

Samling

af

Oversættelser

i Prosæ

til

Nytte og Fornøielse.

Andet Bind.

Kjøbenhavn, i Sept. 1788.

trykt paa Udgiverens E. Wrams Forlag,
hos Universitets-Bogtrykker J. F. Schult.

Samling

Samling

1781

1781

1781

1781

1781

1781

Indhold.

Over Bogcensur og Publicitet, af Schlöser	Side 1.
(Oversættelsen er Samleren tilsendt.)	
De Gamle og de Nye, eller Mad. Pompadours Mat- bord, af Voltaire	24.
Bogstolen, af Boileau	37.
De Nyes Portrin for de Gamle, af Engelf	99.
Over Iudbildningskraftens Udsøvelser, af Engelf	110.
Scarmentados Reiser, af Voltaire	115.
Forsøg over Følelserne, af en engelf Dame	131.
Den persiske Konges Schah Abas Spadseregang, en orientalsk Fortælling af l'Abbe R...	167.
Citrontræerne, en Fabel af Mercier	177.
Matbordet, en Fortælling af Pignotti	180.
En Aften i Spanien, af Ridder Florian	198.
Beskrivelse over et Monument i Hindelbank, af Mercier	213.
Publikum vor Ekdner, af Mercier	216.
Petrarcas Kroning, af Mercier	220.
Voltaires Kroning, af la Harpe	226.
Dronning Fantastique, et Eventyr af J. J. Rousseau	233.
(Oversat af Hr. Rahbek)	
Hamid, eller den taknemmelige Tyrk	264.
	Eti

	Side
En Hofheitidelighed ved Hoffet i Peking 1784	268.
General Mollendorfs Parolordre, for Landsoldaternes Ankomst	273.
(Oversættelsen er Samleren tilsendt.)	
Åfsenet, en Fabel af Mercier	277.
Troldningen, af M. Sylvain Marechal	279.
Madagaskarsk Bise	283.

For dem, som have havt den Godhed at meddeele mig
Oversættelser af deres Arbeid til disse Samlinger, aflægger
jeg herved min erkiendeligste Taksigelse. Subscribenterne
ombedes at undskyde, at dette lille Bind kommer en tre
Maanedes sildigere, end jeg havde lovet det. Årsagen var
især den, at deres Antal var saa lidet, at jeg længe stod i
Betænkning, om jeg skulde vove, at lade noget andet Bind
følge det første, i Martii dette Aar udgivne, da Subscriptioner
ei engang endnu er stor nok til at holde mig skadesløs for
Omkostningerne. Om et tredje eller flere Bind skal følge,
eller ei, samt hvor snart eller seent, beroer endnu paa, om
jeg ved Subscriptionens Tilvæxt dertil sættes i Stand, eller
om dens Grandsen ved nærværende ringe Antal forbyder
mig det. Den 29. September 1783.

P r a m.

Over Bogcensur og Publicitet,

af geb. Hofraad Schlöser.

(Taget af Deutsches Museum, 38 Stück, Marts 1788.)

Milton *) siger i sin meget elogvente Tale over Pressefriheden: "Det er en Stat ligesaa magtpaaliggende, hvorledes Bøgerne opføre sig, som hvorledes Menneskene bære sig ad." Det synes altsaa ikke ubilligt, at Staten ligesaa meget vaager over hine, som over disse. Dog alligevel beviser han siden efter uimodstridig, at Bogcensur ikke allene har en meget væmmelig Oprindelse; men at den endog er ligesaa hensigts-

*) Miltons hist. polit. and Miscel. Works in three Vol. Amst. 1698. Fol. Vol. I. p. 428.

figtsstridig og asmægtig, som nedtrykkende og farlig for gode Geniers Opkomst i Nationen. "Naar en Mand, siger han, skriver for Verden, saa kalder han al sin Fornuft og Overlæg sammen, for at hielpe sig; han søger, tænker efter, arbejder, taler med sine oplyste Venner, spørger dem til Raads, og da først troer han sig saa stærk i sin Materie, som alle de, der for ham have givet sig af dermed. Naar nu, med al denne Uerlighed og Forsigtighed, hverken Alder eller Flid, eller forhen afslagne Prøver paa hans Evner, ere i Stand til at bringe ham til den Grad af Modenhed, at man ikke længere skulde have Aarsag til at sætte Mistillid til ham, naar man desuagtet maa blive ved at fordre af ham, at han skal underkaste sit giennemtænkte Arbejde, sin Nattevaagen, og al sin anvendte lærde Olie, en Censors flygtige Giennemsyn, der ofte er meget yngre end han, ofte staaer langt under ham i Forstand, og neppe engang formoder, hvor meget det koster at skrive en Bog; og bliver han ikke ganske forkastet og tilbageviiist, dog, ligesom en Dreng med sin Hovmester, ikke kan lade sig see i Trykken, uden med den For-
sikkring

flkkring fra hans Censor, at han er intet Dum-
merhoved eller Folkeforsører; saa er det sikkert
en Fornedrelse og Skamplet for Skribenten, Bo-
gen og Videnskabernes egen Høihed og Værdig-
hed." Derpaa beder han Parlamentet paa det
indstændigste, at det ikke vil tillade, at Viden-
skaberne saaledes vanæres; men lade sig nøie med,
at Skribenten og Bogtrykkeren nævne sig, for
at kunne blive straffede, isald de skulde for-
tiene det.

Neppe vil der findes nogen, som har en
eeneste Gnist af Frihedsaand tilbage, der ei er
eenig med denne sande Republikaner; og hvo
af os alle takker ikke sin Skiebne, at han blev
født i en Tidsalder, da Regenterne for det meste
saa ganske synes at føle Pressesfrihedens, ja
endogsaa Publicitetens Værd, at de næsten over-
alt have betaget Censuren sin Magt, eller i det
mindste indskrænke den saa meget, at man neppe
føler den. Og dog, naar jeg betragter Tidernes
Foranderlighed, og de fleste af vore forbydende
Loves sædvanlige Historie, og vore Mægtiges
almindelige Tænkemaade, saa tilstaaer jeg, at jeg
ikke ret tør troe denne vor Frihed.

Brev, Segl og Sikkerhed for, at vi skal beholde denne Frihed, som man nu lader os nyde, dem have vi nu ikke; og havde vi dem endogsaa, saa maatte vi dog kunns ansee dem for en Gave. Men Frihed er en Ting, som ikke lader sig give bort. Maaskee vi ikke heller have faaet denne Gave af den Aarsag, hvorfor Milton fordrede den i Videnskabernes Navn, nemlig af Agtelse for de Lærde; men snarere synes mig, fordi de Store ikke længere frygte for Skriven-terne. Voltaire's Bonmot, qu'un livre n'est jamais dangereux, har udrettet meere for os, end den kraftigste Tale. Men saadan et Bonmot forglemmes med Tiden, især da det i Grunden er en Smule urigtigt. I alle disse Henseender holder jeg det altsaa vel Umagen værd, saafremt vi vilde forplante denne Frihed paa vore Efterkommere, at overveie lidt nøiere, hvorledes vi kunne beholde den, og hvorved vi kunne tabe den, for at indgaae dette og desto ivrigere stræbe efter hiint.

Det eeneste Middel, troer jeg, hvorved vi kunne beholde denne Frihed, er, at vi gjøre vore Skrifter saa nyttige, som de efter vor

Tids.

Tidsalder kunne være; og det sikke Middel til at miste den, er, naar vi misbruge den.

Dette er nu endelig let sagt; men Spørgsmaalet er, hvorledes vi skal udføre det? Skal Pressefriheden blive nyttig, saa maae vi mage det saa, at ingen slet Bog meere falskydes; og dertil giver Baco et meget godt Raad, nemlig, at man skriver gode Bøger, der ligesom Arons Slange opsluge de andre. Men Baco's Raad virker først i Fremtiden. Et andet Middel var, naar vi magede det saaledes, at Publikum ikke meere fikte flette Bøger; thi Totrediedeele af vore Skrifter ere Næringsspeculationer, som altsaa ville falde, i Forhold, som Kjøberne bleve færre. Men skal flette Bøger ikke længere finde Kjøbere i Publikum, saa maatte Publikum først selv besidde Smag, Indsigt og Klogskab, og det har det dog i det Heele endnu ikke, og vil vel heller ikke saasnart faae.

Der bliver vel altsaa intet andet tilbage, end at de gode Skribenter, i det mindste endnu nogen Tid, nedlade sig til at være de flettes Censorer. Thi drive disse endogsaa deres Ufor-

saa længe de see, at en Deel af Skribenterne selv vaage over de andre, og opluge det Ukrud, som disse udstrøe, lade sig nøie med denne Art Censur, som i det mindste for en Deel svarer til deres Hensigt, og hvilket efter de nærværende Grundsætninger i Regieringskunsten ikke er en uvigtig Sag, ikke koster dem noget.

Rigtig nok er dette Forslag heller ei saa let indført, som det lader. Thi da disse Censorer hverken have Rang, Titel eller Kald fra Regenten til denne Værdighed, saa maatte de selv skrive dem deres Patent. De maatte altsaa selv ikke allene sætte sig i Kredit hos Publikum ved deres Klogskab, men ogsaa vide at vinde dets Kiærlighed. De maatte være som hiin ærværdige Mand hos Virgil, der lader sig see og strax falde Fakler og Steen, den oprørske Pobel ud af Hænderne. De maatte altsaa besidde Klogskab, samt Patriotisme, Kundskab, Fasthed, Eloqveng, Vittighed og Luune; de maatte endog kunne stikke sig i deres Tidssalderes Smag, uden at lade sig anstikke af den; og fremfor alt, kun forsvarer sig med smilende Mund, naar de selv bleve overskændede og mishand-

hand,

handlede. Jeg haaber, at vi endnu have saadanne Mænd, og jeg ønskede meget, at de vilde antage sig vor kiære Fædreland. Man kunde, tænker jeg, for at lette disse Mænd deres Embede, befri dem for mange af de Besværligheder, som ere forbundne med den sædvanlige Censur. Alle ubetydelige Romaner, Digte, Præfener, Declamationer o. s. v. kunne de gierne lade gaae ulæste og urevsede forbi, thi vel gjøre de Nationers Smag temmelig ureen, men de kunne dog ei gjøre Preskriptionen synderlig farlig i deres Dine, som have at byde og befale. Alle flaae Lærebøger, Compendier og deslige; alle Reisebeskrivelser fra Haderslev til Kiel, som beskrive Tydsklands til Kredsene fra noie, som om det var Landtungen ved Panama eller Nyezeeland, alle dem kunne de lade passere, om de end vare nok saa voluminose; thi ogsaa de blive snart af Tidens Strøm drevne derhen, hvorfra aldrig nogen Bøg vente tilbage.

Alle Samlinger af Kunst- og Naturrariteter, alle Stridigheder om blaa og hvide Viorne, Vademecums eller Historier om Kloostere, som

ingen forlanger at fiende, og Levnetsbeskrivelser, som ingen bekymrer sig om, kunne de ogsaa lade være ubemærkede; de skade heller ikke Pressfriheden. Men deskomere Opsyn maatte de efter mine Tanker have med følgende Artikler.

Først og fornemmelig maatte de have Die med alt, hvad som smaget efter Anekdotjagt og Pasquil. De maa ikke lade sig dykke i Søvn ved Udfaldet af Storcks Proces med det berlinske Maanedsskrift. Dommerne ere ikke altid i saa got Luune imod den Anklagede i Injuriesager, som de vare i denne Sag. Det Spørgsmaal, om det har været den Anklagedes Hensigt at fornærme (*animus injuriandi*) er et af dem, som maa overlades Dommerens Gotbestindende, og saa mathematisk nøie end den preussiske og østerrigiske Lovbog gierne vilde bestemme alting, saa kunne de dog aldrig her give Dommeren alting med Skeer. Hænder det sig nu, at Dommeren en anden Gang, for at bestemme, i hvad Grad *animus injuriandi* formodes hos en Skribent, for et Dieblif sætter sig i den Fornærmedes Sted, eller

ler treffer det endogsaa ind, at han selv søler
 Injurier middelbar giennem Anklageren, saa
 kan det let komme sig, at det, som i Dag
 ingen Injurie var, i Morgen bliver en Inju-
 rie; og møde nu saadanne Tilfælde oftere, saa
 faaer man, inden man veed et Ord af det, en
 Censur imod Personaliteter. Men naar de
 rigtigste Skribenter, som jeg saa gjerne vilde
 opmuntre til at understøtte Pressfriheden, naar
 de vilde tage sig af samme, og dømme flige
 Injurier, ikke efter Lovens Bogstav, som ofte
 nok behandler en Borgers beste Følelser og
 hans Ære selv ligesom Mit og Dit, men ef-
 ter den jævne Menneskeforstand, og det bedre
 Pablikums Følelse; saa vil Lov og Ret neppe
 meer gøres nødig, imod Skribentpaskviller.
 Den undertrykte Mand, som man ved opdigs-
 tede eller forfalskede Anekdoter vil stille ved
 Ære, Ugtelse, Embede og Værdighed, han vil
 lade sig nøie med at faae Erstatning af saa-
 danne Censurer, isald han fortiener den, og
 fortiener han den ikke, saa vil saadanne Mænds
 Taushed selv fordømme ham.

For det andet, mener jeg ogsaa, at flige
Skrivere skulde vaage over alt, hvad som of-
fentlig bliver skrevet imod Regenterne, Love,
borgerlige Indretninger, Statens Forvaltning
og Rettens Pleie. De maa ikke lade sig ind-
dysse af den Overbærelse, som Keiseren og Kon-
gerne af Preussen, den afdøde saavelsom den
nu regierende, lade see. Det er endnu ikke saa
afgjort, om vi have Regenternes Erbsdighed
for Publikum deres Tillid til sig selv, eller,
som mig synes, deres Foragt for Skrifterne,
at takke for denne Overbærelse. Er det det
første, saa maa den Begierlighed, hvormed
Publikum optager det jammerligste Løi af det
Slags, snart udslutte denne Erbsdighed; er
det det andet, saa vil enhver Høielse af Svag-
hed hos Regenten eller hans Minister snart
raade til andre Midler, og er det det sidste,
saa behøver kun en god Genius at meddele en
eller anden af vore Skrivere mere Menne-
skesforstand mere passende Vittighed, rigtigere
Indsigt, større Tydeligheds Gave end de nu
have, og vore Pressers Frihed vil tage af i
Forhold, som Værdien af deres Produkter ta-
ger

ger til. Adskillige Tildragelser i vore Tider kunde let overbevise os om, hvor usikkert det er, naar Skribenterne paa en usømmelig Maade give sig af med at dadle Regentere og Landsforfatninger. For i det mindste, at nævne et Exempel, saa beviser Fremgangsmaaden i den Ambergske Barnemordsag tilfulde, hvorlidet der hører til paa ny at lægge Pressen i Lanker og tilspærre Munden paa Publiciteten, naar den aabner den for vidt.

Disse selvvalgte Censurer, saaledes som jeg tænker mig dem, have derfor just ikke noget at tie stille til alle Regenternes og hans Tjeneres Feiltrin, eller gjøre Cour til deres Despotisme, ved at fremstille dem, der sætte sig op imod den, som Majestætsforbrydere. De behøve kun med Værdighed at paatale de Skribenteres Ubillighed og Haardhed eller for at kalde det med sit rette Navn, Ufornuft og Grovhed, som skrive om slige Ting, og undersøge Sagen selv med skaanende Billighed.

Den hele væmmelige Historie om den uslykkelige Ambergske Piges Henrettelse, synes mig kunde have været forelagt Publikum, uden
at

at kalde Regjeringens Opsørsel et Justitsmord. Denne Benævnelse var desuden urigtig; thi Justitsmord, kan vel ikke være andet, end forsætlig efter Lovens Form at skille en Uskyldig ved Livet. Men den Ambergske Regjering havde ingen særdeles Grund til forsætlig at ombringe denne Pige. De lode hende kunns henhænge af Egenfind; den sædvanlige Egenkab hos svage Mennesker, som have faaet en Magt, der overgaaer deres Kræfter. Pigen kunde det endelig være ligemeget hvorledes hun omkom, men den, som forsyndede sig imod hende, fortjener dog derfor ikke det haarde Navn af en Morder hos billige Dommere over menneskelige Handlinger. Eller vilde man være saa streng at kalde ham det, saa vilde maaskee Indsenderne af denne Beretning fortjene et endnu haardere Navn. Thi hvad gjorde han, for at redde Pigen, og forhindre den Uretfædighed, som han betegner med saa blodigt et Navn? saavidt man seer af Beretningerne i Schlöfers Journal, og især af Retfærdiggjørelsen i Häberlins Reichstags-Schriften, var Schlöfers Correspondent tillige Medlem af Regjeringen i Amberg.

berg. Maaskee dersom han og de, der vare af samme Tanker som han, kun med Iver havde protesteret derimod, maaskee, dersom de kun inden Ulykken skede, ved en Stafette havde fikket en Beretning om Eagen til Hr. v. Kreitzmeyer eller til Churfyrsten selv, maaskee, dersom de kun havde talt et eneste syndigt Ord, saa vilde alting være bleven hindret, da alting kun de hindres. Jeg veed vel, at saadan en Opførsel af unge Mænd (thi unge synes de at have været) maatte have udsat dem for store Farer; jeg er ogsaa langt fra at tiltroe dem saamegen Selvsornegtelse, men dem man ikke kan tiltroe store Handlinger, maa heller ikke tillade sig store Ord. Og endelig, hvad nytter de al denne Skrigen, hvad kunde den nytte, da Tingen engang var skeet; en beskeden Dadel havde udrettet langt mere.

Hvad jeg har sagt om dette Tilfælde, kan anvendes paa flere. Tales der kun et Ord i Schöpfers Maanedsskrift om Livegenskab, Waissenhuuse og Schweizerrepublikker; høres blot den mindste Lyd i berlinske Maanedsskrift om hjemmelige Selskaber, Jesuitere og Troen, hvor hid-

sig

fig gribe da ikke disse Herrer efter det? den tyske Merkur, Tidenderne, det graae Uhyre, det almindelige Bibliothek, den jensiske Tidende, ogsaa mange andre Privatskribenter, hvor skrige de ikke alle i med! Og undersøger man dem nriere, saa finder man dog omsider, at de som oftest kun slege med Seier, ofte paa Grund at saa enkelte Exempler og Misbruge, tale ilde om det Hele, og for det meste søgte at indføre, jeg veed ikke hvad for Idealer i den reelle Verden, som enten slet ikke passede, eller dog i det mindste ikke til den Tid eller paa det Sted. Naar nu endelig en eller anden Regent eller Minister tilsidst bliver fied af disse Skievheder eller Grovheder; om han nu falder paa, at holde dem for farlige, hvem er os saa Borgen for, at han ikke atter paalægger Skribenterne en Tømme, som de forgieves vil krympe sig ved? — Kan noget betrygge os derfor, saa bliver det atter denne Censur, som jeg har tænkt mig, thi ved den blive saadanne ufordøvelige Sager fordøvelige, Grovhederne forfinede, Ujevnhederne afflebne, vore Cadesors bederes Fordringer til Menneſteligheden saa for-

milde

milde, at man kan rette sig efter dem, og enkelte Mennesker saaledes faaende, at de vilde villigen lade sig oplyse og kunne trække tilbage, uden at overvindes af en Falsk, men dog saa naturlig Skam.

Den tredie Artikel, som mine Censorer skulde vaage over, var den aabenbarede Religion.

Man har fra Preussens Frederik den andens Tid lige indtil nu hundrede gange søgt, at de fleste Aabenbaringer vare opdigtede af Bedragere, og hundrede gange har man holdet Begierlighed efter at despotisere for Opfinder af alle Religioner. Men hundrede gange har man bedraget sig. Thi intet har fra Arilds Tid af været Fenehersternes Egenraadighed mere imod, end Folkets Troe og Hengivenhed til himmelske Love, som denne Egenværdighed maatte vige for. Vi maa altsaa heller ikke heri forlade os for meget paa de Stores Estergivenhed mod vore Skribenters Irreligiositet. Hvo er os Borgen for, at den ikke er en Følge af deres Despotisme, som saa gierne endnu vilde faste den Tonne af Munden, som Religionen paa lagde

laagde dem? Og er dette eensgang skeet, og saa Skribenterne ville paatale Menneſkelighedens Retſtigheder imod Genedallden, maaskee ſaa igien ville tage deres Tilflugt til en Nabenbaring, enten det nu var Chriſtus's, Mahomed's, Moſes's, Orpheus's eller Gudinden Egerias, naar de dog ikke længer kunne hielpe dem med deres Philoſophie; hvor ſnart vil da ikke al Communication imellem Menneſkene, lige indtil Bogtrykkerkunſt og Tale, blive forbunden.

Her maatte mine Cenſorer, igien være ſærdeles opmærkſomme. De behøvede derfor ikke med Jeſuiter Finkhed at præke ſom Vatergeneral, eller med Munkchyklerie at trave om paa ſymboliſke Bøger. Det ville, mener jeg, være nok, om de beſtandig gjorde os opmærkſomme paa, hvor ſlibrig Forſtands Religion og hvor tilforladelig Chriſti Religioner; og hvor umueligt hiin, hvor ſikkert denne kan ſtemme alle Menneſker til det Gode; hvor trøſtløs hiin er, hvor trøſtefuld vel denne; hvo ofte hiin forrykker baade Hierne og Hierte, naar denne viiſelig leder begge i Silkeſnorer! — Og blev Nabenbaringen paa denne Maade foreſtillet, og

Irres

Irreligion saaledes blottet, saa vilde paa den ene Side Despoten, som gierne udrydder al Nabenbaring, undtagen den om hans Villie, tillige føle Umueligheden i, saasnart at opnaae sit Niemed; og paa den anden Side vilde den ædle gode Mand paa Thronen, som indseer, hvortidet hans Love formaae, finde et sikkert Middel, til dog endnu at vedligeholde en Deel af Lyksaligheden iblant sine Undersaatter.

Endelig ønskede jeg at dette Censurat, vilde paatage sig at frede over den første Spire til saa mange nye ædle Opfindelser, som nu saa mange Skribenter med Handling, Patter og Selvflogskab søge at nedtræde saasnart de kommer frem. Aeronauterne, Mesmer, Spalanzani og flere, lutter Mænd af uendelig forskielligt Værd, have næsten alle faaet een og den samme Løn af Publikum for deres Bestræbelser.

Man kan dog umuelig nægte, at de førstes Mod, den andens Lykke og udholdende Flid, den tredies Lærdom og taalmodige Undersøgelsesaand, har givet Anledning til de vigtigste Opdagelser i Naturen! Heller ikke kan det 2det Bind.

nægtes, at man i sine Spekulationer over physiske Gienstande aldrig kan vove det mindste Skridt, førend et halv eller heelt Aarhundrede efterat Forsøgene eller Erfaringerne ere gior-
te. Hvorfor vil man nu lade dem følge strax bag efter Erfaringen eller endogsaa lige med den? Net har man ikke dertil, enten man nu gjør det for at tage Erfaringen i Besiddelse eller for at undertrykke den. Her skulde altsaa mine Censorer gjøre sig det til en Pligt, broderlig at holde Elskerne af saadanne Erfaringer tilbage i deres ofte alt for hurtige Jær, eller staae sig paa Forskernes Partie, imod disses endnu mere overilede Fienders Spot: Mine Censorer behøve ikke at flyve over Kanalen eller lade sig indvie i de harmoniske Selskaber, eller foranstalte kunstige Imprægnationer; det er nok, naar de opmuntre Elskere af saadanne Forsøg, til at gjøre flere, og angive, hvad de endnu ønskede at iagttage; maaskee var det nok, naar de blottede ufornuftige Modsigeres Svaghed, og gave de fornuftigere Anledning, til at undersøge Sagen med koldere Blod.

Mig synes, naar vore Censorer eengang havde arbeidet sig saaledes nogle Aar igiennem, saa vilde vore Anekdotjægere, Pasquilmagere, Fyrstebestormere, Bantroeslærere og deslige, blive om ikke flogere, saa dog beskædnere.

Men paa det at Publikum ikke skal tabe i dets Moerskabslæsning, saa synes mig disse Censorer undertiden skulde underholde det med Anekdoter af den gamle Verden, og maatte der endelig være Pasquiller, saa med Pasquiller over flette Folk fra forrige Tider. Ligeledes kunne de vel ogsaa imellemstunder opmuntre den læsende Patriotisme (thi længer gaaer vort Publicums Patriotisme ikke, end til Læsning) med Historier om gamle Despoter, gamle egenfindige og flette Ministre, Dommere, Præster, Philosopher og Advokater: andre kunde igien fortælle forrige Tiders Misbrug af gode, og Brug af flette Aabenbaringer; og atter andre kunde sige os Oprindelsen til saa mange Opfindelser, som nu ere komne os saa vel til Bedste, hvorledes nogle Forsøg slog feil, andre lykkedes o. s. v.; og paa denne Maade vil der hverken fattes Emne til at moere, eller Anledning til

nyttige og uanfædelige Reflectioner, og Anvendelser paa de nyere Tider.

Han kunne, for Ex. tage det ilde op, naar disse Skribentere fortalte, at Cambyfes, een af de uretfærdigste og grummeſte af alle Konger, eengang lod en uretfærdig Dommer ſlaae, og tvang hans Søn til at ſidde paa en Dommers ſtoel, ſom var overtrukken med hans Faders Hud. Og lagde ſaa Fortælleren denne Anmærkning til, at mange Store havde til alle Tider i ſtødeviis været ligesaaдан retfærdige, og midt i deres Iver for Ret og Billighed været høiſt ubillige; hvem kunde have noget imod det?

Videre, naar en anden fortalte efter Diosdor fra Sicilien, at Overpræſten i Ethiopien har havt den Ret at ſikke Landets Konge en Kniv, hvormed han maatte ſkiere Halsen over paa ſig, naar Præſten befalede det; men at Præſten engang havde ſikket Kniven til en Konge, ſom var ſtærk nok til at ſkiere Halsen over paa Præſten ſelv. Naar, ſiger jeg, een fortalte dette, og deraf demonſtrerede den hierarkiſke Magts Misbrug, hvilken viid Mark af Reflectioner ville han da ikke finde, til at ſige
alt

alt det, som vore Religionsvægtere fige imod Pavedømmet, langt kraftigere og tillige mindre fornærmende; og fortalte en anden, at denne fælsomme Canibyses, hvis Retfærdighedsiver gav det utvetydige Exempel, som jeg ovenfor anførte, fik til Svar paa det Spørgsmaal til sit Lands Magi, om det kunde være ham tilladt, at giøve sig med sin Søster: At Lovene vel ikke tillode det, men at der var en anden Lov, som tillod en Konge, at giøre hvad han vilde. Saa kunde han, synes mig, af denne Anekdote ligesaa kraftig bevise, at det kund er det Hierarkie, som er grundet paa en for guddommelig anseet Aabenbaring, der kan lægge Tømme paa Despotismen.

Jeg maatte meget bedrage mig, om ikke et Selskab af vise, oplyste og ædle Mænd lange Skulde kunne underholde Publicum paa denne Maade, uden at give de Store Anledning til, igien at indskrænke Pressens Frihed. Men naar vore Skribenter blive ved at være saa ubetænksomme, saa ufornuftige, saa fornærmende grove, saa uindskrænket frie, saa tankeløs indbildske i deres Skrivemaade, og hverken respectere Love,

Religion, Medmennesker eller Videnskaber, og Undersøgelsesaand i deres Brodhyrer; saa have vi Aarsag at berygte, at dette Skriverie og dette Journalvæsen snart engang vil blive underkastet en Politiecommissarius, som endnu vil behandle dem værre end Censurerne i Rom og fordm i Wien.

Det var ikke Skoveierens Gierrighed, som hindrede Borgerne i at sammenskrabe sig noget elendigt Joer for sit Qvæg af det nedfaldne Løv; han forbad det først, da man begyndte at stiale ham hans Brænde. Det var ikke Menneskefiendskab, som bevægede den rige Blomsterelsker at tillukke sine Blomsterbeede for Pøbelen; han lukkede for dem, da Pøbelen nedtraadte hans Blomster. Det var heller ikke Had til Forlystelser, som gav Øvrigheden Anledning til at lukke Vertshusene paa bestemte Timer, og foreskrive Dans og Spil sine visse Dage; det skeede kun, fordi Folket svirede, sloges, og altid vilde høre Fiolen og danse. Saaledes opstode alle Indskrænkninger i vor Frihed, saaledes opstod ogsaa Censur! Have bedre eller maaskee kun andre Tider ophævet denne Geniets Indskrænk-

Frænkning. Saa lader os tage os lagt, at vi ikke paa ny sætte vor Frihed paa Spil, i det mindste lader os see til, at vi bruge den viselig og beskedent, paa det at gode Negentere ikke skulle finde Marsag og stette ikke Paaskud, til at berøve os den igien.

De Gamle og de Nye,

eller

Madame Pompadours Natbord.

Af Voltaire, Tome 36, S. 86.

Mad. Pompadour. Hvem er dog denne Dame med den krumme Næse, de store sorte Dine, den høie og ædle Taille, den Mine der viser saa megen Stoltshed, og tillige saa megen Lyst til at behage — hun kommer ind til mit Toilette, uden at lade sig melde, og neier som en Nonne?

Tullia. Jeg er Tullia, fød i Rom for en attenhundrede Aar siden; jeg neier paa romersk, og ikke paa fransk; jeg er kommen, jeg veed ikke hvorfra, for at see Deres Land, Deres Person og Deres Toilette.

Mad.

Mad. Pompadour. Ah Madam, giv mig den Vre at sidde. En Stoel til Mad. Tullia.

Tullia. Hvem? jeg, skal jeg sidde paa denne lille umagelige Trone, saa mine Been skal hænge ned til Jorden, og blive ganske røde.

Mad. Pompadour. Hvorledes sidder De da, Madame?

Tullia. Paa en god Seng, Madame!

Mad. Pompadour. Ah jeg forstaaer; De vil sige paa en god Kanape. Der er en, som De kan udstrække dem paa, som De lyster.

Tullia. Det fornøjer mig at see, at de Franske møblere deres Bærelser ligesaa godt som vi.

Mad. Pompadour. Ei ei, Madame, De har ingen Strømper; Deres Been ere blotte. Virkelig, de ere prydede med et meget smukt Baand, som om det var Halvstøvler.

Tullia. Vi kiende ingen Strømper; det er en behagelig og beqvem Opfindelse, som jeg giver Fortrinnet for vore Halvstøvler.

Mad. Pompadour. Men bevar os, Madame! jeg troer, De har heller ingen Særk.

Tullia. Nei, Madame! Vi drugte ingen i vor Tid.

Mad. Pompadour. Og i hvad Tid levede da?

Tullia. I Syllas, Pompeji, Cæsars, Catos, Catilinas, og Ciceros Tid, hvilken sidste jeg har den Ære at være en Datter af; denne Ciceros, som en af deres Beskyttede har ladet tale i barbariske Vers. Jeg gik i Gaar paa Comedie i Paris; man opførte der Catilina, og alle de andre Personer af min Tid; jeg kjendte ikke een af dem igien. Min Fader opmuntrede mig til at gøre Catilina et Slags Forslag — det bestyrtsede mig meget. — Men, Madame, De har der, synes mig, smukke Speile; Deres Bærelse er fuldt deraf. Vore Speile vare ikke Fierbedeelen saa store. Er de af Staal?

Mad. Pompadour. Nei, Madame, de ere giorte af Sand; og intet er hos os meere almindeligt.

Tullia. Det er en smuk Konst. Jeg tilstaaer den manglede os. — Ah, hvilket skiant Malerie De der har!

Mad.

Mad. Pompadour. Det er intet Malerrie, det er et Kobberstykke; det er kun gjort med Rønrøg; man gør hundrede Copier deraf om Dagen, og denne Hemmelighed foreviger Malerrier, som Tiden fortærer.

Tullia. Deres Konst er beundringsværd; vore Romere have aldrig haft dens Lige.

En Lærd, som opvartede Marquisinden ved Toislettet, tog nu Ordet, og sagde til Tullia i det han drog en Bog op afommen: Deres Naade vil forundre Dem endnu meere, naar De underrettes om, at denne Bog er ikke skreven, men trykt næsten ligesom disse Kobberstykker: og at denne Opfindelse ogsaa foreviger Vittighedens Værker.

Den Lærde fremviste sin Bog; det var en Samling af Vers til Marquisinden. Tullia læste en Side deri, beundrede Bogstaverne, og sagde til Forfatteren:

Min Herre, Bogtrykningen er en herlig Sag; og kan den forevige saadanne Vers, saa synes det mig at vise det høieste af alt hvad Konst kan udrette. — Men de have dog vel i det mindste anvendt denne Opfindelse paa at trykke min Faders Værker?

Den Lærde. Jo, Madame; men man læser dem ikke meere. Det gør mig ondt for
Deres

Deres Hr. Fader; men nu omstunder kienber man ham næsten ikke uden af Navn.

Derpaa bragte man Chocolate, Thee, Kaffe og Jis. Tullia bestyrtfede over at see Jis, og frozne Ribb midt om Sommeren. Man sagde hende, at disse Sager vare saaledes forvandlede til Jis i fer Minuter, derved, at man havde indhyllet dem i Salpeter; og at det var Bevægelsen, som havde frembragt denne Stærkning, og denne Jisuld. Hun blev stum af Forundring. Chocoladens og Kaffeens sorte Farve gav hende nogen Modbydelighed; hun spurgte, hvoreledes man havde kunnet udtrække denne Saft af Landets Bæster; en Hertug og Pair, der var ved Haanden, svarede:

De Frugter, hvoraf disse Drikke ere lavede, bringes os fra en anden Verden, og fra det inderste af Arabien.

Tullia. Hvad Arabien angaaer, da kienber jeg den; men jeg hørde aldrig tale om det, De kalder Kaffe; og hvad den anden Verden angaaer, da kienber jeg kun den, hvorfra jeg kommer; jeg forsikker Dem, der er ingen Chocolate i den Verden.

Hertugen. Den Verden, man nævner Dem, Madame, er et fast Land, kaldet Amerika, der er næsten saa stor, som Asien, Europa og Afrika tilsammen, og hvilke man har Efterretninger fra, der ere langt paalideligere, end
de,

de, man har fra den Verden, hvorfra De kommer.

Tullia. Hvorledes? Vi, som kaldte os heele Verdens Herrer, vi skulle ikke have besiddet meere end Halvdeelen deraf; det er ydmygende.

Den Lærde, stødte over at Frue Tullia havde fundet hans Vers slette, svarede hende med Haardhed: I Romere, som broutede af at være heele Verdens Herrer, havde ikke erobret en tyvende Deel deraf. Vi have nu i Hjørne tas Europa et Rige, som eene er større end det romerske; og dette Rige regieres af et Fruentimmer, som har mere Vid end I, som er smukkere end I, og som bærer Søerker. Læste hun mine Vers, saa er jeg vis paa hun vilde finde dem meget gode.

Marquisen brakte den Lærde, som havde syndet mod den Verbodighed han skoldte en romersk Dame, Ciceros Datter, til at tie. Hertugen forklarede, hvorledes man havde opdaget Amerika; og i det han drog sit Uhr op, hvorefter ved hængte, som Verlof, et Compas, vliste han hende, at det var ved en Naals Hielp man var kommen til et andet Hemisphære. Romerindens Forundring fordobledes ved hvert hans Ord, og ved hver Ting, som hun saae. Hun udbrød omsider:

Seg

Jeg begynder at frygte, at de Nyere vinde Fortrinnet fra de Gamle. Jeg kom for at underrettes derom, og jeg føler, at jeg vil bringe min Fader bedrøvelige Efterretninger.

Saaledes svarede Hertugen: Trøst Dem, Madame, ingen blandt os kommer Deres berømmelige Fader nær; ikke engang Forfatteren af Gazette ecclesiastique, eller den, som skriver Journal chretien; ingen kommer Cæsar nær, med hvilken De har levet, eller Deres Scipioner, der vare for ham. Det kan hændes, at Naturen danner nu omstunder, som da, nogle af disse store Sieler; men det er kun smukke Spirer, som ikke komme til Modenhed i en fløt Grund.

Saaledes er det ikke med Konsterne og Videnskaberne; Tiden og lykkelige Hændelser have ophiulpet dem. Det er os f. Ex. lettere, at have Sophocles og Euripides, end Personer, der ligne Deres Hr. Fader, saasom vi have Skuepladse, men kunne ikke have Talestole. De har udpebet Sørgespillet Catilina; naar De seer Phædra forestille, saa vil De maaskee tilstaae, at Phædras Rolle hos Racine er overmaade langt over Euripides Mønster, som De kiender.

Jeg

Jeg haaber De vil og tilstaae, at vor Moliere har Fortrinnet for Deres Terentius. Jeg skal, om De tillader det, have den Ære, at byde Dem min Haand til Operaen, og De skal bestyrtelses over at høre synge i særskilte Stemmer. Ogsaa det er en Kunst, som I ikke kiendte.

Her, Madame, seer De en liden Kikkert; hav den Godhed at sætte dette for Deres Nie, og betragt det Huus der, som er en Miil borte.

Tullia. Ved de u dødelige Guder! dette Huus er lige ved Enden af Kikkerten, og langt større, end det forekom mig.

Hertugen. Og med denne lille Tingest er det at vi have seet nye Himle, ligesom det er ved en Naal, vi have lært at kiende en ny Hemisphære. Seer De dette andet lakerede Instrument, hvori er et lidet Glasrør net indfattet? Det er denne lille Tingest, som har sat os i Stand til nøiagtigen at bestemme Lustens Vægt.

Omstider efter megen Fusk er der kommet en Mand, som har opdaget Naturens første Drivefiær, Syngdens Marsag, og som har bevist,
at

at Stierneerne tynge paa Jorden, og Jorden paa Stierneerne; han har plukket Solens Straaler fra hinanden, som vore Damer kunne plukke en Stykke Brocade fra hinanden, Traad for Traad. Denne Mand var Newton; Stierneerne vare ham undergivne; og en anden ved Navn Pocke har gjort det samme med den menneskelige Forstand.

Tullia. For en Hertug og Pair forstaaer De meget heraf; De forekommer mig lærdere end denne Lærde, som vil, at jeg skal finde hans Vers gode, og De er meget artigere end han.

Hertugen. Dette kommer deraf, at jeg er bedre opdragen; men hvad min Kundskab angaaer, da er den meget almindelig; de unge Mennesker, som forlade Skolen, vide meere af alt dette end alle Eders Alderdoms Philosopher. Det er allene Skade, at vi i vort Europa have sat et halvt Dusin Slags meget usuldfomne Snakkeradser, i Steden for det meget snuflke latinske Sprog, hvoraf Deres Fader gjorde et saa beundringsværdigt Brug; men med de plumpe Medskaber have vi ikke desmindre frembragt meget gode Værker, og det endog i de skionne Videnskaber.

Tul:

Tullia. Sikkertligen have de Nationer, som fulgte efter den romerske Regjering, levet i en dyb Fred, og der har været en vedvarende Række af store Mænd fra min Fader til Eder, siden man har kunnet opfinde saa mange nye Konster, og opnaaet en saadan Kundskab om Himmelen og Jorden.

Hertugen. Ingenlunde, Madame. Vi ere Barbarer, som næsten alle ere komne fra Egypten, for at ødelægge Eders Rige, og Konsterne og Videnskaberne. Vi have i syv til otte hundrede Aar levet, som vilde Folk, og for at gjøre Barbariet fuldkomment, have vi været oversvømmende af et Slags Folk, kaldet Munkke, som i Europa have gjort til Dyr det menneskelige Køn, som I havde oplyst og under-
 tvunget. Det, som især vil undre Dem, er, at i dette Barbaries sidste Tider er det just blandede disse Munkke, blandt disse Fornuftens Fiender, at Naturen har opvaakt nyttige Mennesker. Nogle af dem have opfundet Konsten, at komme det ved Alderen svækkede Syn til Hielp; andre have sammenstøbt Salpeter og Kul, og
 2det Bind. C dette

dette har frembragt os Krigsmaskiner, med hvilke vi skulde have nedfældet Scipioner, Alexandrer og Cæsarer, og den macedoniske Phalanx, og alle Ederes Legioner: ikke at vi ere større Krigsansførere end Scipionerne, end Alexander og Cæsar; men fordi vi have bedre Vaaben.

Tullia. Jeg seer hos Dem stedse en stor Herres Olebenhed, forenet med en Statsmands Lærdom; De skulde have været værd, at være en romersk Senator.

Hertugen. De er langt meere værd, at være i Spidsen for vort Hof.

Mad. Pompadour. Hendes Naade vilde have været alt for farlig for mig.

Tullia. Spørg Deres smukke Speile, der ere giorte af Sand, og De vil see, at De havde intet at befrygte. — Altsaa, min Herre, har De paa den artigste Naade af
Ver:

Verden sagt mig, at De veed meget meere end vi.

Hertugen. Jeg sagde, Madam, at de sidste Tider ere stedse meere oplyste end de første, med mindre der havde været nogen almindelig Omvæltning, som reent havde tilintetgjort alle Alderdommens Mindesmærker. Vi have haft skrækelige Omvæltninger, men de have været forbigående, og i disse Uveir har man været lykkelig nok til at bevare Deres Faders, og nogle andre store Mænds Bærker; saaledes har den hellige Ild aldrig ganske været slukket, og den har omsider frembragt et næsten almindeligt Lys. Vi haane de barbariske Skolastikere, som længe have regieret blandt os; men vi bære Erbødighed for Cicero, og alle de Gamle, der have lært os at tænke. Have vi andre Love i Physiken, end de i Eders Tid, vi have dog ingen anden Veltalenhedens Regel; og er dette maaskee noget til at ende Trætten med imellem de Gamle og de Nyere.

Heele Selskabet var af Hs. Excellences Meening. Man
gik derpaa hen at bivaane Operaen Castor og Polux. Tullia
var meget vel fornøiet med Ordene og Musiken, hvad man
end siger. Hun tilstod, at et saadant Skuespil var Prisen
for en Gladiator-Ramp.

Bogstolen;

et heroisk: comisk Digt

af Boileau Despreaux.

Første Sang.

Jeg synger om Strid, og om den skrækkelige Prælat, som ved sine langvarige Moisommelige heder, og sin uovervindelige Magt, viiste i en berømmelig Kirke sit store Hierte, og fik omfider en Bogstol opsat i Choret. Forgieves betiener sig Cantoren af foregiven Ret, og lader den tvende Gange borttage ved Capitelets Hænder. To Gange bragte denne Prælat den tilbage paa sin stolte Rivals Bank, og skulte denne dermed aldeles.

Musa, gientag mig, hvilken brændende Hevngierrighed afbrød Forstaaelsen mellem disse hellige Mand, og foruroligede saa længe tvende

berømte Rivaler. Er der da saa megen Galde i de Andægtiges Siele?

Og du, navnkundige Helt, hvis forstandige Mellemhandling friede Kirken fra denne opstaaende Tvist, kom med et lykkeligt Blik at oplive mit Foretagende, og vogt dig for at lee ved saa alvorlig en Leilighed.

I en broderlig Freds søde Glæder saae Paris sit gamle Kapel at blomstre. Dets Caniker, blussende og glimrende af Sundhed fedede sig i en langvarig hellig Ledighed; uden at forlade deres meere end Hermelinen bløde Senge lode disse fromme Drog Morgenmessen synge; passede paa at spise vel til Middag, og overlode lønnede Sangere den Umag i deres Sted at love Gud, da Tvedragten, endnu ganske fort af Misgierninger, i det hun gik ud fra Franciskanernes for at gaae ind i Minimernes Kloster, med denne ræddelige Mine, som bringer Freden til at gysse, standsede ved et Træ ved Foden af hendes Slot. Der, betragtede med opmærksomt Øie sit Herredom, bliver hun en Tummel vaer, og beundrer sig selv. Hun seer der hendes troe Neustrier til Vogns, baade
fra

fra Eureur og fra Mans strømme vældigen til. Hun seer der Marquise, Grevinde, Borger, Bonde, Klerk og Adelsmand nærme sig; og overalt Sagsførernes adspredte Flokke at lade deres Faner vaie rundt om Themis. Men een eeneste Kirke, uroffelig for hendes Dine, bevarer i Tummelen en rolig Stilling. Denne eene trods-
 ser hende; denne eene vil forbyde Processerne
 Afgangen til dens fredelige Muure. Ved
 Synet af denne fornærmende Roelighed lader
 Tvedragten sine Slinger hvile, og opfordrer sig
 selv til Hevn. Hendes Mund opfyldes med en
 hadelig Gift, og lange Ildsfunkler fare hende ud
 af Dinene.

Hvad? siger hun med en Stemme, ved
 hvilken Vindvesrunderne frangle, jeg skal hidtil
 have bragt alle Capitlerne i Haar sammen, sat
 Splid mellem Franciskanere, Cameliter og Cele-
 stiner! Jeg skal have bragt Augustinerne til
 at udholde en Beleiring; og denne eneste Kirke,
 oprørsk mod mine Bud, skal nære i sit Skiod
 en evig Fred. Er jeg da Tvedragten? Og hvo
 blandt de Dødelige skal da siden ville bringe
 sit Offer paa mit Alter.

Ved disse Ord bedækkede hun med en Hue sit store Hoved, og paatog sig en gammel Cantors Dannelse og Udseende. Hun pryder med Knopper sit krigeriske Ansigt, og gaaer derpaa hen at søge Skatmesteren.

I en dyb Alkoves dunkle Tilflugt hæver sig en Duunseng, med stor Bekostning opbygget. Fire pragtfulde dobbelte Gardiner hindre der Dagen at bryde ind. Der, i en roelig Stilheds Yndighed, udbreder sig over Dynerne den lykkelige Uvirkelighed. Der er det Prælaten, væbnet med en Frokost, sovende en let Slum, hær paa Middagsmaaltidet. Ungdommens Blomstre hvile over hans Ansigt; hans Hage i dobbelt Etage nedstiger paa hans Barm, og hans undersætsige Krop i sin korte Fyldighed bringer Puderne til at sukke under hans bløde Fedme.

I det Gudinden triner ind, og seer det dækkede Bord, beundrer hun den skønne Orden og kiender Kirken igien. Hun vandrer med lange Skridt hen til Hvilens Sted, og henvender sig til den slumrende Prælat med disse Ord:

Du

Du sover, Prælat, du sover; og hisset oppe i din Plads udfolder Cantoren for Choret sine sin Diærvhed, synger Oremus, gjør Processioner, og udgyder Velsignelser i fulde Strømme. Du sover? Bier du da paa, at han uden Bulle og Adkomst skal endog anmasse sig Messeskjorten og Bispehuen? Stig ud af din lade Sæng, som holder dig bunden, og giv Slip paa Sovnen — eller og tillige paa Bispe dommet.

Hun talede; og ved den Klange af hendes vanhellige Mund indblæser hun ham med disse Ord Chicanens Iver. Prælaten opvaagner; og særdeles forvirret giver han hende ligesuldt Velsignelsen. Som man seer en Tyr, hvilken en Giedehams i Rasenhed paa sit Livs Beføstning har stukket i Siden; det stolte Dyr, dybtstøgende Stinget, udstøder sin Smerte i lange Brøl; saa overfuser den rasende Prælat, som Drømmen forfærder, baade Tiener og Pige; og oplivende sin Kraft med retfærdig Forbittrelse, taler han, endog for Middagsmaaltidet, om at gaae i Choret. Den vise Gilotin, hans troe Kjøkkenskriver, kalder ham ved sine klogelige

givne Raad forgiæves tilbage; viser ham Faren, at det strax ringer til Bords, at Maden, om han nu gaaer ud, vil blive kold. Hvilken Narsenhed, siger han, hvilken blind Grille kalder dig nu, da Maaltidet er færdigt, til Tienssten? Bedre vedligeholde du din Værdigheds Glands. Er det for at arbejde, at du er Prælat? Hvortil denne Fortrædelighed, og denne unyttige Iver? Er det for at faste Quatemberen eller Vigilien? Kald dine Sandser tilbage, og kom vel ihu, at et opvarmet Maaltid duer aldrig noget.

Saa talede Gilotin; og denne vise Bæstient lader i samme Dieblig Suppen sætte paa Bordet. Prælaten seer Suppen, og fuld af hellig Vrefrygt, bliver han nogle Dieblig stum ved dette Syn. Han giver efter; han spiser omsider; men stedse grummere haster han saa, at de overlede Bidde trænge hinanden i hans Mund. Gilotin sukker, gaaer ud i Naserie, og udspreder Rædsel blandt alle hans Tilhængere. Man seer de forvirrede Skarer at ile til ham, som man seer Tranernes Slagtordninger at vandre frem, naar den stolte Pygmæe for:

fordobblende sine Kræfter kommer at indtage Hebræi eller Strymons Bredde (*). Ved det uventede Syn af deres yndige Skare vil den formildede Prælat reise sig fra Bordet; hans Ansigts Farve oplives; hans Stemme forandrer Lyd, han lader ved Gelatin en Gleske skinke bringe frem. Selv først, for at vise Troppe-Veren, lader han Bægeret fylde med den rene rødskinnende Viin. Han tømmer det i en Drif, enhver følger hans Exempel, og i et Dieblif er den vidbugede Krukke tom. Saa snart Flokken er læstet med Nectaren, frembringer man Desertten; og hurtigen tages Dugen af Bordet. Med en med hans Smerte passende Røst betror han nu Brødrene hans alt for retsfærdige Sorg.

Verømmelige Deeltagere i mine lange Besværligheder, som have understøttet mig med eders fromme Sammenrottelser; og ved hvilke jeg omsider, som et dumt Kapitels Herre, jeg

eene

(*) Pygmæerne et opdigtet Folk ved Hebrus og Strymon, Floder i Tracien. De vare, hedder det kun een Alen høie, og laae stedse til Feldts med Tracerne; som forjog disse Puslinger af Byen Geronia, som Plinius fortæller Lib. IV, Cap. II.

eene seer mig opoffret til Magnificatet! Vilde
 I stedse taale, at en stolt Karl fornærmer mig;
 at Cantoren for Eders Dine skal nedbryde eders
 Bæk, og over Eders Bogstol give Bud og
 Love? Endog denne Morgenstund, det er ingen
 Usandhed, har en Guddom viist mig det i en
 Drøm; den Usforkammede har bemestret sig
 Frugten af mine Arbejder, og i mit Sted af
 sagt Benedicat vos. Ja for desbedre at quæle
 mig griber han mine egne Baaben.

Ved disse Ord udgyder Prælaten en Strøm
 af Taarer. Han vil fortsætte sin Tale, men
 forgæves. Den fordobbede Hulken standser dens
 Løb. Den nidkiære Gilestin, som tager Deel
 i hans Hæder, bringer, for at skaffe ham
 Stemmen igien, mere at drikke; da Sidrac,
 hvis Alder gjorde ham Veien lang, kommer
 ind i Bærelset, en Stav i hans Haire. Denne
 Olding har i Choret allerede seet fire Aldre;
 han veed de forskjellige Tiders forskjellige Skif-
 fe; og hans fældne Videnskab er det, som fra
 simpel Degn har gradviis opløstet ham til Al-
 terlysbevareren Vardighed. Ved Synet af
 den daanefærdige Prælat, giætter han hans
 Syg-

Sygdom, rynker sit Ansyn, træder frem, og med en faderlig Tone, standsende hans Smerte, taler han:

Bedrøvelse og Taarer, o Prælat, overlade du Cantoren; og for at beskytte dine Retigheder og dit Hæderem, høre du allene det, Himlen indskyder mig. Nær dette Sted i Choret, hvor den hovmodige Cantor opstiger, siddende ved din Benstrelse, med den stolte Pande, paa denne Række af sammensværede Planker, der udgiøre hans Indelukke, var fordem en Bogstol af upasselig Bygning, hvis brede Sider, med deres store Omfang aldeles beskyggede Eggen rundt omkring. Vag denne Bogstol, som af en Huusens Siderste, kunde man neppe blive Cantoren vaer paa hans Bænk, medens Prælaten, straalende paa den anden Bænk, fremviist i fuldeste Lys tildrog sig alles Bine. Men en Dævel lod til denne vide Maskines Undergang (være sig at en natlig Haand paaskyndte dens Odelæggelse, eller Tiden fuldkommede dennes som altings Skiebne) for vore Bine hin Bogstol, en Morgenstund falde til Jorden. Forgæves anraabte jeg Himlen og Cantoren, vi bleve

bleve nødte til at bære den ind i Sacristiet, hvor den vanhæderligen i tredeve Vintre aldeles overstøvet henstumrer i æreløs Forglemmelse. Hør mig da, o Prælat! saasnart den roelige Skygge faaer overdraget Staden med sit sorte Floer, maae trende af os, uden Tummel og Brag, vandre ud under den tilvoksende Nats Beskyttelse, og, efter at have samlet Bogstolens brudte Masse, med behændig Nidkærhed sætte den igien paa sit Sted. Vover da Cantoren i Morgen at nedkaste den, da kan du sælde ham ved hundrede Retskiendelser. Vedligehold de Rettigheder, hvortil Himlen bemyndiger dig, og styrk heller alting i Afgrundens, end at lade dem fare; saa er Kirkens Aand. Derved er det en Prælat kan udmærke sin Virksomhed; indskrænk ei din Hæder til at bede i Choret. Disse Dyder kunne være Mode i Aleth *); men i Paris skal vi se Process, saa er vor Lod; dine Belsig- nelser i de tilvoksende Uroligheder kan du imidlertid udgyde i snese og hundredevis; og, for at trodse Cantoren i hans yderlige Stoltshed, kan du

udgyde

(*) Det er Biskoppen i Aleth, Pavillon, som Brileau hers ved roser.

udgyde dem for hans Dine, og velsigne ham selv.

Bægtig falder strax denne Tale paa alles Hjerter, og Prælaten henrykt bifalder ham med Skrig. Han vil, at man paa Stedet skal vælge i Troppen de trende, som Gud bestemmer til denne hellige Forretning. Men enhver paaftaaer at tage Deel deri. Skiebneen, sagde Prælaten, skal ved Lodtrækning tiene Eder til Lov. Ved Sedler skal man drage dem frem, som bør vælges. Han taler; man adlyder; man iler med at skrive. Strax bliver tredive Navne paa ligesaa mange Sedler kastede i en Hat. For des ærligere at udtrække de behørigte af disse Sedler, laaner Chordrängen Wilhelm dertil sin nysindviende Haand. Hans nyragede Hoved, Redelighedens Sindbilled, rødmer, da han nærmer sig, af den anstændige Blyhed. Imidlertid opløster Prælaten sine Dine til Himlen, udstrækker sin blotte Haand, og trende Gange velsigner, trende Gange omrører Sedlerne. Han suurrer Hatten; Drängen trækker, og Brontin er det første Navn, som Skiebneen bringer. Prælaten anseer dette for en lykkelig

Varjel,

Varsel, og i Flokken opvækker det en sagte Mumlén. Man tier, og snart seer man frembragt for Dagen Navnet, det vidtberømte Navn Parykmager d'Amour. Denne nye hvidhaarede Udonis er Annas, hans Parykmagerindes, eneste Omhu; de tilbede hinanden, og dette elskværdige Par forenede sig, siges der, længe før Egteskabets Sacrament; men tre Sommer ere forgangne siden Præsten har søiet Egteskabets Navn til deres hellige Forening. Denne stolte Parykmager er Quartierets Rædsel, og hans Rækhed er malet paa hans modige Ansigt. — Et af Navnene er endnu tilbage, og Prælaten er saa naadig, een Gang endnu at omvelte og røre blandt Navnene. Hver troer sit Navn, at vorde dette sidste af de trende; men hvad siger du, o mægtige Korsdrager *), o Degn Boirude! du din Herres Stytte, da du seer dit Navn fremkomme for Prælatus Dine. Det siges, at din grule Vande, og dine farveløse Kinder tabte i dette Dieblig deres gamle Blegghed; og at dit gigtiske Legem fuldt af Kriger-

hed,

(*) Porte-croix den som bærer den biskoppelige Stav til Prælaten ved Høitidelighed er.

Iver gjorde to Skridt tilbage, for at gjøre et Hop paa Gulvet. Enhver velsigner overlydt de Dødeliges Dommer, som lægger deres gode Næt i saa gode Hænder; man reiser sig i Hast, og Forsamlingen strømmer i Flok med forvirret Bulder ud af Dørrene.

Prælatten er allene tilbage, stiller et lidet sin Fortørnelse, og begiver, indtil Aftensmaals tidet, til Sængen og Hvilen.

Anden Sang.

Hin Fugl, som udpræker Vidundere; hine Uhyre, sammensat af Runde og Drer, som uden Ophør flyver fra Egn til Egn, og siger alle vegne det, den veed, og det, den ikke veed, Kygtet forisagt, dette hurtige Sendebud kommer imidlertid, med en dødelig Angest at forsørde Parykmagerinden, fortæller hende, at hendes Gemal ledet af falsk Iver, skal henvaage Matten for at opsætte en Bogstol. Ved denne sørgelige Underretning løber hun Stælvende, træstesløs, med brændende Pine, og med nedslaget 2det Bind.

D

Haar

Haar, til Parysmageren, alt for overtydet om den Ulykke, man vil fordølge hende.

Bover du, siger hun, endnu Forræder! at forstille dig; og formaaer hverken den Troskab, jeg med din Haand har faaet Ret til, eller vore Omfavnelser, hvis Følge vort Ægteskab blev, eller med et Ord din Gemalinde, der er færdig at forgaae, at betage dig denne Streifeshyge. Troløse, dersom du end, dine Pligter troe, skulde vaage for at pryde noget nyt Hoved, Haabet om en billig Binding, trøstende min smægtende Længsel, kunde da formilde mig dit langvarige Savn; men hvilken urimelig Nidkærlighed, hvilket blindt Foretagende, bevæbner i Dag din Arm for en Kirkes Skyld? Hvor gaaer du, elskede Gemal? Flyer du mig? Har du da forglemte de mange yndige Nætter? Hvad, Du seer uden Medlidenhed mine Taa-
rer rinde; i vore Kysses Navn, de Kysses, der forhen vare dig saa henrykkende, hvis mit Hjerte, stedse saa søyeligt for dine Ønsker, aldrig noget Dieblif har forhalet dine Glæder, hvis jeg, for at overvalde dig med mine ømmeste Kiærtegn, aldrig har affordret dig, enten Eder
eller

eller Løfter, hvis du er den eeneste, der har
delet Gæng med mig, saa opsæt i det mindste
een Dag denne ullykkelige Vandring.

Neppe havde den brændende Elskerinde
fuldendt disse Ord, førend hun halv daanet hen-
sejner paa en nærhos staaende Skammel. Hen-
des Gemal bevæges, og hans urolige Hjerte
svæver imellem de to Tilbøieligheder; men han
kalder sin første Kiæthed tilbage.

Hustrue, siger han, med en mild og stolt
Røst; ei vil jeg nægte de grundige Belgiernin-
ger, hvormed din søste Kiærlighed har opfyldt
mine Ønsker; og Rhinen skal komme, med sine
Bølger at forøge Loirens Bælte, førend dine
Tilbøieligheder skal forlade min Erindring; men et
formene du, at Hymen ved at give dig min
Tro, har for stedse gjort mig til Træl under
dine Love. Havde Himlen betroet min Skiæb-
ne i mine egne Hænder, vi havde begge flyet
Egteskabets Nag, og uden at sætte os imod
foregivne Pligter, skulde vi endnu have nydt de
forbundne Glæder. Lad derfor af, for mine
Dine at udfolde en forsængelig Næst, røv mig ei den
Hæder at opsætte Bogstolen; og selv derimod

betving du dine Længsler, og styrke min Dyd, som vakler ved dine Sukke. — Hvad skal jeg overalt sige? Det er Himlen, som kalder mig. En Kirke, en Prælat inddrager mig i sin Tvist. Jeg maae gaae; jeg iiler. Udspred din Sorg, og qvæl mig ei meere med disse uværdige Taarer.

Med disse Ord forlader han hende. Den forfærdede Elskerinde bliver tilbage; bleggt er hendes Ansigt, hendes Blik forvildet. Kræfterne forlade hende, tre Gange aabner sig hendes Mund, for at kalde ham tilbage — men Røsten er borte. Hun flyer, og badende sit Ansigt med sine Taarer, iiler hun eene, for at indslutte sig, op i femte Stokværk. Men fra Sidekamret løber ved denne Tummel Tærnen Alizon til, naaer hende, og følger hende.

Skyggerne, udbredte over Staden, nedstige imidlertid fra Husenes Toppe paa Gaderne. Aftensmaaltidet jager Geistligheden hjem fra Choret, og Bertshusene ere fulde af drukkende Sangere. Den frygtelige Brontin, kaldet af hans Pligt, reiser sig hurtigen, ladet med en trefold Flaske af Viin, hvormed Gilotin, som
forud-

forudsaae alting, ved Raadets Beslutning passede paa at forsyne ham. Den saa søde Damp af dens Vellugt gjør ham Byrden mindre tung. Strax efter ham følger Degnen Boirude, og begge vandre med Midkierhed derfra hen at vække den alt for døvelende Parykmagers Iver. Lader os gaae, siger Brontin; den allerede mørkere Dag, udsukkende sig i Havet, giver strax Plads for Skyggerne. Hveden kommer den sorte Kummer, som jeg læser i dine Vise? Hvad? Vedeklokkens Lyd finder dig endnu her paa disse Steder? Hvor er da dit store Hjerte, hvis Munterhed nyligen syntes at klage over Dagens langsomme Gang? Gaae, eller i det mindste følg os did, hvor Vren kalder os.

Skamsuld rødmede Parykmageren ved at høre dette; strax tager han en Nævesuld af lange Spiger; sin Skulder belader han mod den plumpe Dre; og bag paa Ryggen, som bærer under sin Vægt, binder han en Sav, ligesom et Røgger. Han gaaer, og sætter sig i Spidsen for dem; begge belave sig paa at følge denne store Anfører. Deres Hjerte synes optændt af en ganske ny Iver, Brontin bærer en Rolle,

og Boirude en Hammer. Maanen, som fra Himlen seer deres stolte Gang, drager af Gunst for dem sin fredelige Straale tilbage. Tvedragten smilede, fulgte dem med Dinene, og udstødte Glædes Skrig mod Himlene. Lyden af den gruelige Gudindes Skrig gaaer lige til Cîteaux *) at vaagne den bløde Dorstthed. Der er det denne i Soveværelset har sit Hjem; de skodesløse Fornøielser leegte rundt omkring; en mædsker i en Krog Kanikernes gode Huld, en anden gnider smilende Munkenes røde Kiaver. Belystten opvarter hende med andægtige Dine, og Sønnen udgyder for hende stedse sit Opium. Denne Aften fordobler den meer end nogen Tid denne Udgydelse; Dorstheden vaagner dog ved dette Bulder, og sættes i Uroe; da Natten, som allerede er i Begreb med at indhylle alt, kommer at gjøre denne Gudinde opmærksom ved en sørgelig Beretning, og fortæller hende Prælatens nye Foretagende. Hun har seet trende Krigere, Fredens Fiender, at vandre frem under hendes tykke Fingers Beskyttelse. Her truer Tvedragten at udbrede sig. I Morgen skal med

Dag:

*) Det berømte St. Bernards Abbedie i Bourgogne.

Dagbrækningen en Bogstoel fremvise sig, som der skal bringe et halsstarrigt Folk i Opstand; saa har Himlen Krevet i Skiebne's Bog.

Ved denne sørgelige Fortælling, som et langt Suk beslutter, reiser sig Dødsfælden, grædende, paa den eene Haand, aabner et mat Dø, og med en svag Stemme lader falde disse Ord, som hun tyve Gange afbryder: O Nat, hvad har du sagt mig? Hvilken Diævel paa Jorden er det, som indaander alle Hjerter den Tummel, den Striden? O hvor er den Tid, den lykkelige Tid, da Konger gjorde sig til af Navnet Dagdriver, sovende paa Tronen, tienende mig uden Blusel, og overladende Septret i en Major Domus eller en Greves Hænder? Ingen Omfarg nærmede sig deres fredelige Hoffer; man hvilede heele Natten, man sov Dagen igiennem. Gene i Foraaret, naar Flora i Markene tvinger Stormens Drølen til Tanshed, tog den lade Monark en Spadserefart i Paris i sin Karm, dragen af fire Oxer, som ginge deres roelige og langsomme Gang. Denne yndige Tid er ei meere. Den umedlidige Himmel har paa deres Trone sat en utrættelig Hørste; han trodser mine

Tillokkelser, han er døv for min Nøst. Hver Dag vaagner han mig med hans Bedrivers høie Lyd; intet kan standse hans aarvaagne Riækhed. For ham har Sommeren ingen Isd, Vinteren ingen Is; jeg mærker alle mine Undersaatter gyse ved hans blotte Navn. Forgæves har Freden tvende Gange villet inddøffe ham. Hans Mod, drevet af Vren, finder eene Fryd i langt fra mig at iile fra Seier til Seier. Jeg vilde udmatte mig, ved at betegne dig Løbet af de grusomme Fornærmelser, han hver Dag tilføier mig. Jeg troede, at i det ringeste Kirken, langt fra de Steder, hvorhen denne Første har forviist mig, skulde forsikre mig et Tilflugtssted; men forgæves haaber jeg at regiere uden Frygt; Munke, Abbede, Priore, alting væbner sig mod mig. Ved min skammerlige Forviisning er la Trappe forædlet. I St. Denis har jeg seet Forandringen indført. Carmeliten, Feuillantten hælder sig til Arbeid; og Klosterreglerne fornyes endog i Clairvaux. Endnu slumrede Citeaur, og det hellige Capel bevogtede trolig de gamle Tiders Orkesløshed. Og nu skal en Bogstoel, færdig at fuldkaste alt, endnu
for:

forjage mig fra dette elskede Opholdsted. O du, min Hviles elskelige og dunkle Følgerinde! kunde du laane dine Skygger til saa sorte Misgierninger? O Nat, hvis jeg saa tidt i Rierligheds Arme indlod dig til de Belyster jeg skjulte for Dagen, i det mindste tillade du ei — — Ved disse Ord følede Dørstheden, asmagtig, Tungen stivnet i sin Mund, og træt af at tale, segnende under Forsøget, sukker hun, udstrækker sine Arme, lukker Diet, og slumrer ind.

Tredie Sang.

Nen Matten med sine søle Binger, som bedæfker Bourguignons viinsfulde Marker, flyver hen til Paris, og, tilende i sin Gart, seer allerede Montl'herns navnkundige Taarn. Dens Mure, hvis Øverste unddrager sig Synet, strække sig paa Toppen af en Klippe langt op i Skyen, fremvise for en viid Omkreds deres fiedsommelige Gienstand, og synes at følge den dem flygtende Vandrers Bane. Tusinde skrækelige Fugle, tusinde søle Ravnne behoe disse forladte Maures

D 5

Skyg

Slygger. I tredive Vintre har her en eensom Ugle fundet et sikkert Skjul for Dagen. Vidtomtalte Ulykkers troe Budskab, har den omhyvad Ondt, der seer, stedse den første Esterretning; og aldeles reede til at udsprede det forhadte Varsel oppebier den Natten i disse vilde Egne. Med de Skrig, som den ved Nattens Ankomst sender mod Himlen, gjør den ved sin Glæde alle Naboerne bedrøvede. Den klagende Procne gyser sørgeligen, og i de nærmeste Skove sukker Philomele derved. Følg mig, siger Natten til Uglen; og denne, fuld af Fryd, kender ved Lyden af disse Ord sin Herskerindes Røst. Den følger, og begge med tilende Fart nærme sig strax til Paris. Der fremstøtende sig med en Flugt, som Vinden fremmer, bestige de Toppen af den ulykkelige Kirke. Natten nedbøier sine Blik, og fra Klokketaarnets Dørste giver den Ugt paa Krigerne, som den seer fremvandre. Den seer Parykmageren med et Glas i den lette Haand, fuldt af smilende Viin; og hver af dem efter Ordenen iquægende sig overflodigen med denne Gæst, at hædre, i det de drikke, Gilotin og Bacchus. De triumfere,

siger

figer hun, og deres feiltagende Sieler love sig i min Skygge en let Seier. Men lader os gaae; det er Tid at de lære Natten at kiende. Med disse Ord, betragtende Uglen, som fulgte hende, giennembyder hun den hellige Hvalvings Mure, aabner sig Indgang lige ind i Sacrificiet, og i den uløkkebringende Bogstols hule Bug giver den ondvarslende Fugl et Sted.

Men de trende Lykkesriddere, fulde af Biih og Mod, vandre imidlertid over den store Slotsplads; og følgende Evans hellige Auspicier bestige de det høie Capels Trapper; de vare allerede nær ved det stolte Atrium, hvor Nibou, den Boghandler, i sin Lades Stiemmer inden tyve paalidelige Laase bevogter og holder i Forvaring den altid fuldstændige Samling af Haynauds Skrifter, da Voirude, som seer Faren nærme sig, tager et Fyrtoil op af sin Lomme, og lader af den slagne Flintesteens Klarer en Ild fremspringe, som gnistrer, i det den forer ud; og hurtigen viser han den ved Evovels Hielp antændte Fyrtonde et Vordys, som derved sættes i lysende Flamme. Denne skælvende Stjerne, hvis Dag ledsager dem, er for dem

en

en ny Soel midt i Natten. Ved dens Hielp
 aabnes Templet af Voirube; de giennemvandre
 Hovedhvælvingernes øde Eensomhed, og indtræ-
 dende ei uden Skræk i Sacrifiets, drive de deres
 Fremgang lige til dets inderste Endes skumle
 Rædser. Der er det Bogstolens uhyre Maskine
 ligger skjult. Noget Tid beundrer Troppens
 dens Dannelsse; men Parykmageren holder disse
 Diebliske kostbare: Dette Syn, siger han,
 er ei for eders Dines Forlystelse. Tiden er
 dyrebare. Lader os bære Bogstolen ind i Templet.
 Der er det at i Morgen en Prælat skal tage
 ben i Diesyn. Og med en Arm, som er i
 Stand til at ryste alt, belaver han sig, ved
 disse Ord, høiende sin Rug, til at rulle den
 affted. Men neppe berører han den, før, (o
 utrolige Jertegn!) en rædsom Lyd udfarer af
 dens Bug. Brontin forbauses; Tegnen bleg-
 ner, Parykmageren begynder at angre, at han
 ei er i sin Seng. Ligefuldt vedbliver han halvt
 starrig i sit Forehavende, da af den vide Ma-
 skines støvede Side Fuglen udfarer i Brede, og
 med et truende Skrig driver det til virkeligen
 at forfærde den gysende Parykmager. Rystende
 i Luf-

i Lusten Støvet af sine Vinger udslukker den
Lysen i Boirudes Haand. Ved dette Stød
blive Krigerne forvirrede; de vende tilbage til
Hovedhvelvingerne, høiligen forbausede; Knæerne
mattes under deres dirrende Legemer; deres
Haar reise sig af pludselig Angest; og snart er
igjennem Mattens Skygger den frygtende Krigs-
flokk adspredt, og flygter.

Saaledes naar de baldstyrige Skolebrans-
ges ulærvillige Skare, i en Krog, som er dem
et Fristed, langt fra dens Dine, som vaager
over det flittige Arbeid, undertiden samles til
forbudne Lege; naar da den aarvaagne Argus's
Kræksfulde Gestalt, midt i Forlystelsens Heede,
viser sig for deres Dine, da ophører i Dieblig-
ket Legen; Fristedet forlades øde, og alle flygte
med stærke Skridt for den befrygtede Tyrann.

Tvedragten, som seer deres skammelige
Banheld, tordner, lyner, truer imidlertid i Lus-
ten; og trods den Frygt, hvoraf deres Hierter
iisne, bereder hun sig paa igien at samle hendes
adspredte Stridsmænd. Strax laaner hun Sidrac's
Gestalt, rynker sin Pande, gjør sit Ansigt langt,
lader sit Legem krumme sig over en knudret
Stav;

Stav; Chicanen synes at oplive alle dets Seer-
ner; saaledes tager hun et Bortlys i venstre
Haand, og kommer med disse Ord at overfælde
de fældede Krigere:

Seige, hvorhen flygte I? Hvilken Ræd-
sel slaaer Eder af Marken! Ved en ubetydelig
Fugls Skrig viige I uden Strid. Hvor ere
Eders Skionne af Riækhed forhen saa fulde
Taler? Frygte I en Ugles afmægtige Jagter?
Alf, hvad vilde I foretage, om nogen ny Bedrøvt
hver Dag drog Eder, som mig, for Retten;
om I uden Venner, higende efter en Audience,
maatte udholde en iisfold Dommers Nærværelse;
eller dristigen anlæggende nye Processer, uden
Penge Fulde møde Sagførers Fuldmægtig?
Troer mig, mine Børn! jeg har god Ret til
at tale til Eder. Jeg har forhen eene talet
en Sag for et heelt Capitel; og Tingskranken
har intet saa forsærdende Udbr, at jo mit Die
hundrede Gange har udholdet dets Syn. Jeg
beleirede alle Dage deres Veie, uden at skælve.
Kirken var den Gang frugtbar paa Mænd med
stort Mod. Den mindste blandt os uden
Penge, uden Tilskød, havde ført Sag mod
Præ-

Prælaten selv, og Cantoren med ham. Verden, hvis Alder hæfter mod dens Undergang, kan ikke længer frembringe disse guddommelige Sieler; men Eders Hierter efterligne i det mindste hine Dyder, og worde ei forsagte for Synet af en Ugle. Tænker, hvilken Skiændsel vil ei besmitte Eders Hæder, naar Cantoren i Morgen skal høre, at han har seiret. I skulle hver Dag see den uforskammede Kanik eene ved Ordet Ugle at smile haant til Eder, hvad der end tales om. Eders Sieler føle Breden stige ved denne Tanke; gaaer da, strax at forebygge denne Skiændsel. Fortiener de Krandsse, som ere Eder bestemte, og erindrer Eder, hvilken Prælat det er I tiene. Men allerede tindrer Røsenheden i Eders Dine. Gaaer, løber, iiler did, hvor Verden kalder Eder. Lader Prælaten, bestyrkt over en saa redebøn Forandring, lære at kiende ligesaa vel den Hevn, I tage, som den Skam I lide.

Saa taler den krigeriske Gudinde, tegner med sin Fod i Luften en skinnende Fure, giver de trendende Riddere deres Uforsagthed tilbage, og efterlader dem aldeles opfyldte af sin Guddom.

Saa

Saa er det, store Condé, at din Arm i hint berømte Slag bragte Rhinen, Schelden og Ebro til at bøve, da paa Sletterne ved Lens vore Cohorter tilbagedrevne, bleve næsten for dine Dine giennembrudte og kuldkastede; din Tapperhed, standsende de flygtende Skarer, samlede dem med dit Diekast, efterat have adspredet deres Frygt; indgiød deres Slagtordener din frigerske Mand, og tvang Seieren til at følge dig med dem.

Nu fulgte Forbittrelse paa Frygten; de antænde paa ny Luen i deres slukkede Lys, og vandre atter ind. Fuglen flyver ud: den igien styrkede Trop leer af en saa svag Fiendes sammelige Flugt. Og nu bringes Maskinen op i Choret, og opstiger med stort Bulder paa Cantorens Bænk. Dens halv raadnede Fiæle, som Alderen har løsnet, vorde ved Hammerens Slag forenede og bragte sammen. Alle Bænkene give Gienlyd af de fordoblede Slag; Murene ryste, Hvalvingerne brøle derved; og Orgelet selv udstøder et langt Suk. Ak, hvad gjør, o Cantor, du i dette sørgelige Dieblis! du sover den dybe Sovn, og dit urofsrie Hjerte tænker ei paa
at

at man nu opreiser en Bygning, som skal volde dig Taarer. O, at noget af Bulderen lykkelig maatte vaagne dig, og forkynde dig den ulykkelige Tilberedelse med Bogstolen. Førend du skulde taale, at man her opreiste den, før skulde du, som en Apostel, komme og døe paa din Post; og ærefuld Martyr for en ukjendt Følelse af Vren, skulde du tilbyde Spigerne din Krop, Hammeren dit Hoved.

Men allerede, medens du slumrer, er Maskinen, fasthamret paa din Bænk, opreist til din Spec. Degnen fuldfører nu Værket med tvende fuldbendende Hammerdast, og Bogstolen dreier sig omfider paa sin Zap.

Fjerde Sang.

Hoitbuldbrende i Lusten kaldte Klokkerne med deres Sølvlyd Cantorerne til Morgenbønnen, da deres Ansører, plaget af en forfærdende Drøm, endnu ganske fvedig, vaagner med et Skrig. Ved de fordoblede Stød af hans smertefulde Røst forlade alle hans Tienere med Skjelven 2det Bind. E deres

deres lade Senge. Den aarvaagne Girot er den første, som løber til ham; denne er en saa hellig Herres værdigste Berient. Døren til Choret er hans Vagtsomhed betroet; hurtiglydende Tiener i Huuset, stolt Dørvogter i Kirken.

Hvilken Sorg, siger han, forstyrrer Eders Søn? Hvad? vil Prælaten i Choret forekomme Solen? O, han sove, og overlade Pøbelsangerne den Umag, saa tidlig at gaae hen at fortiene deres Løn.

Ben, siger Cantoren, endnu bleg af Skræk; jeg beder dig, forskaan min billige Angst for Fornærmelser! Heller blande du dine Sukke med mine Klager, og skælv ved at høre Grunden til min Frygt. For anden Gang havde en behagelig Søn med sine Valmuer betyngnet mine Dielaage, da jeg, min Nand beruset af en behagelig Damp, troede i Choret at opfylde min sædvanlige Plads. Triumpherende i de afmægtige Cantorers Dine, velsignede jeg der Folket, og indaandede Røgelsen, da der fra vort Sacristies skjulte Afkrog opstod en tyk Røg i store Hvirvler, som, aabnende sig for mine Dine
i sin

i sin blaalige Glands, viiste mig en Slange dds
bragt af Prælaten. Af denne med Svovl og
Salpeter fyldte Drages Legem udgik et Hoved
i en Bogstols Lignelse, hvis græffelige Triangel,
overbeborstet med Haar, overgik i Førlighed vore
drøieste Bogstole. Oplivet af sin Pedsager gaaer
den hvislende frem; jeg seer, hvorledes den ud-
faster sig mod mig paa min Bænk; jeg skreg,
men forgiæves, astørrende min Svæd; jeg op-
vaagnede fuld af Forvirring og Forsærdelse.

Cantoren standsede ved dette sørgelige Sted,
og lod sine forvildede Dine fortælle det øvrige.
Forgiæves vil Giroc berolige ham og haanende hans
Frygt, kalder hans Syn Virkningen af Dunster.
Den trostesløse Olding, som hader Spøg, forbyder
ham at tale saa, og forlader Sengen i Raserie.
Strax bringer man hans kostbare Dragt, hvor
det vatrede Tæst skinner over det bløde Silke-
vat; en lang Kappe hænges over Silkemohret;
han tager sine fiolsfarvede Handsker, hans Vær-
digheds Tegn, og griber med Taarer den Chor-
fiorte, hvilken den alt for nidfiare Prælat en-
gang skar ham tre Finger breed af; derpaa
bedækker han med en Hat sit graahærdede Hoved,

og nu med den lange Mantel over Armen vandre hen til Kirken; meere end hans Mars sinkende Langsomhed tillod, iiler han, løber, flyver, og er den første der møder i Choret.

O du, som ved hine Bredde, hvilke det dødsstille Vand bevæded', saae fordum engang Rottens og Kroens Strid, og som ved dristige Træk af selsom Penkel satte Italien i Flamme for Tabet af en Spand; laan, o Muse, min Mund en vildere Røst, for at besynge den Forbittrelse, den Brede, det Maserie, som Cantoren sølede at brænde i hans Blod, ved Synet af den paa hans Bænk opløstede Bogstoel. I Begyndelsen bleg og stum, ubevægelig af Brede, blev han ved sin Smertes Overmaal roelig. Men da hans Røst fik sig banet Vej igiennem hans Sukke, fandt den omsider igiennem hans Mund en Udgang for disse Ord:

Der see den, o Girot, den græsselige Hydra, som min, af alt for sande, Drøm viiste mig. Jeg seer denne Drage, færdig at sluge mig; den frygtelige Bogstoel, som skal beskygge mig. O Prælat, hvad har jeg gjort? hvilken Avinds Rasenhed gjør til Qual din Siel vittig! Hvad?
 endeg

endog i din Seng, Grumme, mellem de to
 Lagen, hviler sig ei din vanhellige Næsen? o
 Himmel, paa min Bænk, skal en skændig Opbyg-
 ning for Estertiden forvandle min Plads til et
 Fængsel. Ukiendt i Kirken, ukiendt, som jeg ei
 var til paa dette Sted, skal jeg ei meere være
 seet uden af Gud? Ah, førend denne Skændsel
 nogen Tid skal fordunkle mig, være Altret, være
 Tienesten af mig forladt, og uden at jeg skal
 trætte Himlen med overflødige Sange, gid aldrig
 mere mit Nie skue et Chor, hvor jeg er useet
 — Jeg gaaer — Men imidlertid skal min
 Fiende rolig paa sin Bænk frydes ved min
 unyttige Næsen, og see i Choret den ophoiede
 Bogskoel snurre sig om den Tap, paa hvilken
 hans Haand har sat den. Nei! bliver den ei
 nedkastet, saa kan jeg ei leve længer. Jeg vil,
 Girod, at min Arm befrier mig for den. Vi
 omkomme, om saa vor Skiebne byder; men
 døende ville vi bortslæbe dens brudte Fiales
 adspredte Stumper.

Med en Haand, som Næsenheden gav Kraft,
 greb han ved disse Ord den fiendtlige Maskine
 fat, da paa dette hellige Sted ved en lykkelig

Hændelse Chordrengen Jan, og Ringeren Girard *) indtræde; to berømte Mansanere var det, hvis Erfarenhed i Processer er foreenet med grændseløs Kundskab. Begge tage strax Deel i Cantorens Haan. Skjant forkastende hver over iilet Bevægelse, skulde vi, saa tale de, nedbryde Maskinen; men ei belæsse vi eene os med dens Odelæggelse; for det samlede Capitels Dine, ved høilys Dag, under tredive Hænder skal den nedstyrtes.

Disse Ord udreve Bogstolen af Cantorens Hænder. Jeg samtykker, sagde han. Lader os samle Capitlet. Gaaer altsaa, og med hellig Hylen forsamler selv de slumrende Kaniker. Gaaer. — Men denne Tale forvirrer dem, og bringer dem til at iisne. Vi? sagde Girard, vi forbinde os til dette forsængelige Foretagende,

*) Girard var Ringer ved St. Chapelle. Han druknede længe før dette Digt blev skrevet, i Seinen, da han havde gjort et Veddemaal, om ni Gange at svømme tværs over den. Han havde den Forsovenhed, en Gang at klybe op paa det øverste af Capellet's Tag med en Glaske Vind i Haanden, og i en utallig Skares Nærberørelse, af Kolt, som bestyrkede nedent fra saae derpaa. Iremmede han Glassten i een Drif, og klavrede ned. Boileau, som da gik i Skole, var en af Tilskuerne.

gende, ved Nattetid med daarlig Dumdriftighed? Og dette kan du fordre af vor Fjælsighed? Ha, og naar vore Naab, Herre, fra det nederste af Gaderne kunde giennemtrænge Afdgangen til Kanikernes Værelser, vaagne da vel og de rundt om dem udstrakte Tjenere, deres hellige Hviles opmærksomme Paapassere, og bryde ind i de for al Tummel utilgiængelige Senge: troer du da, at en Dødeligs Røst i det Dieblig, da de freddelige Skjæger heste dem til disse fortryllende Senge, formaaer at rive dem op deraf? To Cantorer, skulde de, i Heeden af den Lyst at behage dig, kunne udrette, hvad i tredive Aar sex Klokker ei har formaaet?

Al, svared' den Skaldede Olding; jeg seer heel vel, hvorhen denne bedrageriske Tale sigter: Prælaten fræmmet Eder. Hundrede Gange har jeg seet Eder, under hans velsignende Haand trøllisk at bøje den bævende Skulder. Nu vel, gaaer; bøjer Knæe under ham; jeg skal uden Eder vide at opvaagne Kanikerne. Kom, Gjentog, eeneste Ven, som forbliver mig troe. Vi tage

Skjærtorsdags hellige Numlepotte *). Følg mig. Ved sin Opgang finde Solen heele Capitelet vaagent for sig.

Han taledede. Af et helligt Skabs besøg vede Jnderste blev Numlepotten ved Girots Hænder fremtagen. Strax gange de ud, og lade det sørgelige Instruments Fiære ved lykkelig Stræben strige høit. Til Nædselens Fornuelse opstiger den stygiske Tvedragt i Abbediet, træder ind i den store Sal, og fra denne Huules Jnderste, igiennem Matten, lader Tummelens og Larmens Dæmon vandre ud. Det forfærdede Quarteer har ingen lukkede Dine mere. Kanterne opvaagne paa alle Kanter. Een troer, at Tordnen er falden paa Tagene, og at Kirken anden Gang brænder; en anden, plaget af endnu gyfseligere Dunster, troer at det er Skjærtorsdag, troer at man forkynder Skjærtorsdagens Tusmørke, og allerede ganske forvirret, i Tanke at Middagstimen er forbi, gyser over ei endnu at have spist til Middag.

Saa

*) Creselle, et Instrument af Træ, som et Hjul, som, naar man snurrer det om, gier en stor Balder. Man bruger det isæden for Klokkerne, Skjærtorsdag og Pangs fredag.

Saaledes, naar Ludvig, Tordenen i Haanden, færdig at knuse hundrede Muure, forlader Versailles, og lader ved Solens Opgang og for de nye Zephiret sine Faner paa Martis Marker udsolde, saa, eene ved Lyden af hans forførendende Gang, skælver Donau, forsædes Tagus; Bryssel venter det Stød, som skal nedtordne den, og Bataveren er atter færdig at drukne sig.

Men forgieves overvælder dem i deres Senge den billige Rædsel; endnu forlader ingen de tryllerske Duun. Utaalsmodig efter at drive det dertil, raaber Girod, at et Maaltid venter dem i Capitelet. Dette Raab udgyder Narvaagenhed i alle Hjerter; alle bevæges, alle staae op, alle gaae tilende frem; de strømme til Capitelet, og enhver skynder sig, smiggrende sin vorende Appetit med et yndigt Haab. Men o forsængelige og daarlige Frokostforventning. Neppe have de sat sig, førend den trøsteløse Cantor med sorgende Stemme, beklagende sin Ulykke, dræber al Appetit, og giver Smerten Liv. Eene Kanisken Evard, for hvilken Afholdenhed var umuelig, vover endnu det Forslag, at man maatte bringe Bordet. Men forgieves driver han

E 5

der

derpaa; ingen svarer ham, da Alain er den første, som bryder den dybe Tausshed. Han hoster, og reiser sig; Alain, denne vise Mand, som tyve Gange har læst heele Baunys Summa *), som har Abeli inde, og kan heele Raconis, ja forstaaer, siger man, Thomas a Kempis Latin.

Tvivler ei, sagde denne lærde Kanik, at dette Stød gives os af en Jansenists Haand. Jeg veed det vist; mine Dine ere Vidner dertil. Jeg har selv i Gaar seet Capellanen Garnier gaae ind til Prælaten. Arnauld, denne Riætter, som brænder af Lyst til at nedtrykke os, forsøger ved denne snedige Minister at besnære os. Uden Tvivl har han læst i hans St. Augustin, at St. Ludvig engang har opreist denne Bogstol; han vil overskylle Eder med Strømme af sit Blækhorn. I maae, for at svare ham, aabne meere end een Bog. Lader os desangaaende raadsørge en eller anden udmærket Forsatter, og eftersee, om Bauny ingensteds har talt om Bogstole; lader os, fort sagt, studere,

*) La somme des péchés, qui se commettent en tous états, af P. Bauny, Jesuite.

studere, det er Tidnok endnu; for et saa betydeligt Formaal tage enhver, saasnart Morgensrøden, som nu er begravet under Volgen, reiser sig af Havet, den krasfulde Abeli i sin Haand.

Dette uforudseete Raad undrer dem endnu meere, især gysed' derved af Rædsel den seede Corard.

Jeg, siger han, jeg skulde paa min Alder, fra ny af som Skoledræng gaae hen for en Bogstoels Skyld at pine min Hierne? O et løierligt Raad! Nei, nei, tænke paa at leve ville vi, gaae du og pijn dig maver, om du lyster, og visne hen over en Bog. Hvad mig angaaer, da læser jeg Bibel og Alcoran lige meget; jeg veed, hvad en Fæstehonde skal give os om Haret; hvilken Wiingaard i Rheims vi have Penge i; Tyve Ankere, opstillede hos mig i Orden, udgiøre mit Bibliothek. Ved at opstille en Bogsstol troer man at fornede os; eene min Arm, uden Latin, skal forstaae at rive den ned. Hvad fryder jeg mig om, enten Arnould fordømmer eller bifalder mig? Jeg nedslaaer alt det, der skader mig, hvor jeg finder det. Det er min Meening. Til hvad Gavn saa mange Tilbere-

beredelser? For det øvrige, Brødre, lader os spise Frokost, og drikke godt.

Denne Tale, understøttet af Talerens Ansigt's gode Huld, bringer Appetiten tilbage, og opvarmer Modet; men især syntes derved Cantorens Tillid bestyrket.

Ja, siger han, for længe har alt denne Bogstuel været. Lader os iile, ved dens Ruin at betrugge min Hevn; lader os offre dette store Bærf en Times Afholdenhed; og naar vi vende tilbage, da lader hurtig en omstændelig Frokost holde os længe ved Bordet, og foreene sig med Middagsmaaltidet.

Strax reiser han sig, og den troe Skare følger ved disse tillokkende Ord deres Nidkærhed fordoblet. De vandre med dristige Skridt lige til Choret, og snart viser sig Bogstolen for deres Øine. Ved dette gruelige Formaal overlægger ingen noget meere; de styrte sig alle med Bulder over den fælles Fiende. De underminere Tappen, som forgiaæves gjør Modstand. Enhver vil ved et Slag paa den hædre sin Haand. Omfider synker Maskinen under saa megen Stræben, og dens aabnede Begem vakler, knager

og

og falder. — Saa falder paa de vilde Gelo-
ners iisbelagte Bierge en Eeg, slagen af de
nærboende Aquiloner; eller saa falder omsider,
forladt af sine forraadeude Sparrer, et gammelt
Tæg under sine sønderlagne Teglskeene.

Massen bringes bort; dens løse revne Fæle
blive hos Cantoren skulte for Dødeliges Dine.

Femte Sang.

Imidlertid seer Aurora, ængstet af en billig Skæk,
de opstaaede Kanikers samlede Skare; og betragter
længe med forvirrede Blik disse blomstrende Ansigt-
ter, som hun før aldrig saa. Til Sidrac gaaer
hurtigen Brontin med trostkabsfuld Fod, at bringe
Tidende om den fældede Bogstol. Oldingen vel-
signer det lykkelige Udfald paa sin Stræben, og
bygger paa dette ødelagte Møbel tusinde Pro-
cesser. Da Haabet om en ønskelig Tummel op-
gløder hans Mod, føler han ei meere, enten
Alderens Bægt eller dens Jis; og kommer der-
paa til Skatmesteren med stort Bulder, at lægge
for Dagen denne Nats Forbrydelser. Ved den

uventede Fortælling om den skrækkelige Forbors-
venhed styrter sig Prælaten med Hestighed ud
af Sengen. Forgjæves prøver Gilotin fremfor-
alt at see ham vædet med den Læskning *) han
frembærer med begge Hænder: han vil fastende
iile ud; han klammer sig, han tillaver sig; det
alt for paastryndte Elfenbeen brister tvende Gange
paa hans Hoved, og to Gange falder Buxbom-
met af hans Hænder i Stykker. Saa sønder-
brød Hercules alle Zeenene, da han skulde spinde.
Hals pyntet iiler han ud. Men allerede ved
hans Dør seer han en iverfuld Forhorte af hel-
lige Krigere, som, alle opsyldte for ham af lig-
e Hestighed, ere særdige til at forlade Choret for
at tiene ham. Men Oldingen foragter et unyt-
tigt Anslag. Bore Skiebner, sagde han, ere
opskrevne hos Sybilla. Hendes Hule er ei langt
borte. Lader os vandre at raadspørge hende, og
lader os underkaste os den Lov, hun vil fore-
skrive. Han taler; ved dette Raad, i hvilket
Fornuften hersker, begiver Flokken sig efter ham
til Skranken, og snart i Templet, ei uden Gysen
høres den frygtelige Hules Aabninger at sukke.

Imel-

*) Riedsuppe.

Imellem de gamle Stytter, med hvilke den
 gyselige Storstue understytter den plutonske Hvel-
 vings uhyre Vægt, er en vidtbekendt Piller,
 frygtet af de Sagsførende, og ofte ved Middagstid
 besøgt af Neustrierne. Der, paa støvede Dyn-
 ger af Sække og Kneeb, hylér alle Morgener en
 hectisk Sybilla. Chicane kalder man hende, og
 dette forhadte Uhyre har for Villigheden aldrig
 haft Dine eller Øren. Dyrtiden med sit for-
 tørrede Ansigt, og den sørgelige Hunger, og de
 slugende Sorger, og den afførelige Ruin, ulyk-
 salige Affødninger af hendes Forfinelser, opfylde
 Lusten rundt omkring med lange Sukke. Uden
 Ophør bladende i Lovene og Vedtægterne fortærer
 sig Uhyret, for at fortære andre, og opslugende
 Huuse, Slotte, og heele Herregaarde, giver hun
 for Dynger af Guld forsængelige Bunter Papirer.
 Under den brødesfulde Stræben af hendes sorte Lum-
 penhed har Themis hundrede Gange seet sin Vægt-
 skaal at komme ud af Ligevægten. Chicanen dreier
 sig uophørligen til alle Sider. Som Uglen und-
 drager den sig ofte Dagslyset; snart er den den
 stolte Løve med ildguistrende Dine, snart den yd-
 myge Slange, der smutter hen under Græsset.

For:

Forgiæves lod den retfærdigste Konge, for at be-
 tvinge den, de mørke Loves Chaos bringe i Orden.
 Dens Klæder, forgiæves afflippede ved Puffort *),
 vore allerede frem igien, stedse sværtede af Blæk;
 og dens Undersundighed, som giennembrøder baade
 Volde og Muure, kommer allerede allevegne giens-
 nem hundrede Brescher tilbage.

Ydmyg gaaer Oldingen Udhyret i Møde, og
 hilser det, og lader fremfor alt Guldets glimre for
 dets Dine. Du lange Processers Dronning, siger
 han, du hvis Videnskab gjør al Styrke unyttig,
 og Lovene asmagtige; du, for hvilken i Mands
 Landmanden høster, du for hvilken i Gaens alle
 Markens frugter opvokse; dersom jeg fra mine
 første Aar har stødt hver Dødelig paa Armen,
 dersom Blæk stedse ved min Haand er udgydet paa
 dine Altre, saa værdiges endnu at kiendes
 ved mig i min sidste Stund; bønør den dig
 anraabende Prælats Sukke; en af sin Hæder op-
 blæst Rival her nedbrudt den Bogstol, vore Hænder
 havde oprettet. Udtom for hans Skyld din edes-
 læg:

*) Henry Puffort, conseiller d'Etat bidrog meest til
 Ludvig den 14de Forordninger 1667 og 1670 for at re-
 formere Justicen og forførte Processerne.

læggende Videnskab; oplad os Digesterne og Institutionernes Labyrinth, og viis os den dine Venner velbekiendte Kunst, som hilder Themis i hendes egne Love.

Ved disse Ord lader Sibyllen, allerede uden for sig selv, sin Brede vorde kiendelig paa hendes blege Ansigt; og fuld af den Dæmon, som nu besætter hende, forsøger hun at støde ham tilbage ved disse underfulde Ord: "Cantor! frygter ei meere en assindig Forrovnerhed. Jeg seer, jeg seer alt Maskinen opsat i Templet. Men Strid udfordres; saa er Skiebne's Dom; og for alting undgaaer et farligt Forlig." Her endte hendes Tale; endnu aldeles skummende blæser hun paa Kriegerne den Aand, som pinede hende selv; og i deres af Procestorst endnu brændende Hjerter indgyder hun Lyst til at skade, og Frygt for at give efter. For i Nag at opsætte en lang Klage, belave sig de Stridende paa at vende tilbage til deres Hjem. Under deres sluttige Trin forsoinder Veien, og den langt fra dem værende Piller synes at dale og blive lavere.

Langt fra Tummelen offre imidlertid Kants
 kerne ved Bordet tredive Retter til deres ubes-
 tvingelige Hunger. Deres vilde Madlyst, op-
 hidset af dens Formaale, giennemløber alle
 Braaer i en understor Paaftæg; Tørsten opflam-
 mes ved det pirrende Salt; da paa lette Fod
 det raske Rygte, allevegne udbredende Nædsel,
 kommer til den forfærdede Cantor, at meddeele
 ham den gyselige Efterretning om det givne
 Drakel. Han reiser sig, glødende af Mustat
 og Galde, og nu vil ogsaa han raadspørge Si-
 byllen. Forgjæves sukker Ervord over det for-
 ladte Maaltid. Han selv bringes af det over-
 legne Antal til Gitteret. Ad det høiede Næ-
 værks snævre Bendinger komme de Trapperne op,
 og til den Skranke, hvor Barbin uafsladeligen
 uddeclende flutte og gode Bøger, sælger Forsat-
 tere til de forbiwandrende, for hvad Priis det
 skal være. Der kommer Cantoren med stort
 Bulder, og skaffer sig Plads; i det ulykkelige
 Dieblis, da, drevet af lige Mod, Prælaten med
 hans Trop med larmende Trin nedstege ad Pals-
 ladsets krumsnoede Trappe. Begge Rivaler,
 standfende hinanden i Farten, maale med Dinene
 hinan-

hinanden, betragte hinanden, beskue hinanden. En lige Kæsen bemæstrer sig beggees Varm. Saa sees tvende grumme Tyre, henrevne af Sversyge, nær den stolte bredpandede Qvie; hver Dag glemme de Grædgang og Eng; ved hinandens Beskuelse optændte, rasende, og allerede med bøjede Pander, true de med Dinene hinanden. Men Edvard, af en Hændelse truffen af Boirudes Albue, kan ei længer tæmme sin bittre Urolighed. Han løber ind til Barbin, og med forbitret Arm bemægtiger han sig af den store Cyrus et særskilt Vind, og udslænger mod Degnen den frygtelige Tome. Boirude undflyer Slaget; det stræksfulde Vind flaver ham hen ad Ansigtet, og hvislende flyver det hen at ramme lige paa den uhyggelige Sidracs Bug. Oldinsgen, slagen af den græffelige Artamene, falder ved Prælatens Fødder, uden Puls og uden Aande. Hans Folk troer ham død, og overtillet troer enhver sig rammet af det Slag, af hvilket man ser ham nedkastet. Strax fremsille sig tyve Heste mod Edvard; for at udholde dette Anfald vandre Kanikerne frem. Tvedragten seirer, og giver ved et Skrig i Luften det

rædsommelige Signal til den sørgelige Kamp. Til den fraværende Boghandlers gaaer enhver ind; alting blandes. Bøger styrte ned over Erard, som en Hagl, der i en Have med vældige Slag nedfældes de frugtbare Greenes fremvoksende Hæder. Enhver væbner sig, som han kan, med den Bog han treffer paa. En tager Elskovens Forordning; en anden dens Seiertærks; en tager den eeneste Jonas, som nogensinde er seet indbunden; en anden Tasso paa fransk, der glemtes i Jødselen. Barbins Discipel, Fuldmægtig i hans Boed, sætter sig forgiæves dette gothiske Raserie imod. Bøgerne, uden Valg hovedfulds udkastede, flyve til alle Sider paa den bestøvede Trappe. Der, næst ved en Guarini falder en Terentius til Jorden; der støder Xenophon i Lusten mod en La Serre. O, hvor mange mørke Skrivter, ukjendte Bøger, bleve ei paa denne store Dag uddragne af Støvet. I uddroges deraf Almesrinda og Simander, og du Pobelens Bæmmelse, ubekiendte Caloander; greben i din Hvile, siger man, af Munkens Gaillerbois, saae du da Lyset for første Gang. Ethvert Slag efterlader paa

paa eens eller andens Hud en blaa Bugle. Allerede meere end een Kriger klager over Lems læstelse. Af en tyk le Vayer omstyrtes Giraut. Marineau saaret i Skuldren af en Brebeuf, føler i den heele Arm en bitter Smerte, og forbander hans for Folk i Provindsen saa fiere Lucan; en Pinchame i Quart har længe bragt den forvovne Dodillon til at blegne, og gjort ham beflemt om Hjertet. I Stridens største Heede røres Capellanen Garagnes Pande af en Heltedigtet Charlemagne, og (o underfulde Virkning af Digtets Vers!) særdig at sove ind, gaber han og lukker sine Øine. Clelia er nedfældende for mere end een Kriger. Ti Bange rammet af hende, staaer sig endnu Girou tapsperligen; men alting viger for Kanikens Sabri Kraft. Denne Kriger er i Kirken opfostret til Klammerier; vældig er han af Legem, rædselsfuld af Afsyn, og aldrig brugte han Band i sin Viin. Han eenne nedfælder baade Guibert, og Grasset, og Bassisten Gorrillon, og den fistulerende Grandin, og den behagelige Garbais, og den slave Guerin. Derpaa forvilder sig Cantorernes frygtsomme Skare, og op søger igien

Beiene hjem. Saa flygter en brægende Skare
 af forskædede Lam ved Synet af en Ulv, de
 omliggende Markers Rædsel; eller saa frelste sig
 med Flugten paa Xantes Marker Trojanerne,
 søgende Stiul under deres Taarne. Da hen-
 vender Brontin denne Tale til Voirude: Be-
 rømmelige Korsdrager, ved hvilken vore Bannere
 aldrig i vor Marche have gjort noget Skridt
 tilbage. Een eeneste Kanik triumpherer over
 Prælaten; Skal han for vore Dine udslætte
 Messestjortens Skin? Nei, nei; for at beskytte
 dig for hans frygtelige Haand benytte du dig
 af mit Legems fordeedslagtige Tykkelse. Kom, og
 under denne Skandse lade du denne Quinaut,
 som jeg her har i Haanden, springe frem paa
 den stolte Kriger. Med disse Ord rækker han
 ham det kialsne og smme Værk. Degnen, kaa-
 gende af Mod og Midkiærlighed, tager det, skjuler
 sig, nærmer sig, og lige imellem Dinene slaar
 den forovne Athlet ham med dette ædle Skrivt.
 Men denne Storm er for ringe til at faae
 ham til at vaele. Kraftesløs blødnér Vogen
 mod hans Hoved. Kaniken seer dem, optændt
 af Brede: Løver, siger han, feige og snedige
 Par,

Var, og dommer om min Haand, uersaren i store Bedrivter, kaster mod mine Fiender en Bog, som saaledes blødner. Ved disse Ord griber han en gammel Infortiat *), endnu tykkere ved Accursis og Alciats Cyner, et unyttigt Sammenskrab af gothisk Skrivt, hvis Bind bestaaer af fire ilde foreenede Fiæle, og til Halvdeelen omgiven med et gammelt sort Pergament, hvorpaa hang ved trende Søm Løvningen af Spænderne. Paa den Hylde, som bærer den ved Siden af Avicenna, skulde tvende af de stærkeste Dødelige med Møie rive den fra Steder. Dog hæver Kaniken den uden Banskellighed, og lader paa det blege og alt halvdøde Var, med begge Hænder denne rædsommelige Jorden nedstyrte; saavel af Træet, som af Sommene knuste og forrevne maale Krigerne Jorden ved dette Stød, og længe, langt fra Balpladsen rulle de ned af Trapperne.

Ved det skrækkende Syn af deres uforsømmelige Fald, udstøder Prælaten et Skrig, som giennemtrænger Skyn. I sit Hjerte forbander han Stridens Gud, og ved dette Støds Nædsel

F 4

viger

*) En særdeles tyk juridisk Bog.

viger han sex Skridt tilbage; men snart gienfaldende sin gamle Tapperhed udstrækker han af Mantelen sin hevnende Høire. Han gaaer, og med hans helligen fremrakte Fingre velsigner han de forbigaaendes dobbelte standsende Række. Han veed, at Fienden, som denne Omstændighed vil bestyrtsse, siden opreiste paa deres Veen ei vil vove at vente det; og allerede seer han hele Nobelen for hans Skyld bragt til Forbittrelse, tilraabe de Stridende: Knæler I vanhellige. Cantoren, som langt fra seer Stormen nærme sig, søger omsonst i hans nedslagne Hierte efter Mod. Hans Stolthed forlader ham, han bæver, han viger, han flyr. Langs med den hellige Muur følger ham hans Skare. Alle forvilde sig derpaa, men ingen undgaaer; overalt følger og opsnapper dem hans seirende Finger. Evrard allene som klogeligen er undkrøben i en Afskog, troer sig i Skiul for den hellige Uforfæmmenhed. Men Prælaten gjør mod ham en behændig Marsche; han giver Agt paa ham med Dinene, og holdende sig til den høire vender han med eet om til den venstre Side, og med lykkelig Arm velsigner han pludseligen den for, virrede

virrede Kriger. Kaniken, overrumplet over dette dræbende Syn, snør sig, og løfter for-gieves sit rebelliske Hoved. Paa de skælvende Knæ falder han ved dette Syn, og yder Angsten det, han skyldede Erbødigheden.

Strax gaaer Prælaten fuld af sin Hæder ind i Templet, at nyde de søde Frugter af hans hellige Seier; og Kanikerne, straffede for deres forsængelige Anslag, vende forvirrede og velsignede tilbage hjem.

Siette Sang.

Medens alting sammensværges sig til denne hellige Krig, hører den oprigtige Fromhed, som da havde draget sig tilbage til Alperne, i sin dybe Øst de sorgelige Naab, som hendes inden Parises Mure skjulte Undersaatter udstøde. Strax forlader hun sit guddommelige Tilflugtsted; Troen gaaer med trygge Skridt foran hende, Haabet med sit glade Ansyn understøtter og ledsager hende, og Barmhiertigheden med sin Pung i Haanden følger hende. Hun flyr hen-

til Paris, og med hellig Kiækhed kommer hun for Themis Fodder at frembringe denne Klage: Gjomstrue, du de Ondes Rædsel, mine Altres Understytterske, du som med din Vægtstaa i Haanden afveier alle Dødelige! Skal jeg aldrig komme i dine velgiørende Arme uden for at udstøde Sukke, og begræde mine Ulykker. Det er da ei nok, at Sykleriet, dine Love til Trods har paataget sig baade mit Navn og min Røst; at dets gierrige Hænder søger under dette hellige Navn at strøve mig alle Biskopstave, Cardinalshuer og Thiarer? Skal jeg endnu see hundrede andre rasende Uhyrer grummeligen ødelægge mine Stater, hvis Herredom hun har for dine Dine taget i uretmæssig Besiddelse? I mit opstaaende Niges stormfulde Tider løb man fra Daaben til Martyrkronen. Opfyldt af mit Navn aandede da ingen uden mig; den Troende, opmærksom paa sin Lovs Forskrifter, og flygtende bort fra Forsængelighedernes farlige Løkkemad, kaldet til Vren, modtog den ei uden tvungen dertil. Disse Hjerter, som Bødler ei bragte til at gysse, vare færdige til at udbryde i Sukke ved Tilbudet af en Kirkens Vardighed;

og

og uden Frygt for Besværligheder iilede de i mine guddommelige Spor, at søge Himlen tvært igiennem Torne. Men efterat Kirken for de Dødeliges Dine med sit Blod overalt havde sammenlimet sine Altre, fulgte paa Uveirene det farlige Havblik; en nedrig Lunkenhed undertvang Modet, den brændende Midfiærheds Hæede kisl- nedes; under Syndernes Nag segnede Troen; Munkens afrystede Haardugsfiorten og det haarde Belte, den lade Kanik lærde at gjøre innet; Prælaten, ved Kneb kommet til sin Værdighed, forstod intet uden at misbruge en stor Indkomst, og isteden for al Dyd indsluttede han sin Bispe- stav og Hæue i en Kæret. Vergierrigheden for- jog overalt Ydmygheden, og husede Forsængelig- heden i Munkeskappens Smuds. Da var Enig- heden forjaget af alles Hjærter; Tvedragten indført i mine hellige Klostre, byggede der af mine Skatte sine sikreste Vaabenhuse, og drog alle mine Undersaatter hen til Domstolene. Forgieves satte jeg mine Væbner imod dens Raserheder. Den Formastelige vandrede for mine Dine under mine egne Faner. Til Elen- dighedens Fuldbyrkelse kom en Dyrge falske
Lærere

Lærere at smiggre Synderne med bedrageriske
Taler. Besmittende Sielene med affkyelige
Læresætninger, vilde den bringe Gud selv til at
bifalde alle Forbrydelser. En Trældoms Frygt
indtog Barmhiertighedens Sted; den Trang til
at elske Gud agtedes for en Nyhed, og enhver
vedligeholdende for mine Fødder sin Ondskab,
medbragte ingen anden Dyd, end Bekjendelsen
af sine Misgjerninger.

For at undgaae Skiændselen af disse sorte
Angreb, gik jeg bort at søge Stilhed i Frostens
Egne. Paa de af evig Is omhyllede Bierge,
hvor Vintren aldrig gav Plads for nogen Vaar;
men lige ind til mine helligede Ørkners Nat
satte mine Ulykkes Vulder Lusten i lydende
Bevægelse. Endog i denne Dag har en alt for
sandsærdig Røst bragt mig en sorgelig Ulykkes
Tidende. Jeg underrettes om, at i dette Tem-
pel, hvor den helligste blandt alle Konger helli-
gede den heele Frugt af hans gudsfrygtige Be-
drifter, og udmarker for mig sin pragtfulde
Gærmildhed, træder den uforsønlige Tvedragt og
den æreløse Blødhed Love, Ære og Pligt under
Fødder, og i mit Navn tilegne sig den uind-
skræn-

frænkede Magt. Vil du, 'o Søster, taale en saa sort Handling? Hvad? dette Tempel ved dine Dørre opreist til min Hæder, hvor engang jeg tildrog mig alle Dødeliges Døster, skal være den skændige Balplads for deres Hægtninger. Nei, nei; min Hevn maa omsider bryde løs, længe nok, alt for længe smiggre Strafløsheden dem; tag dit Sværd, styrk dig over de formastelige, og kom for de Dødeliges Dine at retfærdiggjøre Himlen.

Saa taledes til sin Søster den ophidsede Jomfrue, hendes Dines Ynde brænder med en reen Ild; uden Forhaling lover Themis hende sin Hielp, og tiltaler hende med trøstende og opmuntrende Ord saaledes:

Elskede, guddommelige Søster, hvis hielpsomme Hænder saa ofte have astørret den Elen- diges Taarer; hvi overgiver du dig selv til den hestige Bedrøvelse, og søger uden Grund at gjøre dine Ulykker større? Forgieves sagtnes dine Undersaatteres Iver; din Kirke er befæstet saa den evig skal bestaae, og aldrig skal Helveds mørke Vulder formaae at rygge dens fæste Grundvolde. I Strid, i Forvirringer, i Træ-
ter

ter skal dit Mavn, endnu stedse elsket, leve i
dine Troendes Varm. Troe mig, endog paa
dette Sted, hvor man vil nedtrykke dig, er den
Forvirring, som nedslaaer dig, let at stille. Og
til der at kalde den saa forønskede Fred tilbage,
vil jeg aabne dig, o Søster, en sikker Wei.
Laan Dret til mine Ord, og dæmp dine Sukke.
Nær dette berømte dig saa fiere Tempel, hvor
Himlen for dig var saa gavmild paa Jertegn,
ei langt fra det Slot, hvor jeg assiger mine
Drakler, er en stor Plads, hædret af Dodelige,
og alle Timer omgivet af underdanige Clienter;
der under mit ærefulde Purpurs prægtige Byrde
vaager en ulignelig Mand over min Vres Bed-
ligholdelse; det er Krist *), som Himlen og
Ludvig har valgt til at bestyre min Vægtstaaal,
og uddeele mine Love. Ved ham seer jeg den
fiendtlige Chicane forgiæves at hyle i den Doms-
sal, som min Trone bestyrker. Ved ham har
Sandheden intet at frygte for Bedragerens
Rænker, og den Faderløse er i Tryghed for at
opsluges af sin Formynder. Men hvi skal jeg
her

*) Det er Lamoignon, hvis Roes Boileau her
udbasuner.

Her unødvendigen foremale dig hans Villed?
 Du kiender det noksom; han er dit Værk; du
 dannede ham fra hans spædste Aar, hans uplet-
 tede Værd er en Gave af dig. Din guddom-
 melige Lære, indsuget af ham med hans Moders
 Melk, optændte hans ædle Tænkemaades Iver;
 ei heller har hans Hjerte, som for dig brænder
 af en saa herlig Ild, med Feighed skjult dette for
 Verdens Dine; og hans dristige Nidkærhed,
 stedse reede til at vise sig, har ei forstuet sig
 inden et Klosters Skygger. Gaae, min Søster,
 at opsoge ham; ved dit høie Navn er alting
 strar i hans hellige Vaaning opladt. Dit Ansyn
 er kiendt af hans ædle Familie; der holder
 enhver dine Love, Børn, Søstre, Hustru,
 Datter; dine Dine ville ved eet eeneste Blik
 giennemtrænge ham, og for at erholde alt behø-
 ver du allene at vise dig.

Her tier Themis. Henrykt sø'er Gud,
 frygtigheden Glæden at oprinde paa ny i
 hendes roliggjorte Siel. Hun iiler til Ariste,
 og fremstillende sig for hans Dine taler hun:

Hvad nytter mig, at du paa alle Steder
 udmærker for mig din Iver og dit Mod, naar
 den

den ugudelige Tvedragt ved din Dør fornærmer mig. Tvende mægtige Fiender, af hende forgiøttede, inden disse sordum saa hellige, saa vidtberømte Muure, vanhellige skændigen mine indviiede Altre, opfyldte alting med Rædsel, Uro og Forvirring. Gaae, at male for deres Dine deres Brodes Fælhed. Redd mig, redd dem selv for deres egen Raskenhed.

Hun gaaer ved disse Ord. Helten tilbende bliver tilbage, omgivet med Ild og Lys. Han fiender den himmelske Jomfrues Glands, og lader i samme Dieblig Cantoren og Prælaten falde.

Musa, det er nu, at min frygtsomme Aand i sin ophoiede Flugt behøver Ledsgning, for at bespøge den Omhu, de ædle Besværligheder, med hvilke en Dødelig vidste at hæie disse stolte Rivaler.

Men snarere er det dig, du, som udførte dette underfulde Værk, dig, Arist, det tilkommer, at undervise vor Alder. Gæne du kan foredrage ved hvilken almagtig Kunst du med eet bragte Cantoren til Lydighed; du fiender ved hvilket Raad han fik Capitelet samlet, og bragte
med

med egen Haand Bogstolen tilbage; og hvorledes Prælaten, næiet med hans Verbødighed, strax lod den igien borttage af Bænken. Du tale da! dig tilkommer det at oplyse disse Undere. Hvad mig angaaer, saa er det nok for mig, at jeg ved min Stræben har vidst at drive min Opdigtelse lige til siette Sang, og har af en lumpen Bogskoel gjort et andet Ilium! Det være til Ende; thi hvilken Iver der end besteler mig, naar jeg tænker paa den Helt, som jeg endnu skulde beskrive, at jeg skulde tale om dig, saa berøves min forbausede Siel alt Udtryk, forvirres og standser.

Kriste, saaledes er det, naar i denne berømmelige Dommersamling, hvor Themis under din Beskyttelse har taget sin første Glands tilbage; naar en ny Athlet kommer for første Gang der at stride paa Sfrankens indstuttede Balplads, ofte uden at du tænker derpaa forvirrer din høie Nærværelse, ved sin alt for vældige Glands, hans frygtfomme Beltalenhed. Den nye Cicero, skielvende, bleeg, søger forgieves sin Tale paa den forvildede Tunge; det er forgievet Bind.

ves at han, for at vinde Tid i hans gruelige
Forlegenhed, trækker langsomt paa de sidste Ord's
undseelige Bogstaver; han er raadvild, han
stammer, og den bedrøvede Taler staaer der
omfider stum for alle de Tilstødevarendes
Dine.

De Nyeres Fortrin fremfor de Gamle.

(Af Political Magazine, Sept. 1787. S. 697.)

Hi sunt invidiæ nimirum, Regule, mores,
Præferet antiquos semper ut illa novis.

MARTIAL.

Der er et Slags cyniske Oldinge til, som
stedse ſtingre os Drene fulde med Roes over
de forbigangne Tider, som ere hengivne til at
anſtille Sammenligninger imellem de Gamle og
de Nye, særdeles til de ſidſtes Forringelſe,
og ſom finde et Slags miſantropiſk Fornoielſe
i at fremſtille Menneskekiſſen, ſom vanſlægtende
fra Alder til anden, ſaavel i Siels ſom Legems
Gaver. Efter diſſe ere alle Videnskaber i Af-
tagende, alle Kunſter gaae tilbage, de ſtorre

Dyder ere aldeles tilintetgiorte, og Sædeligheden selv nærmer sig sin endelige Undergang. Endog den menneskelige Figur svinder hen i Størrelse, og formindskes i Kræfter; Climaterne ere forandrede, og Årstiderne blive Åar for Åar umildere; Jorden taber sin Frugtbarhed, og Solen sin Varme. Endskjønt jeg nu er redebon til at tilstaae, at der i nogle enkelte Tilfælde er nogen Grund for disse Klager, og vil, for et Dieblif, villig tilstaae, at de Myeres Musik ei er fuldt saa mægtig i dens Virkninger, som Orphei; at Kong August af Polen, skjønt han kunde bære en Hestesko, ei havde fuldt saadanne Kræfter som Hercules; at Svanerne have nu mistet deres Lyne til at synge; og at man endog i min Tid mærker en fiendelig Aftagen i at lave Bubbert og støbe Hellig-Trekongers-Lys; saa anseer jeg det dog for temmelig let at afgjøre, at Maleriet i andre Henseender er meget urigtigt, og jeg er aldeles overbevist om, at naar man vilde anstille en upartist Afveining af saavel den gamle som den nyere Verdens Fortieffelser, vilde den sidste Vægtstaaal storligen beholde Overvægten.

Jeg vil her ikke indlade mig i en fuldkommen Udvikling af denne vigtige Materie, men vil allene holde mig til at fremsætte nogle faa Argumenter, for at giendrive forebemeldte gamle Skiænderes Meening. Og jeg troer ikke det vil blive nogen vanskelig Sag at vise, at Feilen ligger allene i deres egne miltsyge og fortrædelige Bædsker, og at Verden langt fra at blive værre, er virkeligen meget bedre nu end i gamle Dage. Man undskyld, at jeg ikke bruger nogen methodisk Orden; thi som dette er et Malerie, der bestaaer af mange særskilte Grupper, saa har det intet at sige, hvad Ende vi begynde fra.

Det har ofte forfærdet mig at høre den Paastand alvorligen forsvaret, at Mennesketheden er meere lastesuldt og ryggesløst i de nyere Tider end det var i Alderdommens Dage. De nyere have upaatvivleligen gjort mange mærkelige Fremtrin i Konsterne og Videnskaberne, men jeg finder ikke, at det er saa i Mord, Røverie, Meeneed o. s. v. Det er sandt, at der er en Maade i alle menneskelige Handler, der forandres med Tiderne, hvis Indflydelse kan mærkes i

Lasterne, som i hver anden Ting; men Fortrin-
 net, tør jeg her frit sige, er paa de nyeres
 Side. Langt tilbage i Tiden havde man i
 Lasterne den barbariske og affhyelige Maade, at
 gaae ligesrem til Værks. Havde en Mand
 nogen Uvillie til hans Naboe, saa slog han ham
 for Panden, det første han fandt ham, eller
 maaskee satte Ild paa hans Huus, og gjorde
 et Brændoffer af ham, hans Kone og heele
 Familie. Nu er Maaden forandret meget til
 det bedre. Vi see i Selskabet ingen af disse
 vilde Bester; nu bærer en Glende en Vens Ans-
 igt, han viser os i Vinene al Høflighed af Ver-
 den, og ødelægger allene vor Agtelse paa vor
 Dag; han laaner os Penge, om vi ret haardt
 behøve dem, og kaster os kun i Fænsel, naar
 vi ere færdige at døe af Hunger; han vilde
 være den sidste Mand paa Jorden til at hevne
 sig ved Skud eller Dolkestik; men dersom vi
 ved hans Foranstaltning blive saa fiedte af Livet,
 at vi selv skære os Struben over, sikkerligen
 det er da ikke hans Skyld.

Dog isald det skulde blive ham nødven-
 digt selv at være vor Bøddel, som ofte er Til-
 fældet

fældet især i græffelige Forbrydelser, saasom, om vi ved en Hændelse stødte ham paa Vermet paa Gaden, om vi af en Hændelse spyttede paa hans Skoe, eller forstyrrede ham i noget privat Anliggende med vore Koner, saa advarer han os paa den høfligste Maade om hans Anslag; siger, at han troer, vi i ethvert Henseende ansee hinanden for Mænd af Værd, og anmoder os allene ved en høflig Seddel, om at komme for at faae en Kugle gennem Hierneskallen.

De Gamle, vi maac tilstaae det, vare mærkeligen nedenfor de Nyere, baade i god Smag, og i god Levemaade. Den Smagens Forfinelse, som røber sig selv ved en stæben Foragt for alle hjemmehandlede Producter, og en ædel Beundring af enhver Ting, som kun er fremmed, synes virkeligen at være en Egenskab, der er aldeles de Nyere egen. Om en velopdragen britisk Gentleman kan man med Sandhed sige, at han er ingen Nations Landsmand. Han foreener i sin egen Person alle forskjellige Nationers Særmærker. Han taler og klæder sig paa Fransk, han synger Italiensk, han gjør Spanierne Prisen stridig i Uvirkelighed, og Tyskerne i Drif;

G 4

hans

hans Huus er Græsk, hans Vertiente Gøther, og hans Huusgeraad Chinesisk. Han vedligeholder den samme Upartiskhed i Religionen, og da han ingen synderlig Årsag har til at foredrage Confucius for Brama, eller Mahommed, saa har han for alle deres Lærdomme eens Overbærelse.

Men hvor forskellige fra denne var ei Grækernes og Romernes Character. Som Trælle, bundne til deres egne Sæder og Skikke, behandlede de alle Fremmede med Foragt. Og hvad kunde der da ogsaa ventes af dem, som selv vare suadanne Barbarer, at de betegnede alle andre Nationer med dette skændige Navn?

Der er ingen Dyd, for hvilken de Gamle havde vundet større Anseelse, end deres Patriotisme; kun vil det ved Undersøgelse findes, at deres Fortienester i denne Artikel ere meget blevne overdrevne. Det er sandt, man finder nogle skinnende Bevise paa denne Dyd hos enkelte; men aldrig var den udbredt, som blandt os, blandt den store Hob af Folket. Partnere og Hyrefudske i Rom og Athenen vare bedrøvelige Ignoranter i Statsfager. Der var i
hine

hine Stæder ingen Klubber, hvis Hovedformaal var Constitutionens Reformation. Sommermænd og Broelæggere reformerede allene med deres Øre og Hammer; Skoemagere og Skrædere vare brave nok med deres Læst og Naal, men forstode ikke at ændre paa Regjeringen.

Enkeltes Patriotisme blandt de Gamle har maaskee ogsaa faaet meere end sin tilbørlige Roes, og efter en billig Burdering maatte det befindes, at de Nyere kunne frembringe lige, om ei høiere Exempler paa samme heroiske Dyd. Hvad saa mærkeligt er der, til Beviis, i Themistocles's og Aristids berømte Exempler? De vare bittre Fiender, men glemte deres Traktat, naar Fædrelandet var i Fare, og forenede sig for at forekomme, at det skulde blive et Bytte for Perserne. Vi see jo derimod vore Tidens Statsmænd een Dag at erklære den meest indgroede Afsky og Modbydelighed for hinanden, saavel i deres offentlige, som private Liv, og Dagen efter at give hinanden Haanden for Fædrelandets Bedste, give deres Stemme til hvad det skal være, og bevidne for hinanden den oprigtigste Høilagtelse og Verbodighed.

Decius, det er sandt, hengav sig selv for sit Fædreland, og opofrende sit Liv vandt en stor Seier over Rom's Fiender; men vore Bestyrere gaae langt videre, thi de opofre heele Krigshære af pure Patriotismes Aand. Kort, man maa trostigen bevidne, at alle de skinnende Exempler, vi læse om i de gamle Historier, findes deres Møge i vore Tiders Høiser.

Og da jeg nu har nævnet Høiser, tillade man mig at anmærke, at disse Tidernes korte Krøniker give hver Dag utallige Prøver paa de Nyeres Fortrin for de Gamle i mange af de nyttigste Konster og Videnskaber. I den ædleste af alle Konster, Lægekunsten, er den fulde kommenhed, de Nyere have opnaaet, saa stor, at en engelsk Maanedskriftsamler med Rette har udtrykt sin Bestyrtelse ved at læse i Dodelisterne det store Antal af Folk, som have valgt at døe af saadan eller saadan en Sygdom, mod hvilken man har de usvigeligste og sikkerste Midler. Sikkerligen, der er intet Raad mod somme Folks Daarlighed, som med Haardnackenhed sætte sig imod at antage Lægedommen, indtil de ere paa en Maade in articulo mortis (i sidste Nødsdræt).

dræt). Men man faaer det Haab, at man ei meere skal faae at høre om saadanne bestemte Selvmordere, naar man læser, at nogle af disse vore Dages Eskulaper vælge til Formaal for deres Praxis allene saadanne Patienter, der netop befinde sig i den Uhelbredeliges Forsatning. Een af disse ypperlige Læger har ved et Avertissement kundgiort, at han onsker, at ingen (hans Ord ere strængeligen exclusiviske) vilde vende sig til ham, uden saadanne, som ere dømte incurable, eller som af Facultetet ere bragte saavidt; opmuntrende derved de Syge, af alle Sorter, først at bruge alle muelige Midler for at vorde incurable, paa det at de saaledes kunne blive qualificerede til af ham fuldkommen at blive helbredede.

Noget analogisk til Lægevidenskabens, er Konsten at reparere den menneskelige Figur. Ogsaa her er de Myeres skinnende Fortrin ligesaa tydeligt. I denne allernyttigste Kunst at de Gamles Bid ei videre, end til at give Ansigtssfarven en liden udvortes Forfættelse. De kiende intet af den skabende Magt, der strækker sig til at eftergiøre Lemmer og Organer, saavel som

som Træk. Culs de ouatte, Korkhøfter, bepus-
dede Fjærnsørlive, Glasvines Indsætning, Tæn-
ders Omplantning, ere alle reentud de Nyeres
Opfindelser. Og da vi vide for vist, at Mecha-
niken er nu saa fuldkommen, at man kan bringe
en Træemand til at spille en Solo paa Fiolin,
spille Schak, gaae, ja frembringe en articuleret
Lyd, saa seer jeg ingen Marsag til at tvivle
paa, at vi jo i Tidens Længde vil see artifi-
cielle Mennesker løbe omkring paa Gaderne,
udføre alle Livets Forretninger, ja opfylde alle
Selskabets Pligter ligesaavel, ja meere roeligen,
end de virkelige. Naar Konsten at giøre Auto-
mater har naaet denne Fuldkommenhed, som vi
fornuftigviis maae haabe at ville skee om meget
saa Nar, saa kan vi lykønske os selv med mange
politiske Fordeele, der maae opstaae af denne
beundringsværdige Opfindelse. Som der ingen
Tvivl kan være om, at denne Menneskeklasses
Fortienester vil berettigede dem til de højeste For-
remmelser, saa maae vi og vente, at ethvert af
Statens Departementer vil blive besat med
ærlige og ubøielige Embedsmænd; den store Re-
geringsmaskine vil paa det bedste blive bestyret;
Dom-

Dommerne vilse betiene Justicen med den strængeste Upartiskhed, og (hvilket er den nærværende Alders store desideratum) en Træklønge vil sidde ved Tingenes Rør, der vil underholde Kronens Værdighed uden nogen Nationens Omkostning, og med det samme befrie den for al dens ængstelige Frygt i Henseende til hans Rættigheders Udvidelse.

Jeg kunde letteligen udføre disse Betragtninger langt videre; men troer allerede dette nok til at frembringe den fuldkomneste Overtydning om min Sætnings Sandhed.

Over Indbildningskraftens Udsvævelser.

(Af European Magazine, Oct. 1787. S. 300.)

En vis Forfatter, som gjør en Apologie for store Geniers Uregelmæssigheder, udlader sig saaledes: "Indbildningskraftens Gaver underkaste Fornuftens Narvaagenhed dens største Prøvelser, og til at bære disse Gaver med en uvildfarende Stadighed og uforanderlig Egegang, udfordres en Grad af Styrke og kold Opmærksomhed, som ikke altid følger de største Talenter. Men som Naturen selv synes at have gjort Prøven paa Geniers Regelmæssighed vanskelig, saa er det svage Siæles højeste Trøst, at faae sat paa saadanne Udsvævelser, som allene have deres Udspring fra saadanne Geniers Overflod, som de aldrig have havt." — Har Forfatteren ei her
ved

ved Feiltagelse sat Indbildningskraftens
 Gaver, istedenfor Sindslidelsernes Styrke?
 Uden Tvivl, hvor stærke Sindslidelser ere i Folge
 med store Evner, som maaskee ofte er Tilfældet,
 der kan Indbildningskraften forøge deres Kraft
 og Virksomhed; men hvor Sindslidelserne ere
 roelige og milde, der skulde Indbildningskraften
 ei synes at have nogen anden Ledelse end For-
 nuftens og Betragtningens. Den vilde der sik-
 kerligen volde en evig Krig, og uden Control og
 nøiagtig Paapasning drive Patienten til uende-
 lige Udsvævelser. Jeg bruger ganske egentligen
 Navnet Patient, saasom Mennesker under Ind-
 bildningskraftens Indflydelse ere i egentligste
 Forstand syge. Graden af denne Sygdom vil
 staae i Forhold til Indbildningskraftens Magt
 over Fornuften, og efter dette Forhold stige til
 meere eller mindre phantastisk Udsærd, men
 naar Forstanden skulde blive saa reent udslukt,
 og Indbildningskraften eene herre, da vil Syg-
 dommen blive Galenskab i dens vildeste og reent
 rasende Skikkelse. Saaledes kunde en af disse
 Invalider maaskee ganske overgive sig til Sorg,
 for uretsfærdigen at være stilt ved en Trone,
 end:

endskiont den arme Mands heele Rald havde været at blive Skolemester. En anden kunde blive idel Glæde, ligesom Horatii galne Mand; og man maatte ansee det for Gruesomhed at helbrede ham. En tredie kunde være lutter Angst, og som man fortæller om en saadan Syg, ei torde adlyde et vist af Naturens jevnlige Bud, for ei at forvolde en almindelig Oversvømmelse.

Indbildningskraftens Virkninger og Griller ere mangfoldige og uendelige, og som de ei kan bringes i Orden eller System, saa er det høistigen usandsynligt, at nogen vis Lægemethode derimod skulde være at udfinde. Man har i Almindelighed troet, at virkelige Facta maatte med Nytte kunne sættes imod Indbildningskraftens Bedragerier; ved at bibringe Sandserne et søleligt Beviis, og Forstanden en unndgaaelig Overtydning; men jeg har den Tvivl, at Forstandens Evne har lidet at gjøre i alle disse Tilfælde, i det ringeste skulde det synes saa, af de to følgende Exempler, der ere ligesaa mærkelige, som vel beviiste.

Sienus, i hans besynderlige lidet Skrivt
 de viribus imaginationis, fortæller efter Donas-
 tus Tilfældet med en Mand, som indbildte sig,
 at hans Legem var voret til en Tykkelse, saa
 han ei kunde gaae igiennem noget af hans Væ-
 relses Dørre. Lægen, som troede, at intet
 væsentligere kunde helbrede denne hans Indbild-
 nings Bildfarelse, end at vise, at Tingen vir-
 keligen lod sig gjøre, foranstaltede, at Patienten
 med Magt blev bragt giennem een af Dørrene;
 men denne, betagen af Rædsel, faldt i Agonie,
 klagede at være knust i Stykker, og døde kort
 derpaa. — Sikkerlig Forstanden havde her intet
 at gjøre.

Det andet Tilfælde, som det fortælles af
 van Swieten i hans Commentarier over Boer-
 have, handte med en lærd Mand, der havde
 studeret indtil han faldt paa at troe, at hans
 Been vare af Glas; i Følge deraf torde han
 ei vove at staae paa dem, men levede i den
 dødeligste Angst. Hans Pige, som skulde bringe
 noget Brænde op paa Værelset, kastede det
 skædesløs hen. Hun fik af sin Herre den
 2det Bind,

H

alvors

alvorligste Trættesattelse, da denne ei lidet for-
skrækkedes for hans skøre Glasbeen. Den
trodsige Pige, som tabte al Taalmodighed over
hans Ulykke, som hun kaldte det, gav ham ee
Puf med et Stykke Brænde, hvilket gjorde
ham saa rasende, at han strax reiste sig, og —
fra det Dieblif fik sine Veens Brug smukt til-
bage. — Var Fornuften her meere med i Spil-
let, eller var det ikke snarere een blind Driovt,
som virkede mod en anden?

Scarméntados Reiser

af Voltaire.

Jeg er født i Staden Candia Aar 1600. Min Fader var der Gouverneur, og jeg erindrer, at en maadelig Poet, som var ikke maadeligen haard, hvis Navn var Tro, gjorde til min Moes stette Vers, i hvilke han lod mig nedstamme i lige Linie fra Minos; men da min Fader var falden i Unnaade, gjorde han andre Vers, i hvilke jeg ikke nedstammede uden fra Pasiphae og hendes Elsker. Det var en temmelig lumpen Mand, denne Tro, og den fiedsommeligste Nar, der var paa Den.

Min Fader sendte mig, da jeg var fiorten Aar gammel, til Rom for at studere. Jeg kom der med det Haab, at lære alle Sandheder; thi indtil da havde man lært mig alt det mod-

satte, som Etik og Brug er lige fra China til Alperne. Monsignor Profondo, til hvilken jeg var anbefalet, var en snurrig Mand, og en af de grundigste Lærde der har været til i Verden. Han vilde lære mig Aristoteles's Cathegorier, og var paa Nippet af at bringe mig ind i sine Vndlingers Cathegorie. Jeg slap netop. Jeg saa Processioner og Besørelser, og nogle Novier. Man sagde, men meget falskeligen, at Signora Olympia, et Fruentimmer af stor Klogskab, solgte mange Ting, som man ikke bør sælge. Jeg var i en Alder, da alt saadant syntes mig meget moersomt. En ung Dame af meget milde Sæder, ved Navn Signora Satelo, lod sig det falde ind at elske mig. Hun var opvartet af Hans Høiærværdighed Pater Poignardini, og Hans Høiærværdighed Pater Alconiti, unge Bekendere af en Orden, som ei er til længer. Hun forligede dem, da hun gav mig hendes Bevaagenhed; men tillige løb jeg Fare for at blive sat i Band, eller forgivet. Jeg reiste, fuldkommen tilfreds med Architecturen i St. Peders Kirke.

Jeg

Jeg reiste til Frankrig. Det var Ludvig den retfærdiges Regjerings Tid. Det første man spurgte mig om, var, om jeg vilde have til Frokost et lidet Stykke af Marechallen af Ancres, hvis Riis Pøbelen havde ladet stege, og solgte for meget godt Riis, til dem, som behagede.

Denne Stat var bestandig et Nov for borgerlige Krige, somme Tider formedelt en Plads i Raadet, somme Tider formedelt en Trætte mellem to Pager. Det var meere end tredstundstyve Aar at disse Klammerier, undertiden skult, undertiden oppustet med Balde, ødelagde disse smukke Egne. Dette var den gallicanske Kirkes Friheder. Ak, sagde jeg, dette Folk er dog af Naturen mildt; hvo har saaledes kunnet drage det ud af dets Character? Det spørger, og det gjør St. Bartholomæi Fæster. Lykkelig den Tid da det allene spørger.

Jeg reiste til Engelland. De samme Klammerier opvakte der de samme Raserheder. Helstige Catholiker havde for Kirkens Beste besluttet, at lade Kongen, hans Familie, og heele Parlamentet sprænges i Luften ved Krud, og at befrie

Engelland fra disse Riættene. Man viiste mig Stedet, hvor høiselig Dronning Maria, Henrik VIII. Datter, havde ladet meere end fem hundrede af hendes Undersaatter brænde. En Irlandsk Præst forsikrede mig, at det var en meget god Handling, først, fordi de, man brændte, vare Engellændere, for det andet, fordi de aldrig brugte Bievand, og troede ikke paa St. Patricks Huule. Han undreder sig for alt over, at Dronning Maria ikke endda var canoniseret, men han haabede, at det snart vilde skee, naar Cardinal Nepoten fik lidt Tid.

Jeg kom til Holland, hvor jeg hos meere phlegmatiske Folk ventede at finde mere Rolighed. Man tog Hovedet af en ærværdig gammel Mand, da jeg kom ind i Haag. Det var den første Ministers Barnewelts skaldede Hoved, en Mand, som havde forientet det beste af Republiken. Kort af Medynk, spurgte jeg, hvad hans Forbrydelse var, og om han havde forraadet Staten? Han har gjort meget værre, svarede mig en Prædikant i sort Kappe; det er en Mand, som troer at man kan ligesaa vel blive salig ved gode Gierninger, som ved Troen. De
føler

føler vel, at en Republik kunde ikke bestaae, naar saadanne Meeninger bleve antagne, og at der maa strænge Love til, for at nedtrykke saa forargelige Vildfarelser. En af Landets dybsindige Statskloge sagde mig med et Suk: Ak, min Herre! denne gode Tid vil ikke vare altid. Det er kun ved en Hændelse, at Folket er saa nidkiært. Dets virkelige Character er tilbøielig til Tolerancens affkyelige Lære. Engang vil det komme dertil. Man maa gysse ved en saadan Tanke. — Jeg for min Part besluttede indtil denne Villighedens og Overbærelsens bedrøvelige Tid vilde komme, at forlade et Land, hvor Strængheden ikke blev formildet ved nogen Besyngelighed; og jeg gik om Bord for at seile til Spanien.

Hoffet var i Sevilla. Galionerne vare komne. Alting aandede Overflodighed og Glæde i den deiligste Aarstid. Jeg saae ved Enden af en Allé af Pommerandetræer og Citrontræer en umaadelig stor Paradeplads, omgivet af en Forhojning i Trappetrin, der var bedækket med kostbare Stoffer. Kongen, Dronningen, Infanterne og Infantinderne sadde under en prægtig

Tronhimmel. Lige over for det høiføngelige Huusets var en anden, men høiere Trone. Jeg sagde til en af mit Reiseselskab: Dersom denne Trone ikke er Gud forbeholden, saa seer jeg ikke, hvem den kan være der for. Disse uforsigtige Ord bleve mærkede af en alvorlig Spanier, og komme mig dyre at staae. Imidlertid troede jeg, at vi skulde saaet en Turnering, eller en Tyrefægtning at see, da Storinguistoren viiste sig paa den anden Trone, hvorfra han velsignede Kongen og Folket.

Derpaa kom der en Hær af Munke, som trak op Par om Par, hvide, sorte, graae, med Skoe, uden Skoe, med Skiæg, uden Skiæg, med spids Hætte, uden Hætte; siden kom Vødlen, siden, midt imellem Alguaziler og Grands, omtrent fyrrethve Personer, bedækkede med Sække, paa hvilke man havde malet Diavle og Flammer. Det var Jøder, som slet ikke havde villet give Slip af Moses; det var Christne, som havde ægtet deres Gudsystre, eller ikke tilbedet Vor Frue af Atocha, eller ikke villet give Hieronimiten: Brødrene deres reede Penge. Man sang i al Andagt meget smukke Bønner, hvorpaa man

ved

ved en sagte Ild brændte alle disse Skyldige, hvorover den heele kongelige Familie syntes yderligen opbygget.

Om Aftenen, da jeg vilde gaae til Sengs, kom der to af Inquisitionens Detiente til mig med den hellige Hermandad: de omfavnede mig kjerligen, og uden at sige et eeneste Ord bragte de mig i et meget kjoeligt Fængsel, der var møbleret med en Mattebrix og et kiont Crucifix. Jeg blev der i sex Uger, hvorefter den høiærværdige Pater Inquisitor sendte hen for at lade mig komme til sig, at tale med ham. Han indsluttede mig nogen Tid i sine Arme med en meget faderlig Omhed; han sagde, han var ret alvorligen bedrøvet, over at have saaet at vide, at jeg logerede saa ilde, men at alle Bærelserne i hans Huus vare optagne, og at han haabede jeg en anden Gang skulde blive bedre modtagen. Derpaa spurde han mig med hiertelig Omhed, om jeg ikke vidste, hvorfor jeg var der. Jeg sagde Hans Høiærværdighed, at det rimeligviis var for mine Synders Skyld. — Nu da, mit kiære Barn, sagde han, for hvilke Synder da? tael fortroelig med mig. Jeg tænkte mig for:

H 5

gieves

gieves om, jeg kunde ikke giatte det rette. Han bragte mig fierligen paa Spor derefter.

Omsider erindrede jeg mig mine ubesindige Ord. Jeg slap med Disciplinen og en Mulct af tredive tusinde Realer. Man bragte mig hen at gjøre Storinguistoren min Opvartning; det var en høflig Mand, som spurgde mig, hvorledes jeg havde fundet hans lille Fete? Jeg sagde ham, den var nydelig, og gif hen at skynde paa mit Reiseselskab at forlade dette Land, hvor kiont det end var. De havde havt Stunder at underrette sig om alle de store Ting, Spanierne havde gjort for Religionen. De havde læst den berømmelige Biskop af Chiapas Esterretninger, der viiste, at man havde halslugget, eller brændt, eller druknet ti Millioner Bantroe i Amerika, for at omvende dem. Jeg troede denne Biskop overdrev det, men naar man ogsaa nedsatte disse Ofringer til fem Millioner Offere, var det dog noget beundringsværdigt.

Lysten efter at reise forlod mig endnu ikke. Jeg havde tænkt, at ville ende min europæiske Reise med Tyrkiet; vi toge Coursen derhen.

hen. Jeg foresatte mig vel at passe paa ikke at sige min Meening om de Høitider jeg fik at see. Disse Tyrker, sagde jeg til mine Kammerader, ere vantroe Personer, der ei ere dogte, og som sølgeligen ere meget grusommere end de høiarværdige Pattrer Inquisitorerne. Lader os være tause, naar vi komme til Mahommedanerne.

Jeg kom til dem. Jeg blev besynderligen bestyrtset over at finde i Tyrkiet mange flere christelige Kirker, end der var i Candia. Jeg fandt der endog talrige Munkeslokke, som man frit lod tilbede Jomfrue Maria, og bande Mahommed, disse paa Græsk, hine paa Latin, andre paa Armeniansk. Hvilke gode Folk ere ei de Tyrker, raabte jeg. — De christne Græker og de christne Latinere vare den Gang dødelige Fiender i Constantinopel. Disse Slaver forfulgte hinanden, ligesom Hunde, der bides paa Gaderne, og som deres Herrer give Støffeprygl, for at stille dem ad. Størvisfren beskyttede den Gang Grækerne. Den græske Patriark bestyldte mig for at have spist hos den latinske Patriark, og jeg blev i fuldt Divan dømt til

til hundrede Dast under Godsaaerne, som jeg kunde frakøbe mig med fem hundrede Sequiner. Næste Dag blev Storbisiren stranguleret; hans Efterfølger, der var for det latinske Parti, og ikke blev stranguleret førend en Maaned derpaa, dømte mig i samme Mødet for at have spist hos den græske Patriark. Jeg var i den bedrøvelige Nødvendighed, ei meere at besøge enten den latinske eller den græske Kirke. For at trøste mig i dette Bannhæld leiede jeg mig en meget smuk Circasserinde, som under fire Dine var den fiælneste, og i Mosqueen den andægtigste Person af Verden. En Nat i hendes Elskovs søde Henrykkelser, og indsluttende mig i sine Arme, raabte hun: Allah, illa, Allah. Dette er Tyrkernes sacramentalste Ord. Jeg troede det var Rierligheds Udtrykke; jeg raabte ogsaa med megen Omhed: Allah, illa, Allah. — Den barmhiertige Gud være lovet, sagde hun; du er Tyrk. Jeg svarede hende, at jeg velsignede ham, for at have givet mig den Kraft, og troede mig meget lykkelig. Om Morgenens kom Zinanen for at omskiære mig; og som jeg gjorde nogen Vanskelighed, foreslog Quarterets Cadi,

Cadi, en Mand af Loven, mig, at lade mig pæle. Jeg reddede mig fra Omstikrelsen og Pølingen ved at betale tusinde Sequiner, og flygtede hurtigen til Persien, med den Beslutning, aldrig meere i Tyrkiet at høre Messen enten paa Græsk eller Latin, og aldrig meere i en Sammenkomst at raabe: Allah, illa, Allah.

Da jeg kom til Ispahan, spurgte man mig, om jeg var for det hvide Saar eller for det sorte Saar? Jeg svarede, at det var mig særdeles ligegyldigt, naar det ellers var lækkert. Nu maa man vide, at Factionerne af det hvide Saar og det sorte Saar deelte den Gang endda Perserne i to Partier. Man troede, at jeg gjorde Nar af begge Partier, saa jeg befandt mig allerede strax ved Byens Port plumpet i en hæslig Begivenhed lige under begge Armene. Det kostede mig et stort Antal Sequiner for at reede mig ud fra disse Saar.

Jeg lagde Veien lige til China, ledsaget af en Folk, som forsikrede mig, at det var det Land, hvor man levede meest fri og glad. Tarterne havde gjort sig til Herrer deraf, efterat have

have stændet og brændt alting; og de høiærværdige Jesuiter Fædre paa den eene, som de høiærværdige Dominicaner Fædre paa den anden Side, sagde, at de der vandt Siele til Gud, uden at nogen mærkede det. Man har aldrig seet saa nidkiere Omvendere; thi de forfulgte hinanden hver i sin Orden. De skrev Protocoller fulde af Calumnier til Rom over hinanden; de behandlede hinanden som Vantroer, og Falsknere for ingen Ting. Der var især en græffelig Keenighed imellem dem, om Maaden at hilse paa. Jesuiterne vilde, at man skulde hilse Fader og Moder paa chinesiske Maade, og Dominicanerne vilde, at man skulde hilse, som Moden var i Rom. Det hændte mig, at jeg af Jesuiterne blev tagen for en Dominicaner. Man gav mig hos hans tartarske Majestæt ud for en pavelig Espion. Det øverste Raad gav Ordre til en Over-Mandarin, som besøel en Sergeant, der commanderede fire af Landets Politieknægte, at holde mig an, og binde mig i Ceremonie. Efter hundrede og fyrrerhyve Knæbøielser blev jeg bragt for Hs. Majestæt. Han lod mig spørge, om jeg var Pavens Espion,

og om det var sandt, at denne Første vilde komme i egen Person for at detronisere ham. Jeg svarede ham, at Paven var en halvfierdsindstyve Aar gammel Præst, at han boede fire tusinde Mile fra hans Tartaro-Chinesiske hellige Majestæt, at han havde omtrent to tusinde Soldatre, som trak paa Bagt med Parasol, at han detroniserede intet Menneske, og at Hans Majestæt kunde sove i Roe. Det var det mindst bedrøvelige Eventyr i mit Liv. Man sendte mig til Macao, hvor jeg gik om Bord for at seile til Europa.

Skibet, som jeg foer paa, behøvede at forlades ved Kysten af Golconda. Jeg benyttede denne Tid, for at reise hen at besøge den store Orang-Jebs Hof, hvorom man fortalte Underværker i Verden. Han var den Gang i Dehli. Jeg havde den Fornøielse at see ham den Dag, da han i pragtsfuld Ceremonie modtog den himmelske Foræring, som Cherifen af Mecca sendte ham. Det var den Keiekost, med hvilken man havde fejlet det hellige Huus Caabach-Bethallah. Denne Kost er et Symbolum paa den guddommelige Kost, som affeier alle Sielens
Ureen

Ureensligheder. Orang-Zeb syntes ikke at behøve den; det var den gudsfrygtigste Mand i Indostan. Det er sandt, han havde myrdet sin Broder og forgivet sin Fader; tyve Rajaer, og lige saa mange Omraher vare henrettede; men dette var intet, og man talede allene om hans Andagt. Man lignede ham ikke uden ved hans hellige Majestæt, den stormægtigste Keiser i Marocco, som afhug Hoveder alle Fredage efter Bønnen.

Jeg sagde ikke eet Ord. Keiserne havde dannet mig, og jeg sølede, at det ikke angik mig at domme mellem tvende høimægtige Monarker. En ung Franskmænd, som jeg boede i Huus med, forsyndede sig, jeg tilstaaer det, mod Erbødigheden saavel mod den indianse, som mod den maroccanse Keiser. Det faldt ham ind, meget ubesindigen at lade sig forlyde med, at der i Europa var saare gudsfrygtige Regentere, som bestyrede deres Stater vel, og gif endogsaa flittig i Kirke, uden dog at myrde deres Fædre og Brødre, og uden at afhugge deres Under-saatteres Hoveder. Der Tolk oversatte paa Indianse den unge Mands ugudelige Tale.

Under-

Undervilist ved det foregaaende lod jeg hurtigen mine Kameler sadle; vi reiste, Franskmænd og jeg. Jeg har siden faaet at vide, at den store Orang-Zebbs Betiente kom endnu samme Nat for at tage os; de sandt ingen uden Tolsken; han blev henrettet paa en offentlig Plads, og alle Hoffolkene tilstode, uden Smigger, at hans Død var meget retfærdig.

Jeg manglede endnu at have seet Afrika, for at have nydt alle vort Continents Behageligheder. Mit Skib blev taget af Negercorsarer. Vor Capitaine istemmede en hoi Klage. Han spurgte, hvorfor de saaledes overtraadde Folkerettens Love. Negercapitainen svarede: I have en lang Næse, vi have en flad; eders Haar er ganske lige, vor Uld er kruset; I have en askefarvet Hud, og vor er af Farve som Ibenholt; følgerigen bør vi, efter Naturens hellige Love stedse være Fiender. I kiobe os paa Torvene i Guinea, ligesom Lastdyr, for at lade os trække i, jeg veed ikke hvilket, ligesaa moissommelige, som latterlige Arbeider. I tvinge os ved Tampe af Orehudsremme til at rode i Klipperne, for deraf at hente et Slags guldtødt Bind.

I

Støv,

Støv, som i sig selv duer til ingen Ting, og er langt fra ikke saa meget værd, som en god ægyptisk Løg. Naar ogsaa vi møde eder, og ere de stærkeste, gjøre vi eder til vore Slaver; vi lade eder pløie vore Marker, eller vi skjære Næse og Øren af eder.

Man havde intet at svare til en saa forstandig Tale. Jeg gik hen at pløie en gammel Negerindes Ager, for at frelse min Næse og mine Øren. Man købte mig løs efter eet Aars Forløb. Jeg havde seet alt hvad smukt, og godt, og beundringsværdt, der var paa Jorden; jeg besluttede nu ikke at reise for at see andet end mine Penater. Jeg kom hjem, jeg giortede mig, jeg blev Hanrei, og jeg saae at dette var den behageligste Tilstand i Livet.

Forsøg over Følelserne,

skrevet af en Dame.

(Uf Politic. Magaz. Jan. 1787, Side 52.)

Det er en almindelig Sagttagelse, at vi her i Verden meere behøve Trøst end Fornoielser. Smerte, Sygdom, Tab, Vanheld, Sorg af ethvert Slags, ere saa tæt udsaaede paa Livets Bane, at de, som have forsøgt paa at finde Veien til at blive lykkelige, have i Almindelighed anvendt mere Opmærksomhed paa at finde Midler til at udholde det Onde, end paa at søge det Gode; ja mange ere gaaede saa vidt, at de have anbefalet Følelseløshed, som Sindets ønskeligste Forsætning, i den Formeening, at det Onde (eller Skinnen deraf) saa ganske har Overherredømmet, at det Gode almindelig talt

ei er tilstrækkeligt til at holde Bægten derimod, og at vi derfor, ved at formindske Høvelsen af begge, skulle vinde i det heele, og kiøbe bestandig Tilfredshed, og Frihed for al Engstning, ved at opgive Fornøielser, som stedse ere uviste, og som ofte lede til de alvorligste Lidelser: og dette, naar vi tage alle Omstændigheder sammen, har man troet at ville blive et ønskeligt Bytte.

Efter samme Grundsætning har man givet de Unge, de Glade, de Lykkelige den strengeste Advarsel, for at lære dem — at blive maadelige i deres Tragten og Ønsken, paa det at de kunne undgaae Smerten af deres Vanheld, naar de ikke skulle blive heldige; at dæmpe den Fornøielse, de maatte finde i Nydelsen af hvert Gode, som de ere i Besiddelse af, ved stedse at holde sig til Tanken om dets Uvisshed; at svække deres Hjerters bedste Tilbøieligheder, for at betrygge dem mod den Smerte, de siden kunde forarsage; kort, at stille dem ved det Gode de kunne nyde, af Frygt for det Onde der kunde følge; hvilket alt nogenledes ligner den Advarsel, man kunde falde paa at give et Menneske, til stedse at holde sine Dine luskede, som den
sik.

sikkerste Vei til at undgaae at see ubehagelige
Formaale.

De, paa den anden Side, som ere i nogen
bedrovet Forsatning, anvises til at moderere
deres Sorg ved Betragtningen om, at de forud
kiende Uvissheden af alt det Gode, de besidde —
at intet er handet dem, som jo er Menneske-
hedens almindelige Lod, at det Onde bestaaer
især i den Meening, de have derom; at det,
som beroer paa dem selv, kan dog ikke smerte
dem uden formedelst deres egen Skyld, og deres
Bedrovelse kan ei gjøre Tingene bedre end
de ere.

Hertil har man lagt mange andre Betragt-
ninger af samme Slags, som rimeligviis intet
Menneske under Følelsen af nogen virkelig Kum-
mer har givet den ringeste Opmærksomhed, og
som, naar man tilstaaer dem deres høieste Kraft,
kunne blot bringe den Klagende til Taushed,
og lede Sindet til en Følelseløsheds Tilstand,
men kunne aldrig give den ringeste Grad af
Trøst eller Lyksalighed.

For at bestemme, om dette virkelig er
Vei'en til at giennemvandre Livet lettest, og
I 4 med

med den største Tilfredshed, kan det ei være unyttigt at undersøge, i hvad Sindesforfatning et Menneske kunde være, naar man forudsætter, at Mennesket virkeligen havde opnaaet den Følelseshed haade for Smerte og Glæde, der er forestillet, som saa ønskelig: jeg taler om en Siel, der er i Besiddelse af sine fulde Evner og Færdigheder, og er i Stand til at bruge dem; thi nogle kan der være, som af naturlig Mangel paa Evne, eller ved forfømt Opdragelse, virkeligen ikke ere i Stand dertil, og som kan døse hen igiennem Livet, neppe følende, frygtende eller haabende nogen Ting, uden for det nærværende Dødelik. — Men anseer nogen disse for de lykkeligste Mennesker, da er Enden paa Argumentet,

”At Mennesket i Lykke viger Dyret,

”Og Dyret Ormen, Ormen Stof og Steen.”*)

Og neppe synes det mueligt, at tiltroe nogen fornøftig Skabning (udenfor Lidenkabens umiddelbare Indflydelse) at kunne herom virkeligen være saa overtydet, at den vilde ønske, at bortbytte

*) In happiness the beast excells the man,
The worm excells the beast, the clod the worm.

bytte sin Plads paa Væsnernes Trappe med
Dyrets eller Steenens.

Naar vi da forudsætte et Sind, som er
i fuld Besiddelse af dets Evner, er det da muel-
ligt at troe, at Veien til at nyde Lyksalighed,
ja endog Fred, skulde være den, at forekomme
Evnerens Virksomhed? Dersom udtrykkelig
Smerte eller Glæde tages bort, dersom af alle
de Gienstande, som tilbydes Sindet, intet der-
paa gjør noget Indtryk, vil det derved blive
tilfreds? Sikkerligen langt fra. Ivertimod, det
vil sønderlides af Onsker, som intet Formaal
finde at fæste sig til; det vil i sig selv føle
Evne og Begyemhed til at modtage Lyksalighed,
men findende intet at blive lykkelig ved, ville
disse selvsamme Evner gjøre det elendigt. Uden
nogen Bevæggrund til Virksomhed, uden Formaal
at trage til, vil enhver oprindende Dag vise
det et Øde, som det finder umueligt at opfylde
med nogen Ting, der kan give Fornøielse; og
enhver Morgens Onsker være, at Dagen var
forbi, skønt der er ingen Udsigt til, at den
følgende vil frembringe noget meere tilfreds-
stillende.

Skulde det være mueligt for nogen, virkeligen at være kommen til denne Tilstand, da vilde vi see ham, isteden for at finde det en Noeligheds og Tilfredsheds Tilstand, kied af sig selv, og alt hvad der er om ham, uhykkelig uden noget at flage over, og uden Haab til nogen Forandring deri, siden han intet bestemt Onske kunde have, ved hvis Opfyldelse han kunde love sig selv nogen Glæde.

Men, til Menneskehedens Lykke, er en Tilstand som denne ei for nogen Tankende at komme i; og de, som sætte deres Begreb om Lyksalighed i blot Frihed for Lidelser, maae henvises til at misunde Markens Dyr deres Lyksalighed; thi Menneskets er dette ikke.

Det er virkeligen saa, at de, som pludseligen ere udsprungne fra en umaadelig Lidelse, og ere bragte tilbage til Lise, baade for Siel og Legem, kunne da føle meere Glæde af denne Lise, end de vilde have følet ved den største virkelige Fornøielse; men denne Glæde vil ikkun være let forbifarende, da den eene reiser sig af en Sammenligning med overstandne Lidelser, hvis Følelse hurtigen tabes, og saasnart Sielen kom-

kommer igien i sin naturlige Stilling, føler den igien Savnet af den Fornøielse, for hvilken den er til, og bliver ulykkelig, ei af nogen positiv Lidelse, men eene af Mangel paa Lyksalighed.

De, som finde Behag i Argumenter, der ei svare til nogen anden Hensigt, end blot den, at øve deres Vittighed, kunne moere dem selv med at disputere om, enten denne usluttelige Tørst efter Lyksalighed er en virkeligen ønskelig Gave, eller om det havde været lykseligere for Mennesket, at have været skabt uden denne Siels Virksomhed, der driver det uafsladeligen til at søge om nogen Fornøielse; men for dem, som føle Styrken af denne Trøst, er det sikkerligen en mere vigtig Artikel at undersøge, hvorledes den best kan fyldestgøres, og om det ikke er mueligt at ordne de Tilbøieligheder, som ei kan undertrykkes, og, ved at vende dem til de rette Formaale, finde i dem en Kilde til Lyksalighed, som, skiont den aldrig kan forekomme Lidelser, eller tilintetgjøre Følelsen af dem, dog kan føles tilligemed dem, og i hoi Grad tiene til Modvægt mod deres Virkninger.

Det maae, troer jeg, tilstaaes, at enhver, som gjør Betragtninger over sin egen Tilstand, vil finde, at den har sine Fornoelser og sine Ubehageligheder, da ublandet Lykke eller Ulykke ei er bleven det: Livs Lod, men er en tilkommende Tilstand forbeholden. Livets Lyksalighed maa derfor staaes efter det Forhold, dets Glæder staaer i mod dets Sorger; og dersom det, som vi tilforn have anmærket angaaende Sielens Tilstand, er rigtigt, saa vil ei den bestaae at være den lykkeligste Mand, som har de færreste Sorger, men den hvis Glæde høiest overveier Sorgerne.

Det skulde derfor være vort Niemeed i Lyksalighedens Stræben, ei at betvinge Høielsen af Lidelserne, da det er umueligt; at understøtte vore Længsler eller vort Haab, da det (som det var mueligt) vilde allene fornødre vor Siel, ei gjøre den lykkelig; — men at dyrke enhver af de Sielens Evner, som kunne blive en Kilde til uskyldig Fornoelse; at stræbe, saa vidt gjørligt, at holde Sielen aaben for Glædens Høielse, isteden for pludseligen at forcaste dem alle, fordi vi ei netop kan nyde alt hvad

vi ønske; for alting at forsikre os selv om vedvarende Fond af sande Fornoielser, der kunde erstatte de Bedrøvelser, vi ei kan afvende; og at gjøre os, ei føleløse, men lykkelige midt iblandt dem.

Det er aldeles vist, at intet kan tilfulde have saadan Virkning, uden Religionen og den herlige Udsigt, den tilbyder vort Haab. — Den er den eeneste Grundvold for en varig Lykkelighed, den eeneste Kilde af aldrig feilende Trost. Saa længe vore bedste Tilhæieligheder ere fæstede paa nogen Ting her i Verden, maae de sledse give os Smerte, saasom de intet ville finde, der aldeles kan tilfredsstille dem; men naar de engang ere fæstede paa en uendelig Fuldkommenhed, som deres sidste Formaal, vil deres underordnede Ytringer give mange Kilder til Glæde og Behageligheder, og underholdes saaledes med Hensyn baade paa den nærværende og tilkommende Lykkelighed.

Det synes selsomt at anmærke, at der er saa, om nogen, i Verden, der nyde alle de Betsignelser, som ere ham forundte, og gjøre deres Tilstand i Livet saa lykkelig, som den kunde

kunde være. Naar de egennyttige Lidenſkaber nyde en overdreven Eſtergivenhed, maa dette ſtedſe blive Følgen; thi ingen kan være lykkelig, naar han gjør andre elendige.

Hvo, ſom beſidder nogen Grad af Magt, fra den ſtorſte Monark paa Tronen til Herren af den mindſte Huusmands Hytte, maa i Hende til ſin Lykke dependere af dem, over hvilke hans Magt ſkal udøves, og enten han vil eller ei, tage Deel i de Lidelſer han virker, og føle den Mangel paa Tilfredſhed, ſom han kunde have nydt ved en anden Anvendelſe af hans Magt.

Sandheden af denne Anmærkning er bragt i Erfaring af alle dem, ſom nogenſinde have lagt an paa at kjøbe deres egen Lykſalighed med Bekoſtning af andres. Men endog, hvor dette ikke er ſaa, hvor Henſigterne ere gode, og Livets Forlyſtelſer ikke forbittede ved Følelſen af nogen Brøde, hænder det ofte, at Vanheld bringer til Leede; de Fornøielſer, ſom ventedes, fandtes ikke, og derfor bleve de, man fandt, ſatte under deres Værd. Sindet blev ufyldſtegt, og ſøger om Aarſager til at retfærdiggjøre ſig, for at det

det saa er. Saadan en Forsatning kan forgifte enhver Fornøielse, lægge uendelige indbildte Plager til dem, som uundgaaeligen maae træffes paa Livets Bane. Grædelis tabes Sielens Virksomhed; enhver Sorg synes uundstaaelig, enhver Vanskelighed uovervindelig; intet Formaal synes værdt at trægte efter, og Livet selv bliver til en Byrde.

At være paa Vagt mod de sørgelige Virkninger, som Vanheld ere i Stand til at have paa Sielen, er af yderste Vigtighed paa vor Vandring giennem Livet, for at giøre den med nogen taalelig Grad af Trøst eller Tilfredshed; thi Vanheld maae, meere eller mindre, være alles Lod.

Paa vor første Indtrædelse i Verden, naar Indbildningskraften er virksom, Tilbøielighederne varme, og Hiertet fremmet for Bedragerie, sølgelig og for Mistanke, hvilke yndige Lyksaligheds Drømme dannes da ei! Hvad end Giensstanden er, i hvilken man da meener denne Lyksalighed at bestaae, saa forfølger man den med Hidsighed; — den Glade og Tankeløse søger derefter i Udspredelse og Tidsfordriv; den

Ver,

Ergierrige i Magt, Berømmelse og Ære; den med mildere Lidenſkaber i Kierlighed og Venſkab; men hvor ſaa ere de, ſom i noget af diſſe Formaale finde den Lykſalighed, de ventede.

Forlyſtelse, Berømmelse &c., endog naar de i nogen Grad opnaaes, efterlade ſtedſe en Tomhed i Sielen, ſom ſtedſe minder Beſidderen, at dette er ikke den Lykſalighed, han var til for; og endogsaa de bedſte Tilbøieligheder foreenes letteligen med utallige Vanheld, og frembringe ofte de alvorligſte Nag. Det umiſtænksomme Hierte danner ſig Forbindelser, førend Forſtanden er i Stand til at domme, enten deres Giensſtande ere ſaadanne, ſom ere qualificerede til at gjøre det lykkeligt eller ei; og ofte hænder det, at den ſorgelige Sandhed ei opdages, førend Tilbøieligheden er kommen for langt til at kunne kaldes tilbage; og da kunne Ubehagelighederne blive til vedvarende Sorg.

Men det er unødvendigt at opregne de Ubehageligheder, ſom i Almindelighed følge Ungdommens Stræben; og virkelig, Udsigten er for bedrovelig til at man længe ſkulde opholde ſig ved den. Hensigten ved at nævne dem, er
allene

allene, at advare mod de Virkninger, den kan frembringe.

Indbildningen har malet en Gienstand, som maaskee ei er at finde i denne Verden: Gienstanden findes aldrig; men skal vi deraf slutte, at ingen Gienstand er værd at søge, og synke hen i en ligegyldig, en Uvirksohmheds Tilstand, i hvilken vi maae blive fiede af os selv, og af heele Verden.

De Unge ere for tilbøielige til at indbilde sig, at deres Hjertes Lyster ville blive dem en Kilde til idel Glæder; — de, som ere komne længer frem i Livet, ere for tilbøielige til at løbe an paa den modsatte Yderlighed. De førstes Bildfarelse, naar man ogsaa betragter den i dens værste Lys, frembringer nogen Glæde, saavelsom Smerte; de sidstes tiener allene til at sprede en Taage over enhver Fornøielse, og kan ei frembringe noget andet end Smerte; den leder til de sorgeligste Følger, da den sigter til at giøre vort Selv til vort eenste Formaal; og det Hjerte, som denne Egenkab opfylder, maae stedse være udgygt til Dyd, som til Ufsalighed, og fremmet for alle Hengivenheds eller

Vels

Velvilligheds Glæder, uden hvilke den lykkeligste Tilstand i denne Verden maa være æfel, da de derimod maae blive Kilder til mange Glæder, endog midt i de tungeste Sienvordigheder.

I enhver Livets Tilstand, trods alle Vanheld, burde disse elskes og opmuntres; thi om de end ikke stedse give saadanne Glæder, som Ungdommens romantiske Indbildning havde malet sig, de vil dog stedse meddeele saadanne, som ellers ei findes i noget i denne Verden; og sikkerligen de ere nødvendige for at oplive enhver Fornøielse.

Jeg nævner en Hengivenheds og Velvilligheds Siels-Beskaffenhed sammen, fordi jeg troer, at naar de ere sande, kan de aldrig skilles fra hinanden; og maaskee ere de Vanheld, vi saa ofte høre klage over, undertiden avlede af Feiltagelser i dette Stykke; thi der er en egennyttig Tilbøielighed, som ofte usurperer Venstabs Navn, skjønt det virkeligen er noget dersfra heel forskiælligt. Det er en Hengivenhed, som den en Musikus føler for sit Instrument, eller en Kunstner for hans Malerier og hans Statuer; — denne Hengivenhed er ei fæstet til Siensstanden

den selv, men 'eene til den Glæde man søler derved. En saadan Hengivenhed kan foreenes med utallige smaae Misundelser og Ubehageligheder; — den ringeste Tvivl er istand til at vække dens Frygt, den ubetydeligste Feiltagelse opfordrer dens Fortørnelse, og denne Fortørnelse udtrykkes umiddelbarligen med Klager, og ofte med Bebreidelser.

Vel er sandt Venskab ei mindre snar-seende; men det vaager med en øm og ængstelig Omhue for at fremme den elskede Gienstands Velskærd og Lyksalighed — det er et Slags Microscop, som opdager enhver Plæt; men da avler ikke Opdagelsen Bitterhed eller Fortørnelse, endnu mindre kan den leede til Uartighed eller Bebreidelser; — det indgyder en Deeltagelse, som naar vi søle vore egne Feil og Usuldkommenheder, og den frembringer en alvorlig Attræge og virkelig Stræben efter at bortrydde dem.

Med saadan en Ven maa Hiertet vise sig, just som det er, og nyde Glæden af en grændseløs Fortroelighed; men ved dem, hvis Hengivenhed er grundet paa Hensigt til dem selv, 2det Bind. R maa

maa ethvert Ord, enhver Handling veies, og den Frygt for at fortørne maae drage Tilbageholdenhed over den heele Omhang med sig.

Den virkelige Ven vil være findet til at elske alle dem, der paa nogen Maade staae i Forbindelse med hans Hengivenheds Formaal, han vil oprigtigen tage sig af deres Velgaaende, og ønske at vinde deres Hengivenhed, og fremme deres Lyksalighed.

Den Egennyttige vil see dem med et avindsygt Øie, stedse frygtende, at de maatte berove ham nogen Deel af en Skat, som han kun ønsker at forøge.

Det vilde være let at udsøre Contrasten langt videre; thi virkeligen den maa vise sig fra næsten enhver Synspunkt. Men det jeg har sagt, kan være tilstrækkeligt til at vise, hvor meget stor Forskiellen er imellem det Slags Hengivenhed, som det egennyttige Hjerte kan romme, og det, som eene fortjener Navn af virkeligt Venskab, skiont det ofte alt for meget i Flæng gives begge; det eene er den almindelige Velvillighed aldeles modstridende, det andet flyder fra samme Kilde, og tilhører samme Character.

En

En saadan Sielsforfatning, det maa tilstaaes, kan blive en Kilde til mange Glæder. Men det kan indvendes, at den ogsaa kan frembringe mange Sorger; og sandeligen, i denne usfuldkomne Tilstand er det en alt for stor Sandhed til at modsiges. Men kan det bevises, at den i det heele giver flere Glæder end Sorger; det vil være tilstrækkeligt efter Hensigten for denne Gang, dersom det tilstaaes, at Menneskets Lyksalighed bestaaer i virkelig Glæde, ikke i en blot Frihed for Lidelser.

Og sikkerligen langt meere end dette kan letteligen bevises, da den ei allene kan give Glæde, af det meest ophoiede Slags, og ny Forfriskning til enhver anden Forlystelse, men da den midt i de smerteligste Lidelser, den nogensinde frembragte, kan paa samme Tid indgyde en hemmelig Tilfredshed, om hvilken de, som aldrig sølte den, vanskeligen kan danne sig noget Begreb.

Med denne Sielsforfatning kan Magt og Rigdom være virkelige Betsignelser, da de give idelige Veiligheder til at meddeele andre Lyksaligheden, og sølgelig til selv at nyde den i

høieste Grad. Men endog uden disse Vanskeligheder, vil den virkelige Belgiørende, i hvilken Livets Stilling han end maa blive sat, finde utallige Kilder til Fornøielse og Glæde, som maa stedse blive ubekjendte for andre. Al den Lyksalighed de see, bliver paa en Maade deres egen, ja endog midt under Byrden af de største Bedrøvelser, kan de glæde sig over det Gode, som andre nyde, og langt fra at Sammenligningen skulde være dem smertelig, finde de i Tanken derom en Belyst og en Tilfredshed, hvilken ingen egen Lidelse kan gjøre dem følelseløse for, men som tvertimod bliver dem en mægtig styrkende Hielp til at bære deres egne Lidelser.

Endog Beskuelsen af den livløse Natur opfylder dem med en Tilfredshed, som den følelseløse aldrig kan kiende, da de brænde af Taknemmelighed til alt Godes Giver, og frydes ved Tanken, at deres Medskabninger deeles saadanne Betsignelser med dem. De kan endog erfare noget lignende den Belyst, at meddeele Lyksalighed, da de fryde sig ved alt det, som meddeles, og føle i deres Hjærter, at de vilde med-

meddeele den, om de kunde. Det er vel sandt, at de maae tage Deel i andres Sorger, saavel som i deres Glæder; men da vil dette ofte lede dem til den himmelske Glæde at lette dem, om ei saa fuldkommen, som de ønskede, saa dog i det mindste i nogen Grad; thi sand Belvillighed kan opdage utallige Maader til at lindre Elendighed, som vilde undsøge den Skidesløses eller den Hølesløses Kundskab. Naar det ei er i deres Magt at lindre dem, saa ville Blidhedens Udtrykke, og den siensynlige Vængsel efter at give Trøst og Hielp, i det mindste bidrage til at lette det saarede Sind, og stedse maa de dog søle den Glæde, som følger enhver Stræben efter at gjøre godt, endog naar denne Stræben ei naaer sin Hensigt; og naar de ei engang kunne opnaae dette, men allene offre en hemmelig Bøn for de Lidelser, de ei kunne lindre, saa vil endog dette have en hiertefølt Tilfredshed til Følge, for sød til ei at tilintetgiøre ethvert Ønske, om at de med Elgeghdighed kunde see andres Sorg, om det var mueligt, at et saadant Ønske nogensinde kunde opstige i et virkeligen velgiørende Hjerter.

En saadan Sindsbestaaffenhed vil være et mægtigt Præservativ mod den Siels Leede, som saa ofte følger med det, der i Almindelighed ansees for en lykkelig Stilling her i Verden.

De, som ere fri for Sorger og Angstligheder, som ere omgivne med alle Slags Nydelser, og hvis Glæder tilbyde sig selv uden at søges, ere ofte ulykkelige midt i det altfammen, cene fordi den Sielens Virksomhed, i hvis rette Anvendelse vor Lykjalighed bestaer, har i dem ingen Gienstand at anvendes paa. Men naar Hjertet alvorligen og med Iver tager sig af andres Vel, er en ny Scene for Virksomheden stedse aaben, ethver Dieblik kan anvendes paa nogen fornuftelig og uyttig Stræben. Nye Leiligheder til at gjøre godt tilbyde sig selv, nye Planer dannes, og forfølges med Iver, og da endog saa, naar de ei lykkes, omendstaaent ogsaa denne Mislykke er smertelig, saa vil dog Selvbifaldets Fornoielse blive tilbage, og den anvendte Stræben erindres med Tilfredshed. Den næste Leilighed, som tilbyder sig, vil med Redebonhed modtages, og give en ny Række af Fornoielser: saadanne Fornoielser, som ere trygge for Leede
og,

og Affmag, som seent eller tidlig er Følgen af alle saadanne Forlystelser, som eene sigte til at behage egennyttige Lidenſkaber og Tilbøieligheder, og som ſtedſe følge Sindets Uvirkſomhed, hvoraf denne end maatte reiſe ſig, den være Virkningen af Mættelſe eller af Mangel, af Lykke eller Fortvivlelſe.

Endog i de ubetydeligſte af det daglige Livs Optrin kan den virkelige Velvillige finde mange Glæder, ſom løbe ubemærkede andre forbi, ſom ei agtes paa i Omgang, og ſom kun vilde give den Tankeløſe og Uagtpaagivende en ubetydelig eller ſlet ingen Noerſkab; han kan finde mange Formaale for Glæde og nyttig Betragtning, der kan baade lede ham til Lykke og Fordeel, og det ei allene ved ſtedſe at være paa Vagt efter enhver Leilighed til at giøre andre godt, endog i Smaaeting (hvilket allene viſde give en beſtändig Kilde til Fornøiſſe,) men ogſaa ved at nyde alt det Gode, vi hoſ andre blive vaer.

Fortælles nogen Handſing, yttres noget Udtryk, ſom tilkiendegiver ſand Hiertets Godhed, blot at høre det, er Glæde; den ringeſte Om-

stændighed, som bærer Mærke af Blidhed og Omhyggelighed, iagttages med et Slags Glæde, hvorom den Egenyttige intet Begreb kan danne sig. Hvert Syn eller Beskrivelse af uskyldig Lyksalighed nydes med Fryd; ethvert Udtryk af virkeligt Venskab og Hengivenhed vil det velvillige Hjerter føle, endog naar det ikke er Gienstanden.

Kort, al andres Lyksalighed, alle andres Dyder ere dem Kilder til Glæde, og det er en behagelig, som en nyttig Beskæftigelse for Sindet, i Selskab at bruges for at opsoge deslige. — At forfølge op til deres Kilder de smaae Velvilligheds Udtrykke, der ofte gaae ubemærkede forbi — at opdage virkelig Fortieneste igiennem det Glor, som Ydmyghed eller Beskeedenhed drager over den — at beundre sand Siels Storhed, endog i Livets mindste Stillinger, eller naar den viser sig ved Leilighed, som ansees ubetydelige, og derfor lidet bemærkes.

Bed disse og utallige Leiligheder af samme Slags kan megen sand Glæde findes, som i Almindelighed oversees, og som kan blive til Kilder for mange Fordeele, baade for os selv
og

og for andre; thi de, som virkelig glædes ved det Gode hos andre, ville sikkerligen ønske det, og stræbe at fremme det. Og ved Beskæftigelser som disse opfordres stedse Hjertets bedste Bevægelser til Virksomhed, og de Glæder, de bringe, nydes og fremmes i meget forskiellige Livets Forsatninger; thi disse ere Glæder, som det meere eller mindre er i alles Magt at opnaae.

Heri kan de Rige og Lykkelige finde den Tilfredshed, de forgieves have søgt i egennyttige Begiærninger, og de Ulykkelige nyde den Lyksalighed, de alt for letteligen troe aldeles at savne; men det egennyttige Hjerte kan hverken nyde Lykke eller taale Modgang; i den første ville de blive fiede og utilfreds, i den sidste aldeles nedslagne.

For at skaffe de Ulykkelige Trost, ere de sædvanlige Maader enten at forsøge at formindske deres Følelse af det Onde, ved at vise dem, at det ikke er virkelig saa stort, som de forestille sig; eller ved at sammenligne det med større Ulykker, som andre have udstaaet, eller

paa anden Maade at jage det ud af Tankerne ved Udspredeisers eller Kornøiisers Støi.

Den første af disse Methoder kan være god til at udvikle de Personers Talenter, som bruge den; og maaskee kunne saadanne Argumenter undertiden med den Forsængelige drive det til, at de vise et Stik af Tapperhed. Men hvorledes kan den, hvis Hjerte føler en virkelig Bedrøvelses Sting, ved Argumenter overtydes om at han ei føler dem? — Ei heller kan Udspredeise og Moerskab give et kraftigere Lægemiddel, siden Hjertet har med disse Ting intet at gjøre — midt i de gladeste Scener, og omgivet af alt det Verden kalder Glæde, vil det indskrænke sig til sig selv, og føle sin egen Bitterhed med fordoblet Styrke.

Det er en spildt Stræben, den at ville fratage den Ulykkelige Følelsen af sin Lidelse. Smerte og Sorg maaskee føles; de kan hverken undertvinges ved Argumenter, eller opløses i Udspredeiser; og saa længe de vedblive, er det umueligt at føle den Tilfredshed, som af nogle er forestillet, som Menneskets høieste Gode —
de

de maae udelukke denne — men maae de og udelukke al virkelig Lyksalighed? Sikkerligen ikke. Det saarede Hjerter kan stedse være aabent for glædelig Nydelse, og her maae det søge om Trøst; det kan ei blive føleløst for Smerte, men det maa og stedse have Følelse for Glæde. Og virkeligen lyksalige ere de, der have faaet en Smag for saadanne Fornøielser, som hverken Smerte eller Sorg kan borttage, saasom disse seent eller snart maae blive alles Lod.

Al dette Slags ere Hengivenheds og Belsvilligheds Glæder; de udvide Hjertet, de hindre det fra at dvæle ved dets egne Sorger, og lære det at søge om Lyksalighed i andres Gode; og saadanne, som i deres lykkeligste Dage havde vænnet sig hertil, ville ei blive føleløse for deslige Glæder, endskjønt de befinde sig selv i en lidende Forfatning.

Enhvert Slags Godhed, endog venstkabelig Stræben efter at give Glæde og Trøst, vil stedse fryde Hjertet; den Glæde, at see andre dydige og lykkelige, maa stedse føles; den alvorlige Attraae efter at føle dem saa, maa stedse yndes; og selv denne Attraae er en glædende Følelse.

Den

Den Stræben, den opvækker, er en endnu høiere Glæde, og naar denne Stræben er velsignet med Held, vil det velvillige Hjerte sole en virkelig Glæde, for hvilken dets egne Lidelser ei kan gjøre det solesløst.

Ved enhver saadan Leilighed vil Sielen vinde ny Styrke, og nyde ny Glæde; dens medfødte Munterhed, som Sorg havde nedtrykt, og som ingen egennyttige Hensigter kunde have fremkaldet til Virksomhed, vil vende tilbage med Velvilligheden; det saarede Hjerte vil sole Selvfaldets Glæde — kort, den Bedrøvede finde den Lykkeliges beste Glæder.

Men med alt dette maa det tilstaaes, at alle vore Fornøielser i denne ufuldkomne Tilstand, endog de af det meest ophøiede og fuldkomneste Slags, kunne forbindes med utallige Sorger og Ubehageligheder. Venner kunne vi berøves ved Fraskillelse eller ved Døden; Feil og Ufuldkommenheder hos dem, vi elske, kan saare Hjertet, Godhed kan betales med Uvillie, og Begiærninger med Utaknemmelighed; den alvorligste Stræben efter at hielpe de Ulykkelige, kan være uden forønsket Virkning, og den oprigtigste
Lyst

Lyft til at fremme andres Lykfsalighed kan for-
feile fit Diemeed. Kort, det er mueligt, at
ethvert Anlæg her i Verden mislykkes. Denne
Tanke kunde ustridigen være tilstrækkelig til at
svække Sielens Iver, og kuldkaſte Modet til de
beſte Foretagender, hvis vi ikke havde en aldrig
feilslaaende Tilflugt i den Underſtøttelse og Hielp,
Religionen byder.

Det er i enhver's Magt, at betrygge ſig
ſelv en Lykfsalighed, ſom intet i Verden kan
berøve ham — et Haab, ſom ei er underkaſtet
at mislinge — en Ven, ſom aldrig ſlaaer feil,
og ſom ſtedſe vil være iſtand og villig til at
ſtaa ham bi.

De, ſom ere ſatte i lykkelig Forfatning,
naar de paa ſamme Tid kan glæde ſig ved Tan-
ker, ſom diſſe, kunne ogsaa nyde det Gode, de
ere i Beſiddelse af. Enhver dem given Beſtig-
neſſe vil fylde deres Hjerter med Kierlighed og
Taknemmelighed til ham, fra hvilken den kom-
mer; og diſſe Følelſer vil forhøje alle Glæder,
og gjøre at de blive virkelige og varige Fordele,
Midler til at fremme deres evige Lykfsalighed, ei
Standøninger i deres Bei, ſom de ved forvandt
Brug ofte blive.

Drev

Drevne ved den samme Kierlighed og Taknemmelighed, vil de nyde sand Glæde i derpaa at give de bedste Prøver, ved en alvorlig Stræben efter at gjøre andre godt; og dette Diemeed kan ei slaae dem feil, om end denne Stræben ei lykkes; thi den ædle Stræben vide de vist vil blive antagen.

Frygten, for at miste de Belsignelser, de besidde, vil ei stille dem ved den Glæde at nyde dem; thi de mindes i hvis Hænder de ere, de vide, at de skulle nyde dem, saa længe det virkeligen er deres beste, og at, om ellers alt blev dem frataget, de dog ere visse paa en useielig Tilflugt, en almægtig Trøster.

De betragte deres beste Glæder, som uafhængige af denne Verden, Venstabs og Belsigheds Glæder; skönt her underkastede Misheld, og afbrudte ved Døden, haabe de, at de siden vil fornyes og nydes, reene og ublandede, i Evigheder.

Den Kierlighed og Taknemmelighed, de føle, den Belyst, de nyde i ethvert Udtryk af dem, vil udgiøre en Deel af deres Lyksalighed hifset.

De himmelske Betragtninger, som opløste deres Siel, og lade dem føle, at de vare dannede for høiere Nydelse end, denne Verden kan give, vil opløste deres Haab til den Tilstand, i hvilken allene de kan finde sig værdige Formaaale.

Og saaledes vil enhver dem forundt Betsignelse saaledes blive modtagen, at den virkelige vil nydes her, og blive en Kilde til sand og varig Lykkeligbed; og det nærværende Gode vil hverken blandes med Angstlighed, eller have Leede og Affmag til Folge. Saa længe det varer, vil det nydes i saa høj Grad som mueligt, og naar det borttages, vil det ei med umaadelig Smerte savnes, siden det, hvoraf det havde sit største Værd, stedse vil vedblive, og i Bedrøvelsens og Modgangs, som i Lykkens og Modgangs Dage blive en Kilde til Lykkeligbed.

Det er fuldt vist, at der er saa, om nogen, enten blandt de Bedrøvede eller de Lykkelige, som til det fuldkomneste nyde de dem tildeelte Betsignelser.

De, som betragte deres egen Stilling i Verden med en alvorlig Pængsel efter at gjøre den saa god som mueligt, vil sandsynligen finde
meget

meget meere Lyksalighed i deres Magt, end de i Misfornøielsen og Ubehagelighedens Dieblikke ere istand til at forestille sig. Denne Anmærkning er i Almindelighed sand, endog om dem, som lide allermest.

Men lader os forudsætte, at dette var ikke saa, thi det maa tilstaaes, at være mueligt, at al menneskelig Trøst var borte. — En Person, som længe har kæmpet med de alvorligste Siels Smerter, kan have mødt slet intet uden Ulykker, og midt i det altsammen ikke sundet en Ven til at staae ham bi, eller til at meddeele den omme forsendende Trøst, som næsten kan forvandle Bedrøvelser til Glæder; eller hvad endnu er smerteligere, den Ven, fra hvilken han ventede dette, forandres, og forbitter de Lidelser, han skulde lindre; de Bestræbelser for at gjøre det Gode, Velvilligheden tilskynder, mislykkes; med et Ord, alting i Verden slaaer feil.

Dette er virkelig en sieldent Tilfælde, om det er nogensinde at møde; men som det skal tilstaaes mueligt, saa lader os forestille os Tingene i det meere muelige Lys, og da betragte den Lyksalighed, som stedse bliver tilbage til at
mod-

modveie Bedrøvelserne, den himmelske Trøst
Religionen tilbyder.

Nu kan den Ulykksaligste dog finde een
Ven, for hvilken han freidigen kan udgyde al sin
Sorg, og være tryk paa at finde den Trøst,
som virkeligen er ham den bedste, siden han er
baade istand og villig til at give den. Dette
er en Lykksalighed, som ingen uden de selv kan
fille sig ved. Skiont haanede og forsmaaede,
maaſkee undertrykte og fornærmede af Verden; de
er dog visse paa, at han betragter deres Lidel-
ser, han hører deres Bønner, og vil lønne
deres Taalmodighed.

Naar de betragte, at alle Hændelser ere i
hans Haand, at disse Lidelser ere tilladte for et
større Godes Skyld, da vil deres Undergivelse,
isteden for at være fuld af Rædsel og Veng-
stelse, blive en Kierligheds og Fortroeligheds
Handling; endog det Ønske, at de kunde selv
vælge deres Lod, vilde undertrykkes, og de vil
snyde sig i den Tanke, at den uendelige Wiis-
dom og Godhed vil gjøre det for dem.

Adet Bind.

2

Naar

Naar de erindre, at al Modgang er Prøver, og veed, at bære dem, som de bør bæres, kunne de bedst udtrykke deres Kierlighed og Taknemmelighed, og betrygge sig hans Guds og Beskyttelse; deres Siels Virksomhed vil igien vaagne, og deres yderste Stræben atter udvides med en Glæde og en Gulddestgjørelse, som ei kan følge nogen anden Bestræbelse, siden alle uden denne er udsat for Misheld; her vil Hensigten, ei Virkningen tages i Betragtning, og det oprigtige Ønske, naar ellers intet er i deres Magt, vil blive antaget.

Ere vi sysselsatte med at tiene en Ven, bliver enhver Vanskelighed en Kilde til Glæde; vi anstrænge os selv med Fornøielse for at finde Muelighed dertil; vi fryde os endog ved hver Lidelse, som kan fremme hans Vel, eller udtrykke vor Hengivenhed.

En Tilfredshed af samme Slags kan og uophørligen nydes af de Bedrøvede. Det er sandt deres Lidelser kan ikke bringe deres Elsker noget Gavn; ligesuldt er der for et af Kier-

Kierlighed og Taknemmelighed opfyldt Hjerte en Glæde i at vise enhver Stræben til at yttre disse Følelser, ved at gjøre eller lide noget, som sigter til dette Naal. I denne Betragtning maae Lidelser modtages med sand Tilfredshed, da de give bestandige Leiligheder til at udtrykke vor Redebonhed til at danne os efter hans Villie, endog naar den strider meest mod vor egen; og dette er den strengeste Prøve paa Kierlighed og Tillid, vi ere istand til at give, og derfor maae de af det Hjerte, som oprigtigen føler dem, modtages med en saadan Gyldestgjørelse, som ingen Fornøielse kan meddeele.

Naar vi læse Historierne om dem, som godvilligen have undergaaet de smerteligste Lidelser, heller end at overskride deres Pligt, beundre vi deres Dyd, og skatte dem lykkelige. De, der modtage, som de bær, de dem tilfikkede Prøvelser, gjøre alt hvad der staaer til dem, for at følge deres Exempler, og nyde i høi Grad samme Lyksalighed: deres Diemced, deres Ønsker ere de samme; ligesom de, velsigne de

L 2

ham,

ham, som tillod Prøven; de vilde afstye Tanken om at undgaae det ved at blive skyldige i mindste Brøde; det fryder dem at lide for hans Skyld, og overgive sig med fuld Fortroelighed til hans Understøttelse og Hielp.

Hvis Lidelsen nogensinde blev for streng til at taales, og Naturen næsten synker under Prøven, lad dem forud nyde den tilkommende Tid, og tænke, med hvad Gølelse de skal see tilbage derpaa, tænke, om de kan, hvad Glæde det vil give dem at betragte, at ingen Lidelse kunde bringe deres Beslutning til at vikle, at deres Kierlighed til deres almægtige Fader, og Længsel efter at blive overeensstemmende med hans Villie, have stedse været deres Hjerters herstende Grundsætninger, endog midt i de haardeste Prøver; at deres Bedrøvelser ei have bragt dem til at forsømme deres Pligt mod ham, eller deres Medskabninger; at deres bedste Stræben har altid været stilet til, og deres fulde Tillid stedse henvendt paa ham.

Da lad dem stedse see og tænke paa den Tid, da alle jordiske Glæder og Sorger ville for evig være forbi, og intet af dem blive tilbage, uden den Maade, paa hvilken de have været modtagne; lad dem tænke paa deres Ulyksalighed, der ere "fuldkommengjorte i Lidelser;" og hvo vil da see fremad efter en Evighed af Velsignelser?

Wille de da ønske at have udstaaet mindre? eller hvo vilde ønske det nu, om disse ere Lidelsernes velsignede Frugter? Og det beroer paa os selv at gjøre dem saa; thi hans Hielp, som eene kan hielpes vor Svaghed, vil aldrig mangle dem, som søge den.

Saadanne Betragtninger og saadanne Haab kunne sikkerligen give meere end nok Glæde, for at overvie hvad Bedrøvelser det maatte være, der staae i Forbindelse med Tingene i denne Verden; og disse ere Glæder, som kunne føles i de største Lidelser, og ved hvilke de Ulykkeligste kunne fryde sig.

Til Slutning: — Religionen kan ikke forekomme Tab og Vanheld, Smerter og Sorger; thi disse hange ved den usuldkomne Tilstand, i hvilken vi leve; ei heller fordrer den, at vi skulle være følelseløse for dem, thi det vilde være umueligt; men midt i dem alle, ja endog, naar alle jordiske Fornøielser staae feil, den byder, den lærer, den sætter os i Stand til at være lyffelige.

Den persiske Konges Schak-Abas
 Spadseregang,
 en orientalsk Fortælling
 af Abbed K... i Strassborg.

(Taget af le Conservateur, ou bibliotheque choisie
 de litterature, de morale & d'histoire, 1787.
 Tome II. pag. 219.)

Erst af Tønsformigheden i Hoffets Fornøielser,
 kied af stedse at høre sig kaldet den store, den
 eeneste paa Jorden, som fortiente at være prydet
 med dette mægtige Navn, kaldt Schak Abas
 engang paa, selv at anstille Undersøgelsen, for
 at erfare, om Folkets Nøst vilde bekræfte, hvad
 han evindeligt hørde af Hoffolkene. En Dag,
 medens Hoffet var samlet hos Storvisiren, for
 at overlægge om Maaden, hvorpaa man kunde

overtale Folket til at troe, at det var det lykkeligste Folk paa Jorden, fordi en Borger i Ispahan ikke betalte meere end ti Tomans i Skat, medens en Armenianer betalte femten, gif Sophi, som man troede beskæftiget med sit Serails Fornøielser, ud af sit Slot, uden nogen af alle sine Prydelser, som kun alt for ofte ere det eeneste, den Store har forud for Slaven, som tiener ham. Han gaaer tværs igiennem heele Ispahan, uden at der klinger i hans Øren noget af de Glædeskrig, hvormed Folket opfyldte Lusten, naar det havde den Lykke, at blive Kongernes Konges helligede Nafsyn vaer. Han har Nøie med at vænne sig til denne Tausshed, og at gaae ubemærket blandt den Pøbel, som Dagen forud havde kysset Støvet under hans Fødder.

”Det er en temmelig god Fyrste, denne Schak-Abas,” sagde en Soldat, i det Sophi Schak-Abas just kom forbi, til sin Kammerat; ”men min Aga, som jeg staaer mig ilde ved, ”jeg veed ikke hvorfor, og som staaer sig vel ”med Bisiren, jeg veed heel vel hvorfor.” —
— ”Kammerat, er det ikke fordi han har for-
”æret ham den unge Circaserinde, som han tog
”i sidste

"i sidste Campagne? — Metop. Aga, siger
 "jeg, er Skyld i, at jeg ikke endnu har faaet
 "den dobbelte Sold, som tilkommer dem, der
 "have ndgydet deres Blod for Fædrelandet.
 "Jeg har villet beklage mig derover for Sophi,
 "der elsker brave Soldatre, men jeg er altid
 "stødt tilbage af Garderne, der sige, at en
 "Hund, som jeg, er ikke skabt til at tale med
 "en stor Prinds, som Schak. Abas."

Abas vilde afbryde ham, men en stor Al-
 larm, der med eet reiste sig, drog ham derfra.
 Det var et Fruentimmer, som rev Haarene af
 sig, og udstødte tusinde Forbandelser mod Cadi
 Abdul, som hun kom fra. "Den ugudelige!
 "jeg veed vel, at om jeg havde solgt ham dette
 "lille Stykke Jord, som indskrænker Udsigten
 "fra hans Have, saa havde jeg aldrig tabt min
 "Proces, og den ondskabsfulde Nassi havde ikke
 "gjort sin Lykke ved min Odelæggelse, der er
 "Virkingen af hans Sierrighed. Ak Abas,
 "Abas, vidste du, hvorledes Retfærdigheden be-
 "tienes i din Stad Ispahani!" — Abas spurgte,
 "hoo denne Kone var? "Det er Zman Mar-
 "mouths Enke, den gode Dervishes, som opbyg-

"gede heele Rigets Indbyggere. Det er to
 "Maaneder siden, han er død fra hende med
 "sex Børn, efterladende hende og dem den lille
 "Eiendom, som de nu have mistet. Jeg veed
 "ikke, om Klagen er grundet, thi jeg blander
 "mig ikke meere med Sagerne, siden den ærlige
 "Ogul er forviist." — "Ogul! hvad? hvad
 "siger du?" — Men Manden var alt borte
 blandt Mængden. Ogul var en viis Mand;
 hans Dyder havde givet ham Bispeens Embed,
 og sin Herres Fortrolighed: men det var disse
 samme Dyder, der gjorde at han tabte begge.
 Hoffolkene forbitte sig over, at man stedse kaldte
 Ogul den vise, den vise Ogul, og svore hans
 Undergang. Det lykkedes dem, thi det er ei
 vanskeligt at styrte en Viis, der ei har andet
 at sætte mod Bagvaskelse og ublue Fortalelse,
 end sine Dyder.

Abbas blev eftertænkksom. Man bliver det
 ved mindre Anledning, overalt naar man har
 et solende Hjerte. Det havde Fyrsten, og med
 denne Naturens lykkelige Gave forenede han
 den meest levende og brændende Længsel efter at
 see sine Undersaatter lykkelige. Han havde seet

denne Længsel opfyldt, om han havde havt mere Forsigtighed, og mindre Eftergivenhed for sine Ministre. Bedrøvet og uroelig over det han havde seet, gik han ud af Byen, langs med Floden Zenderuth, som bader dens Mure. Som han vandrede, gik han tilbage i sig selv — — da han saae en Gueber siddende ved Bredden af Floden.

"Jeg hilser dig, Solens Tilbeder," sagde Abas, i det han nærmede sig ham. — "Dens Gld oplyse alle dine Skridt, Liever af Ali," svarede Gueberen, reisende sig. "Har du intet vigtigt at melde mig, saa beder jeg dig, lad mig i Ro. Hiin skinnende Stjerne, som oplyser os, er særdig at forsvinde, og nægter os sit guddommelige Lys. Jeg maa endnu, om jeg kan, førend Natten, tale med Schak-Abas, at han kan lade mig faae et Huus tilbage, og en liden Ager, som jeg havde strax her ved Skoven, og som Bisirens Søn har frataget mig, for der at anlægge sig et Sted at hvile efter Jagten: det er den eeneste Rigdom min Fader har efterladt mig; jeg trængte ikke efter meere, og jeg vilde endog slaae mig til

"til Døe efter dens Tab, dersom en bydig Ols-
"ding, som Skiebne's Omverling har styrtet i
"Ulykke, ei ved dette Tilfælde saae sig uden
"Tilflugt og Hielp. Farvel! gid du længe fryde
"dig ved det Lys, som opliver og frugtbargjør
"Naturen." — "Gueber! eet Ord endnu. Jeg
"kunde maaskee være dig til Tjeneste hos Prinds-
"sen." — "Du er da en Hofmand! en Ven
"af Visiren! i saa Fald vil jeg ei være tient
"af dig." — "Jeg er Capitaine ved Sophis
"Livvagt." — "Og hvi siger du ham da ei,
"hvorledes her gaaer til, siden du er saa nær
"om hans hellige Person? Hvi lægger du ei
"for Dagen alle de Udsuelfer, alle de Forbrydelser,
"der begaaes af de nedrige Hyflere, der omgive
"ham, og hindre ham fra at giøre alt det gode
"han vilde? Hvi holder du Enken og den Faders
"løse borte fra hans Trone? — Viid, det er
"ei nok ei at giøre ondt, man maa ogsaa hindre
"andre detsfra. Edelmødige Ogul! alting er
"storligen forandret, siden du holdt op at bestyre
"Persien!" — "Frygter du ei Sophis Brede,
"om din Tale kommer for hans Øren?" —
"Han er, han fortjener at være uspyffelig, hvis
"han

"han straffer den Mand, som vover at sige ham
 "nyttig Sandhed." — "Men har ei denne Ugul
 "forraadet Sophi?" — "Den som beskylder
 "ham derfor, er Forræder. Spørg Folket, som
 "Ugul har gjort lykkeligt."

Abas var truffen. Han erindrede sig i dette
 Dieblis de wiisdomsfulde Raad, som den kloge
 og forstandige Ugul forhen gav ham. Han
 aabnede Dinene, han saae Letheden af de Fore-
 vendinger, paa hvilke han havde fordømt ham.
 Hans Hierte bespændtes af Smerte; bittre Taa-
 rer runde ned over hans Kinder. "Du græder,
 sagde Gueberen. "Skulde du ogsaa have bidraget
 "til Uguls Unnaade? — "Følg mig, og see her
 "en overordentlig Mand, som deeler med mig
 "min Eensomhed." — Schak-Abas fulgte ham
 uden at sige noget, forbandende det Dieblis, i
 hvilket han havde jaget Ugul bort fra sit Ansigt,
 og givet en Forræder sin Fortroelighed. — De
 komme dybt ind i Skoven. Gueberen forlader
 ham, og kommer hurtig igien, med sin Væst
 ved Haanden. "Hvad seer jeg, sagde Abas, det
 "er Ugul!" — "Gueber, raabte denne, Gueber!
 "Knæl! det er vor mægtige Konge;" og allerede
 ligge

ligge de for hans Fodder. — "Reiser eder,
"mine Venner," saade den i dette Dieblif vire-
feligen store Kørste med en mild Stemme. "Jeg
"er straffskyldig med eder, og I ligge for mine
"Fodder! — Ogul, min elskede Ogul! kan du
"tilgive mig det Onde, jeg har gjort dig. Ak,
"jeg er allerede noksom straffet." — "Edelste
"Kørste! o hvori har du forbrudt dig mod dine
"Undersaatter? Kiender ei heele Persien dit
"Hiertes Godhed? Udgiød ei enhver sit Blod,
"for at bevare een eeneste af dine Dage? O,
"er der Ulykkelige i dine vide Stater, det er
"ei ved dig de ere det. Det er — — —"
"Holdt inde, Ogul! jeg veed hvad der er fore-
"gaaet. Det er sandt, jeg har ikke havt Deel
"i de Uretfærdigheder her ere foregangne; men
"de ere foregangne, og dette er min Brøde.
"Jeg skal oprette dem, min Ven! Fra dette
"Dieblif er du Visir. Følg mig." — "Høi-
"modige Abas, sagde Ogul, jeg anraaber dig,
"underkast mig ei anden Gang nye Uveir. Jeg
"lever rolig, fornøiet med min Skiebne. Jeg
"har ingen Ergierrighed. Du vil fiude troe
"Tienere nok, som ville kappes om, at bidrage
"med

"med dig til dine Undersaatters Lyksalighed."
 — "Ogul! jeg befaler." — "Jeg adlyder, Abas,
 "og følger dig." — De toge Veien med hinan-
 den til Ispahan; de gik ind i Staden. "Per-
 "ser, raabte strax Abas, Ogul er eders Visir."
 — Et almindeligt Frydestrig reiste sig. Man
 nedfæstede sig. Perserne, henrykte af eenstem-
 mig Glæde, bare paa deres Hænder Cophi og
 den nye Visir i Triumf til Kongernes Pallads.

Den forrige Visir hører de Glædestrig,
 Folket udstøder. Han løber til. Oguls Navn
 skinger ham imøde; han hæver; han seer ham,
 han blegner. — — "Man gribe ham, raabte
 "Abas, man bringe ham til Retterpladsen."
 Visiren skulde henrettes, men Ogul, den ædle
 Ogul gaaer i Forbøn for ham. "O Abas,
 "siger han, lad det ei siges, at det første, der
 "foregaaer efter min Tilbagekomst til Ispahan,
 "skal være et Menneskes Aflivelse. Gud be-
 "vare mig fra at betræde en Plads, som er
 "besmittet med en ulykkelig Mands Blod. Til-
 "giv ham, ædelmodige Abas! hans Hjertes
 "Nag vil hevne os." — Abas tilgav ham,
 men

men han undgik ei Folkets Hævn. Han blev
reven i Stykker.

Soldaten, Enken, Gueberen, alle erholdte
Ret. Ogul blev stedse, hvad han havde været,
en dydig Mand. Han gjorde Folkets Lykke, og
tilvandt sin Herre Tilnavnet Stor, og sine
Undersaatters Kierlighed.

 F a b e l.

Taget af Pan 2440. T. II. p. 177.

I Verdens første Tider var der en stor Citronskov, som bar de smukkeste, de trindeste og de meest skinnende Citroner, som man negensinde har seet. Grenene bøiede sig under deres Byrde, og Lusten var paa lang Vei omkring opfyldt af den behagelige Lugt de uddunsted.

Imidlertid anfaldt en og anden Gang voldsomme Vinde disse Citrontræer, og brækkede undertiden Grenene af dem. Nogle tørstige Rejsende plukkede Citroner af, for at lødste deres Tørst, og traadde dem under Fødderne, naar de havde udtrykt Saften. Disse Tilfælde bragte Citronnationen paa den Tanke, at beskikke sig Bevogtere, der skulde holde de forbigående adet Bind. M horte,

borte, og omgive Sloven med høie Mure, for at standse Stormenes Anfald. Disse Bevogtere viiste sig i Fjrstningen troe og uegennyttige; men det varede ikke længe, forend de forestillede, hvorledes deres haarde Arbejde havde i deres Indvolde optændt en brændende Tørst, og de indgave til Citrontræerne denne Ansøgning: "Naadige Herrer! vi døe af Tørst i Eders Tieneste, tillader, at vi i en og anden af Eders Frugter giøre en liden Incision; vi begiere ifkun en Draabe Limonade til at lække vore fortorrede Gaver. I skulle ikke derved kunne vantrives, men vi og vore Børn faae nye Kræfter, for at have den Ære at iagttage Eders Tieneste."

De lettroende Citrontræer fandt ikke Ansøgningen uhøflig; de tillode denne umærkelige Tapning. Men hvad skeede? Da man engang havde giort et Snit, saa trykkede de Herrer Bevogteres Hænder Citronerne i Fjrstningen kunſ sagte, men Dag fra Dag blev denne Trykning kraſtigere. De dreve det til, ikke meere at kunne undvære Citronsafft: den brugte de til alle deres Maaltider, og til alle deres Soufer. De Herrer Regentere lagde Mærke til, at jo
meere

meere man tryffede Citronerne, desmeere saftfulde bleve de. Men Trærne, som saae sig saa overflødigen aareladte, troede det deres Pligt at beraabe sig paa deres første Convention. Smidlertid vare disse blevne de stærkeste, og trods hines Klager afreve de Citronerne, og knuede dem uden Maade, saa der var intet meere end Skallen tilbage, hvilken de omsider lagde under det græselige Persekars vældige Skrue; kort sagt, de endte med at bade sig i Citronernes Saft.

Den smukke Skov blev nu snart ødelagt. Citrontrærnes Slægt blev tilintetgjort, og deres Tyranner befandt sig, fordi de havde alt for meget ødstet, aldeles skilte ved den læssende Drik, til hvilken de nu vare vandte.

Matbordet,
en Fortælling af Pignotti.

Baaren, kronet med Blomster og Løv, havde ti Gange forjaget den lade Vinter, og ti Gange bestrøet vore Marker med Roser og Fioler. Siden Despina, Tak være hundrede Slags Sminkers Bedragerie, syntes at være standset ved sin Alders tredivte Aar.

Men forgieves forsøger hun at bedrage sig selv, forgieves troer hun at bedrage andres Dine; hendes ubarmhiertige Speil synes hvert Dieblif at tilraade hende: Despina! Despina! dine smukke Dage ere forbi. Hun læser i de flygtige Unges Dine, at hendes have tabt den Magt, de have havt, til at udskyde Elskov og Liv.

Al! allene og ubemærket stiger hun nu op af Skuepladsens knagende Trappe; eene og
over:

overvældet af en drøbende Kiedsommelighed, udbreder hun sig i sin forladte Loge, hun seer et meere, hvor hun gaaer, begierlige Dine at standse omkring hende, at søge den Vre af hendes Diekast, den Lykke af hendes Smil.

Straaejunkerne lise ei længer i deres Morgendragt, for at overrumple hende ved Toilettet; de lange Rader af glimrende Vogne spærre hinanden ei meere ved Porten af hendes Palads. Isteden for den smigrende Tummel, som nu ei meere gienlyder i hendes forhen af Tilbedere oversvømmede Værelser, hersker overalt en øde og sørgelig Tausshed, og en trættende Kueligheds kiedsommelige Kulde. Tankesuld og bedrøvet hendriver hun i sin Tensomhed heele lange Dage, Kiedesløs henslængt paa sin Sopha. Kredsen af Elskere, der forhen vare saa nidkiere for at giette hendes allernaadigste Billie, er nu i det Sted besat med en Ubefat og en Vapeagøie; ved hendes Fodder hviler en Spaniol, den eeneste af hendes Venner, som af! lige indtil nu var bleven hende troe. Imellemstunder sender Despina et Kiedesløst Diekast til sine kiære Huusdyr, og uddeeler med Omhed nu

til den eene et ligegyldigt Kiærtegn, nu til den anden et halvt Smil, nu til dem alle nogle kielne Ord. Ivrige for at moere hende paa deres Maade, pine sig den snakkende Fugl og den firbeenede Abe, for paa det beste at opfylde denne Stræben; Aben efteraber en Straaejunker's Gebærder, som Byens beste Straaejunker; han pynter med Hænderne sin hæslige Figur, eller kiser den af med den udfoldede Biste. Den alvorlige Pope igientager med sin hæse Hals Despinas sidste Elsker's Elskovs Erklæring og Eder — hun betragter den med et stivt og langvarigt Niekast, og medens hun hører den, sukker hendes bevægede Hierte; tusinde sorgelige Betragtninger plage hendes Bryst; de rindende Taarer giøre Furer i hendes Kinders Rarmin; hun tænker med bittert Savn paa hendes flygtede Ungdoms saa elskede Glæder; hun anklager alle Elskere for Utroeskab, og i denne yderlige Smerte raaber hun atter og atter: hvad skal jeg giøre, o Elskov? o Elskov! vær min Raadgiver. Vender jeg tilbage til de glimrende Selskaber, hvor vore unge raske Mænd forsamlede sig, skulde jeg der kunne udholde deres

ufor-

uforskammede Tone, deres fornærmende Snak, deres foragtende Miner. Jeg, som glimrede i disse Sammenkomster, jeg, som man omringede, anførte til Exempel, fulgte flokkeviis! Jeg skal da see min Opvartning tilintetgjort; neppe kan jeg tildrage mig een Yndling, een eeneste, som maaskee lod sig drage af blot Medynk, og som dog vel kun blev en Dødsmer.

Jeg prøve paa at søge Selskab blandt gamle Matroner! jeg skalde der hvert Dieblis, hvilken Marter! høre den modne Alders Klogskab og Forstand berømme; jeg skal der høre de evige Udraab med den elskværdige, den yndige Ungdom, som man bestandig kalder narrisk og dum. Den sørgelige Kiedsomhed maler sig paa alles rynkede Pander; jeg skal evig høre bittert Sladder, som jeg kun kan besvare med den smitsomme Gaben, der fordobblen mine Qualmer; o hvilke Smerter, Dio Santo!

Skal jeg da forandre min heele Prag, bortbytte mine smagsfulde Klædninger, mine Baand, mine kostbare Kniplinger, med Vigottetriets sorte Liberie? skal jeg bedække mit Ansigt med det mørke Slør, for med opvendte Dine

og hældende Hoved at hendrive Morgenstunden i Kirken og Afslutningen med mystisk Præstemand.

Med Panden, styrtet paa sin Haand, med Dinene fæstede mod Jorden, er det saaledes Despina taler med sig selv. Hendes Siel, svag og ubestemt, svæver imellem disse tvende Udsøgte, og bestemmer sig for ingen af dem. Saaledes i den stormende Kamp imellem tvende stridende Vinde, seer man det unge Træ boiet over Kanten af en Brink, omtumlet til alle Sider, snart at røre ved Jorden, snart opreist at hæve sin Top. Ved Enden af denne indvortes Storm kommer Natbordets Time.

Den lærde Nerina med Paletten i sin Haand lader Roserne og Lillierne paa sin Hersterindes Kinder atter fremblomstre; saa vel blev hun maler, at hun kunde trodse alle Hændelser; ingen Nødme, ingen pludselig Blegnen var i Stand til at røbe hendes Tanker, eller bringe hendes Gracier i Forvirring.

Det var Timen, da den nyttige Deel af Menneskelionnet, hvilken man regner for intet, Folket, som bestemmer sin Hvile og sine Maaltider efter Solens Gang, unddrager sig sin Moie,

sids.

stibende rundt om et tarveligt Bord — men i den smukke Verden var det kun Daaningen; utræstelig, et Bytte for sin sædvanlige Riedsomhed, hendrev Despina i en ydmygende Eensomhed, disse for hendes Yndigheder forhen saa seiersfulde Dieblikke.

Pludselig, o Lyksalighed, aabnes Dørren; en Kommende meldes; hendes Hjerte slåer høit af Glæde. Valer træder ind; Valer, en meget ung Cavalier, af indtagende og muntert Udseende, og som kalder Despina sin lille Cousine. (Virkeligen, siges der, havde Valer Slægtninge i Despinas Forvandskab.) For kort siden sluppen ud fra Skolen, kom han efter Modens Lov, som vel opdragen Paarørende, der begynder sin Indtrædelse i Verden, at aflægge til sin Bestættede et ubetydeligt Stadsbesøg. Man saa paa hans med Verdens Væsen ubevante Afværd, (som ei var uden Yndighed) paa hans simple og frygtsonne Mine, og den Lethed, hvormed han rødmæde, at han var kun lidet dannet, og at han havde endnu dette Ufkyldighedens dyrebare Blomster, som disse Damer gjøre saa meget af.

Har du seet Ornen med sit bøjede Næb og sine skærende Kløer, udbrede sine Vinger i Luften, for at søge sit Bytte; naar da dens giennemtrængende Dine langt fra opdage den unge, nyligen af Nødet udslupne, Duc, som slagger hen med ustadig Flugt, hvorledes da Røveren pludseligen styrter sig over den, og fører den med sig? Det er Despinas Billede, hendes, som saa længe havde Færdighed i at gribe en Elsker i sine Kløer. Hurtigen er hun reede til Striden. Kunstigen ordner hun sine Miner og Gebærder. Hun belaver sig paa Seierstoget, hvori hun skal føre denne simple og uerfarne Sjel bunden ved sin Triumphvogn, uden Møie betvungen af hendes mægtige Erfarenhed.

Valer, der til dette Dieblif ikke har Kiendt uden sine Bøger, ei seet uden de strænge og plumpe Skolepedanters rynkede Physiognomier, og hvis heele Dame, Bekiendtskab er Lesbia og Meæra, de gamle latinske Elegiakers gamle Hersterinder, den arme Valer stod fangen i Amors Garn.

Kunde han og modstaae det skønne Ansigt's Roser, de søde Miner, de henrivende Ubetydeligheder,

Heder, de smaae Riæleord, denne Seierssmil af en Elskovsheltinde, til hvilken han endnu ingen Mistillid har? Hvad mig angaaer, jeg tilstaaer, jeg troer, jeg var bleven fangen ligesom Skole-
drængen.

Som man seer en Handelsmand tabe sin Credit ved uventede Bankerotter, og falde fra Overflodighedens og Overdaadighedens Skid i den beklageligste Mangel; siden pludseligen igien at oprette sine Ting, og komme, saa at sige, til Live igien, naar en ligesaa uventet Arv fornyer hans Fonds, og sætter ham i Stand til forfra igien, med meere Forsigtighed, at begynde sine Rigdom bringende Speculationer; saa anvender Despina fra dette Dieblif hendes heele Omhue og Kunst, for at bevare det lykkelige Bytte, Hændelsen har givet hende i Hænderne. Hun er, som det best passer, sparsom eller ødsel paa hendes Yndigheder. Snart beruser hun sin nye Sicisbee med henrivende Roes, snart nedslaaer hun ham med trodsig Taushed. Hun betiener sig nu af Sporen, nu af Toilen, for at komme til Maalet. Men for alting (vigtige Omstændighed) veed hun under den ugiennems-
træng

trængeligste Hemmeligheds Skør at skjule den Kunst, der tjener hende til at mæstere sine orre til ni Lustra.

Og som hun heel vel veed, at en bestandig Fred inddyffer Sielen i Slummer, og at Elskovs Fakkell brænder mat, ja slukkes, naar man et opliver dens Flamme ved nogen Trættes Tilpustning (som Gløderne tænde sig paa vore Skorstene, naar man ophidser dem ved Pusterens skændende Vind) saa mangler ei vor Heltinde, at vredes over den mindste Feil; hun truer, tordner, lyner, og hendes skælvende Slave — tilbeder hendes Griller, og kysser sine Pænker.

En Dag, da den arme Valer havde, uden at vide det, gjort sig — uendeligen straffskyldig, kommer han, og nu behandles han med den meest fortvivlede Strængighed. Han trues, man vil ingen Undskyldning modtage: han gaaer, han omvanker, et Bytte for den græsselige Angst, aldrig meere at faae Naade for sin fortørnede Aphrodites Dine, og er atter for hendes Fødder nedsynket i Dødsqualer.

Den gode unge Mand, i den Eensfoldighedens Tanke, at hans Brøde er utilgivelig, og
hans

hans Tilbededes Forbittrelse evig, hendriver
 Matten i de skrækkeligste Engstelser. O Nat,
 o ulyksalige Nat! hvor du er lang for det af
 Nag sønderlidte Elskerherte!

Neppes hvidner Himlen foran Dagnings
 Ankomst, førend han reiser sig, bleeg, mat, bæ-
 vende, og iiler til Despina. Dørre, Vindves-
 skuder, alt er lukket. Han gaaer, han kommer
 igien, han seer paa sit Uhr, han skænder paa
 Himlens Stierne, vandrer frem, vandrer tilbage
 hundrede Gange foran sin Afguds Tempel.
 Dieblikke synes ham Elmer, Timerne Secler;
 Frygt og Haab deele hans Hjerte; han tænker
 paa Undskyldninger, han sætter sine Miner i
 Lave, han indretter sit heele Væsen efter den
 mæisomme uforstilte Rolle han har at spille;
 thi — er han ei skyldig i Majestæts Forbry-
 delse?

Efter en Evigheds Vien aabner sig omsider
 Dørren, den ubarmhiertige Dør. Brændende
 af Elskov, kaagende af Utaalmodighed, iiler han,
 løber Trappen op med Vindens Fart, glem-
 mende i sin blinde Jil, at Solen, som har
 fuldbragt Frediedeelen af sit Løb, har endnu
 lader

ladet Matten herse inden den Silkereds, hvor
Purpur tiener til Himmel og Telt over den
skønne Despina.

Han er saa lykkelig, at han kommer i de
forreste Bærelser, uden at mærkes. Hans Hierte
flaaer heftigt; alting er ham vigtigt; alt hvad
han seer, har den Lykke at tilhøre, at behage
Despina. Men med eet standser han ubevæges
sig: han mærker studsende Tidens Ubeleilighed.
Skal han pikke paa? Skal han vise sig? Skal
han skule sig? Han er tvivlsraadig. — Hvad
rører sig? — Intet — Ligefuldt er han iiskold
af Angst, der quæler ham, og i denne utaalelige
Forvirring smutter han ind i en mørk Affrog,
hvis paa Klem staaende Dør af en Hændelse
byder ham et Tilflugtssted.

Dette mørke Sted (om du synes, kiære
Læser, saa giv vel Agt derpaa) var en gammel
Løngang, som førde lige fra Forgemakket ind til
Gudindens allerhelligste. En Glasdør, skult med
et kort Taftes Gardin, skiller dette forladte Sted
fra de quindelige Mysteriers hellige Cabinet.
Dom da, om Afdgangen kunde tilstedes Pro-
fane;

fane; og dog er det paa dette troløse Sted den i Unaaide faldne Valer er skulst.

Allerede driver Phoebus sin Ildvogn hen over Zenith paa den himmelske Hvalving; dens nedstrømmende Straaler overskyllte hele Verden; de høitopstaaende Legemer udkaste nu næsten ingen Skygge — og for at sige Tingen profaisk, det var Middag.

En tjenstfærdig Drøm nedkastede Valer for Despinas Fodder: Despina var saa naadig, at reise sin unge Ven: Despina overtaler sig endog til at modtage hans ømmeste Offer. O Smerte! Morpheus drager sin Valnue tilbage, og Amor, den ondskabsfulde Amor, flyr med Fatter bort fra Despina.

Hun vaagner. Hendes Dielaage aabnes for den Aurora, som hendes formørkende Bindveskærme tillade at bryde ind; og efter at have gnedet sine Øine, og trende Gange gabet, udstiger hun af Leiet, allene bedækket med den lette Pinnerdragt, som Toscaneren i daglig Tale kalder Camiscia.

Despina! hvorhen tiler du i denne lette Dragt? Stands uhyggelige! Al vidste du
hvils

hvilken Dødelig der har Kiult sig i dit Løns-
kammer, du gysede for at fremstille dig for
hans Dine.

Hun hører mig ei. Hundrede Steder
fordæroet af Lucina og Tiden seer jeg hende
fride frem til Graciernes Arsenal. Det magiske
Alter er opsat; det tillades Dagen, at træde
ind i hendes Kabinet; og her staaer Despina
upyntet, usminket, unalet, og saadan som hun
er, sørend hun har paataget sin Maske.

Hendes Haar ere uordnede, halv løsslags-
grende, halv krøllede, nedfaldne paa Vandens og
paa Ryggen, smittede af de mangehaande farvede
Pomaders naturlige Smeltning. I Rosernes Sted,
der blomstrede paa hendes Kinder, sees plumpe
Pletter; lange Rykker overfløede Vandens, en
stor blaaelig Kredss omgiver de dødmatte Dine;
de løsnede Mucher blotte stygge Ur; alt, fort
sagt, fremviser et Billede af Legemets Ødelæg-
gelse; det er et sandt Middel mod Elskov.

Som Vonden, der efter et Uveir løber
ud paa sine Marker, og finder alting fuldkastet,
sine Hække omrevne, sine Træer nedkastede, sine
Enger overskyllede med Sand og Dynd; han
fiend-

kiender neppe sin arvede Løds Grændser, gien- nemløbende dem veed han neppe hvad der er hans egne Eiendeele, saa ukiendeligt er det heele Udseende. Saaledes beskuer den unge Valer det ugiendte fremsvævende Spøgelse, fra Hoved til Fod, med yderlig Forbauselse, og kiender her ei noget af sin Despinas Træk. Denne udmættede Mine, denne salmede Ansigtsfarve, disse tynde graablandede Haar, alt overtøder ham om, at han, isteden for at være Vidne til sin Ekionnes Lever, er Vidne til en gammel Matrones. Taalmodighed! siger han til sig selv; bier jeg til denne Ugle er borte, saa faaer jeg dog vist min Hyrdinde at see.

Imidlertid nærmer hun sig Forsængelighedens mystiske Alter. Speilet fremstilles; man udbreder alting, Pudder og Vellugtdaaser aabnes; disse Kæsker indeholde Pasteller af alle Farver, hine hjælpe Halsen til at blive hvid, disse Læbernes Purpur til at skinne; disse andre efterligne de lange Azurtraade, som krybe hen i det yderste af Huden. Kort, det er af alle disse Ingredienser at Kunsten har sammensat Despina, og dannet den saa smukke Statue.

2det Bind.

N

Hun

Hun sætter sig for Speilet. (Vidne til alt er Valer, stedse skjult lige for.) Den paa-
 lidelige Nerina, til hvilken Helligdommens dybeste
 Hemmeligheder ere betroede, holder sig ved hendes
 Side. Arbeidet gaaer for sig. Trykkeriet
 virker; Iveren fordobbles. Kindet besættes igien
 med Roser; Varmen hæver sig lidt efter lidt,
 danner sig, tager sine Pissier tilbage. Ansigtet
 begynder paa den eene Side at antage igien
 sit Dagudseende: som naar man under en due-
 lig Malers Pensel seer Stykke for Stykke,
 Dine at aabnes, Ansigtetsfarven at livne, blonde
 Lokker at kruses i Bølger.

Vor Betragter, henstillet paa sin Post, figer
 som en Astronom i en heel Time, da han noie
 beskuende denne Figur, troer virkeligen at kiende
 nogle af hans Despinas Træk. Han stirrer
 med alle sine Dine; han tvivler endnu, men
 hvert Dieblisk adspredter hans Tvivl.

Der fæstes paa Despinas Kind to eller
 tre Skionpletter; der indplantes hendes Mund
 en eller to Sættetænder; hun pudres, og nu

er hun der forynget, og hvid. Hun tilsnærer de Baandknuder, der understøtte hendes Barm. — Det er særdigt; Valer kan ei tage Seil længer; han kiender ganske sine Tankers Her-
skerinde igien.

Saa iiler hver Time til Havnen den hollandske Skibsrheder, der venter et med rige Varer tilladet Skib, hvis lykkelige eller ullykkelige Ankomst afgjør hans Skiebne. Med Hjerttet, pinet af Haab og Frygt, søger han Skibet paa Havets viide Azur; og efter lang forgievet Venten opdager han det omfider, eller troer at opdage det ved Randen af Horizonten. Han bedrager sig ikke; Mastene synes at vore frem, eller stige op, af de fjerne Bølger; han skælner det nationale Flag, (vaiende som Fjærbusken paa vore Laiders Hatte). Han seer det stride frem, for fulde Seil, og kiender det heelt lige til den saa vel malede Stavn, der forestiller en Chimære eller en af de berygtede Sirener.

O, hvo kan fortælle den Forundring, den Næsenhed, den Blufel, hvormed Valer saae, i

hvilke latterlige Ting han saa daarliggen var indtagen. Pomadefrukker, Pudderakker, Farvedaafer, indeholdte de Yndigheder han havde tilbedet.

Forbittrelsen bemægtiger sig ham. Han bryder ud af sin Askrog, ei længer frygtfuld og tiggende, men med en munter og spottende Mine, men fuld af Tillid, og aldeles helbreddet for hans Elskov, og uden at betragte Despina vender han til den indtagende Baabenssamling denne løierlige Tale: "Hellige Kar, som indeholder Pudder, Vellugt og Sminke, ærbødigen bøier jeg mig for eder. Bevarer mig Erindringen om min pudseerlige Eensfoldighed. Kun til eder henvender jeg mine Ord; kun eder er det jeg elskede. Hvis nogensinde en uersfaren Elsker, som jeg, bedrages af eders glimrende Løgne; tager han eder for Skønhed, da hindrer han for alting, fra at see det, jeg har seet. Min Fortryllelse er forbi; jeg takker eder. Farvel!"

Kunsten er at skule Kunsten. Den kan ei seire uden ved at efterligne Naturen. Men naar Ungdommen paa Tidens Vinger flyver bort med dine Yndigheder, hvad, o smukke Kion! skal du da giøre, for at behage? — — Være blid og god. — O Orvinder, siger en Blis, Blidhed og Godhed characterisere eder paa en endnu meere underholdende Maade end Skjønheden.

En Aften i Spanien,
af Ridder Florian.

(Taget af le Conservateur, Tome I. S. 300.)

En Landsbye i Andalusien levede en Bonde ved Navn Pedro. Han eiede den smukkeste Bondegaard i Landet; men dette var hans mindste Rigdom. Tre Døttre og tre Sønner, som han havde havt med sin Kone Therese, vare allerede gifte, havde Børn, og boede hos ham. Pedro, firesindstive, og Therese, otte og halvfjerdesindstyre Aar gammel, vare tiende, elskede og høit agtede af denne talrige Familie, hvis Hovedbestræbelse var, at vaage over deres Alders og Lykkes Fortsættelse. Som de i deres heele Liv havde været afholdne og arbeidsomme, plaagede ingen Skrobelighed deres Alderdoms Dage. Fornøiede med sig selv, elskende hinanden stedse, lykke:

lykkelige og stolte ved deres Afkom, takkede de Gud, og velsignede deres Børn.

En Aften, efter om Dagen at have passet deres Høstarbeid, hvilede den gode Pedro, Therese og deres Familie, uden for deres Huus, siddende paa Kornneeg. De beundrede Synet af den smukke Sommernat; et Syn, som Stærdernes Beboere intet kiende til. Seer, sagde Oldingen, hvorledes den deilige Himmel er besaaet med tindrende Stierner, hvoraf nogle, ligesom rivende sig løs, efterlade en Straalevei. Maaenen, skjult bag disse Piletræer, giver os et blegt og bævende Lys, der maler alle Gienstande med sin eensformige Hvidhed; Vinden tør ei aande; de roelige Træer synes ærbødige at holde sig stille, for ei i Sønnen at forstyrre Fuglene, som søge Tilflugt i deres Reeder. Nattergalen synger ikke meere; Stillidsen sover med Hovedet glemt under Vingen. Ringelduen hviler med sin Mage midt iblandt dens Smaaer, der endnu ingen andre Fiære have end deres Moders. Denne dybe Taushed forstyrres ei, uden ved de fjerne klagende Skrig, som i lige Mellemrum hyle forbi vore Øren. Det er Uglen, Villedet

paa den Onde; den vaager, naar de andre hvile, den frygter Dagens Lys. O, mine Børn! værers stedse gode, og I skulle stedse være lykkelige. Nu i trefindsthye Aar nyde eders Moder og jeg en roelig Lyksalighed. O, at I ei maatte kigge den saa dyr, som vi kigte den! — Ved disse Ord trillede et Par Taarer ned af Pedros Øine. Isabelle, hans ældste Datter, afortørrede dem, og omfavnede ham. "Min Fader, siger hun, det overstandne Onde er ei vanskeligt at fortælle; du kan forestille dig, med hvad Deeltagelse vi ville høre din Fortælling; min Moder vil være glad, ved at du kalder eders første Tider tilbage: det er ikke sild; Astenen er saa smuk, og den Glæde at høre dig vil vederqvæge os meere end Sønnen." Alle Pedros Børn gjorde samme Bøn. Man satte sig i Kredss rundt om ham; enhver Moder tog sit Barn paa Skjød, at det ei skulde forstyrre Opmærksomheden; og den gode Gamle styttende sin Arm paa Datterens Skulder, og holdende Therese i Haanden, begyndte sin Fortælling saaledes:

Jeg var kun atten, Therese sexten Aar gammel. Hun var eeneste Datter af Lorenzo, den

den rigeste Bonde i Landet. Jeg var den fattigste Bondeskarl i Landsbyen. Jeg mærkede ikke min Fattigdom, førend da jeg havde begyndt at elske Therese.

Jeg gjorde mit Bedste for at udsukke en Kierlighed, som jeg forudsaae vilde giøre mit Liv uhyksaligt. Jeg var fuldt vis paa, at mine fattige Kaar vilde blive mig en uovervindelig Hindring mod nogensinde at faae Therese, og at jeg maatte frastige mig dette Haab, eller og tænke paa Midler til at blive rig. Men for at blive det, maatte jeg forlade Byen, den Bye, hvor Therese var. Dette overgik mine Kræfter.

Efter vel at have overveiet alt dette, efter at have brugt den Smule Forstand, jeg havde tilbage, paa at giøre mig Planer, besluttede jeg at gaae hen, og søge at blive Gaardskarl hos Thereses Fader.

Jeg blev antagen. I kan selv slutte det, med hvad Hiette jeg arbejdede. Jeg blev snart Lorenzos Ven, jeg blev endnu snarere Thereses. I, mine Børn, som alle ere givtede efter Tilbøielighed, I veed, hvor glad man er med

hinanden, hvor man søger, hvor man finder hinanden, naar man engang er bleven eenig om at leve for hinanden. Therese elskede mig, som jeg hende; jeg tænkte paa intet uden Therese; den Lykksalighed, at leve med hende, berusede mig, saa jeg ikke tænkte paa, at denne Lykke kunde endes. Min Vildfarelse varede kun kort. En Bønde i nærmeste Landsbye begiærte Therese af hendes Fader. Lorenzo reiste hen at eftersee den Mands Marker og Wiingaaarde, der tilbød sig som Svigersøn; efter denne Undersøgelse domte han, at dette var den Mand, hans Datter skulde have. Ægteskabet blev besluttet.

Forgieves græd vi; forgieves gienkaldte vi for hinanden de Eder, vi havde svoret hinanden. Vore Taarer nyttede os til intet. Den ubøielige Lorenzo lod sin Datter forstaae, at hendes Bedrøvelse mishagede ham. Vi maatte tvinge os, og quæle vor Kummer i os.

Den ulykkelige Dag nærmede sig; alt Haab var os betaget. Therese skulde berøves mig. Langt heller havde hun valgt Døden. Vi grebe til det eeneste Middel, der var os tilbage; vi toge Flugten.

Vi sølede vel, at vi begik en Feil; men den maatte vi begaae, eller doe. Vi bleve straffede derfor. Therese og jeg forlode Landebyen midt om Natten, hun ridende paa et lidet Muulesel, som en af hendes Morbrødre havde givet hende. Jeg havde affagt Dommen, at hun gierne kunde tage dette Esel, da det ikke tilhørde hendes Fader. En liden Valke af hendes og mit Løi laae i en Mandsej paa Eslet; nogle Levnersmidler, saare faa Penge, Frugten af hendes Besparelser, dette var alt, hvad Therese tog med; jeg for min Deel vilde intet tage. Saa sandt er det, at Ungdommen danner sig Dyder efter sin Begvemmelighed. Jeg røvede en Fader sin Datter, og jeg vilde gjort mig Samvittighedsnag over ellers at tage det mindste af hvad der var hans.

Vi reisste heele Natten. Ved Dagbrækningen befandt vi os i Fjældet, udenfor den Frygt at opdages. Vi standsede i en Dal, ved Bredden af en af de Smaabække, som Elskende saa gierne ville træffe paa. Therese steg ned af Eslet, og satte sig hos mig paa Græsset, vi spiste nogle tørre Frugter, vi drak af Bakkens Vand.

Band. Efter dette tarvelige og behagelige Maaltid begyndte vi at handle om, hvad der nu skulde blive af os. Efter lang Samtale, efter meere end tyve Gange at have tallet de Penge, Therese havde; efterat have vurderet Eslet saa høit mueligt, befandt vi stedse, at vor Rigdom ikke var tyve Ducater værd. Af tyve Ducater lever man ikke længe. Vi besluttede, at vi maatte strax see at komme hen til en stor Bye, for der mindre at være udsatte for at opdages, om man satte efter os, og for at give os saa snart mueligt. Efter denne vise Beslutning toge vi Veien til Cordova.

Saa snart vi kom, iilede vi til Kirken, og beraabende os paa den Spaniske Lov, der befaler, at foreene alle givtesærdige Personer, der fremstille sig for Alteret, fandt vi ogsaa en Præst, som viede os, Therese og mig, til hinanden. Vi gave ham det halve af vor liden Skat, og aldrig ere Penge udgivne med bedre Hierte. Det syntes os nu, at alle vore Moissommeligheder vare forbi, at vi havde intet mere at frygte for, at Kierlighed nu vilde blive vor eeneste Beskæftigelse. Alting gik vel i otte Dage.

Efter

Efter deres Forløb var alt Munkeslet solgt; efter en Maaned havde vi ikke en Real meere. Hvad skulde vi gjøre? hvad skulde der blive af os. Jeg forstod intet uden Bondearbeid, og Indbyggerne i de store Stæder gjøre saa lidt af den Kunst, der ernærer dem. Therese var ei meget visere end jeg; hun leed, og skald for Fremtiden. Vi skulede vore Bekymringer for hinanden; en Pine, der var hundrede Gange smerteligere, end de Ulykker vi sukkede under: omsider da vi ingen Tilflugt havde meere, lod jeg mig antage ved et Rytter-Regiment, der laae i Garnison i Cordova. Mine Haandpenge gav jeg Therese, som modtog dem med Taarer.

Min Sold var nok til min Underholdning; Thereses smaa Haandarbeider (thi Trang gjør vindstibelig) satte hende i Stand til at holde vor liden Huusholdning i Gang. Et Barn kom til, at knytte Knuden imellem os endnu stærkere. Det var dig, min kiere Isabella, vi betragtede dig, Therese og jeg, som den, der skulde gjøre os lykkelige paa vore gamle Dage. Saa betragtede vi ethvert Barn, som Himlen siden har givet os, og ingen Gang have
vi

vi deri bedraget os. Jeg satte dig ud at op-
ammes, thi min Kone kunde ikke amme dig.
Hun var trostesløs derover; hun hendrev Dagene
ved din Bugge, medens jeg, ved min Meiagtig-
hed i at opfylde mine Pligter, stræbde at vinde
mine Foresattes Agtelse, og mine Kammeraders
Venfskab.

Don Fernando, min Capitaine, var kun
tyve Aar gammel; han udmærkede sig blandt
alle de andre Officierer ved sin Venfskabelighed
og ved sit Udseende. Han havde fattet Godhed
for mig; jeg fortalte ham mit Eventyr; han
vilde see Therese; han tog megen Deel i vor
Skiæbne. Han lovede os hver Dag, at arbejde
paa at skaffe os Tilgivelse af Lorenzo; og
som jeg fuldkommen slog min Lid til ham, saa
glædede jeg mig meget ved hans givne Ord, at
han vilde skienke mig min Frihed, saasnart han
havde stillet min Svigersfader tilfreds. Don
Fernando havde allerede skrevet hjem til ham,
men uden at faae Svar.

Tiden gik hen. Min unge Capitains God-
hed syntes ikke at kielnes. Imidlertid blev
Therese hver Dag meere tungsindig. Naar jeg
spurg-

spurgde hende om Marsagen dertil, talde hun om sin Fader, og dreiede Taler hen paa noget andet. Det var langtsaa at jeg havde nogen Mistanke om, at Don Fernando var Marsagen til hendes Tungsindighed.

Denne unge Mand, hidsig, som man er i hans Alder, havde seet Therese, som jeg havde seet hende. Hans Dyd var svagere end hans Lidenkab. Han kiendte vor Forsatning, han vidste hvor meget vi havde ham nødig, han vovede at forklare Therese, hvad Pris han satte paa sin Beskyttelse. Min ulykkelige Kone bevidnede ham sin Fortørnelse; men da hun kiendte min heftige og ivrige Character, skjulte hun for mig denne ulykkelige Hemmelighed med yderste Omhu; hun modstod Don Fernando, uden at sige mig det, medens jeg i min Troeskylldighed daglig forerøeste hende min unge Capitains adelsmodige Venkab.

En Dag, da jeg havde været paa Vagt, kom jeg hjem mod Huuset, hvor min Kone var, og — man domme om min Bestyrtelse — jeg mødte Lorenzo. "Jeg har dig da, raabte han; "Nøver! giv mig min Datter, giv mig min
" Lyk:

"Lyksalighed tilbage, som du har røvet mig, til
"Lon for det Venskab, jeg viiste dig." Jeg
faldt paa Knæ for Lorenzo; jeg udholdte hans
Bredes første Dieblikke; jeg stillede den med
mine Taarer; han samtykkede at ville høre mig;
jeg foretog ikke at retfærdiggjøre mig, men
prøvede at bevæge ham. "Ulykken er giort, sagde
"jeg, Therese er Min; hun er min Kone. Mit
"Liv er i dine Hænder; straf mig, men spar
"dit Varn, din eeneste Datter. Banær ikke
"hendes Mand, bring ikke hende til at døe af
"Sorg; glem mig, allene af Medlidenhed med
"hende." Med disse Ord forde jeg ham, ikke
til Therese, men derhen, hvor du, min Datter,
blev opammet. "Kom, sagde jeg, kom at see
"endnu een, som du maa forbarme dig over."
Du laae i din Bugge, du sov; dit røde og hvide
Ansigt viste Uskyldighedens og Sundhedens Bil-
lede. Lorenzo betragtede dig, hans Dine glind-
sede af Taarer; jeg tog dig, og overgav dig
ham. Du vaagnede derved, men som om Him-
len havde indskudt dig det, saa, isteden for at
græde, begyndte du at smile, og rakkede dine
smaa Arme mod ham, tog fat i hans hvide
Haar,

Haar, og greb om dem med dine Fingre, dræ-
gende hans Ansigt ned til dit. Den Gamle
kunde ikke udholde dette; han overvælte dig med
Kysse, han trykkede dig mod sit Bryst, og tog
dig med sig. "Lad os gaae, sagde han, lad
"os søge min Datter. Kom, min Søn, kom,"
raabte han, og gav mig sin Haand. Dømmer,
mine Børn, med hvilken Glæde jeg fulgte ham
til vort Hiem. Undervejs blev jeg bange for,
at Therese ikke skulde udholde, pludseligen at see
sin Fader. Jeg vilde berette hende hans An-
komst. Jeg løb foran Lorenzo, skyndte mig op,
aabnede Døren, og fandt — Don Fernando
paa Knæe for Therese, som maatte bruge Magt,
for at befrie sig for hans Hestighed. Neppe
var dette Syn faldet i mine Øine, førend min
Kaarde var i Fernandos Bryst. Han faldt,
badet i sit Blod. Han udstødte et Skrig, man
løb til; Bagten kom, min Kaarde røg endnu
af Blodet; man greb mig, og den ulykkelige
Lorenzo kom med Flokken, for at see sin
ulykkelige Svigersøn lægges i Jern, og slæbes
til Fængslet.

Jeg omfavnede ham, jeg anbefalede ham mit Barn og min Kone, som var uden for sig selv. Jeg omfavnede ogsaa dig, min elskede Datter! og fulgte mine Kammerader, som bragte mig til Fængslet.

Jeg var der to Dage og to Nætter, et Bytte for de drabende Betragtninger, som naturligtvis maatte overvælde mig. Jeg vidste intet om, hvorledes det var med Therese. Jeg saae ingen uden min Rumle Slutter, som intet andet Svar gav mig paa alle mine Spørgsmaal, end at det ei kunde vare længe, førend jeg fik min Dødsdom.

Den tredie Dag bleve Dørrene aabnede. Man befoel mig at gaae ud; en Commando af Soldatre modtog mig. Man omringede mig; jeg gik; man bragte mig paa Baabenpladsen. Jeg saae et Stykke borte mit Regiment i Baaben; jeg saae Tilberedelsen til min Hentrettesse. Den Tanke, at jeg nu var kommen til det overste af min Ulykke, gav mig de forhen tabte Kræfter. Jeg fordoblede ved en convulsivisk Bevægelse mine Skridt. Min Tunge udtalte, mig selv ubevidst, Thereses Navn. Mine Bine søgte hende;

hende; jeg torde ikke klage over ei at finde hende. Jeg kom omsider til Maalet.

Man oplæste mig min Dom. Jeg skulde døe. Giennemtrængende Strig standsede Hensættelsen; jeg saa mig om; jeg saa et Spøgelse, halv nøgent, blegt, blodigt, med Magt trænge sig giennem den bevæbnede Flok, som omgav mig. Det var Don Fernando. "Naade, raabte han, "Naade, for den Uskyldige. Det er mig, som "fortjener Døden. Jeg har villet forsøre hans "Kone, han har straffet mig derfor; han har "gjort hvad Det er, og I ere Volds mænd, om "I røre ham." Regimentschefen løber til Fernando; han viser ham Loven, som fordømmer ham, for at have lagt Haand paa sin Officeer. "Det var jeg ikke meere, raabte Don Fernando, "jeg havde givet ham sin Frihed. Her er hans "Afsked, undertegnet Dagen forud. Han er "ikke eders Dom underkastet; I have ingen Ret "over ham." Bestyrrelsen samlede sig Ansøgere. Don Fernando og Menneskeligheden oplestede deres Stemmer for mig. Man bragte mig tilbage til Fængslet. Don Fernando skrev til Ministren: han anklagede sig selv, bad om min Pardon, og fik den.

Loren

Lorenzo, Therese og jeg gif hen at fæste os for vor Besriers Fodder; han bekræftede den Gave, han havde gjort mig, af min Frihed. Han vilde dertil lægge rige Foræringer, som vi ei modtog. Vi fulgte hinanden hjem til denne By, hvor Lorenzos Død gjorde mig siden til Herre af hans Eiendomme, og Gaard, og hvor min Therese og jeg skulle ende vore Dage i Fred og i eders Arme.

Alle Pedros Børn havde klynget sig tæt om ham, medens han fortalte. Han taledede ikke meere, og endnu hørde de til, og Taarer trillede ned over deres Kinder. "Værer glade, mine Børn, sagde den gode Gamle; Himlen har givet mig Opreisning for al min Kummer, ved den Kierlighed, I have for mig." Saa sagde han, omfavnede dem, og heele Samllien gif til Hvile.

Hindelbank.

(Uf mon bonnet de nuit, Tom. III. p. 72.)

I Hindelbank, nær ved Bern, har jeg seet en Begravelse af en virkelige ny Opfindelse, og som i Overeenstemmelse med det ædelste og meest trøstende, Religionen forkynder, borttager al Erindring om Dødens Rædsel. Billedhuggeren, der har forkastet alle til dette Slags Arbejder forhen brugelige Maader, har ikke forestillet Døden, men Opstandelsen, og blandt alle de Monumenter, som Følelse eller Stoltthed have opreist, gjør dette det største Indtryk, derved at det vender Tanken hen til det Liv, som venter os paa hin Side af Graven.

En inderlig elsket ung Kone døde i Barselseng, tilligemed sit Barn 1775. Hendes bedrøvede Mand vilde forevige sin Sorg. Den

duelige Billedhugger hensatte sig i det Dieblige da den Eviges Røst skal knuse Gravens Stene og byde Gravene at give sine Døde tilbage. Ved denne Mands Genie hæver sig under hans Meisel Gravens Dække, og brister for Lyden af den frygtelige Vasan, som skal høres paa hvid Giengeældelsens Dag. Man seer den unge Kone, Hustru og Moder, opvaagne med sit Barn, men Udbødelighedens Følelse er malet paa hendes forklarede og forherligede Ansigt: med den ene Haand støder hun sin Gravsteen tilside, og med den anden trykker hun til sit Bryst hendes Barn, der vaagner som hun: Barnet synes at ville hielpe sig ud af Graven, og neden under læser man disse Ord:

Herre, her er jeg, og det Barn, som
du har givet mig.

Hvilken rørende Simpelt!hed!

Det er en lykkelig Idee, at vise Udbødeligheden og Forsoningen paa et Liig-Monument; paa Gravstedet at forestille den Retfærdiges Lyksalighed, og første Udraab ved Indtrædelsen i det nye Liv. Virkeligen her har Døden tabt sin Braad; det er ei længer noget Sorgens For-

Formaal; Haabets Straaler oplyse dette Marmor, og Rinne ned i Graven; Evigheden begynder, og man synes høre den Opstaaende sige: Jeg fødes paa ny til Himlens Klarhed. Og nu denne Moder og dette Barn, som Døden ei har skillet fra hinanden, som endnu finde sig hos hinanden igien ved den evige Vasuns første Lyd, som bortstøde Ruinerne af Dødelighedens Boelig, og trodse Tidens Herredom; er ei alt dette Billede, som paa glædesfuld Maade røre Sielen? Aldrig er Døden malet med en mere hellig, og tillige meere tildragende Farve.

Figurerne og Graven ere dannede af en eeneste Blok, af en fin Steen. Hr. Nahl er den, som har udtrækt og udført dette skønne Monument. Det er Skade, at det alt har lidt af Hænder, der have villet berøre det, medens det er eene giennem Diet at dets Skønhed skal beundres.

Publicum vor Skyldner.

(Taget af mon bonnet de nuit, Tom. III. p. 191.)

Det, som fordrer Publicums Erkiendtlighed som en Gield til Videnskabsmanden, er, at denne giver meget og faaer lidet igjen. Neppe er Forfatterens Værk ude af hans Hænder, førend det ei tilhører ham meere. Ethvert Individ af heele Publikum besidder det eens, og for ringe Bekostning. Bogen underviser, oplyser, moerer, beskæftiger. Troer man at have betalt Forfatteren, fordi man har betalt en usel Nøgdesæl? det er for det materielle af Bogen.

Den Fremmede bemægtiger sig ogsaa Bogen; den mangfoldiggjøres i Europa, den er i alle Hænder, og det betalte er kun for Boghandleren.

Wren

Heren skal altsaa holde Forfatteren skadesløs, og bliver den Mynt, der betaler de moralske Fornoielser, han har skaffet det heele Selskab. Udvalgte Følelser, over Mængden af Hverdags Fornoielser, saavel ved deres Fjindhed, som ved deres Mangfoldighed.

Man skriver her dette, ikkun for at vise rige Døsmeres Uretfærdighed, og nogle af Lyk- kens Blindhed Ophviendes Uforsammenhed, der tør regne en Videnskabsmand hans ærværdige Fattigdom til en Latterlighed.

Thi dommer, sande og billigsindede Men- nesker! er det tilladeligt, at lade haant over den Die, som giver Honning i Overflodighed? Ere og den Lærdes Arbejder betalte med saa Skil- linger? Er ikke min Bog Resultatet af min heele Opdragelse, og veed man, hvad den har kostet mig? Min Bog, er den ikke Frugten af mange Aars Studering og Arbeid? og den Forfatter, der har fortæret sig til offentlig Nytte, har han ikke Ret til at sige: Man give mig Prytaneum at beboe, eller man bebreide mig ikke min Formues Ringhed.

Mange Værker have gjort det franske Sprog Vre, ved at gjøre det til det første Sprog i Europa. Skribenterne ere belønnede med fornærmende Critiker, eller usrugtbare Lovtaler. Man betragte de Skuespil, der forestilles i alle vore Provindser: til dem strømme Borgene flyngevijs, og klappe dem atter og atter Bisfald til; men ingen Hvid derfor tilflyder Forsfatteren, levede han end i den yderligste Armod. Han kan med sit Stykke sætte Folket i en Skat af hundrede Tusinde Franks, uden engang at faae det at vide: alle de Subalterne deele Pengene, og det er aldrig faldet nogen i Tanke, at Skaberen af Stykket og af de Fornoielser det medbringer, har Fordring paa mindste Deel i denne overflødige Indhøstning. Paa den Maade nyder det franske Folk Konstens Væsterværker og vore Arbeider.

Man vise mig i heele Verden en Kunst, som bringer Borgene flere fine, ædle og mangfoldige Glædes Modelier, og som indrenter sin Dyrker mindre. Retfærdighed befaler da, at man ærer dem, som overgive sig til saa ædle, saa uegennyttige Beskæftigelser, og det bør være

en Forfatter tilladt, at gaae hvor han vil i en
 Badmelskiole, uden at man lægger Mærke dertil.
 Man vurderer, efter disse Betragtninger, hvad
 desangaaende siges af visse Mennesker, der ere
 fremmede for alle Kunster og Videnskaber, og
 unyttige for Fædrelandet i alle Henseender,
 om de end ikke ere reene Landeplager, ved en
 nedrig og formasket Gierligheds lønlige Kneb.

**Petrarcas Kroning,
af Mercier.**

(Taget af mon bonnet de nuit, Tom. III. pag. 11.)

Petrarcas Kroning er den skønneste Triumph
nogen Skribent i de nyere Tider har opnaaet.
I vore Dages Digtere! hører. I have aldrig
seet, og skulle ei faae at see dens Lige.

I Rom, den 22de Maji 1341, affang
man en stor høitidelig Messe, hvorpaa fulgte et
Gæstebud, til hvilket alle de, som dyrkede Viden-
skaberne, vare indbudne. Cereemoniemesteren lod
Digterens Bærker paa Bordet indbære, og ned-
lægge paa rige med Floiel betrukne Tavler.
Efter en Tale, angaaende Digterens Fortienester,
affattede de Herre den Beslutning, at han for-
tiente at modtage Kronen, og at man skulde
berede Seierstoget.

Man

Man afførde ham derpaa hans Klæder; man bandt paa hans høire Fod en rød Cothurne, som den brugtes i de Gamles Tragedie, og paa den venstre en fiolsfarvet Halvstøvle; den gamle Comedies Emblem. Man iførde ham en lang carmoisinfarvet Fløiels Kaabe, over en pomerandsfarvet Vest; Kanten var en Guldgalon, for at betegne, at hans Vers vare forfinede og rensede, som Guldet. En Riæde af Diamanter udgjorde hans Livbelte, for at udtrykke hans Ideers Glæde; en Kappe af hvidt Atlas, Uskyldighedens Symbolum, forkyndede, at hans Gæder vare ustraffelige, og at han aldrig havde fornærmet nogen.

Man satte paa hans Hoved en pyramides formet Hue, dannet til at modtage adskillige Kroner. Pullen, opreist i en Spidse, skulde forestille hans Aands Opleftelse. Hans Halssmykke var dannet som en Lyre, og dens Riæde var sammensat af smaae i hinanden indflettede Guldflanger, som, for at betegne den Siels Enildhed og Klogt, der havde vidst at sammenklæde Harmonien og Tanken, under de poetiske Fald og Vendinger.

De Vanter man gav ham paa Hænderne vare ei mindre mystiske. De vare af Skind af Løffen; et Dyr, der lever af Kov, men et meget hurtigt Dyr; et nyt Sindbillede paa det forstandige Bytte, det er Digterne tilladt at gjøre fra de gamle, hvori de ere herligen forskellige fra den plump og uforskammede Bogtry.

Slæbet paa hans lange Raabe blev baaret af en Pige med udslaget Haar, blotte Fødder, og skiult med en Tigerhud. Det er uforsødent at sige, at hun betydede Enthusiasmen; thi hun havde ogsaa, ved høi Middag, et brændende Fakkel i Haanden.

Med denne Prydelse gik Digteren fra Columne-Paladsets Sal ned i Gaarden, hvor han fandt en Vogn i Skikkelse af Bierget Parnassus, med Apollo og de ni Muser; de græske Guddommers Symboler vare malede rundt om paa Vognen, fordi Mythologien er endnu Poesiens Siel.

Den Trone, paa hvilken Digteren sad, var baaret af en Løve, en Tiger, en Leopard og en Panther, for at give tilkiende, at Digterne lige som Orpheus have den Magt, at tvinge og tæmme

tæmte Uhyrerne. De tre Gracier, halvnøgne, med sammenslyngede Arme, fulgte ham paa Vognen, som hans troe Ledfagerinder. Phantastien, under Skikkelse af en ung Pige, kronet med Stierner, var for hans Fodder.

To store Chore af Sangere gik i tvende ordentlige Rader ved Siden, medens Satyrer og Fauner dansede rundt omkring Vognen, fordi Musikken og Dansen ere Digtekunsten uforanderligen underordnede. Disse Sangere sang vekselsviis latinske og italienske Vers til den triumpherende Digters Noes. Af Vindverne bleve Blomster udkastede ved de smukkeste Pigaers Hænder; af dem udkastede og nogle vellugtende Bænder. *)

Da Digteren var kommen paa Caritolum, holdt han en Tale, og den Senator, som det var overdraget at krone ham, satte paa hans Hoved en Krone af Bedbende, for den dithy-

*) En af dem, fortæller man, tog Feil, og udhældte en Flaske Eftersvælsband, hvis Kraft var saa voldsom, at Hestene faldt for Triumphatorens Vogn, hvor de kom der som Bændet var udhældet. Ogsaa dette kunde være emblematiske, og betyde den Alvindsyge, og den causiske Bitterhed, der følger en og anden uslykkelig Digter.

rambiske, en af Laurbær for den heroiske, og en af Myrther for den lyriske Poesie. De fire fornemste Piger i Rom bragte ham deres Brodeerarbeid, til Erkiendtlighedstegn for alt det Lauras Elsker havde skrevet til Rönnets Vre.

Fra Capitolium gik Digteren med langsomme Skridt igiennem Byen, uddelende blandt Folket forskellige Stykker Myndt, efter de gamle Triumphatorers Maade. Dette var et Billede paa Digternes ædle og usorbeholdne Gævmildhed, da de overflødigen give Folket Begrebe, Følelser og levende Glæder, uden derimod at modtage andet end dets Bisald.

Han steg ud af sin Vogn, da han kom til Vaticanen. Han gik ind i St. Peders Kirke, takkede Gud for sin Triumph, og hængte sine tre Kroner paa denne Apostlernes Førstes Grav; et ei mindre øiensynligt Vidnesbyrd om, at udødelig Hæder ei kan være den religionløse Digter til Deel. Bisaldsraab, som hans Gudsfrøgt fortiente, fulgte ham til Columnepaladset, og de fornemste romerske Damer kom at række ham Haanden.

Have nu I, Digtere, af hvilke det franſke Folk brammer, have I blandt Eder opnaaet en Triumph, ſom nærmer ſig denne? De Biſaldsflap, der vanke i Skueſpilhuſet, flyve bort i Minutet; og vindige Perſoners uforſkammede Raab forfølge Eder med Fornærmelſer i ſex Maanedes.

Ligner Voltaires Kroning med Petrarca; hvor da hin er maver i Sammenligningen! O, men kan man ogsaa ligne den med de Førſters, de Prælaters, deres, ſom feſtligeholdte den italienske Digter i de ſkønne Kunſters Hiem, i deres Middelpunkt; ſom ved de vittigſte Sindbilleder hædrede Petrarca paa en herlig og høitidelig Maade for et heelt forſamlet Folk, til værdig Løn for hans ſkønne Vers, hans glimrende Billeder, hans mægtige og ædle Tankesprog.

Voltaires Kroning, af la Harpe.

(Af Oeuvr. de Volt. Edit. de Gotha, T. XI. p. 393.)

Den 30. Martii 1778, Dagen da Sørgeſpil-
let Irene ſiette Gang blev foreſtillet, var uden
Modſigelse den erindringsværdigſte Dag, hvis
Minde kan blive giemt i Litteraturens og Skue-
pladſens Dagbøger. Voltaire, ſom en farlig
Sygdom, næſten fra det Diebliſ han var kom-
men til Paris, havde unddraget det franſke
Academies og Publicums ivrige Onſker, havde
juſt ſaaet Kræfter nok igien, for at kunne komme
og nyde den Hæder begge havde beredet for
ham. Porte og Tilgange til Akademiet vare
beleirede af en Skare, der ſamlet af Begierlig-
hed efter at ſee ham. Han kom derhen igien-
nem

nem idelige Haandklap og Glæderaab. Academi-
 miet, som den Dag var talrigt, gik ham lige
 til den første Sal i Møde. Man gav ham
 Directeurens Sæde, og da alle hans Medbrødre
 havde bevidnet ham deres Glæde over at mod-
 tage ham efter en saa lang Fraværelse, troede
 d'Alembert ei at kunne gjøre bedre, end at fore-
 læse sin Portale over Smagens Skrifter i det
 sidste Seculum, for den, som havde været dens
 Arving og Stytte i dette. Efter denne Fore-
 læsning, som paa det høieste fornøjede Forsam-
 lingen og Voltaire, foreslog man ham overor-
 dentligen og ved et eenstemmigt Valg at modtage
 Directeurpladsen, som sædvanligen gives ved Lod-
 fastning, og som skulde blive ledig ved næste
 Januar Quartals Ende. Han modtog den med
 Taknemmelighed. Intet af hvad der foregik
 denne Dag, er nogensinde forhen for nogen
 anden foretaget, og Academiet, som her fandt
 for godt at afvige fra sine Love og Vedtægter,
 hædrede sig selv ved saaledes at glemme alle
 Regler for en Mand, som var over al Regel,
 som over al Sammenligning.

Denne Hæder var kun Forspillet for et endnu større Skuespil; og det var Nationen der skulde sultbyrde, hvad Akademiet havde begyndt. Man ventede Voltaire til Skuespilhuset. Tuilleriets Gaarde vare opfyldte med en utallig Mængde af alle Stænder, Aldre og Kion; saa langt man kunde blive hans Bogn vaer, anmeldte Fryderaab hans Ankomst; disse fordobledes da han steeg ud, og et meere rørende, meere skönt Dieblif, end et saadant, lader sig maaskee ikke tænke: Oldingen, som syntes at synke paa eengang under Byrden af hans saa høie Alder, og saa store Hæder, neppe i Stand til at vinde igiennem den berusede Skare, der si kunde blive mæt af den Glæde at see ham: heele denne Mængde, oplivet af een og samme Følelse, fortryllet af den samme Henrykkelse, opløftende samme Raab, og med en meget mærkelig Bevægelse opmærksom for at beskytte ham imod sig selv, saa at sige at bedække ham, i det den styrter sig over ham, og at gøre en Bold om ham mod den Strøm, der drog en heele Nation hen efter ham. — Voltaire kom saaledes til Skuespilhuset, ligesom baaret paa heele

heele Frankerigs Arme; og hvis intet Menneske nogen Tid syntes større, saa syntes ingen Nation heller nogen Tid elskværdigere, end her. Saa snart han viiste sig i Logen, imellem Frue Denys og Frue Billelte, kan man forestille sig hvilken Bulder af Klap fra alle Hjørner i Salen og Gangene uden for, der ikke mindre vare fulde af Mennesker.

Hr. Brizard bragte en Laurbærkrone, som Frue Marquissden af Belette satte paa den store Mands Hoved; men han tog den strax af, uagtet al den Umag man gjorde sig, uagtet Publicums Paanoden, der tilraabte ham at beholde den, og som med ubeskrivelig Glæde saae Geniet her imellem Venkabet og Erkiendtligheden, kronet af Gracierne og Skionheden, og vægrende sig for sin egen Forherligelse. Man kunde neppe begynde Stykket for denne uendelige Tummel. Det blev spillet bedre end det havde været forhen. Skuespillerne fordoblede deres Stræben og Talenter, og Skuepladsen sølede sin Guddoms Nærværelse. Da Stykket var endt, lod man Dækket, som sædvanlig, gaae

ned. Et Dieblif efter havde man det paa ny, og Entusiasmen kom paa det høieste, da man saae Voltaire's Buste paa en Piedestal midt paa Skuepladsen; alle Skuespillerne rundt om den, hver med en Krands. Mad. Vestris traadte frem, og fremsagde de Vers, som dertil i Diebliffet vare forfattede af de Saint-Marc *), og som havde den Fortieneste meget rigtig at udtrykke Publicums Følelser, der ogsaa lod hende gientage dem anden Gang med Haandklap, det aldrig fik Ende. Busten blev heel bedækket med de Krandse, som de alle kapedes om at overøse den med, og stod der saaledes paa Skuepladsen heele Tiden, medens man fore-

*) Versene vare disse:

Aux yeux de Paris enchanté
Reçois ce jour un hommage,
Que confirmera d'age en age
La severe posterité.

Non; tu n'a pas besoin d'atteindre au noir rivage,
Pour jouir des honneurs de l'immortalité,
Voltaire, reçois la couronne
Que l'on vient de te presenter!
Il est beau de le meriter,
Quand c'est la France qui la donne.

forestillede det libet Stykke *Nanine*; dette elskværdige Bærk, der er saa fuldt af Gracie og Interesse.

Ombeds blide Taarer trillede ned fra alle Dine ved dette Skuespil af det Genie, der med saa meget Glimmer blev lønnet ved Enden af den skønneste Levnetsbane. Det lod, som om alle Hierter vare lykkelige ved den store og med Hæder overøste Mands Lykke. — O, hvor en saadan Dag gjør Videnskaberne, Frankerig, Menneskeheden Vre. Menneskeheden synes at hæves, at forædles, naar famlede Mennesker saaledes paa eengang udtrykke den Retsfærdigheds Gølelse, som er nedlagt i alle Hierter. Det er da ei forgieves, at *Voltaire* har seet fire Generationer; og *Tredstindstyve* Aar, henlevede i Arbeid paa alle flebne Folks Glæde og Undervøitning, ere ei reent tabte for ham. Alle de, som kappedes om at faae ham at see, havde lært at læse og tænke i hans Bærker, have Tusinde Gange nydt hans Mesterværker i alle Fag: hvilke Retsigheder til Erkiendelighed! Saa megen Held, og saa mange Trophæer! *Tredive* Aars Gravæ-

relse, der ogsaa forøger Navnkundigheden, For-
standens Fremgang, og det underfulde Indtryk,
han havde gjort paa den menneskelige Aand,
fra dette Aarhundreds Begyndelse — dette er
det, som paa en Maade har gjort hans Sam-
tidige til hans Efterkommere — som har sat
ham paa det Sted han nu er. Alle Stemmer
have bifaldet hans Triumph; og dette er maaskee
den første, ved hvilken Misundelsen ei engang
er fornummet.

Dronning Fantasque,

et Eventyr.

Der var engang en Konge, som elskede sit Folk. Det begynder som et Fæe-Eventyr, saldt Druiden ind i Ordet; det er det ogsaa, sorte Salamis. Der var da engang en Konge, som elskede sit Folk, og som sølgelig var tilbødet af det. Han havde gjort alt, hvad han kunde, for at finde Ministre, der vare ligesaa velsindede som han; men omsider indsaa han Daarligheden i at søge dette, og valgte den Udvei, selv at gjøre alt det, som han kunde udryve fra deres ildebædige Virksomhed. Da han var meget forhippet paa det sære Forsæt, at gjøre sine Undersaatter lykkelige, handlede han herester, og et saa besynderligt Forhold gjorde ham uundstøtteligen late

terlig blandt de Store. Folket velsignede ham, men ved Hoffet ansaaes han for en Nar. Paa dette ene nar manglede han ikke Fortienester; han hedde ogsaa Phornix.

Var denne Prinds besynderlig, havde han en Kone, som var det ikke mindre. Levende, fremsusende, lunefuld, gal af Hoved, klog af Hjerte, god af Temperament, ond af Indsald: dette er med fire Ord Dronningens Skilberie. Hendes Navn var Fantasque: et berømt Navn, som hun havde faaet fra sine Ahner paa Spinsdesiden, og hvis Vre hun værdigen holdt vedlige. Denne saa ædle og fornustige Dronning var hendes dyrebare Mands Glæde og Plage; thi hun elskede ham ogsaa meget oprigtig, maaskee fordi hun havde saa let ved at plage ham. Naagtet den indbyrdes Kierlighed, som herskede iblandt dem, levede de mange Nar sammen, uden at kunde faae nogen Livsarving. Kongen græmmede sig inderlig derover, og Dronningen gjorde sig utaalmelig derover, saa det ikke gik ud over Kongen allene: hun gav heele Verden Skyld, for det hun ikke fik Børn; og der var ingen Hofmand, som hun jo ubesindigen spurgde om
et

et hemmeligt Raad for at faae nogen, og som hun jo gjorde ansvarlig for Udfaldet.

Lagerne bleve ikke forglemte; thi Dronningen var usædvanlig lærvillig mod disse, og de anordnede ikke noget Middel, som hun jo meget omhyggelig lod tillave, for at have den Fornøielse, at fæste dem det i Vinene i det Dri-
blik hun skulde tage det ind. Dervischernes Tid kom ogsaa, man maatte gribe til Fæste, til Løster, og for alting til Ofringer; og vee de Templers Tienere, hvor Hendes Majestæt gjorde Balfart! hun randfagede alting, og under det Paaskud, at indaande en frugtbariggørende Lust, unlod hun aldrig at vende op og ned paa alle Munkenes Celler. Hun bar ogsaa deres Reliquier, og klædte sig vexelviis ud i alle deres forskjellige Ordensdragter — Snart bar hun et Toug, snart et Læderbelte, snart en Munkes hætte, og snart et Scopulare. Der var ikke nogen Munkemaskerade, som jo hendes Andage faldt paa; og da hun havde en lille løierlig Mine, som gjorde hende nydelig i alle disse Forklædninger, afslaaede hun aldrig nogen af dem, uden hun havde ladet sig male i den først.

Ende:

Endelig efter al denne saa vel udsøvede Andagt, efter alle disse saa klogelig anvendte Lægemidler hørte Himlen og Jorden Dronningens Ønsker: hun blev frugtsommelig i det Øieblik hun begyndte at tabe Haaret. Jeg vil lade enhver forestille sig Kongens og Folkets Glæde. Hendes gif, som alle hendes Videnskaber, over alle Grændser: i hendes Henrykkelse slog hun alting i Stykker, omfavnede uden Forskiæl alt hvad hun mødte, Mandfolk, Fruentimmer, Hoffolk, Tjenere; man kunde ikke komme paa hendes Bei, uden at staae Fare for at blive kvalt. Hun kiendte ikke saa stor en Glæde, sagde hun, som at have et Barn, som hun kunde pidse saa meget hun lystede, naar hun var i ond Lune.

Da man længe forgieves havde ventet paa Dronningens Frugtsommelighed, blev den anseet for en af disse overordentlige Tildragelser, som heele Verden vil have Vren for. Lægerne tilskrev dereel Lægemidler, Munkene deres Reliquier, Folket sine Bønner, og Kongen sin Kierlighed den. Hver bar Godhed for det Barn der skulde fødes, som det kunde have været hans eget,

og alle gjorde oprigtige Ønsker for den unge Prindses lykkelige Fødsel; thi en Prinds vilde man have, og heri var Folkets, de Stores, og Kongens Ønsker eenige. Dronningen tog det meget ilde op, at man faldt paa at vilde foreskrive hende, hvad hun skulde komme ned med, og erklærede, at hun agtede at faae en Datter, med det Tillæg, at det kom hende ganske besynderligt for, at nogen torde gjøre hende Raasdygheden stridig over en Ting, som dog ikke hørte nogen uimodsigelig til uden hende eene.

Forgieves vilde Phoenix bringe hende til Fornuft; hun sagde ham reent ud, at det var ikke hans Sag, og lukte sig inde i sit Cabinet, for at see surt; en elsket Syffel, hvorpaa hun ordentlig anvendte sex Maaneder af Aaret. Jeg siger ikke sex Maaneder efter hinanden; det havde været sex Hvilemaaneder for hendes Mand, men i forskellige Mellemrum, som vare bequemme til at krænke ham.

Kongen begreb meget vel, at Moderens Luner bestemte ikke Barnets Rion; men det ærgrede ham inderlig, at hun saadan gav sine Urimeligheder til Skue for hele Hoffet. Han havde
opof-

opofret alting i Verden for, at der offentlige Agtelse havde retfærdiggjort den Kierlighed, han havde for hende, og den Alarm han i Utide gjorde ved denne Leilighed, var ikke det eeneste Galsskab han havde gjort, i det latterlige Haab, at gjøre sin Kone fornuftig.

Da han ikke vidste meere, hvad Helgen han skulde vende sig til, tog han sin Ei' flugt til Feen Discrette, hans Veninde, og Rigets Beskytterske. Hun raadde ham, at gaae frem med det gode, det er, at bede Dronningen om Forladelse. Det eeneste Diemeed af alle Fruentimmergriller, sagde hun, er at bringe den mandlige Hovmod en Smule i Knibe, og at vænne Mandfolkene til den vedbørlige Lydighed. Det bedste Middel De har til at helbrede Deres Kones Galsskaber, er, at være gal med hende. Fra det Dieblif De holder op at være hendes Griller imod, kan De være vis paa, hun holder op at have Griller, og hun venter ikke efter andet, for at blive fornuftig, end at have gjort Dem fuldkommen toffet. Gjør det derfor med det gode, og strøb at give efter ved denne Leilighed, for at faae alt hvad De vil ved en anden. Kongen troede
Feen,

Freem, og for at rette sin efter hendes Raad, gik han hen til Dronningens Cercle, tog hende til en Side, sagde hende ganske sagte, at det gjorde ham ondt, han i Utide havde sagt hende imod, og at han vilde stræbe i Fremtiden ved sin Kærlighed at godtgjøre hende den Brantenhed, han kunde have lagt i sin Tale, da han var saa uhøflig at tvistes med hende.

Fantastique, som var bange for, at Phoenix's Fromhed skulde vælte alt det latterlige i denne Sag over hende eene, skyndte sig at svare ham, at hun under denne ironiske Undskyldning saae endnu meere Hovmod, end i de foregaaende Tvistigheder; men siden en Mand's Hørsee ser ikke retfærdiggjorde hans Kones, skyndte hun sig ved denne Leilighed at give efter, som hun altid havde gjort. Min Konge og Huusbonde, blev hun ganske høit ved, befaler mig at komme ned med en Søn, og jeg kiender min Plaat alt for vel til at være ulndig. Jeg veed meget vel, at naar Hans Majestæt bærer mig med sine Kierligheds Tegn, er det mindre af Kierlighed til mig, end til hans Folk, hvis Vel sysselsætter ham Dag og Nat; jeg har efterlignen en saa ædel

Ulegen

Uegennyttighed, og jeg fik beglere af Divan en lærerlig Instrux om det paffelige Antal og Rion af de Børn for den kongelige Familie; en vigtig Instrux for Statens Vel, og hvoraf enhver Dronning bør lære at indrette sit Forhold.

Denne smukke Monolog blev hørt af den heele Cercle med megen Agtsomhed, og de kan selv tænke, hvor mange Udbrud af Latter her bleve stet undertrykte. Ak! sagde Kongen, og trak sørgmodig paa Skuldrene; jeg seer nok, naar man har en gal Kone, kan man ikke andet end blive en Nar.

Seen Discrette, hvis Rion og Navn stak undertiden pudseerlig af mod hinanden i hendes Character, sandt denne Tvist saa moersom, at hun besluttede at fornøie sig over den indtil Enden. Hun sagde Kongen offentlig, at hun havde spurgt de Cometer, som herste ved Fyrster-nes Fødsel, og at hun kunde forsikre, det Barn der skulde fødes ham, blev en Søn; men hemmelig forsikrede hun Dronningen, hun skulde komme ned med en Datter.

Denne Efterretning gjorde Fantasque med eet ligesaa fornustig, som hun havde været før
tils

jeg troede Keen havde dog sagt mig . . .
 Mine Herrer! det er ikke min Skyld; og andre
 ligesaa findrige Sententser, som vil blive samlede
 af Hoffets Lærde, og snart blive bragte til In-
 diens yderste Grændser.

Hun forestilte sig med en Radesroe Glæde
 den Uorden og Forvirring, dette forunderlige
 Udsald vilde bringe heele Forsamlingen i. Hun
 forestilte sig forud alle Hofdamernes Tvistigheder
 og Tummel, for i dette uventede Dieblif at
 paaataa, sammenpasse og forcene deres vigtige
 Betieningers Rettigheder, og heele Hoffet i
 Bevægelse over et spædt Barn.

Det var ogsaa ved denne Leilighed, hun
 opfandt den sømmelige og findrige Sædvane, at
 lade Ørighedspersoner i Embedsdragt holde Taler
 til den nysfødde Prinds. Phoenix vilde forestille
 hende, at det var at fornødre Ørigheden uden
 Nytte, og at kaste en urimelig Latterlighed over
 heele Hofceremoniellet, at tage med megen Høi-
 tid hen at udbasune høitrvænde Snak for en
 lille Pusling, for han kunde forstaae det, eller
 dog i det mindste svare derpaa.

Jh, saa meget desbedre! svarte Dronningen levende; saa meget desbedre for deres Søn! Vilde han ikke være meere end lykkelig, om alle de Dumbheder, de har at sige ham, vare udtømte inden han forstod dem, og vilde De have, man skulde bie til han fik Forstand, med at holde ham Taler, der kunde gjøre ham gal? Lad dem for Guds Skyld præke i Deres Magelighed, saa længe man er vis paa, at han intet forskaaer af det, og slipper for Riedsommeligheden; de maae for Resten selv vide, man slipper ikke altid for saa godt Kiøb. Man maatte til det, og efter Hans Majestæts udtrykkelige Befaling begynde Senatets og Academiernes Præsidenter at skrive, studere, slette ud, og blade i deres Vasmoriere og deres Demosthenes, for at lære at tale til et Koster.

Endelig kom det critiske Dieblis. Dronningen følte de første Smerter med Glædes Henrykkelser, som man ikke let falder paa ved saadan Leilighed. Hun klagede saa takkelig, og grød med en saa smilende Mine, at man skulde troe, hendes største Fornøielse var at gjøre Barsel.

Strax var heele Clottet i et forfækkeligt Oprør. Nogle løb efter Kongen, andre efter Prindserne, andre efter Ministerne, andre efter Senatet; de fleste, og de, der havde travleste, gik for at gaae, og rullede deres Tonde ligesom Diogenes, og havde intet andet at bestille, end at lade, som de havde meget at bestille. I denne Iver, for at samle saa mange fornødne Personer, var en Fødselschielper den sidste man tænkte paa, og da Kongen, som var ude af sig selv af Forvirring, af Banvare havde forlangt en Giordemoder, opvakte denne Ubetænksomhed umaadelig Latter blandt Hofdamerne, og dette tilligemed Dronningens gode Luner frembragde den lystigste Barselsfærd, man nogentid havde hørt tale om.

Skiont Fantatque havde bevaret Seens Hemmelighed det bedste hun kunde, var det dog alligevel smuttet ud blandt hendes Fruentimmer, og disse gienste den igien saa vel, at Rygtet var over tre Dage om at komme ud over hele Byen, saa at Kongen i lang Tid var den eeneste, der intet vidste deraf. Enhver var da opmærksom paa den Scene, som berededes; den offentlige

lige Deeltagelse gav alle Nysgierrige et Paaskud til at more sig paa Kongehusets Bekostning; de glædede sig til at udspeide høgge Deres Majestæters Sindsfatning, og at see, hvordan Keen med to modsigende Løfter kunde drage sig ud af den, og vedligeholde sin Credit.

Og nu, naadige Herre! sagde Salamir til Druiden, og afbrød sig selv, maae De tilstaae, det blot staaer til mig, at keede Dem efter Reglerne; thi De søler nok, at her er Stedet til Digressioner, Skilderier, og denne Mængde smukke Ting, som enhver vittig Forfatter aldrig mangler at anbringe paa det merkværdigste Sted for at more sine Læsere. Hvad Pokker! sagde Druiden, bilder du dig ind, at nogen er saa dum, at læse al den Vittighed? Viid man er altid saa vittig at springe den over, og at til Trods for Hr. Forfatteren har man snart bedækket hans udframmede Naviteter med Gladene af hans Bog. Og du, som her vil være den kloge, troer du, dit Snak er bedre end de andres Vittighed, og at man, for at blive frikiendt for en dum Stræg, bare behøver at sige, det stod til dig at gjøre den? du behøvte sandelig heller

ikke andet end at sige det, for at bevise det. Og jeg har ulykkeligviis ikke den Tillugt, jeg, at kunde vende Blade om. Trost Dem, sagde Zalamir sagtmodig til ham, bliver dette nogentid trykt, bliver der nok, som vender dem om foruden. Betænk imidlertid, at heele Hoffet nu er samlet i Dronningens Gemak; at det er den skønneste Velighed, jeg nogentid faaer til at skildre Dem saa mange ædle Originaler, og maaskee den eeneste, De faaer til at lære dem at kiende. Himlen forstaae dig, svarte Druiden spøgende; jeg skal nok kiende dem af deres Handlinger; lad dem da handle, om din Historie har dem nødig, og siig ikke eet Ord om dem, om de ere unyttige; jeg vil ikke have andre Skilderier end Handlinger. Siden det da ikke er mueligt, sagde Zalamir, at muntre min Fortælling med lidt Metaphysik, vil jeg i al Dumbhed begynde, hvor jeg slap; men at fortælle, for at fortælle, er saa kiedsomt! De veed ikke, hvor mange smukke Ting De vil tabe! jeg beder Dem, hielp igien paa, hvor jeg slap; thi det væsentlige har saaledes hentrevet mig, at jeg ikke veed, hvor jeg var i min Fortælling.

See den Dronning, sagde den utaalsmodige
 Druide, som du har saa ondt ved at saae til
 at barsle, og som du nu har holdt mig i Varns-
 nød i en heel Time. Oh! Oh! sagde Salamir,
 troer De, Kongebørn komme til Verden som
 Viberg? De skal see, det var nok Umagen
 værdt at gjøre Væsen af. Dronningen bragde
 da efter megen Skrig og Latter de Nysgierrige
 udaf deres Forlegenhed, og Feen udaf sit listige
 Gorehavende, ved at bringe en Pige og en Dreng
 til Verden, som vare deiligere end Solen og
 Maanen, og som lignede hinanden saa meget, at
 man havde ondt ved at skille dem ad, hvilket
 gjorde, at man i deres Barndom fandt Behag
 i at flæde dem eens. I dette saa ønskede
 Dieblif forlod Kongen sin Majestæt for at over-
 lade sig til Naturen, og gjorde Galskaber, som
 han paa en anden Tid ikke havde tilladt Dron-
 ningen; og den Fornoielse, at have Børn, gjorde
 ham selv saadan til et Varn, at han løb ud
 paa sin Altan, og raabte af fuld Hals: Mitne
 Venner! glæder eder alle! mig er fød en Søn,
 eder en Fader, og Dronningen en Datter.
 Dronningen, som første Gang i sit Liv var til

saadant Gilde, mærkede ikke strax, alt hvad hun havde faaet færdigt, og Feen, som kiendte hendes sære Sindelag, lod sig nøie med, efter hendes Ønske, først at sige hende, hun havde faaet en Datter. Dronningen lod sig hende bringe, og til alle Tilskuernes Forundring omsavnede hende rigtig nok kierlig, men med Taarene i Øinene, og med en bedrøvet Mine, som stemte flet med hendes hidtil havte Udseende. Jeg har alt sagt, hun ærlig holdt af sin Mand: hun havde været rørt over den Uro og Bevægelse, hun havde læst i hans Øine under hendes Lidelser. Hun havde gjort sig Betragtninger, rigtig paa en besynderlig valgt Tid, over den Grumhed der var i at bedrøve saa god en Mand, og da man bragde hende sin Datter, tænkte hun blot paa, hvor bedrøvet Kongen vilde blive, at han ikke havde faaet en Søn. Discrete, som hendes Kions Vittighed, og hendes Gaver, som Feen, lærte, lettelig at læse i Hiertet, glennemtrængte strax, hvad der foregik i Dronningens, og da hun ingen meere Årsag havde til at skjule hende Sandheden, lod hun den unge Prinds bringe. Da Dronningen kom til sig selv af sin Forundring,

dring,

dring, sandt hun dette Huusraad saa moersomt, at hun brast i hsi Datter, der var farlig for hendes Tilstand. Hun besandt sig ilde. Man havde meget ondt ved at bringe hende til sig selv igien, og havde Feen ikke staaet inde for hendes Liv, vilde den meest levende Smerte fulgt efter den heftigste Glæde i Kongens Hierte, og paa Hofmændenes Ansigter.

Men det der var det besynderligste, den oprigtige Anger, Dronningen foelte over at have plaget sin Mand, bragde hende til at fatte en meere levende Kierlighed for den unge Prinds, end for hans Søster; og Kongen, som tilbad Dronningen, gav paa sin Side den Datter, hun havde ønsket, det samme Fortrin. De middelbare Kiærtegn, som disse to Egtesfolk viiste hinanden, bleve snart en ganske afgjort Tilbøielighed, og Dronningen kunde ligesaa lidt undvære sin Son, som Kongen sin Datter.

Dette dobbelte Udsald gjorde hele Folket en stor Fornøielse, og betryggede det i det mindste nogentid for den Frygt, at mangle Herre. De stærke Mander, som havde beleet Keens Lovter, bleve nu beløste igien. Men de holdt sig ikke

for flagne, og sagde, at det ikke engang tilstod
 Zeen at være useilbar i Usandhed, eller hendes
 Spaadomme den Kraft, at gjøre de Ting umue-
 lige hun spaaede. Andre grundede sig paa det
 Forirrin, der begyndte at vise sig, og drev deres
 Usorstemmenhed saa vidt at paastaae, at da
 Dronningen havde faaet en Son og Kongen en
 Datter, havde Udsaldet paa alle Maader gjort
 Spaadommen til usandt.

Imedens alting beredde sig til disse to
 Nyfødtes Daabspragt, og den menneskelige
 Hovmod belavede sig paa at skinne ydmygen
 ved Gudernes Altare — — Et Dieblif, afbrød
 Druiden, du forplumret mig paa en forkræfkes-
 lig Maade. Jeg beder dig, siig mig dog, paa
 hvad Sted vi er. Først for at faae Dronnin-
 gen frugtsommelig, førte du hende om blandt
 Reliquier og Munkenhætter. Ovenpaa det har
 du bragt os med eet til Indien. Nu kommer
 du, og snakker mig om Daaben, og siden om
 Gudernes Altare. Ved den store Thamiris, jeg
 veed ikke meere, om vi i Ceremonien, du tillæ-
 ver, skal tilbede Jupiter, Jomfrue Marie eller
 Mahomet. Det er ikke, for det bryder mig,
 som

som en Druide meget, om dine to Døllinger blive døbt eller omskaarne; men man maae dog iagttage Costume, og ikke udsætte mig for at tage en Bisp for Musti, og Ritualet for Alcoranen. En stor Ulykke, sagde Salamis, det kunde Folk tage Feil af, der var lige saa kloge som De. Gud bevare naadelig alle de Prælater, der har Serailler, og tage Latinen i deres Breviarium for Arabisk. Gud give sin Fred til alle de retskafne Dienstkætte, der i Ufordragelighed efterligne Propheten fra Mecca, som altid ere færdige til helligens at myrde det menneskelige Køn til Skaberens des større Ære; men De maae huske paa, at vi ere i et Fæle Land, hvor man ikke sender nogen til Helvede for hans Siels Vedste, hvor man ikke salder paa, at see paa Folks Forhud, for at fordømme eller frie kiende dem; hvor den røde Hat og den grønne Turban ligevel bedække de helligede Hoveder for at tiene til Mærke i de Viljes, og til Prydelse i Toffernes Dine.

Jeg veed nok, at Geographiens Love, som bestemme Verdens Religioner, ville, at de to Nysødte skulde være Muselmænd; men man om,

omstikker kun Drengene, og jeg [har] nødig, at mine Tvillinger skal have Sacrament begge to; vær derfor saa god, at tillade, jeg døber dem. Gjør det, gjør det, sagde Druiden, det er paa mit præstelige Ord det bedst grundede Valg, jeg har hørt i mine Dage.

Dronningen, som fandt Fornøielse i at kuldkaste al Etiquette, vilde staae op da sex Dage vare forbi, og gaae ud den syvende, under det Paaskud, hun befandt sig vel; virkelig gav hun ogsaa selv sine Børn Die. Et affkyeligt Exempel, hvis Følger alle Fruentimmerne meget stærkt forestilte hende. Men Fantastique, som var bange for Uleilighederne ved den spildte Mælk, paastod, der er ingen Tid meere tabt for Livets Fornøielser, end den Tid efter man er død; at en død Kones Bryst ikke taber sig mindre, end en Ammes; og lagde til med en Oldfrues Tone, at der er aldrig saa lignt et Bryst i en Mands Dine, som den Moders, der giver sine Børn Die. Damerne loe hiertelig af det, at Mændene saadan blev blandet ind i noget, som vedkom dem saa lidt; og Dronningen, der var for smuk til at være det ustraffet, forekom dem nu, uagtet hen-

hendes Griller, næsten ligesaa latterlig, som hendes Mand, som de kaldte af Spot lille Moens i Slangerup.

Jeg seer hvor du vil hen, sagde Druiden strax, du vilde lidt efter lidt saae mig til at spille Schachbaham, og spørge, om der ogsaa var et Slangerup i Indien, ligesom der er et Madrid i Boulognestoven, en Opera i Paris, og en Philosoph ved Hoffet. Men bliv du ved din Rhapsodie, og sæt ikke meere saadanne Snarer for mig; thi da jeg hverken er gift, eller Sultan, er det ikke Umagen værdt at være Nar.

Da endelig, sagde Salamir uden at svare Druiden, alting var færdigt, blev der sat en Dag til at aabne de Nysødde Himmels Porte. Seen begav sig aarle til Slottet, og erklærede det høiføngelige Egtepar, at hun vilde gjøre hvert af deres Børn en Foraring, som var deres Fødsel og hendes Magt værdig. Jeg vil, sagde hun, førend det magiske Vand river dem ud fra min Beskyttelse, berige dem med mine Gaver, og give dem virksommere Navne, end alle Staadvernes i Almanakken; siden de skal
udtryk

udtrykke de Guldkommenheder, som jeg tillige skal sørge for at begave dem med. Men da de maae bedre end jeg kiende de Egenstaber, som passe sig til deres Families og Undersaatters Lykke, saa vælg selv, og altsaa en eeneste frivillig Handling udrette det hos deres Børn, som tyve Aars Opdragelseielden gjør hos Ungdommen, og som Forstanden ikke meere udretter i en modnere Alder.

Strax var der stor Tvist imellem de tvende Ægtefolk. Dronningen paastod, hun vilde eene efter sit eget Lykke bestemme sin hele Families Character; og den gode Konge, som sælte heele Vigtigheden af et saadant Valg, tog sig vel vare for at overlade det til en Kones Griller, hvis Galskaber han tilbød uden at deele dem. Phoenix vilde have Børn, som engang skulde blive fornuftige Mennesker; Dronningen vilde heller have tækkelige Børn, og naar de kun glimrede i deres siette, brød hun sig meget lidt om de vare Tosser i det tredivte. Seem gjorde sig forgieves Umage for at faae Deres Majestæter eenige; snart blev de Nysøddes Character blot Paaskuddet til Disputen, og det gjaalt ikke om

om at have Ret, men at sætte hinanden i Rette.

Endelig udsandt Discrette et Middel til at bringe alting i Rigtighed, uden at give nogen Kret. Det var, at hver skulde raade over det Barn, der var af samme Kion. Kongen bisaldt et Middel, der raadede Bod paa det væsentlige, ved at sætte Rigets formodentlige Arving i Sikkerhed for Dronningens sære Ønsker; og da han saa begge Børnene paa deres Oberhofmesterindes Skød, skyndte han sig at bemægtige sig den unge Prinds, og det ikke uden at see til hans Søster med et medlidende Blik. Men Fantasque, der var saa meget mere opbragt, som hun havde mindre Aarsag til at være det, løb som en rasende til den unge Prindsesse, og tog hende ogsaa paa Armen: de foreener Dem alle, sagde hun, for at plage mig; men paa det Kongens sære Indfald, endog imod hans Villie, skal komme eet af hans Børn til Fordeel, erklærer jeg, at jeg begierer for det Barn, jeg her har, lige tværtimod hvad han begierer for det andet. Vælg nu, sagde hun med en triumpherende Mine til Kongen; og siden De finder saa stor

stor Glæde i at bestyre alt, saa afgjor med en
 Ord Deres heele Huses Skiebne. Forgjæves
 stræbte Feen og Dronningen at raade hende for
 en Beslutning, som satte ham i en forunderlig
 Forlegenhed. Hun vilde aldrig staae derfra, og
 sagde, hun ønskede sig særdeles til Lykke med
 det Middel, som vilde lade al den Fortieneste
 Kongen ikke kunde give sin Søn, falde tilbage
 paa hendes Datter. O! sagde Kongen yderlig
 opbragt, De har aldrig haft andet end Afstøje
 for Deres Datter, og det viser De ved den
 vigtigste Leilighed i hendes Liv; men, lagde han
 til i et Anstod af Bredde, som han ikke var
 Herre over, for at gjøre hende fuldkommen til
 Trods for dem, ønsker jeg, at dette Barn maa
 ligne Dem! Desbedre haade for Dem og for
 ham, svarte Dronningen levende; men jeg skal
 blive hevnet, og Deres Datter skal ligne Dem.
 Neppe vare disse Ord sagde paa begge Sider,
 med en mageløs Hestighed, før Kongen, fortviv-
 let over sin Fremfusenhed, ønskede, han kunde
 taget dem tilbage; men det var forbi, og begge
 Børnene vare begavede uden Redning med de
 forlangte Characterer. Drengen kom til at hedde

Prinds

Prinds Caprice, og Pigen kaldtes Prindsesse Fornuft; et sært Navn, som hun hædrede saa meget, at intet Fruentimmer siden har turdet bære det.

Nu var da den tilkommende Tronsfølger begavet med alle et vakkert Fruentimmers Fuldkommenheder, og Prindsessen, hans Søster, bestemt til at besidde engang alle en retskaffen Mands Dyder, og en god Konges Egenskaber; en Deering, som ikke syntes af de flogeste, men som ikke meere lod sig gjøre om. Det pudsceerlige var, at begge Egtesolkenes indbyrdes Kierlighed virkede i dette Dieblif med al den Styrke, som de væsentlige Leiligheder altid gav den tilbage, men ofte for silde, og da den forudsatte Kierlighed ikke holdt op at virke, sandt enhver, at det af Børnene, som skulde ligne sig, havde faaet den fletteste Lod, og tænkte mindre paa at lykønske, end at beklage det. Kongen tog sin Datter i sine Arme, trykte hende ømt til sit Bryst, og sagde: Ak! hvad vilde endog din Moders Skionhed hielppe dig, da du ikke har hendes Talent til at sætte den i Priis? Du bliver alt for fornuftig til at gjøre nogen forædelt Bind.

R

rykt

rykt. Fantastique, som var meere vaersom med Sandheder, der angik hende selv, sagde ikke al, hvad hun tænkte om den tilkommende Konges Klogskab; men man kunde let formode af den sørgmodige Mine, hun holdt af ham med, at hun i sit inderste Hierte ikke havde høie Tanker om hans Lod. Imidlertid saae Kongen paa hende med en Slags Forvirring, og gjorde hende nogle Vebreidelser over det, der var skeet. Jeg soler min Forseelse, sagde hun, men det er Deres Skyld; vore Børn kunde blevet meget bedre end vi; De er Skyld i, at de blot komme til at ligne os. I det mindste, sagde hun i det samme, og sprang sin Mand om Halsen, er jeg vis paa, de komme til at elske hinanden saa høit som mueligt. Phoenix bevæget over det omme i dette Indfald, trøstede sig ved at betænke, at virkelig naturlig Godhed og et ømt Hierte er nok til at nedsoe alt.

Jeg kan saa godt giette Resten, saaldt Druiden Galamir ind i Taler, at jeg skulde gjøre Eventyret færdigt for dig. Din Prinds Caprice vil gjøre heele Verden forkeert, og efter-
ligne

ligne sin Moder for meget til, han ikke skulde
 blive hendes Plage. Han vil vende op og ned
 paa Riget, med det Forsæt, at forbedre det.
 For at gjøre sine Undersaatter lykkelige, vil han
 bringe dem til Fortvivlelse, og stedse holde sig
 til andre, for det han selv har forseet; være
 uretsfærdig, fordi han har været usorgsømig, og af
 Anger over sine Forseelser begaae nye. Da Bliss-
 dom aldrig ledsager ham, vil det Gode, han
 vilde gjøre, forsøge det Onde, han har gjort.
 Med eet Ord, skönt han i Grunden er god,
 sølende, ædelmodig, vil hans Dyder selv blive
 ham til Skade, og blot hans Fremfusenhed,
 foreenet med hans Magt, vil gjøre ham meere
 forhadet, end en udtænkt Ondskab havde gjort.
 Paa den anden Side vil din Prindsesse blive
 en ny Heltinde i Zeelandet, et Vidunder af
 Klogskab og Blisdom, og uden at have Til-
 bedere, gjøre sig saaledes tilbedet af Folket, at
 enhver vil ønske at blive behersket af hende;
 hendes gode Forhold vil være fordeelagtigt for
 heele Verden, og for hende selv, og ikke skade
 nogen anden end hendes Broder, hvis Feil man
 stedse vil sætte mod hendes Dyder, og som den

offentlige Fordom vil give alle de Feil, hun ikke har, omendstønt han heller ikke havde dem. Der vil tales om, at forandre Tronsfølgen, at bære Sværd siden, under Spindesiden, og Lykken under Fornuften. De Lærde vil med Synd forklare Følgerne af et saadant Exempel, og bevise, at det er bedre Folket blindt. hen adlyder de Rasende, Hændelsen kan give det til Herrer, end at det vælger sig selv fornustige Overherrer; at endstønt man forbyder en gal Mand Bestyrelsen af sin egen Formue, er det godt at lade ham beholde den høieste Naadighed over vore Eiendomme og vort Liv, at den affindigste Mand er at foredrage den klogeste Kone, og at om den mandlige eller førstesødde Arving var en Abbe eller en Udv, maae dog efter god Politik en Heltinde, eller en Engel, som sødes efter ham, adlyde hans Villie. Nu Modsigelser og Svar fra de Oprørskes Side, hvori Gud veed, hvordan man vilde see din sophistiske Veltalenshed fremskinne; thi jeg kiender dig; det er især i at tale ilde om det, som er, at din Galde udgyder sig med Glæde, og din bittre Frimodighed synes at frydes over Menneskernes Ondskab,

ved

ved den Fornøielse, den finder i at bebreide dem den.

Skamsfærd, Fader Drulbe, hvor De tager af Bei, sagde Salamis ganske forundret; hvilken Strøm af Ord; hvor Pokker har De taget saa deilige Sentenzer? De har aldrig prædiket saa godt i Deres Dage i den hellige Skov, skönt det, De der sagde, ikke var sandere. Lod jeg Dem raade, forvandlede De mig snart et Fæe Eventyr til en politisk Tractat, og man vilde engang finde Fortunatus og Holgerdanske i Fyrsternes Cabinetter, i Steden for Machiavel. Men sæt Dem ikke i saa stor Bekostning for at giette Enden af mit Eventyr.

For at vise Dem, jeg ikke trænger til Knuds Oplosninger i Nødsfald, vil jeg med fire Ord gjøre en færdig, der ikke bliver saa lærd, som Deres; men kanske ligesaa naturlig, og ganske sikkert meere uventet.

De maae da vide, at, siden de to Tvillinger, som jeg har anmærket, vare hinanden meget

lige af Udseende, og desuden eens klædte, havde Kongen, som troede at have taget sin Søn, virkelig sin Datter paa Armen i det afgjørende Dieblif, og Dronningen, som hendes Mand's Valg bedrog, tog ligeledes sin Søn for sin Datter, og Feen betiente sig af denne Vildfarelse, for at begave begge Børnene paa den passeligste Maade. Prindsessen hedde da Caprice, og hendes Broder Prinds Fornuft, og trods Dronningens sare Indfald blev alt i sin naturlige Orden. Da Fornuft kom paa Tronen, efter sin Faders Død, gjorde han meget godt, og meget lidt Opsigt; søgte snarere at opfylde sine Pligter, end at erhverve sig et Navn, og førte hverken Krig imod Fremmede, eller brugte Vold mod sine Undersaatter, og fik flere Belønninger end Lovtaler. Alle de Anlæg, der vare gjorde under den forrige Regtering, bleve udførte under hans; og Folkene, som kom fra hans Faders Scepter under hans, bleve atter lykkelige, og mærkede ikke de havde skiftet Herre. Prindsesse Caprice skilte først en Mængde sømme og elskværdige Elskere ved Livet eller Forstanden, og giftede sig omsider med en Naboelefante, som hun gav

gav Fortrinnet, fordi han havde de største Kne-
belsbarder, og hoppede bedst paa eet Been.
Fantesque døde af en Indigestion, hun fik af
en Ragout af Agerhønesodder, som hun en
Aften vilde spise inden hun gik i Seng til
Kongen, der ventede hende med Utaalmo-
dighed.

H a m i d , eller den taknemmelige Tyrk.

(Taget af histor. geograph. Mouatschrift, 1 St. Side 257.)

Hamid, en anseelig tyrkisk Handelsmand fra Algier, blev paa et Fartoi fra Barbariet taget af en liparotisk Kaper, og opbragt til Lipari. Han bar der sit Slaverie med den største Taalmodighed; isteden for spildte Klager, hvorved han allene havde forværret sin Tilstand, tjente han sin nye Herre med den største Iver, blev hans Mundkok, Lærer for hans Børn, koft, den dueligste og meest paapassende Betient i Huset. Vel var hans Herre barsk og gierrig, dog gad han gierne lide denne Slave; thi han kunde bruge ham til alting. Men han havde en Broder, som var netop det modsatte af hvad Hamids Herre var, en menneskekierlig og billig

tæn

tænkende Mand. Denne havde Hamid for mange smaae Bequemmeligheder, mangen Lettelse i sin Skiebne, at takke; han elskede og agtede ham derfor meget høit.

Imidlertid soled dog Hamid sin Friheds Tab. Han havde nu alt i fem Aar i sit Fængenskab været bortrevet fra Fædeland, Huus og Hiem, Venner og Bekjendte. Dette maatte nu nødvendigen blive ham suurt; han sældede de bitterste Taarer, hver Gang noget deraf randt ham i Minde. Hans Hierte var beklemmt; veemodige Sukke trykkede hans Bryst; idel sorgelige Tanker opfyldte hans Siel.

Omsider satte han den Beslutning, Udsaldet maatte blive, som det vilde, at skaffe sig selv Friheden, uden hvilken han reentud ikke vilde leve. Da han hverken manglede Kundskab eller Mod, saa byggede han sig paa et affides Sted ved Kysten en liden Baad, indrettede den til Seil og Aarer; og engang, da hans Herskab var borte, sprang han modig deri, og rettede sin Cours til hans Fædebye Algier. Alt hvad han havde taget med, bestod i et Sengelagen, der skulde tiene ham til Segl, et

libet Fod med ferskt Vand, en Laib Brød, noget Viin, og et Stykke Ost. Neppe havde han seilet omtrent otte Mile, førend han stødte paa en liparotisk Barke, af hvis Mandskab han blev kiendt, tagen, og igien bragt tilbage til Den.

Elendigheden blev nu mere trostesløs end forhen. Hans gierrige Herre glemte alle de Tjenester, hans ellers troe Slave havde beviist ham, uagtet han paa sin Flugt ikke havde medtaget det ringeste, da dog Nøglerne til Værelser, Kister og Læddiker vare i hans Hænder. Herren lod sin Flygtning lægge i Pænker, traadte i Underhandling med en Officier paa et af de kongelige Skibe, for at sælge ham som Slave til Galeierne.

Men denne gierrige Sølesløses Broder var bleven inderligen rørt over den ulykkelige Hamids Ærlighed og Mod. Af sin Pung betalte han sin Broder Løsesummen for Slaven, satte ham i Frihed, forsynede ham med alt, hvad han paa Reisen kunde behøve, leiede ham en egen Skibsleilighed, og skikkede ham tilbage til sin Fødeby.

Denne

Denne velgiørende Handling blev ikke ubelønnet. To Aar derefter sendte den taknemmelige Hamid sin Befrier en heel Skibsladning med Korn, Olie og Bomuld, der var vel tre Gange saa meget værd, som det, Løsepengene og de andre paa ham anvendte Bekostninger havde udgiort, og lod ham bede, at han vilde modtage det, som et Erindringstegn af ham, og som et svagt Beviis paa hans Erkiendtlighed. Men til hans forrige Herre var ogsaa en liden Foræring vedlagt, saadan som den Høledløse vel havde fortient, en Strikke, der løseligen var bundet som en Snare. Han lod derhos sige, at han blot af Kierlighed for hans ædelmodige Broder ei havde trukket den til. Vel havde han efter hans nedrige Opsørsel aldrig ventet noget godt af ham, dog vilde han aldrig hevne sig over ham. — Og dette kalde vi Barbare !!

En Hofhøitidelighed ved det keiserlige Hof i Peking.

(Taget af histor. und geogr. Monatschrift, von Fabri
u. Hammersbörfen, 3 St. 1788. S. 216.)

Allerede i Aaret 1784 lod Keiseren af China Kieng-Long alle gamle Mænd i hans vidtloftige Rige opsoge, for at vise dem Belgierninger.

De Store og Mandarinerne i dette Rige, hvilke det af Keiseren var befaleet, (efter Keiserens eget Udtryk) at optegne i hans hele Rige alle dem, som Himlen havde givet en Alder, der oversteeg Livets almindelige Løb, sendte H. M. en Fortegnelse paa 192 Familier, hvis Hoveder allerede havde oplevet 5 Generationer, og hvoraf Fire vare over Hundrede Aar gamle.

Disse

Disse Oldinge til Ære vilde Keiseren give et Fæstn; og for værdigen at høitideligholde sin Regjerings halvtresindstyvende Aar, lod han 3000 af disse gamle Mænd forsamle i hans Pallads. For at gjøre denne Fæst endnu meere glimrende, skulde hans heele Familie, og alle Store ved hans Hof derved være tilstæde. Endog nogle europæiske Missionairer, der vare om hans Person, og vare meere end tresindstyve Aar gamle, men af Statsaarsager aldrig ellers maatte være ved Hofhøitidelighederne, besøel han denne Gang at indfinde sig. Blandt dem vare disse fem: Hr. Amiot og Hr. Bourgeois, begge Franskmand; Hr. Spinha, Portugiser, og den Gang Præsident for Astronomernes Tribunal; Pater Joseph, en Karmeliter og Storvicarius i Nan-king, og Pater Eusebius, en Franciskaner.

Høitidsdagen var fastsat til den 14. Febr. 1785. Man havde forud uddeelet Billeter til alle hine gamle Mænd, hvorpaa man havde optegnet deres Navn, Stand, Alder, og Beskrivelsen over den Fane, under hvilken de i det Keiserlige Palladses Gaard skulde samle sig.

Klok.

Kloffen To vare de alle forsamlede paa den bestemte Plads, og da de Mand for Mand efter hinanden vare optraadte, førde man dem alle ind i den Gaard, som ligger umiddelbar foran Keiserens Bærelser. Den niende Time efter Midnat fremkom Keiseren paa Spisepladsen, foran Indgangen til hans Appartement, hvor de ærværdige Gamle paa begge Sider vare samlede ved lange Borde. Noget derfra, ved Indgangen til Galleriet selv, tog H. Majestæt sin Plads paa en to Fod ophøiet Trone, hvorfra han ei allene kunde overse de lange Rader, men ogsaa sees af alle. Omkring Keiseren selv vare hans Sønner, Sønnesønner, og Sønnesønners Sønner samlede for at bivaane Festen. Prindserne af Blodet opvartede ham, og de Store og Hofmandarinerne betiente Oldingerne. Fire og Fire spiste sammen ved hvert Bord, og overalt herskede Munterhed og Pragt ved dette Maaltid. Musikken lød saa lange Bordene bleve besatte med Spise. De største Hædersretter bestode i en Faarefierding, rundt om belagt med andre Sorter Kød. Saa ofte Keiseren fyldte sit Bæger, fyldte ogsaa Mandarinerne Oldin-

Oldingernes, at de funde drikke, naar han drak. Hans Mundviin var ogsaa den, der blev skienket for dem, og den samme Slags Mad, som stod paa hans Bord, blev og sat paa Oldingernes Borde.

Saa længe dette varede, løbe Keiserens Sønner, Sønnesønner og Sønnesønners Sønner omkring, for at see til, at der ingensteds manglede noget. Den ældste af disse Prindsler var især fremfor alle beskæftiget med at opmuntre Gæsterne, og Hr. Amiot og Hr. Bourgeois nøde fortrinligen den Ære af hans Besøg, da han opholdt sig længer ved deres Bord, og nødte dem til at spise og drikke.

Da Keiseren holdte op at spise, skædede et Trommeslag, og Musikken taug. Mandarinerne gik om til de Gæmle, og vilste dem, at Keiseren tillod enhver af dem at tage til sig det Dæger han under Maaltidet havde druffet af, og at Keiseren ønskede, at enhver af dem endnu ret ofte og længe maatte brugte det, og derved erindre denne nærværende Dags Glæde.

Ved

Ved et andet Trommeslag reiste Keiseren sig af sin Trone. En Trop Skuespillere traadte ind, alle med dobbelte Masker, en for Ansigtet, en anden bag paa Nakken; derefter vare ogsaa deres Klæder indrettede, saa de, hvorledes de end vendte sig, dog aldrig vendte Keiseren Ryggen. En af disse Masker forestillede en gammel Mand, den anden en Ungling. Efter Hr. Amiots Formodning forestillede deres Pantomimer, Taler og Vendinger et Slags Ballet, hvori der Alderdommens og Ungdommens Forskiel. Da dette Skuespil var forbi, kom Musikken igien, og en Sanger sang en Hymne til Guds Ære, med Tak for denne Dags velgjørende Glæde.

General og Gouverneur von Mollendorfs
Parolordre, nogle Dage førend Lands-
soldaternes Ankomst.

Berlin, den 2. April 1788.

(Taget af Berl. Monatschrift, Mai 1788.)

Da nu de fleste af os, mine Herrer! ere samlede her, og vi alle om faa Dage kunne vente vore Landsoldater, hvorved dette Mars Exerceertid bestemmes: saa gjør jeg mig en Fornøielse af, mine Venner, endnu i Forveien at gjøre dem samtlige opmærksomme paa denne ædle Deel af Nationen, og ret levende at forestille dem disse Menneskers store Værd. Den preussiske Tjeneste har fra Arilds Tid af været den fuldkomneste iblandt alle andre; og vi vide alle, at mange af vore Naboer forgieves have

2det Bind. S søgt

søgt heri at ligne os. Disse store Fortrin have vi sikkert vore Indspødtte at takke for. Deres Exempel muntrede Udlændingene op, og begge tilsammen virkede denne Frygt for vore Baaben, hvorved vi den Dag i Dag ere en Skræk for vore Fiender. Disse Folk komme nu, om en otte Dags Tid, ind til deres Regimenter, for at øve sig med os, og gjøre sig fuldkommene i den nye antagne, og ganske vist forbedrede Methode; men da rolig og stolt at see hver Trudsel imøde.

Jeg behøver vel ved denne Leilighed, mine Herrer, ikke først at anbefale dem alle mennerkelig Behandling og Taalmodighed. De søle det alle med mig, at omendstaaende enhver af os maatte fødes i forskielligt Forhold til andre, paa det at den store Riæde i det Heele kunde vedligeholdes, saa har dog enhver, endogsaa i dette Forhold, sit Værd, og alle fortienne Agtelse. At erkende dette, er nødvendigt i enhver Stand; og i Soldaterstanden maa de Foresatte bestandig have dette for Øine i Omgangemaaden med deres Undergivne, for derved at søge at erhverve sig Kierlighed og Tillid.

De

De vilde altsaa strax begynde, med at erkynndige sig om disse Folks Sundhedsbestaandighed. Lader alting noie undersøge af de dertil bestemte Læger. Giver enhver, uden Undtagelse, de ham tilkommende Munderingsklæder in Natura, og ikke i Penge, at han ikke skal blive bedragen ved Indkøbet, og at alting kan være lige eens ved hvert Compagnie, og saaledes overalt i hvert Regiment. Haver et vaagent Die med deres Undergivne, paa det at al Underløb, Snyderie, og alle uanstændig interesserte Handlinger kunde forebygges, og disse ganske undgaars. Sligt strider ganske imod vor sande Ære i Tienesten. Det er ikke nok, at man veed sig reen for enhver Fristelse, at man ikke anklages af sin egen Samvittighed; man maa ogsaa søge at vække den hos andre, opflamme hos enhver Undergiven Sjælelse af Ære, som desværre kun alt for let slukkes, og indprænte Officiøren, saavelsom Underofficiøren og den Gemene, at Retskaffenhed er en væsentlig Ting for Soldaterstanden, at den ikke kan bestaae uden sand Ære, og at ulastelig Opførsel bestemmer denne Ære. — Sætter

dem selv i Sikkerhed for ondskabssuld Angivelse ved deres Lønningsfedler eller Bøger. Den retskaffenste Mand har sine Fiender, men en god Samvittighed seer dem rolig nærme sig. For Verden og Eftertale maa disse Bøger være deres Vidner.

Den fiette altsaa begynder vor Exercertid. Jeg beder dem da alle, paa det indstændigste, at vise den største Taalmodighed, at rette alting grundig, og at gjøre Karlene selv Marsagen til et og andet begribeligt; thi Grunden til alting ligger i de første Begyndelsesgrunde.

A s e n e t ,
af M e r c i e r .

(Taget af l'an 2440. Tom. I. p. 199.)

En Bonde eiede et Asen, som bar to store Kurve, der hængte i Ligevægt over dets Ryg. Man foldte Kurvene med Æbler, og der var flere Æbler end Kurvene vel kunde rumme. Det arme Dyr gik, skönt haardt belæstet, med lydige og villige Skridt. Kort udenfor Byen saae Eseldriveren modne Æbler hænge paa Træerne. "Du bærer vel ogsaa disse, sagde han, siden du bærer de andre;" og han læssede dem paa Ase-
net. Asenet, der var ligesaa taalmodigt, som Herren var begierlig, fordobblede sin Stræben, men kunde ikke meere. Det Maal, dets Kræfter kunde naae, var opfyldt. Driveren fandt endnu

et Eble paa sin Wei: o, sagde han, dette eene, dette allereeneste, tager du vel ogsaa med. Det stakkels Asen kunde intet svare; men segnebe af Træthed, og døde under Byrden.

Dette er Udsæggelsen: Bonden er en eller anden Første; Asenet er hans Folk; men det er et fredeligt Asen-Folk, som har den Høflighed ei at falde til Jorden; det gaaer overende, og doer.

T r o l d l y g t e n ,

af M. Sylvain Marechal.

(Taget af le Conservateur, Tome II. S. 335.)

Der var Høitid i Landsbyen. Gudstienesten var til Ende, og Kirken lukket. Midt i Byen under Skyggen af en Elm, der var ligesaa gammel, som den Jord, den beskyggede, var heele Byens Ungdom forsamlet, og overgav sig til Lystighed indtil den sildige Aften. Ved Siden var en Fugl ophængt paa Toppen af en Stang, hvor man skød til Naals efter den. Ved den anden Side viiste en der opstillet stor Gyngebielke Byens Elskere, hvem af dem der veiede mindst. En Flok Kræmmere udframmede deres Mariteter, og der var det, Kierlighed gav og modtog sine Smaapandt. Men det, som især tildrog sig Mængdens Opmærksomhed var et Perspektiv eller en Trolbslygte, som en omstreifende

Quakksalver fremviste, for at drage Mængden til sig, og skaffe sine Lægemidler desbedre Afgang. Man klængede sig om ham, men hver maatte oppebie sin Tid, for at komme til at sætte Diet til en af de smaa Rabninger, giennem hvilke den forbausede Vonde ikke kunde trættes ved at beundre de Mirakler, som den ordrige Empiriker med stor Gynd forklarede. For at gjøre Udgangen til dette omflyttende Skuespil des vanskeligere, havde han anbragt et stort Gardin foran det: under dette maatte man sætte sig, for at see, og ikke mere end to kunde der have Plads af Gangen, for at beskue de forskjellige Scener, der forestilledes indenfor.

Lucas og Lucette havde længe elsket hinanden; men en heftig Uenighed, der var opkommen imellem deres Forældre, havde revet dem fra hinanden. Lucettes Moder passede uophørlig paa hende, og Lucas's Fader havde med sin hele Myndighed forbuden ham, at tale med Lucette. De undløde ikke, begge To at indfinde sig ved Høitiden, men enhver af dem med sin Familie. Da Perspektivet kom, viste Lucette hendes Kæns sædvanlige Nysgierrighed. Man gav hende denne

For-

Fornøielse, en svag Skadesløsholdelse for den
 Tvang, man holdt hende i. Hun løb altsaa hen
 under Gardinet, for at sætte Diet til det lille
 Vindue paa Troldhygten. Lucas, som paa sin Side
 stedse nærede noget Haab, gav Agt med opmærk-
 somt Die. Han kikkede hen til Troldhygten, og
 snart blev han under dens Gardin en Fod var,
 der ikke kunde tilhøre nogen anden end hans Pige.
 Af alle Pigerne i Byen havde Lucette den netteste
 Fod, og dette vidste Lucas. Neppe havde han
 kiendt den, førend han hurtig staaer sig fra sin
 Fader, der var beskæftiget med at bedømme et
 Reglekast; trænger igiennem Mængden, faaer fat
 paa Markskrigeren, beder ham om den første
 ledige Plads, og ved sin Bøn og dobbelt Beta-
 ling opnaaer den Lykke, at have Plads ved Siden
 af sin Elskede. Kierligheden eene veed, hvad
 vore to Elskende sagde hinanden, de Geder de
 svore hinanden, de Elskovspande de gave hinan-
 den. De saae ikke, de hørde ikke det mindste af
 det, Markskrigeren forklarede; de saae slet ikke,
 hvorlunde den Skønne, sovende i Lunden, blev
 overrumplet af den unge Prinds; ei heller hvor-
 lunde den Skønne Magdelone flygtede for den
 stolte

stolte Ridder Hr. Peer af Provence; ei heller
 hvorlunde ic. ic. — Tre Gange maatte man
 minde dem om, at der nu intet meere var at
 see. Lucettes Moder og Lucas's Fader ventede
 paa deres Tour; og — omsider træde vore Elskende
 frem. Lucette slog Dinene ned; Lucas var ude
 af sig selv af Glæde. Trusne her af deres Foræls-
 dre, fastede de sig paa Knæ, holdende hinanden
 i Haanden. Alle Tilskuerne bleve slagne ved
 dette Syn; man blev rørt over den usforstillede
 Hestighed i deres uskyldige Kierlighed. Man
 moedrede sig meget over denne Tildragelse; og
 man gik i Forbøn for dem, som vare Hoved-
 personerne i dette Skuespil. Forældrene selv
 overvundne kunde ikke nægte deres Tilgivelse, og
 Minde til deres Børns Forening. Det lykkel-
 lige Par gjorde en Foræring til Eieren af den
 magiske Lygte; men Lucettes Moder, der havde
 flere Døttre, forbød ham at trække Gardinet
 for, naar nogen af dem en anden Gang skulde
 kikke deri.

Madagaskarſt Wiſe.

(Toget af chansons madeſſes, traduites en françois
par M. le Chevalier P. . . . à Lond. 1787. 8.)

Mahandove, o ſkionne Mahandove! Mattens
Fugl opløſter ſit Skrig; den fulde Maane lyſer
over mit Hoved, og mit Haar er fugtigt af
den ſaldende Dug. Timen er alt kommen;
hvorfor tøver du Mahandove, o ſkionne Mahan-
dove!

Vort Løvleie er reede; jeg har beſtrøet det
med Roſer og vellugtende Urter; det er, ſom
din Yndighed fortiener, Mahandove, o ſkionne
Mahandove!

Hun kommer; jeg fornemmer hendes hurt-
rige Aandedræt, ſom den iilende Gang foraar-
ſager; jeg hører hendes Klæder rasle mellem
Buſkene. Det er hende, Mahandove, den ſkionne
Mahandove!

Sat

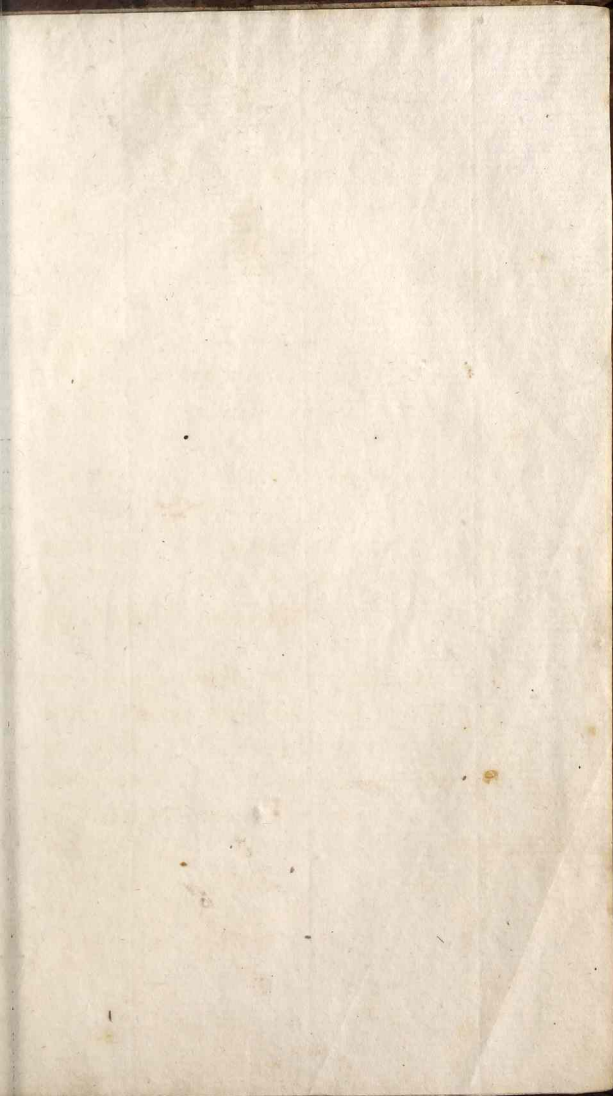
Fat dig, unge Veninde! hvil dig i mit
 Skød. Hvor fortryllende er dit Blik! hvor
 heftig, hvor vellystfuld følger sig din Barm her
 ved min. Du smiler Mahandove, o skionne
 Mahandove!

Dine Kysse trænge dybt ind i min Siel;
 dine Kiærtegn opløse alle mine Sandser. Holdt
 op, eller jeg dør — Dør man da af Vellyst,
 Mahandove, o skionne Mahandove!

Glæden forsvinder som et Løn. Din søde
 Aande bliver svagere; dine glindsende Dine lukke
 sig; dit Hoved segner mat; dine Henrykkelser
 gaae over til smægtende Afsmagt. Aldrig var
 du dog saa skion, Mahandove, o skionne Ma-
 handove!

Hvor yndig er Slummeren i den Elskedes
 Arme; dog endnu sødere er det i dem at vaagne.
 — Du gaar, og jeg hensmægter i Længsel og
 Attraae. Jeg hensmægter, indtil Aftenen kom-
 mer; da kommer ogsaa du, Mahandove, o
 skionne Mahandove!

...the ...
...the ...
...the ...
...the ...
...the ...

...the ...
...the ...
...the ...
...the ...
...the ...

...the ...
...the ...
...the ...
...the ...
...the ...

...the ...
...the ...
...the ...
...the ...
...the ...

...

